

SZENT ISTVÁN
PÁZMÁNY

SZENT ISTVÁN
PÁZMÁNY

TÓTH TIHAMÉR

ÖSSZEGYÜJTÖTT MUNKÁI

GYÜJTEMÉNYES DÍSZKIADÁS

TÓTH TIHAMÉR
ÖSSZEGYÜJTÖTT MUNKÁI

XIX. KÖTET

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST

TÓTH TIHAMÉR

HISZEK AZ EGYHÁZBAN!

A PÁZMÁNY-EGYETEM TEMPLOMÁBAN AZ 1933.—34. TANÉVBEN ELMONDOTT SZENTBESZÉDEK

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST

HARMADIK KIADÁS

Nihil obstat, *Dr. Michael Marczell*, censor dioecesanus. Nr. 2692/1936. Imprimatur.
Strigonii, die 25. Augusti 1936. *Dr. Julius Machovich*, vicarius generalis.

Kiadja a Szent István-Társulat.
Stephaneum nyomda Budapest. Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

„HISZEK A SZENTLÉLEKBEN.“

I.

Ki a Szentlélek?

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Mikor Szent Pál apostol Athénbe ment, hogy a görögöknek a megfeszített és föltámadt Krisztust hirdesse, a tömérdek pogány oltár és bálványkép között észrevett egy különös felírású oltárt is. Ez volt a felírás. ΑΓΝΩΣΤΩ ΘΕΩ, «Az ismeretlen istennek». És Szent Pál ügyes gondolattal így kezdte Krisztusról szóló beszédét: «Amit tehát ti nem ismertek és mégis tiszteltek, azt hirdetem én nektek». (Ap. Csel. 17, 23.)

A pogányok előtt szónokló Szent Pál az Úr Jézust nevezte az ismeretlen Istennek; a keresztények előtt beszélő mai igehirdető inkább a Szentlélekistent nevezhetné annak. Az Úr Jézusról mégiscsak sokat hallanak és tudnak a keresztény hívek. De ha a Szentlélekről kérdezné valaki őket, hogy mit tudtok arról, mit ad Ő az embernek, mi az ő szerepe, bizony talán sokak ajkáról ismét az a válasz hangzanék el, amit Szent Pál apostol kapott néhány efezusi hívőtől. «Vajjon vettétek-e a Szentlelket?» — kérdezte az apostol őket.« Azok azonban felelék neki: De még azt sem hallottuk, hogy van-e Szentlélek». (Ap. Csel. 19, 2.)

Mily szomorú hitbeli járatlanság lenne és mily káros tudatlanság, ha a Szentlélekről nekünk is hasonló választ kellene adnunk!

A Hiszekegy magyarázatából, melyet négy évvel ezelőtt kezdtem el, még az utolsó rész van hátra, amely így kezdődik: «Hiszek Szentlélekben». Az a három beszéd, amelyben most a Szentlélekről szeretnék szólani, korántsem elégséges ugyan mindannak elmondására, amit az Isten lelkéről mondanunk lehetne, de legalább annyira akar segíteni, hogy ne legyen számunkra a Szentlélek «ismeretlen Isten», hanem, hogy megilletődött kegyelettel, hálával, szeretettel, imádással tudjunk viseltetni a Szentháromság harmadik személye, a Szentlélekisten iránt.

I. A Szentlélek valóban Isten, akit imádnunk kell

— ez lesz az első gondolat, amely ma bennünket foglalkoztat. Utána pedig, hogy lehetőleg minél jobban megismerjük, ki a Szentlélek, II. **azokat a jelzőket vizsgáljuk meg,** amelyekkel az Egyház a Szentlélek működését szemlélteti.

I. A Szentlélek Isten!

Kicsoda a Szentlélek? — adjuk föl az első kérdést. Megfelel rá a katekizmus: «A Szentlélek a harmadik isteni személy, az Atyával és Fiúval egy igaz Isten». Honnan tudjuk azt, hogy az Istenben valóban három személy van és a harmadik személy a Szentlélek, vagyis a Szentlélek valóban Isten? Tudjuk onnan, hogy Krisztus Urunk tanította és a kereszténység mindig vallotta ezt.

A) **Az Úr Jézus sokszor beszélt a Szentlélekről;** *az* ő tanításából ismertük meg a Szentlelket, s az ő tanításából tudjuk, hogy amint Szentlélek nélkül nem lenne teljes a Szentháromság, épúgy a Szentlélek hite nélkül nincs teljes kereszténység sem.

Az isteni kifürkészhetetlen akarat úgy határozott, hogy a megváltás objektív munkáját, melyet Krisztus, a második isteni személy végzett el, bennünk a Szentlélek juttassa érvényre és tegye az egyén szubjektív kincsévé. Az Úr maga jelezte, hogy munkája akkor fog teljessé válni bennünk, amikor megkapjuk a Szentlelket. «Én elküldöm Atyám ígéretét rátok; ti pedig maradjatok a városban, mígnem felruháztattok erővel a magasságból». (Luk. 24, 49.) «Én kérni fogom az Atyát, és más Vigasztalót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké, az igazság lelkét». (Ján. 14, 16, 17.)

B) Halljuk csak, mily örvendetes tudatában voltak **az első keresztények is a Szentlélek isteni mivoltának.**

Az ifjú kereszténység arcáról csak úgy sugárzik a Szentlélekkel-telítettségnek enthuziazmusa. «Akiket az Isten lelke vezérel, mindazok az Istennek a fiai . . . Maga a Lélek tesz lelkünkkel együtt bizonyságot, hogy az Istennek fiai vagyunk». (Róm. 8, 14. 16.) Ő az Isten által szívünkbe adott zálog. (Kor. II. 1, 22.)

Egy Ananiás nevű férfi hazudott Szent Péternek; mire ez így szólt: «Miért ejté a sátán kísértésbe a szívedet, hogy hazudjál a Szentléleknek? . . . Nem embereknek hazudtál hanem az Istennek». (Ap. Csel. 5, 3. 4.) Tehát Szent Péter nyiltan Istennek nevezi a Szentlelket.

Szent János hármas tanuságról beszél, mely Krisztus mellett szól: «Hárman vannak, kik bizonyságot tesznek a mennyben: az Atya és az Ige és a Szentlélek; és ez a három egy». (Ján. I. 5, 7. s köv.) Tehát egész határozottan tanítja itt Szent János, hogy a Szentlélek egy az Atyával és Fiúval.

Más helyeken Szent Pál apostol különféle isteni tulajdonságokat állít a Szentlélekről: «Egyiknek bölcsesség beszéde adatik a Lélek által, a másiknak meg tudomány beszéde ugyanazon Lélek szerint; ennek hit ugyanabban a Lélekben; annak gyógyítások tudománya ugyanazon egy Lélek által; ennek csodatevő hatalom, annak prófétálás, ennek a szellemek megítélése, annak nyelvek nemei, amannak beszédek értelmezése. Mindezeket pedig egy és ugyanaz a Lélek műveli». (Kor. I. 12, 8—11.) Ezek mind olyan tulajdonságok, amelyeket csak Istenről lehet állítani.

A Szentlélekről más helyen azt olvassuk, hogy mindentudó. «A Lélek mindent kikutat, még az Istennek mélységeit is.» (Kor. I. 2, 10. s köv.) — már pedig Isten mélységeit csak maga az Isten ismerheti. Tehát a Szentlélek Isten!

De a Szentléleknek azért is Istennek kell lennie, mert különben újjászületésünket, megszentelésünket hogyan eszközölhetné! Pedig azt mondja az Úr, hogy «ha valaki újra nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be az Isten országába». (Ján. 3, 5.) Szent Pál pedig a korinthusiaknak azt írja, hogy ők megszentelést nyertek és megigazultak «a mi Urunk Jézus Kriszus nevében és a mi Istenünk Lelke által». (Kor. I. 6, 11.)

A Szentléleknek Istennek kell lennie azért is, mert különben hogyan adhatná magát az Isten szeretetét nekünk! Pedig Szent Pál azt mondja, hogy «az Isten szeretete kiárad szívünkbe a Szentlélek által». (Róm. 5, 5.)

Ennyi tanuság után valóban nem maradhat kétely bennünk afelől, hogy a Szentlélek valóban Isten, az Atyával és Fiúval egy igaz Isten.

II. A Szentlélek jelzői.

Ki a Szentlélek? A harmadik isteni személy a Szentháromságban. Nos, igen! De ez a meghatározás oly messze marad képzelőtehetségünktől! Ha csak ennyit mondunk róla, nem tudjuk közelhozni sem eszünkhöz, sem érzelmi világunkhoz.

A szentatyák és hittudósok igyekeztek is szemléletesebben kifejezni ezt a gondolatot. Az Atya és Fiú megcsókolják egymást, és ez a legédesebb, legrejtettebb csók a Szentlélek — így mondja Szent Bernát. A benső isteni életnek kiömlése, az Atya és Fiú szentségének kivirágzása és illatozása. — így mondja egy hittudós (Scheeben).

Dadogás, emberi dadogás! Mily messze marad minden emberi szó a Szentlélek mögött!

Dehát hogy mégis valamikép közelebb jussunk hozzá, az Egyház a Szentlélekről szóló himnuszaiban különféle jelzőkkel illeti a Szentlelket. Próbáljuk csak azok közül egyiket-másikat elemezni; mindjárt mélyebben hatolunk be a Szentlélek ismeretébe.

A) Az Egyháznak egyik remekbe készült himnusza így kezdődik: «Veni, Creator Spiritus», «jöjj el, teremtő Szentlélek». **Teremtő Szentlélek!** Mit akarunk ezzel jelezni?

a) Mindenekelőtt is azt, hogy *a világot az Isten szeretete teremtette.* Ha Isten csak tudás, csak megismerés lenne, a világot nem teremtette volna. Mert a semmiből létrehívott világ — bármily tökéletes lenne is — még mindig oly messze maradna a végtelen Isten mögött, hogy nem lehetne méltó tárgya Isten teremtő akaratának. De mert az Isten nemcsak gondolkodás és akarat, hanem Jóság is, termékeny Szeretet is, ez a Szeretet teremtette vele a világot. A katolikus hívő szeme ezt az éltető Szeretetet, a Szeretet Lelkét, a Szentlelket veszi észre minden élőben: a kis gyermek bölcsőjében, a csicsergő madárdalban, a fakadó tavaszi rügyben az éltető Lélek fuvallatát érzi.

b) Amint Isten titokzatos, előttünk sejtett benső életének betetőzése a Szentlélek, épúgy az Isten külső cselekedeteinek betetőzését is a Szentléleknek tulajdonítjuk. *Tehát a Szentlélek a világ rendezője.*

Ezt akarja jelezni már a Szentírás első könyve is, mikor a világ teremtésénél megjegyzi, hogy a teremtett világ fölött, mint harmóniába rendező erő, lebegett a Szentlélekisten (Móz. I. 1, 2.) Erre gondolhatunk a Zsoltárosnál is, mikor olvassuk, hogy «az Úr igéje alkotta az egeket, szájának lehellete minden seregüket». (Zsolt. 32, 6.)

A teremtés első fokán minden zűrzavarban, összevisszaságban volt; és csak akkor indult meg a tervszerű fejlődés, amikor «*az Úr lelke lebegett a vizek fölött*». Ennek a gyönyörű fejlődésnek ívelése még ma is tart és tartani fog a világ végéig. De amint az Úr lelke nélkül nem lett volna a világ-

mindenségben célszerű, tervszerű evolúció, hanem maradt volna a nagy zűrzavar, épúgy a Szentlélek nélkül ma is lelki sötétségbe kerülne az egész világ. Azért nevezzük «teremtő»-nek a Szentlelket, mert rendet teremtett és ma is rendet teremt a kaotikus világ hullámai fölött.

c) Aztán «teremtőnek» nevezzük a Szentlelket még más okból is.

Az Isten legnagyobb külső tette, *az Isten fiának megtestesülése*, szintén a Szentlélek erejével történt. «Ki fogantaték Szentlélektől, születék Szűz Máriától», — imádkozzuk naponként a Hiszekegyben. És az angyal is így biztatja Szent Józsefet: «Ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát; mert ami őbenne fogantatott, a Szentlélektől vagyon». (Máté 1, 20.)

d) De «teremtő» a Szentlélek azért is, mert *a megváltás osztogatójában, Krisztus Egyházában állandóan dolgozik és teremti a krisztusi lelkeket.* Ezt Krisztus megígérte. «Én kérni fogom az Atyát, és más Vigasztalót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké, az igazság Lelkét». (Ján. 14, 16. 17.)

Szent Pál szerint a Szentlélek állítja az Egyház élére a vezetőket. (Ap. Csel. 20, 28.)

Krisztus szerezte meg a kegyelmeket, de a Szentlélek osztogatja azokat a szentségekben. Mily csodás szeretettel kísér szentségei által a bölcsőtől a halálig! Sőt nemcsak kísér, hanem nálunk vesz lakást is. «Nem tudjátok-e, hogy tagjaitok a Szentlélek temploma, ki bennetek vagyon?» (Kor. I. 6, 19.) Nincs nap, nincs pillanat, melyben segítő kegyelmével mellettünk nem állana.

Joggal mondja Szent Ágoston: «Ami a lélek a testünkben, az a Szentlélek Krisztus testében, az Egyházban».

Ennek a teremtő működésnek kitűnő szimbolizálója a pünkösdi természet élettől feszülő ereje. Nézz körül a pünkösdi mezőn, hegyen, völgyön. Mindenütt pattanó rügyek, feslő virágok, lendülő életerő. Valóban ennyi tékozló szépség, ennyi ígéretes jövő, ennyi életfakadás legszebb jelképe a *teremtő* Szentléleknek!

B) Ezek után már szinte magyarázat nélkül is megértjük a Szentléleknek egy újabb jelzőjét. A *Szentlélekről* u. i. azt is mondjuk, hogy **ő az öröm és vigasztalás lelke.**

a) A Szentlélek hite egész hitrendszerünkre *örvendetes jelleget* nyom.

Tehát a Szentlélek nem akkor dolgozik bennünk, mikor megtört szívvel bűneinket bánjuk? Akkor is! De Szent Pál más dolgokat említ «a lélek gyümölcsei» között! «Szeretet,

öröm, békesség, türelem, nyájasság, jóság, hosszútűrés, szelídség, hit, szerénység, megtartóztatás, tisztesség.» (Gal. 5, 22.) Ah! Ahány szó, annyi prédikáció! Szeretet, öröm, békesség . . .

Mily szükségünk van minderre! Az emberi lélek oly szomjas ezekre, mint az éjjeli lepke a lámpafényre. Keresi is, veti is magát utána, — de mily csalfa öröm után! Nagy mulatozások után, éjjeli tivornyák után. Mintha soha nem hallotta volna Szent Pál figyelmeztetését: «Az Isten országa nem étel és nem ital, hanem igazság, béke és öröm a Szentlélekben». (Róm. 14, 17.)

b) Ezért a Szentlélek a *vigasztalás Lelke* is. «Consolator optime», — mondja róla az Egyház himnusza, «legjobb vigasztalónk». És csak az Úr szavát visszhangoztatja, aki a vigasztaló Szentlelket ígérte meg apostolainak. (Ján. 15, 26; 16, 7.)

De vajjon miért nevezte az Úr a Szentlelket kiváltképen a vigasztalás Lelkének? Bizonyára azért, mert jól tudta, mennyire rászorulunk a vigasztalásra a földi élet alatt. Mennyi szenvedés, nélkülözés, csalódás, elválás, halál! És minden gyöngeségünkre erőt, szomjúságunkra vigasztalást ad a Szentlélek. Méltán imádkozzunk tehát pünkösd napján: «Úristen, ki a mai napon híveid szívét a Szentlélek felvilágosítása által tanítottad, add meg nekünk, hogy ugyanazon Szentlélek által megismerjük, ami helyes és vígasztalásának végnélkül örvendjünk».

C) Ha pedig azt is kutatjuk, hogy miben áll a Szentlélek által nyujtott végső öröm és végső vigasztalás, eljutunk a Szentléleknek egy újabb jelzőjéhez: *a Szentlélek az Istenfiúság Lelke.* A Szentlélek segít a legnagyobb örömhöz és megtiszteltetéshez, ami az embert érheti: ez az istenfiúság fönséges méltósága. Atya és Fiú szeretik egymást, és ez a Szentlélek; viszont a Szentléleknek is legfőbb törekvése olyanná tenni az embert, hogy az Atya szerethessen minket.

Tehát mit ad a Szentlélek? Emberi ajak alig meri kimondani: *Isten fiaivá tesz s az isteni természet részeseivé.* Bármily szédületes is ez a gondolat, el kell hinnünk, oly sokszor ismétli a Szentírás, hogy valóban «részeseivé leszünk az isteni természetnek». (Pét. II. 1, 4.) «Nem vettétek a szolgaság lelkét, hogy ismét csak féljetek, hanem vettétek a gyermekké-fogadás lelkét, amelyben azt kiáltjuk: Abba (Atyánk!)» (Róm. 8, 15.)

A legmerészebb jelző tehát a, legmagasabb fokozás, melyet a Szentlélekről elmondunk: *Az istenhasonlóságra emelő Szentlélek.*

A keresztény élet természetfölötti élet. Menekülés a bűntől, annak sötét uralmától és fölemelkedés a természet keretei közül oda, ahol már az isteni természetnek válunk részeseivé s ahol joggal kiálthatjuk Isten felé: Atyánk! Hogy a végnélküli isteni Ige leszállott a véges időbe, és hogy értünk adta életét, azaz a krisztusi megváltás egész műve és a megváltás által nyert istenfiúi méltóságunk, mindez végső legfinomabb gyökerében a Szentlélekre megy vissza. Úgy, hogy igaza van Szent Pálnak: «Senki sem mondhatja: Úr Jézus! hanem csak a Szentlélek által». (Kor. I. 12, 3.)

D) Tudjátok tehát, mi nekünk a Szentlélek Úristen? *A mi nevelőnk!*

Nevelőt nem minden család tarthat gyermekei mellett. Azt csak az előkelő családok bírják meg. Hát akkor engem az Úr Jézus valami csodálatosan előkelő családba fogadott be — az Isten fiainak társaságába —, hogy ilyen előkelő nevelőt, a Szentlelket küldte nekem!

És a Szentlélek nevelése nyomán virágba fakad Krisztus Egyházának csodás élete.

Az Egyház élete!

Ki merne arra vállalkozni, hogy ezt lerajzolja, megírja, elmondja! Elemezze, részletekre bontsa azt a csodálatos pompájú perzsaszőnyeget, amely beborítja a föld kereksége t az Északi Sarktól a Déliig; azt a bernini oszlopcsarnokot, amelyet a dogma morális és liturgia páratlan szintéziséből emel az Egyház!

Hol folyik ez az élet?

Legelsősorban *tagjaink lelkében*, a hívek privát életében. Ah, van ott bűn is, de van mennyi erény is! Ki tudná elmondani, mennyi komoly erkölcsi erőfeszítésből, mennyi lelki önfegyelmezésből, mennyi hősies áldozatból szövődik össze sok-sok mai kereszténynek rejtett élete! És minderre a Szentlélek Isten segít minket!

Aztán folyik ez a csodás élet *templomainkban* is. A mi templomainkban nem a prédikáció a fő, hanem az áldozat. A mi templomainkban nemcsak padok vannak, hol ülni lehet a prédikáció alatt, hanem térdeplőpadok is, amelyeken térdelni kell a szentmise alatt. És a szentmise áldozatát megint a Szentlélekisten közreműködésének köszönjük!

«Áraszd reánk Szentlelkedet és újjászületünk» — imád-

kozza az Egyház. «Milyen különös imádság! Milyen furcsa reménykedés» —, mondják erre egyesek. «Áraszd reánk Szentlelkedet? Hát nem a gép, a pénz, a technika fogja meghozni újjászületésünket? . . .»

Bizony nem!

Tudjátok, mi lenne az eredménye annak, ha az emberek lelke megint megtelnék a Szentlélekkel? Az, ami az első pünkösdkor volt. Az első pünkösdön különféle népek állottak egymás mellett Jeruzsálem piacán és a Szentlélek eljövetele után mégis megértették a szónokló Péter szavát és akik megtértek, bármily nemzetből lettek légyen is, szeretettel megértették egymás szándékait. *Ma azonban hiányzik a Szentlélek a népek közül és ezért nemcsak az idegenek nem értik meg egymást, hanem akárhányszor ugyanegy népnek társadalmi osztályai sem.*

Ahol uralkodik a Szentlélek, ott érvényben vannak Krisztus szavai: «Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből és teljes elmédből . . . Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat». (Máté 22, 37. 39.)

Ahol uralkodik a Szentlélek, ott ma is érvényben vannak az Úr szavai: «Amit egynek a legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtétek». (Máté 25, 40.) Igen, amelyik emberiségen a Szentlélek uralkodnék, ott a nemzetek nem egymás ellen acsarkodnának, hanem állana róluk is a Szentírás dícsérete, amit az első keresztényekről mondott, hogy egy volt a szívük, egy a lelkük (Ap. Csel. 4, 31.), mert mindnyájan telve voltak Szentlélekkel.

«De mit tehetek én arról — mondja valaki —, hogy a népek nem fogadják el a Szentlélek uralmát!»

Ó, igen, tehetek! A népek egyénekből állanak. Ahány egyén kinyitja szívét a Szentlélek számára, annyi lépéssel közelebb jutunk a népek lelki megújulásához is, és annál hamarább válik valóra az Egyház esengő imája: «Áraszd reánk Szentlelkedet, és újjászületünk, és megújul a föld színe».

*

Kedves Testvéreim! A Szentlélek az alfa és omega a mindenség életében. Nem alaptalanul hívja Őt az Egyház éneke «az Atya jobbkeze ujjának» (digitus paternae dexterae). Valóban neki köszönhetünk a világban minden rendet és harmóniát, minden szépséget és fejlődési lehetőséget.

Neki köszönjük a virágok illatát és a csillagok misztikus ragyogását, hófehér hegycsúcsokat és csobogó forrásokat.

A Szentlélek tekintetétől gyúlnak szépségre az angyalok. Neki köszöni bűntelen fehérségét az angyalok Királynéja. A Szentléleknek köszönjük Krisztus megtestesülését, a Szentírás könyveit, az apostolok bátorságát, vértanuk halálmegvetését, tiszta lelkek hősies győzelmét. Szentlélek nélkül nincs egyetlen eredményes imánk, nincs szentmisénk, nincs egyetlen szentségünk. Szentlélek nélkül nincs az a fölfelé törekvés, az a lelki tökéletesedés, mely szenteket nevelt az Egyháznak.

Ezért imádjuk mély alázattal a Szentlélek Úristent, az egész világnak éltető Lelkét! Általa lett a világ s áll fenn annak pompás gépezete. Általa fakad a bimbó, illatozik a virág, nő az erdő, érik a gyümölcs. Általa töri át az élet ellenállhatatlan ereje a dermesztő fagyot s általa nyílik tavaszba a tél. Általa élnek az állatok milliárdjai, Ő az életforrása minden teremtménynek. Általa énekelnek az angyalok, általa ébrednek életre a halottak. Általa jön minden jó gondolat, belőle fakad minden lelkesedés a szépért és jóért s minden ellenálló erő a bűn és gonoszság ellen . . .

Mindezekért imádlak Téged, Szentlélek Úristen!

De mindezen túl imádlak, Szentlélek Úristen, azért is, mert általad vagyok én is, a te kicsiny, küzködő, vergődő gyermeked . . .

Teremtő Szentlélek, teremts újjá engem! Vigasztalás Lelke, vigasztalj meg engem! Istenfiúság Lelke, emelj föl engem! Amen.

II.

A Szentlélek jelképei.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A Szentlélek hite az Isten életének legmélyebb titkáról beszél nekünk. Oly titokról, amely mérhetetlen messzeségben van az egész látható világtól, mindentől, amit mi emberek tapintunk, látunk, ízlelünk, mérünk. Istent, az Atyát, mégcsak megsejtjük valahogy; okoskodó eszünkkel, logikánkkal megközelítjük. A Fiút, a második isteni személyt, könnyen megismerjük, hiszen a karácsonyi éj Kisdede egész közel hozza hozzánk. De itt nem áll meg a kereszténység. Még egy harmadik személyt is tanít Istenben: és ez az Atya és Fiú közt hullámzó szeretet árja, a Szentlélek, «az Atyának és Fiúnak lelke».

Azonban bármennyire rejtett titok légyen is a korlátolt emberi ész számára az istenség benső élete, mégis akadunk a minket körülvevő anyagi világban mélyértelmű hasonlatokra, amelyek legalább némileg megsejtetik velünk, mi is az az Isten Lelke, ki az a Szentlélek.

Éppen maga a harmadik isteni személy, maga a Szentlélek gondoskodott arról, hogy pünkösd napján olyan jelképekben jelenjék meg az emberek között, amely jelképekből aztán következtetnünk lehessen az ő mibenlétére. A Szentléleknek eljöveteléről u. i. így emlékezik meg a Szentírás: «Midőn elérkezett a pünkösd napja, mindannyian együtt valának ugyanazon helyen, és hirtelenül zaj támada az égből, olyan, mint heves szélvész zúgása s betölté az egész házat, ahol ültek. Majd pedig szétoszló nyelvek jelenének meg nekik, olyanok, mint tűz s leereszkedék mindegyikükre. Ekkor mindnyájan betelének Szentlélekkel». (Ap. Csel. 2, 1—4.)

Zúgó szél és tüzes nyelvek! Ezeknek a pünkösdi jelképeknek átgondolására szeretném fordítani mai szentbeszédemet. Hiszen az a célunk, hogy amennyire az emberi ész végességével lehetséges, annyira megközelítsük a Szent-

lélekisten titkát. Már pedig mindjárt közelebb jutunk a Szentlélek megértéséhez, ha megvizsgáljuk, **mit akart jelenteni az a zúgó szél és az a tüzes nyelv**, amelynek jelképes alakjában pünkösd napján a Szentlélek az apostolokra leszállott.

I. A zúgó szél.

Mit akar jelenteni a zúgó szél, amelynek jelképében a Szentlélek eljött? Három fontos dologra akar figyelmeztetni.

A) **Amerre a szél jár, összedől, ami korhadt és elpusztul, ami szemét és pelyva.** Ez az első nagy tanuság. Az Úr mondja Nikodémusnak: «Ne csodálkozzál, hogy azt mondtam neked: szükséges újraszületnetek. A szél, ahol akarja, ott fú; és hallod zúgását, de nem tudod, honnét jön, vagy hová megyen; így van mindaz, ki a lélektől született». (Ján. 3, 7. 8.) Valóban: a szél végigszalad a földön, hol itt, hol ott támad föl, emberi hatalom útját előírni nem képes, mert saját benső törvényeit követi. Akárcsak az igazi, benső szeretet, amely minden külső kényszertől szabadon, csak saját benső természetétől ösztönöztetve teszi a jót.

Természetes tehát, hogy amikor a legnagyobb Szeretet, az Isten Lelke kiömlött az apostolokra, *abban a pillanatban összeomlott tömérdek külsőség* és a régi mózesi ceremóniák, előírások, rabbinikus vélemények halomra dőltek a Szentlélek zúgó szélvészétől.

Mint a szél, oly gyorsan kellett elterjednie az evangéliumnak. Mint a fölforgató szélvész, úgy kellett ledöntenie minden pogány bálványt. Mint a felfrissítő fuvalom, úgy kellett megtisztítania az erkölcsi levegőt.

B) A második tanuság a szél természetéből: **A merre a szél jár, nyomában megtisztul a levegő és felfrissül az élet,** szinte egészen újjászületik az ember. A pünkösdi szél nyomában valóban újjászülettünk, megszületett az új ember új eszményekkel, új vágyakkal, megszületett az új világ, a keresztény világ.

A Szentlélek erejének nem tudott ellenállani a régi világ, mint nem tud ellenállani az omladozó várfal a zúgó szélnek. Pedig akkor még alig néhány tucatnyian voltak csak Krisztus követői, — *de dolgozott bennük a Szentlélek ereje!*

Mily vigasztaló gondolat: Bármi várjon az Egyházra, bármily sors és üldözés, hacsak egy maroknyian is lesznek,

akikben dolgozik a pünkösdi szélvihar, nincs terror, nincs erőszak, amely győzzön!

Mindnyájan tudjuk, milyen pokoli istenüldözés folyik ma Oroszországban. M. Cullagh szovjetoroszországi utazásának élményeiről így ír a «Kereszténységüldözés» c. munkájában:

«Oroszországban csak egyetlen papnövelde van, mivel azonban csak titokban, a törvény rendelkezése ellenére működhetik, részletesebben nem ismertetem, csak annyit, hogy lakói hivatalosan mint mezőgazdasági munkások szerepelnek. Egy alkalommal szóba elegyedtem egy 18—19 éves, becsületes kinézésű, rongyosruhájú, kiéhezett fiatalemberrel, aki elárulta nekem, hogy a katolikus Egyház diákonusa, másszóval azon fiatalemberek közül való, akik most Moszkvában a papi pályára készülnek. Körülményeik nagyon hasonlóak azokéhoz, akik Rómában Marcus Aurelius idejében készültek a papi hivatásra. Ezek a «teológusok» csak éjtszaka szentelhetik magukat tanulmányaiknak, mert nappal mint szovjethivatalnokok, gyári munkások, vagy mint szabók, kereskedősegédek dolgoznak. Közösen élnek, közösen imádkoznak, de nagyon vigyázva kell imádkozniok, mert működésüket a törvény szörnyű szigorral sujtja és Moszkvában a szemfüles szovjetügynökök nagyon ébren hallgatódznak, nem csendül-e fel valahol az ima hangja. Hogy tulajdonképen hogyan tanulnak könyvek, világítás, fűtőanyag nélkül — érthetetlen előttem». És vége lesz a kereszténységnek Oroszországban? Dehogy! Csak egy maroknyian legyenek, akikben dolgozik a Szentlélek szélzúgása! Minden elmúlik, csak a Lélek nem!

Hányszor akarunk már-már elcsüggedni, látva a gonoszság uralmát! Hányszor kerülget a pesszimizmus, hogy mirevaló minden becsületes munka, minden erőfeszítés, úgysem lehet megjavítani ezt a gonosz világot, — pedig nem így van! Akiben él a Lélek, a Szentlélek szélzúgása, az le nem törik soha, az kétségbe nem esik soha, azt a pesszimizmus karmai közé nem keríti soha.

C) És itt jutunk el Szent Pál nagy figyelmeztetéséhez: **«Ne bántsátok meg az Isten Szentlelkét»** (Ef. 4, 30.), **és «a Lelket ki ne oltsátok!»** (Thessz. I. 5, 19.) Ki bántja meg az Isten Szentlelkét és ki oltja ki magában a Szentlelket, kérdi talán valaki közületek. A feleletet megadja Jeremiás próféta. Neki u. i. az Úr egy ízben igen érdekes parancsot adott.

«Kelj föl — szólt Jeremiáshoz, — menj a fazekas házába,

és ott figyelj arra, amit mondani fogok neked.» (Jer. 18, 2.) A próféta engedelmes lélekkel sietett a fazekashoz, akit éppen szorgos munkában talált. Ügyes kezében gyúrta, alakította, simítgatta, ragasztotta a hajlékony anyagot saját tervei és akarata szerint. Amelyik agyagdarab engedelmesen szót fogadva simult a mester tervező kezéhez, abból formás edény lett; de amelyik makacskodott s nem akart alakulni, azt a mester szétlapította és mint hasznavehetetlent eldobta magától.

Mialatt pedig Jeremiás szótlanul szemlélte a munkát, felhangzott az Úr szava: «Ime, mint az agyag a fazekas kezében, így vagytok ti is az én kezemben». (Jer. 18, 6.)

Testvérek! Ne bántsuk hát meg a Szentlelket azzal, hogy ellenállunk az ő nevelő, alakító, megszentelő munkájának. Adjuk át magunkat a Szentlélek illetéseinek, és tapasztaljuk meg, mily csodálatosan finom élet fakad ma is abban a lélekben, amelyik tág kaput nyit a Szentlélek járásának!

Mint mikor a tengerbe beleállunk és a hullámokra ráfekszünk és rábízzuk magunkat, hogy fölemeljenek és leengedjenek, úgy kell átadnunk lelkünket is a Szentlélek járásának, hogy ne gondoljunk mást, mint ami az Isten gondolata, hogy ne lelkesítsen más, mint ami az Isten ritmusa, hogy ne féljünk mástól, csak ami az Istent bántja, hogy ne adjon lelkünk másra visszhangot, csak az Isten szavára. Aki erre a magaslatra tudja vinni, arról mondják, hogy «a Szentlélek hárfája», hogy benne lakik az Isten, hogy benne hullámzik és zúg a Szentlélek ereje.

D) **«Dehát az ilyen ember nem erre a világra való — mondhatná valaki. Az ilyennek nem veszi hasznát az élet»...**

Dehogy, dehogy! Minél gazdagabb valakinek a belső világa, minél tisztább a gondolkozása és erősebb a lelke, annál értékesebb munkása lehet a külső világnak is, az emberi kultúrának is. Mert mi a kultúra? Az ember fölemelkedése a természet fölé s a természet vad erőinek lefogása a saját céljai számára. *Ámde ember nem adhat a világnak több kincset, mint amennyi saját magában van.* Aki tehát az Istennel eleven közösségben él, aki mindent Istenhez mér, aki hordja magában Istent, az Igazság, Erő és Szépség ősforrását, az adhat legtöbbet a világnak, az tud legjobban közreműködni akár az igazságot kutató és a természet erőit föltáró tudományos, akár a világban elrejtett szépséget napfényre hozó művészi munkában.

Tehát «ki ne oltsátok a Lelket», azt a meleg, benső, szent istenközelséget! Mert akiről elmondhatjuk, hogy benne él a Szentlélek, annak életpályája napsugaras út, még ha mindjárt sötét megpróbáltatásokon menne is élete keresztül.

Akiről elmondhatjuk, hogy benne él a Szentlélek, annak élete himnusz-éneklés, még hogyha a kemény életcsapások diszharmóniája csikorogna is benne.

Akiről elmondhatjuk, hogy benne él a Szentlélek, annak élete győzelmi ünnep, még hogyha örökös harcban, résen-állásban és önfegyelmezésben telnék is az el.

Mint a szél zúgása, jön-megy a Szentlélek. Egyszer imám közben, máskor az utcán jártamban, egy kedves betegem ágyánál, egy nehéz kísértés harcában . . . megcsapja lelkemet a Szentlélek-járás biztató ereje, mint a májusi erdő éltető lehellete. Ó, mily boldog, aki érzékeny lélekkel tud reagálni a Szentlélek finom jelentkezéseire, ihletéseire! Ne bántsuk meg az Isten Szentlelkét és a Lelket ki ne oltsuk magunkban!

II. A nyelvek.

A Szentlélek pünkösd napján mindjárt egy második jelképet is használt, és a zúgó szélvész után nyelvek alakjában jelent meg az apostolok feje fölött. Vajjon mit akar hirdetni az a tény, hogy épp az apostolok kapták a Szentlelket és pedig nyelvek alakjában?

A) Világosan hirdeti **az apostolokra váró nagy feladatot.** Az evangélium hirdetését Krisztus nem a népnek szánta, hanem apostolaira bízta, a nyelv alakjában megjelenő Szentlélek tehát jelképes kifejezése volt Krisztus parancsának: «Tanítsatok minden nemzeteket». (Máté 28, 19.) A nyelvek adományára szükség volt, hogy az Egyház átléphesse a zsidó nemzetiségi határokat. Tudjuk, mily nagyszerű eredménye lett a nyelvek adományának mindjárt az első pünkösdkor. Hányféle népség szorongott a jeruzsálemi piacon, mikor Szent Péter elmondta pünkösd napján első prédikációját! Péter csak egy nyelven beszélt, és mégis minden nép a maga nyelvén hallotta. Más volt a nyelvük, más a ruhájuk, más a kultúrájuk, — *de a Szentlélek eggyé tette őket!* Ahol az emberek megértik egymást szeretetben, ahol nyelvi, kulturális, anyagi, szociális válaszfalakon és akadályokon túl az emberek jóakarattal, elnézéssel, megértéssel vannak egymás iránt, ott ma is a Szentlélek dolgozik.

B) **Az első pünkösd óta állandóan a Szentlélek beszél az Egyház ajkával és a Szentlélek dolgozik az Egyház kezével.**

Ha nem a Szentlélek dolgoznék az Egyházban, annak már régen el kellett volna pusztulnia. Egyrészt ellenségei mindent elkövettek, hogy Krisztus jegyesét eltemethessék, másrészt saját tagjai közt is annyi emberi gyarlóság ütközött ki, hogy ha nem a Szentlélek élne benne, nem tudott volna dacolni tizenkilenc évszázad tömérdek támadásával.

De amit N. Szent Gergelyről mond a legenda, hogy mikor műveit írta, a Szentlélek lebegett feje fölött, az szóról-szóra beteljesedett az Egyházon. A Szentlélek ereje által válik valaki az Egyház tagjává, mikor újjászületik a keresztségben (Ján. 3, 5.), a Szentlélek által tisztul meg a bűnbánat szentségében (Ján. 20, 22.), a Szentlélek önti ki lelkünkbe az erények bőségét, főleg a szeretetet (Róm. 5, 5.), és a Szentlélek lakozik az igazak lelkében, Isten eleven templomává avatja azt, «segítségére van erőtelenségünknek, . . . maga a Lélek jár közbe értünk szavakba nem foglalható sóhajtásokkal». (Róm. 8, 26.)

A bennünk lakó Szentlélekisten! Sok mai ember nem tud mit kezdeni ezzel a gondolattal! Pedig nem ez a legfönségesebb beteljesedése-e az emberiség örök vágyának: alávetni az anyagot a szellem tökéletes uralmának! Hiszen nem látjuk-e, nem érezzük-e saját bőrünkön, saját nyugalmátvesztett korunk tehetetlenségén, hogy a legnagyobb technikai teljesítmények sem boldogítanak, ha kisiklik kezünkből a lelki értékek megbecsülése!

III. A tüzes nyelvek.

A pünkösdi jelkép azonban még ennél is többet mond nekünk, mert a Szentlélek nem egyszerűen nyelvek alakjában szállott az apostolokra, hanem *tüzes* nyelvek alakjában.

A tűz többször használt jelképe az Istennek.

Tüzes csipkebokorban jelenik meg Mózesnek, tüzes oszlopban jár a pusztában vándorló nép előtt. «A mi Istenünk emésztő tűz» (Zsid. 12, 29.), írja Szent Pál. De kiváltképen beszédes jelképe a tűz a Szentlélek működésének. A tűz melegít és erősít.

A) **A tűz melegít.** Az anyagi világban alig találhatnánk beszédesebb jelképet a Szentlélekre, mint a tüzet, ezt

az áldásthozó, jótevő hatalmat, amely melegít a hidegben, fényt ad a sötétben, életet a megmerevedésben. Ezért nevezzük a Szentlelket a lelkek világosítójának, «lumen cordium», és boldogító fénynek, «lux beatissima».

a) A melengető, világító, életet adó Szentlélek erejéből fakad *minden lelki melegség, minden fénysugár, minden lelki élet.* Ami szépség van a világon és öröm, ami melegség és szeretet, ami kedvesség és mosolygás, mindaz az Isten mosolyából, a Szentlélektől származik. Milyen hideg, elárvult, sötét és terméketlen lenne az élet az égből örökké lobogó Szentlélek meleg lehelletének éltető protuberanciái nélkül!

Amint «a tűz sosem mondja: elég», épígy túlárad, szinte tékozló bőségben ömlik szét a Szentlélek tüze is, és mindenki biztos lehet, hogy a Szentlélek lakozik benne, ha nem mérecskéli fukar kézzel, hogy «ez már bűn, már nem teszem, ez még nem bűn, megteszem», «ez nincs előírva, nem teszem, ez a legvégső határ a bűn és erény közt, hát ezen végzek kötéltáncos mutatványokat», — nem, nem így, hanem mint a tűz, úgy lángol benne a vágy: Uram, mindig többet érted, mindig többet!

b) Igy értjük azonban *az összefüggést is a Szentlélek tisztelete és a felebaráti szeretet közt;* így értjük, hogyan vált a Szentlélek tisztelete a felebarát szeretet elsőrendű forrásává.

Keresztény őseinkben sokkal elevenebben élt a Szentlélek tisztelete. Akkoriban Sziciliától Skandináviáig tele volt szórva Európa a Szentlélek tiszteletére épült s a Szentlélekről elnevezett kórházakkal s ezek a kórházak, de a városok is telve a Szentlélek-Társulat tagjaival, akik a felebaráti szeretet szolgálatának szentelték magukat, mert a Szentlélek tüze elégette bennük az önzést és fölkeltette a segítő részvétet.

B) **Mert a tűz erősít is.** Elégeti az emberek közt az önzés által emelt korlátokat s fölgyujtja bennük az istenszeretet lángját.

Amint az ember az elektrotechnikával képes lefogni az ég villámát, és egyetlen kapcsolással nappali fénybe boritani az éjtszakát, gépóriásokat mozgásba hozni s rengeteg súlyokat a maga ba emelni, épúgy az a lélek, amelyen elömlik a Szentlélekisten éltető árama, — szeretete — ha azelőtt sötétben volt is, napfényesre gyullad s az istenszeretet magasságába emelkedik és bírja az élet súlyát.

A középkorban külön lovagrend is alakult a Szentlélek tiszteletére: «A Szentlélek lovagjai». Ez a külön lovagrend

ma már ugyan nincs meg, de ma is mindnyájunknak a Szentlélek lovagjainak kell lennünk. A középkori lovagok fegyvertényei és bátor bajvívása helyett nehezebb harc áll előttünk: hitünk bátor megvallása és hitünk szerinti élet. Mit kell ma elviselnie annak, mennyi viccelődést, pletykát, megszólást másoktól, mennyi lemondást önfegyelmezést, önmegtagadást magával szemben, aki mindig következetesen hű akar maradni Krisztus mellett!

Villamoson és autóbuszon lépten-nyomon látni a figyelmeztető felírást: «Előre tessék lépni!» Nos, persze! Aki hátralépve szállna le, végigvágódnék! De a vallási, erkölcsi életben is: Csak előre! Nem lehet hátralépni! Jaj, de milyen nehéz ez a végletekig kitartás! Nem hiába hasonlítja Szent Pál a keresztény életét a versenyfutáshoz! Valóban az is! A startnál mindenki egyszerre indul — mindenki megkapja a keresztséget. Az első évek köreit mindenki egyformán futja be. De aztán hol az egyik, hol a másik kezd már lemaradni. Némelyik már a serdülő kor első hónapjaiban, a másik a fiatal években, mások meglett férfi vagy asszony korukban! Nincs erejük a kitartáshoz! Nos, a Szentlélek ajándéka a kitartás kegyelme. A végső állhatatosság kegyelme a Szentlélek adománya. Pedig csak «aki állhatatos marad mindvégig, az üdvözül!». (Máté 10, 22.)

Kedves Testvéreim! Zúgó szélvész közt, tüzes nyelvek alakjában szállott le a Szentlélek az apostolokra. Mik voltak pünkösd előtt az apostolok, mily félénkek, reményvesztettek és tétovázók! És mikké lettek pünkösd után! Bátrakká, kik dacolnak a halálbüntetéssel. Tüzesekké, kiknek egyetlen vágyuk van: Krisztust hirdetni. Nem volt elég ellenük a kínzás, gyötrelem, vértanuság, nem volt elég a pogány állami hatalom és filozófia minden erőfeszítése, — a végén mégis győztek a Szentlélek erejével megerősített emberek.

Pünkösd napja csak egyszer volt a világon, de ez olyan nap, melynek nincs naplemente. Pünkösdnek állandónak kell lennie! És pünkösd napja van, Szentlélek eljövetele van mindenütt, ahol bárki is harcol a bűn ellen és győz, ahol egy ember szeretettel segíti szenvedő felebarátját s ahol egy ember a fájdalom és megpróbáltatás közt is mosolyogni tud.

Ha valaha, most kell így imádkoznunk: Jöjj el Szentlélek Úristen, add meg a hit kegyelmét nekünk, akiknek hitét naponként igyekszik kikezdeni a hitetlenség ragálya.

Add meg a kitartás és állhatatosság kegyelmét nekünk, akikre naponként támad a kicsinyhitűség és elkedvetlenedés. Add meg a győzelem kegyelmét nekünk, akiknek a krisztusi erkölcsökért emberfeletti harcot kell vívnunk. Jöjj el, Szentlélek Úristen!

Jöjj el, hogy ne legyünk hajló nádszál, mely inog minden szélre. Jöjj el, hogy ne legyünk pislákoló mécses, mely füstöl, halódik. Hogy ne legyünk bűnöknek, szenvedélyeknek láncravert rabszolgái.

Hanem legyünk szikla, mely tud dacolni a bűnkísértés tomboló áradatával.

Legyünk tűz, láng, melynek tiszta fénye feléd világít.

Legyünk pünkösdi lelkek, kiknek életét az istenszeretet ereje acélozza, védi minden bűntől.

«*Égesd, Uram, a Szentlélek tüzével bensőnket és szívünket, hogy szeplőtlen testtel szolgáljunk neked és tiszta szívvel kedvedben járjunk.*» Ámen.

III.

Mit ad nekünk a Szentlélek.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Budán, a gellérthegyi sziklatemplom környékén tömérdek galamb röpköd ide-oda. A járókelők bámulva szoktak megállani egy ember előtt, aki nagy szeretetével valósággal megbűvöli a galambokat. Leül egy padra, előveszi búzáját, kukoricáját . . . és abban a pillanatban mint valami suhogó felhő röpül hozzá a galambcsapat, tenyerébe állnak, térdére ülnek, vállán röpködnek . . . Az emberek csodálkozó arccal nézik a kedves jelenetet. Mi lepi meg őket? A szeretet csodálatos hatalma! Hogy a csendes, jótevő szeretettől megszelídül még a madarak ösztönös félelme is és a félénk madarak annak a jószívű embernek bizalmas kosztosaivá válnak. A szeretet bizalmat fakaszt bennük, az étel pedig erőt ad nekik.

A napokban én is megcsodáltam ezt a galambetető embert; közben pedig eszembe jutott: Hát nem ilyen kosztosai vagyunk-e mi is a Szentlélekistennek? A keresztény Egyházban a Szentlélek Úristen előveszi — no, nem a búzáját, kukoricáját —, hanem előveszi bőséges kegyelmi forrásait és hívogat, édesget, biztatgat, hogy Hozzá röpüljünk, vállára szálljunk, tenyeréből együnk — és aki egész bizalommal átadja magát Neki, annak annyira megszelídíti bűnre hajló természetét, olyan új embert alakít belőle, hogy nem az emberek járnak csodájára, hanem maguk az ég angyalai.

A Szentlélek kosztosai! Kissé különösen hangzó kifejezés, pedig egészen találó! Mi vagyunk az éhes galambok, a Szentlélek pedig táplál minket. Mivel táplál? Miből áll a Szentlélek kosztja? Ha a mai szentbeszédben megvizsgáljuk, mint táplálja a Szentlélek a mi éhes lelkünket, ugyanarra a megállapításra jutunk, mint a gellérthegyi galamboknál: bizalmat, hitet fakaszt bennünk és erőt ad nekünk. Amit más szóval úgy fejezhetnénk ki, hogy a Szentlélek táplálja bennünk I. **a hitnek és** II. **az erkölcsi életnek virágos kertjét,** III. **a Szentlélek nélkül tehát nem megyünk semmire sem.**

I. A hit a Szentlélek ajándéka.

Mi tehát a Szentléleknek első éltető ajándéka? A hit. A keresztény hit, amely úgy változtatja át és szelídíti meg egész valónkat, amint a galambetető ember szeretete megváltoztatja és legyőzi a galambok félénk természetét.

A) Hitünket tehát a Szentléleknek köszönhetjük. Azt, hogy a földön túlra is tudunk nézni; azt, hogy az anyagi világ fölé is tudunk emelkedni. Máskép ezt úgy fejezném ki, hogy **a Szentlélek adja az embernek a metafizikai indítást.** Kitágítja horizontunkat, az örök halmok felé fordítja tekintetünket. Mi vagy, ember? Miért élsz a földön? Hová mégy onnan? Mi az életed célja? Mi az életed értelme?

Ó, igen, a nehéz, sorsdöntő kérdés: Mi az élet értelme?

Egy csendes nyári napon — mint a svéd mesemondó írja — hangos vita kezdődött az erdő lakói között erről a kínzó problémáról: mi az élet értelme?

Mi az élet értelme? — csattogott a fülemile. Mi volna más, mint az éneklés, — és belefogott szépen trillájába.

Dehogy is az éneklés — morogta egy fekete vakond, — dehogy! Örökös küszködés a sötétséggel, ez az élet.

Az már nem — villogta egy tarka pillangó. Élvezet és öröm, ez az élet!

Bizony neked sincs igazad — felelt rá egy szorgos méhecske —, mert nemcsak öröm az élet, hanem munka is. Több munka, mint öröm.

Az már igaz! — sóhajtotta egy hangya, — több munka és fáradság, mint öröm.

De belevijjogott magasból egy sas: Egyikteknek sincs igaza. Az élet szabadság és hatalom, és szárnyalás föl a kék magasságba.

Ekkor már belekeveredtek a nagy vitába a növények is. A sudár fenyő a sasnak adott igazat, hogy az élet szárnyalás, törekvés föl a magasba. A kövirózsa és a havasi gyopár a hangyával tartott: Csupa küzdelem és harc az élet. A nyíló rózsa és hófehér liliom azt mondta, hogy csupa öröm, csupa báj az élet. De megeredt a felhő szava is: Bizony könny, keserűség és sírás az élet. A sietve gördülő folyóvizek azt dúdolták: Pusztulás és mulandóság az élet...

És mikor már teljes volt a tanácstalanság, ellenmondás és zűrzavar, egyszerre csak megkondult a pünkösdi harangszó, elnémult az egész vitatkozó, filozofáló, csicsergő

zsibvásár és a hirtelen csendben mindenki megértette, hogy ez az egyetlen helyes felelet, ez az igazi élet, a Szentlélek ereje által az emberben kifakasztott béke és öröm, erő és harmónia, lendület és harci kedv, hűség és tisztaság!

B) De hogy ezt elmondhassuk, ahhoz a Szentlélek ad nekünk helyes szemmértéket, helyes ítélőképességet, vagyis **az igazi értékek felismerésére tanít.**

Jeruzsálemi Cirill szerint a Szentlélek úgy hat a lélekre, mint a napsugár a szemre. Ha az ember a sötétségből napvilágra jut, sok dolgot meglát, amit azelőtt nem látott. Ép így világosodik meg annak lelke, akiben a Szentlélek lakozik, és kezd látni emberfeletti szemekkel. (Catecheses 16, 16.)

A Szentlélek által megvilágosított ember tisztán látja a lélek jogait, már pedig a lélek jogairól beszélni egy korban sem volt annyira szükséges, mint ma, a gépek korszakában!

Mennyien dolgoznak ma azon, hogy «kioltsák a lelket!» Milliók előtt ma már semmi más nem imponál, csak a lóerő, csak az izom, csak a bokszolás. Mily szédületes összegeket keres egy professzionista labdarúgó, bokszversenyző, mint ünnepli ujság, mozi, közönség az anyag hőseit, — s mint maradnak észrevétlenül a gondolat hősei! Mily tömérdek körülöttünk az üres álarc, a polyva, a külső látszat!

A Szentlélek metafizikai indítása kell hozzá, hogy belássuk: mitsem ér a technikai haladás, ha lelkileg, erkölcsileg sötétben maradunk!

C) És ha kutatjuk, hogy *hogyan működik bennünk a Szentléleknek az indítása*, vagyis **hogyan eszközli a Szentlélek ma az emberek újjászületését**, erre az eredményre jutunk: Úgy, mint régen.

a) Először megjelent a Szentlélek a teremtés napján a chaotikus világ fölött; Isten Lelke lebegett a vizek fölött és a chaosvilágból így lett kosmosvilág. Aztán megjelent a chaotikus ember fölött és a chaos-emberből, a zűrzavaros emberből kosmos-ember, rendezett, keresztény ember lett.

Ma is így dolgozik a Szentlélek. Valaha az élet gazdagságát lehelte a rendezetlen természetbe, *ma pedig a rendezetlen régi emberből a lélekszerinti «új teremtményt»* (Kor. II. 5, 17.) *alakítja.*

b) «Áraszd reánk Szentlelkedet és újjászületünk, és megújítod a föld színét» — imádkozza az Egyház.

Vajjon milyen a Szentlélekben újjászületett ember? **Látszólag külsőleg minden olyan rajta, mint volt azelőtt, de való-**

jában egészen más: más a szeme, a szíve, a gondolkodása. Szóról-szóra teljesedik rajta az Úr szava, melyet Ezechielnél mond: «Tiszta vizet öntök ki rátok, és megtisztultok szennyeitektől... És új szívet adok nektek és új lelket helyezek belétek, és elveszem a kőszívet és hússzívet adok nektek». (Ezech. 36, 25. s köv.)

A Szentlélek templomává vált ember másképp látja magát, saját életét, másképp embertársait, de másképp a világot, annak minden történését is. Másképp látja még a szenvedést és a csalódásokat is!

Mikor a francia forradalom véres szörnyűségei közt a Vendée-ban egy kolostor apácáit kivégzésre vitték, azok útközben a «Veni Creator Spiritus»-t énekelték. Hiszen a gonoszság és sötétség diadala közt van-e nagyobb vigasztalásunk, mint a minden jó Lelkébe s a világosság Lelkébe vetett hitünk?

Mennyi szeretet, mennyi szépség, mennyi lelki báj és finomság, mennyi lendület és erő ömlenék el az Egyházon, mily termő és zöldelő volna az Isten nagy szőlőskertje, ha mindegyik tagja meghallaná a Szentlélek bebocsátást kérő kopogtatását és ajtót nyitna a Szentléleknek! Tág kaput tágra nyitott lelket! «Ime az ajtónál állok és kopogok; — mondja magáról az Úr — ha valaki meghallja szavamat és megnyitja nekem az ajtót, bemegyek hozzá és vele étkezem és ő énvelem.» (Jel. 3, 20.)

Az Úr csak kopog, de az ajtót be nem töri — nekünk kell azt kinyitnunk. Halljuk meg Szent Pál figyelmeztetését: «Ne oltsátok ki a Lelket» (Thesz. I. 5, 19.), «a Lélek szerint járjatok és nem fogjátok véghezvinni a test kívánságait». (Gal. 5, 16.)

Mennyire nekünk szóló szavak! A Lélek szerint éljetek és ne az ösztönök szerint! Ne a test szerint! Ne a világ jelszavai szerint! Ne a pénz szerint! Ne a föld szerint!

Itt azonban jön már a Szentlélek másik ajándéka: az erkölcsi élet.

II. Az erkölcsi élet a Szentlélek ajándéka.

A Szentlélek u. i. nemcsak metafizikai indítást ad, hanem erkölcsit is, azaz nemcsak megnyitja szemünket a természetfölötti világ látására, hanem segít annak elérésére is: *A)* **erőt ad ahhoz, hogy hitünk szerint tudjunk élni,** vagy ha letértünk az útról, *B)* **visszavezet a helyes útra.**

A) A hit szerinti élet harcba kerül és a Szentlélek adja hozzá az erőt.

a) Aki olvasta Sienkiewicz világhírű regényét, a «Quo vadis»=t, bizonyára nem egykönnyen felejti el az izmos rabszolgának, Ursusnak idegfeszítő küzdelmét a vad bikával. Amint a szilaj vadállat a szarvaira kötözött gyönge leánnyal, Lidiával beront a Colosseum porondjára, hogy vértanuvá avassa az ártatlan leányt, Krisztus követőjét; amint az óriás erejű Ursus megragadja a vérbeborult szemű bika szarvát és igyekszik leteperni a vadállatot; amint pattanásig dagad minden izom a hűséges szolga testén, amint süllyed lába a homokba az embertelen erőfeszítés súlya alatt, szinte eláll a lélekzet még az olvasóban is . . .

De mikor aztán végre is megroppan a bika nyaka és a hűség és önfeláldozás inspirációjában emberfeletti győzelmet arat Ursus és a földön végignyúlt bika szarvai közül kioldja az ájult leánykát, nagyot lélekzünk s szinte felkiáltunk: Hál' Istennek, hogy győzött!

Az áteredő bűn óta így volt kötve az emberiség is a szabadjára eresztett ösztönök megvadult bikájára és soha nem bírtuk volna a bika nyakát kicsavarni, ha meg nem kaptuk volna *hozzá azt az emberfeletti erőt, amelyet a Szentlélek ereje ad nekünk.*

b) Viszont nagy vigasztalás és biztatás nekünk, hogy amióta számíthatunk a Szentlélek erejére, azóta *nincs az a szilaj természet, nincs az a megvadult ösztön, melyet az ő segélyével fékentartani nem sikerülne.* Ó, hányan panaszkodnak: Nekem különösen nehéz a lelki harcom. Én olyan érzékies természetet örököltem az őseimtől, én oly hirtelen haragra lobbanót, én oly részvétlen, szívtelen természetet... Mindegy, Testvéreim: a Szentlélek erejével mindnyájan győzhetünk!

Ezechiel prófétának egy ízben érdekes látomása volt a Megváltó eljövendő birodalmáról. Azt látta, hogy a Messiás templomának küszöbe alól forrás tör elő, végigömlik a hegy oldalán, ott folyam lesz belőle, mely a sivatagon keresztül a Holttengerbe szakad, s annak keserű vizét édessé változtatja úgy, hogy most már telve lesz a Holttenger is halakkal, partján pedig pompás fák zöldülnek, amelyek gyümölcsei soha el nem hervadnak. (Ez. 47, 2—12.)

Találhatnánk=e ennél megfelelőbb képet annak az erősítő munkálkodásnak szemléltetésére, melyet a Szentlélek fejt ki az emberi lélekben! Bizony nagy sivatag az az élet, amelyen

mindnyájunknak át kell mennünk! Bizony, ha magunkra hagyattatnánk, élettelen Holttenger lenne lelkünkből! De ha akarjuk, a Szentlélek kegyelmi patakja végigömlik életünkön és amerre jár, nyomában lelkünkben a hit és erkölcs pompás virágai fakadnak.

Hacsak úgy nem teszünk, mint a szenesemberek télen a pesti utcákon.

Sajátságos dolgot látni téli napokon a főváros utcáin. Szénnel tömött óriási társzekerek haladnak az úton, és a szénhalom tetején didergő, fázó szénhányó munkások reszketve húzzák meg magukat. Nem furcsa-e: alattuk az éltető meleg forrása, ők rajta ülnek és mégis majd megfagynak! Mily találó képe a Szentlélek nélküli hithideg világnak! De a hithideg kereszténynek is, akinek csak a kezét kellene nyujtania a Szentlélek forrása után, akinek csak a lelkét kellene kitennie a Szentlélek meleg napsütésének, hogy erőre kapjon, fölmelegedjék és — győzzön!

B) A Szentlélek azonban nemcsak megvilágosít, nemcsak mutatja az utat, hanem **segít visszatérni is a helyes útra, ha eltévedtünk róla.** Aki elfáradt, azt erősíti, akiben ellanyhult az istenszeretet tüze, abban felélesztí azt, s akiben egészen kialudt volna, abban újra fellobbantja azt.

Mikor az ellenség Jeruzsálemet földúlta, a zsidóknak legfőbb gondjuk volt megmenteni a templomban égő szent tüzet. Titkos ciszternákban rejtették el. Mikor aztán Nehemiás az új jeruzsálemi templomot föl akarta szentelni, papokat küldött az első templomból megmentett és elrejtett szent tűzért. A ciszternában azonban csak zavaros, iszapos vizet találtak a tűz helyén. Mégis elhozták. És amidőn az iszapos vizet ráöntötték az új templom áldozati oltárára, a napsugár kitört a felhők közül, és föllángolt az oltáron a tűz és megemészette az áldozatot.

Hány ellenség dúlta már végig a mi lelkünkben is az Isten templomát és — sajnos — nem sikerült belőle megmenteni a szent tüzet! A Szentlélek lángoló sugara hányszor esett már lelkünk oltárán iszapos, zavaros tócsára!

De csak rajtunk, a mi közreműködésünkön fordul meg, hogy a Szentlélek ereje által újra föllángoljon bennünk az Istennek tetsző, áldozatos élet tüze és életünket ismét Isten tiszta templomává szentelhessük föl. És itt sugárzik felénk az egész beszéd nagy figyelmeztetése:

III. A Szentlélek nélkül nem megyünk semmire sem!

Ha valóban a Szentlélek ajándékából ered, hogy kezünkben tartjuk önmagunkat, hogy uralkodni tudjunk a romlott emberi természet fölött, akkor biztos az is, hogy a Szentlélektől elszakadt világnak tönkre kell mennie, mert *a Szentlélek nélkül nem megyünk semmire sem.*

Sem a társadalom, sem az egyén erkölcsi élete meg nem maradhat a Szentlélek nélkül.

A) **Nem maradhat meg a társadalom erkölcsi élete.** Soha még annyi hatalmas kötetet nem írtak össze a szociális kérdésről, mint ma, és a börtönök mégis tömve vannak antiszociális lényekkel. Soha annyi könyv a pedagógiáról még meg nem jelent, és soha annyi neveletlen ember még nem volt. Eugenikát hirdetnek és ugyanakkor egyre vakmerőbbé válik az állat az emberben. Mi mindent el nem követ az orvosi tudomány, hogy egy elöregedett emberi szervezetet megmentsen és legalább még néhány hétig életben tartson, és ugyanaakkor az életbe elinduló erős, fiatal csöppségek százezreit megölik, mielőtt megszülethettek volna. Íme, mi lesz a társadalom erkölcséből a Szentlélek nélkül!

B) Ha azonban a Szentlélek fény, amely eligazít és tűz, amely tisztít és erő, mely életben tart, akkor a **Szentlélek nélkül az egyén erkölcsi élete sem maradhat meg.**

A Szentlélek tény, tehát egy lépést nélküle nem tudok tenni, vagy ha teszek, — eltévedek a sötétben. A Szentlélek tűz, tehát nélküle megfagy a lelkem. A Szentlélek erő, tehát nélküle elernyed a lelkem. Vagyis: *nekem szükségem van a Szentlélekre;* tágra kell nyitnom lelkemet s szívni, inni magamba a Szentlélek illetéseit, s örömmel mennem, gyakran mennem a szentségekhez, a gyónáshoz, áldozáshoz, amelyek nekem a Szentlélek erejét közvetítik.

A Szentlélek illetéseire mindnyájan rászorulunk, a Szentlélek illetéseit mindnyájan meg is kapjuk, s mégis mit látunk? Az egyik lélek világosra gyullad, melegre lobban, erőre kap a Szentlélek érintése nyomán; a másik meg sötét, hideg, levert, összetört, élettelen marad. Nézzetek körül ebben a szörnyű világban: mily tömérdek hideg, összetört, lerongyolódott lélek kóválygó köröttünk! Hol itt a baj? A Szentlélekben? Nem, nem! Annak tüzes lelke nemcsak

az első Pünkösdkor gyujtott; érint ma is minden emberi lelket; csak mi nem reagálunk, nem felelünk, nem vagyunk érzékeny eszközök a Szentlélek kezében.

Sokszor látjátok azt a fehér márványkockát, ami itt lóg a szószéken fölöttem: a rádió mikrofonját. Élettelen, hideg márványdarab, — ha nincs benne áram; ha azonban van, akkor meg páratlanul érzékeny szerszám, amely minden legkisebb szóra, melyet mondok, megrezdül, és szétdobja azt az egész országba, hogy százezrek hallják. Tudunk-e mi ily érzékeny mikrofonjai lenni a Szentléleknek? Hogy annak minden legcsendesebb érintésére kész örömmel reagáljon a lelkem: Uram, Uram, tied vagyok; mit akarsz velem? Tégy, amit akarsz!

Pedig csak így győzzük az életet, a földi küzdelmeket. A földön járunk, a földben gyökérzik a lelkünk, a földi élet ezernyi nehézségeivel küzködünk — és mégsem szabad a földi gondok közt elvesznünk s a földi élet hétköznapjainak robotoló munkájából is folyton ki kell hallanunk örök rendeltetésünk, örök életünk, krisztusi elhivatottságunk erősítő himnuszát.

Tudjátok, kinek fog ez sikerülni? Tudjátok, ki fog hallani a földi küzdelmek közt is mennyei melódiákat? Aki tágra tudja nyitni lelkét a Szentlélek magasból hullámzó energiáinak, aki gyakran veszi fel magába a Szentlélek táplálékait, a kegyelmeket a kegyelem eszközeinek, a szentségeknek gyakori használata által.

Mikor az ember rádiót akar hallgatni, vajjon elég-e a készülék? Nem! Kell hozzá egy mélyre vezető drót is, mely a földdel összeköti s egy magasba vezető drót, mely nekifeszül a jövő hullámoknak. S a kettő közé helyezem a készüléket, s már hallom is: Halló, halló, itt Budapest 550 m hullámhosszon. Az én lelkem is rádiókészülék. A földvezeték — ó, a földvezeték, az mindnyájunknál nagyon erős: nyakig vagyunk a földi gondokba ágyazva! Hanem ez nem elég. Ahhoz, hogy dal, harmónia, emberi keresztény élet csendüljön ki belőle, kell hozzá magasba vezető drót is, kell kifeszült, szomjas lélek is, amely beszívja a Szentlélek fölülről hullámzó energiáit, s mihelyt ez megvan, már hallom is: Halló, halló, itt a Szentlélek, a krisztusi élet hullámhosszán . . . Krisztusi élet, mely hit is. Krisztusi élet, mely erkölcsi is. Krisztusi élet, mely nehéz küzdelem is. De: *krisztusi élet, mely egyedül megnyugtató és boldogító életforma!*

*

Kedves Testvéreim! Tüzes nyelvekben jött a Szentlélek és ma is folyton imádkozunk, hogy az ő tüze világosítsa, tüzesítse, acélozza lelkünket. Uram, tüzet adj nekünk!

Tüzet? Hát nincs elég tűz a földön? A gyárakban nincs elég tűz? A kohókban? A mozdonyokban? Kazánokban? Elketromos művekben? Ágyúk torkában? Szenvedélyekben? Gyűlölködő emberszívek mélyén? *Ó, igen, ég az egész föld, — de ez nem a Szentlélek tüze!* E tűz mellett hideg marad a szív, sötétben a lélek, vak a szem. Uram, *a Te tüzedet küldd el!* Tüzet, mely a hit fényét adja a hitetlenségben! Tüzet, mely a szeretet melegét gyujtja! Tüzet, mely a bűn salakját olvasztja!

Imádkozzunk tehát sokszor, hogy jöjjön el közénk a Szentlélekisten. Mert ha nem a Szentlélek jön el az emberek közé, eljön az ördög! Ha nem pünkösdi láng jön közénk az égből, majd pusztító láng jön a pokolból. Ha nem jön a Szentlélek éltető lehellete, majd jön a forradalmak pusztító szélvésze. Ne álltassuk magunkat: vagy szentekké igyekszünk lenni, vagy gonosztevő lesz belőlünk. Vagy felgyujtja bennünk a Szentlélek a hit és szeretet melengető tüzét, vagy fellángol az emberiségben a hitetlenség és gyűlölet romboló tüze.

Ó, jöjj el, Szentlélek-Úristen, adj nekünk erőt, hogy hinni tudjunk! Adj nekünk erőt, hogy hitünk szerint élni tudjunk! Adj erőt, hogy mindnyájan lehe sünk a Te hűséges kis galambjaid, akik válladra szállnak, Hozzád simulnak, tenyeredből esznek **és egykor a Te szent Szíved melegén örökre boldogok lesznek! Amen.**

„HISZEK A KATOLIKUS EGYHÁZBAN“

IV.

Mi az Egyház?

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Rómában, a kereszténység központjában emelkedik a világ legnagyobb temploma, a Szent Péter-templom. Mindenki hallott már róla, mindenki olvasott hatalmas arányairól, utólérhetetlen művészi szépségeiről; de mikor aztán valaki elkerül Rómába és először pillantja meg a világhírű templomot, csalódott kiáltás hagyja el ajkát: «Hát ez az a csodálatos remekmű? Ez volna olyan órisási terjedelmű! Ez volna olyan páratlanul szép? Én semmi különöset nem látok rajta!» Csakugyan, az első benyomás némi csalódást kelt. És ennek kiábrándító hatása csak akkor múlik el, ha már órákig, napokig járkálunk a templomban. Ha napok mulva újra visszatérünk, tízszer, húszszor is elmegyünk oda, ha nyugodt szemlélődéssel megállunk egy-egy szobra vagy síremléke előtt, ha pontos kalauz vezetésével apróra megvizsgáljuk minden részletét, oltárát, kápolnáját. Akkor aztán rájövünk arra, hogy a Szent Péter-templom miért szerepel a világ legelső és legszebb építményei között.

De szaksztott így vagyunk nemcsak a Szent Péter-dómmal, hanem azzal is, aki azt építette: a katolikus Egyházzal. Arról is sokat hallunk, tudunk, olvasunk. Tudjuk róla, hogy az egész világon nincs egyetlen társulat, amelyik oly óriási kiterjedésű, oly régi, oly fontos és áldott működésű lenne, mint a katolikus Egyház. Hogy azonban ne csak ilyen általános szólamokat tudjunk róla, hanem ismerjük szépségeit is, hogy megszeressük, kövessük, védelmezzük és büszkék legyünk rá, ahhoz nem elég a felületes rápillantás: ahhoz tapasztalt vezetőnek részletes munkája szükséges.

Erre a részletes munkára ad alkalmat Hiszekegyünknek az a mondata, amelynek magyarázásához most értünk el: «*Hiszek egy katolikus, keresztény Anyaszentegyházat*». Figyeljétek csak meg, hogy mikor nagymiséken a kóruson a «Credo»-t éneklik, mennyi lendülettel, mennyi örömmel

és öntudattal, mily diadalmas büszkeséggel csendülnek föl e szavak: «Credo unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam», «Hiszek az egy szent, katolikus és apostoli Egyházban».

Vajjon mi az alapja ennek a lendületes örömnek, büszkeségnek és öntudatnak? Mi az a katolikus Egyház, amelyhez Isten különös kegyelméből én is tartozom? Mit ad az nekem? Miért lehetek rá büszke? Mik az érdemei? . . . Ilyen kérdések részletes megbeszélését kezdjük el a mai alkalommal. Nem sietünk a tárgyalással. Húsz beszédet szánok ennek az egy mondatnak! Hónapokon át csak erről fogok beszélni: a katolikus Egyházról. Hogy aztán, ha alaposan szemügyre vettük az óriási építmény minden szépségét, a mi ajkunkról is büszke örömmel és hálás kegyelettel csendüljön föl a hitvallás: «Credo unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam».

A mai beszédben egy bevezető kérdéssel kell foglalkoznunk: **Mi is az Egyház?** Úgy-e, egészen természetes, hogy mindenekelőtt is erre kell megfelelnünk. A feleletet három gondolatban foglalhatjuk össze. Mind a három olyan mély tartalmú, hogy magukban hordják az Egyház minden szépségét és erejét. Azt állítjuk ugyanis, hogy az Egyház **I. a köztünk tovább élő Krisztus, II. Krisztus jegyese és III. Krisztus misztikus teste.** Mind a három tétel a szebbnél-szebb gondolatok mélységeit rejti magában.

I. Az Egyház a köztünk tovább élő Krisztus.

A) **A katolikus Egyházat a kereszténység Alapítója, az Úr Jézus hívta életbe.**

a) Történeti tény ugyanis, hogy az Úr Jézus már igen korán, nyilvános tanításának kezdetén *egyeseket külön kiválasztott követői közül*, külön nevet adott nekik, ezeket külön oktatta, külön szeretetével tüntette ki, külön hatalmakat adott nekik és végül mennybemenetelekor külön megbízta őket a világ megtérítésével. Tehát voltak hívei és voltak apostolai. De az apostolok közt is volt egy, akit mindegyiknek élére helyezett. Íme, a katolikus Egyház első szervezete Krisztus mennybemenetele napján: *hívek, apostolok, Péter,— és mindezek láthatatlan feje: Krisztus.*

b) Az első napok kicsinyke mustármagjából 1900 év alatt *óriási terebélyes fává nőtt a katolikus Egyház.* Olyan hatal-

mas intézménnyé, hogy egyesek értetlenül állnak vele szemben.

Van-e szükség erre a világot átfogó nagy szervezetre, amit ma Egyháznak nevezünk? — kérdik. Micsoda apró részletességgel kiépített hierarchia található a mai Egyházban! Kis falvak káplánjától kezdve plébánosokon, esperesekén, püspökökön, érsekeken keresztül fel a római pápáig! Mily bámulatosan pontos organizáció! Mily szövevényes törvénykönyv 2414 kánonnal és tömérdek paragrafussal! Mily apróra kidolgozott erkölcsi parancsok! Aztán mennyi hagyomány, mennyi ceremónia, mennyi külsőség! Konkordátumok, indexre-tétel, kitüntetés-osztogatás, piros-selyem főpapi ruhák ... és más ezernyi külsőség ...

Sok ember értetlenül áll meg ezek előtt. Sokszor még jóakaratú katolikus hívek sem tudják megmagyarázni ezeket. Majd az előttünk álló húsz beszédben lesz alkalmunk mindezzel részletesen foglalkozni. De egyet már most is meg kell mondanom: aki *csak* ezekben látná az Egyházat, aki e sok külsőség mögött, az Egyház külső, emberi arca mögött nem látná és nem érezné *az Egyház lelkét és belső, isteni arcát is*, az nem is értheti meg soha Krisztus Egyházát. Mert mindez nem az Egyház lényege, nem az Egyház belső, rejtett arca!

B) Hát mi az Egyház lényege?

Először is ez: **az Egyház Krisztus titokzatos továbbtartózkodása köztünk, Krisztusnak mása, az Egyház a köztünk élő Krisztus.**

a) Egyízben ezt mondta az Úr apostolainak: «Aki titeket hallgat, engem hallgat, és aki titeket megvet, engem vet meg». (Luk. 10, 16.) Nos, a katolikus Egyház meg elmondhatja: *Aki engem hallgat, Krisztusra hallgat; aki engem néz, Krisztust látja; aki utánam jön, Krisztus nyomdokaiban jár.* Amit az Egyház hirdet, mindaz Krisztus ajkáról jön. Amit hittétel gyanánt előad, mindaz az isteni örök igazságból jön. Amit szentségeiben nyujt, mindaz Krisztus szerető szívéből fakad.

b) Más vágya nincs is az Egyháznak, *mint Krisztus érdekeit képviselni a világ végéig* és a krisztusi igazság hirdetésével a lelkeket megmenteni. Az Egyház az a csatorna, amelyen át a megváltó Krisztus a megváltás kegyelmét az emberekhez akarja juttatni. Az Egyház külső, látható megtestesülése az igazság és kegyelem ama láthatatlan országának, melyet Krisztus a földön alapított. Ezért az Egyháznak egyetlen

vágya, egyetlen ambíciója, létezésének egyetlen igazoló alapja: Krisztust képviselni a földön mindörökké, Krisztust megtestesíteni az emberekben, Krisztus arcát kialakítani a lelkekben.

Halljuk csak, mily öntudattal, mily bátorsággal, mily cáfolhatatlan bizakodással kiáltja világgá ellenségei felé: Ki tud szememre vetni egyetlenegy esetet is, amikor Krisztus evangéliumát megtagadtam volna! Amikor a krisztusi igazságokból akár csak egy hajszálnyit is engedtem volna! Amikor a krisztusi erkölcsök megóvásáért a legnagyobb áldozattól is visszariadtam volna!

c) Külsőség, ceremónia, jog, ünnepek, szobrok, böjt, piros-selyem ruhák . . . mindez nem lényege az Egyháznak . . .

Hát mi a lényege? Krisztus egyetlen, nagy, szent vágyának teljesítése: *az Isten országának terjesztése az emberek közt.*

Ez az ország láthatatlan is, de látható is. Láthatatlan, mert Krisztus szerint «bennünk» (Luk. 17, 21.) van, a benső ember megigazultságában. (Máté 6, 33.)

De látható is, mert Krisztus ezt az Egyházat testből is álló embereknek szánta s nem tiszta-lélek angyaloknak. Egész természetes tehát, hogy a belső, láthatatlan Egyháznak külső, látható keretet, szervezetet és életformát is szánt. Amikor tehát Egyházára bízta a legfőbb tanítói, papi és kormányzói hatalmat, egyben külső, látható társaságot is alapított: elnökévé, alapkövévé tette Pétert (Máté 16, 18.), tisztikarává — pásztoraivá — az apostolokat (Máté 18, 17.), fölvételi tagsági-jegy gyanánt a keresztséget jelölte meg, alapszabályként az Isten parancsait. Végül pedig Egyháza vezetőségét szinte hihetetlen hatalommal ruházta föl, mikor ezt mondta nekik: «Aki titeket hallgat, engem hallgat». (Luk. 10, 16.) «Amint engem küldött az Atya, én is úgy küldelek titeket». (Ján. 20, 21.)

Jogosan mondjuk tehát, hogy az Egyház a köztünk továbbélő Krisztus.

II. Az Egyház Krisztus Jegyese.

De így aztán megértjük azt az újabb mély, misztikus gondolatot is, mely szerint az Egyházat **Krisztus Jegyesének** is nevezzük. Szent Pál egy helyen ily lelkendező szavakkal írt az Egyházról: «Krisztus szerette az egyházat

és önmagát adta érette a végett, hogy megszentelje és megtisztítsa a víz fürdőjében az élet igéjével, s dicsővé tegye magának az Egyházat, hogy sem folt, sem ránc, sem más efféle ne legyen rajta, hanem legyen szent és szeplőtelen». (Ef. 5, 25—27.)

Az Egyház tehát Krisztus szent és szeplőtelen Jegyese!

A) Ha ezt a gondolatot továbbszőjük, megértjük, honnan vettük azt a meleg kifejezést: **Anyaszentegyház.** Ha u. i. az Egyházat Krisztus Jegyesének mondhatjuk, akkor épily joggal nevezhetjük Krisztus gyermekei anyjának, vagyis a mi Anyánknak. «A katolikus Egyház a mi Anyánk», «sancta mater Ecclesia» — mily kedves, kegyeletes kifejezés! Mi mindent akarunk mi ezzel jelezni? Azt az anyai gondoskodást, amelyet gyermekei érdekében, és főleg a gyengék, tehetetlenek, szenvedők és bűnösök érdekében kifejt. Azt a sok gondot és aggodalmat, amelynek fájdalmai között a szentségek erejével szinte újraszül minket Krisztus számára.

Mennyi melegséget áraszt magából már maga a név is: Anyaszentegyház!

Hát valóban anya az Egyház? — kérdezheti valaki. Valóban az! Anya, mert vannak gyermekei: mi vagyunk azok. És úgy szereti gyermekeit, mint csak az anya tud szeretni.

«Ecclesia» — nőnemű szó. És a többi nyelveken is: *Die* Kirche, *Une* Église stb. Nem férfinevet vett fel, mint «király», «császár», hanem női nevet; mert gyöngédsége, szeretete, figyelme, aggodalma olyan irántunk, mint az anyáé gyermekei iránt.

B) Önként kínálkozik itt a gondolat, hogy párhuzamot vonjunk egyrészt **Mária, Krisztus Anyja, másrészt az Egyház, a mi Anyánk között is.**

Akit Mária Betlehemben adott egyszer a világnak, ugyanazt adja nekünk a mi Anyaszentegyházunk mindennap. Betlehemben sem lehetett látni az Istenfiút, csak egy fázó, kis gyermeket; az Egyház oltárain sem látunk mást, csak a kenyér és bor színét, — de ugyanazzal a hittel borulunk le az Oltáriszentség Krisztusa előtt, mint amilyennel a betlehemi pásztorok leborultak a jászol Kisdede előtt.

Sőt még tovább is szőhetjük a hasonlatot. A betlehemi pásztorok imádták az isteni Gyermeket, de tisztelték s szerették édesanyját is; épígy ma is, aki imádja Krisztust, kegyeletes tisztelettel kell szeretnie Jegyesét, a mi Anyaszentegyházunkat is.

Ha pedig így nézek az Egyházra, mint az én gondos szeretettel aggódó édesanyámra, akkor megértem minden intézkedését! Nem kritizálom meggondolatlanul — ah, hányszor ejtenek még katolikus emberek is más vallásúak társaságában igaztalan, felületes ítéletet saját Egyházukról! De én nem ütközöm meg látszólagos szigorúságán, hanem minden parancsa mögött igyekszen észrevenni a velem törődő, a lelkem, hitem, erkölcsi életem sértetlenségén aggódó anyai szeretetét.

Igen: minden parancsában! Egyes könyveket indexre tesz: ezeket nem szabad olvasnod. Egyes napokra böjtöt rendel: ezeken nem szabad húst enned. Egyes akadályok miatt a házasságot megtiltja: így nem szabad házasodnod, stb. Nem értem talán, miért; de elfogadom, teljesítem, — mert az *anyám* mondja!

III. Az Egyház Krisztus misztikus teste.

Azt hiszem — Testvéreim —, hogy már most is kezdjük jobban megismerni a mi szent Egyházunkat. Pedig még csak most jutunk el egy újabb kifejezéshez, amelyet Szent Pál különös selőszeretettel használ az Egyházról: **Az Egyház Krisztus misztikus teste.**

A) «Amint egy testben sok testrészünk van, nincs azonban minden testrésznek ugyanaz a rendeltetése, akképen **sokan vagyunk egy test Krisztusban**; egyenkint azonban egymásnak tagjai». (Róm. 12, 4. 5.) «Amint a test egy, bár sok tagja van, a testnek pedig minden tagja, bár sok, mégis egy test, úgy van Krisztus is. Ugyanis **mi mindnyájan egy Lélekkel egy testté kereszteltettünk.** (Kor. 12, 12. 13.)

Igyekezzünk csak mélyére szállani ennek a szentírási hasonlatnak is.

a) Krisztus akarata az volt, hogy követői önálló, természetfölötti vallási társaságot alkossanak és így a megváltás gyümölcseinek alkalmazása által Krisztus titokzatos testét kiépítsék. Az Egyház első hivatása megvalósítani a Krisztusban való természetfölötti Isten-közösséget azzal, hogy a megváltás gyümölcseit az emberek számára közvetíti. De feladata az is, hogy *a hívek közössége által Krisztus titokzatos testét alkossa* és így megvalósítsa az Úr megrázó imáját, amelyet az utolsó vacsorán mondott az Atyához: «Amint

te küldöttél engem a világba, úgy küldöttem én is őket a világba... De nem csupán őérettük könyörgök, hanem azokért is, kik az ő szavaik által hinni fognak énbennem, hogy mindnyájan egyek legyenek, mint te, Atyám, énbennem és én tebenned, úgy ők is egyek legyenek bennünk». (Ján. 17, 18—21.)

b) E szerint tehát *Krisztus háromféle testben él előttünk.* Él abban a testben, amelyet születése által a Szűz Anyától kapott; él abban a titokzatos testben, amelyet az Oltáriszentségben a kenyér és bor színe alatt magára vett; és végül él az ő szeretett, hűséges gyermekeinek közösségéből épített testben, a katolikus Egyházban.

Mily csodálatos hittétel! A katolikus Egyház millió és százmillió emberi testből és lélekből fölépített óriási organizmus, Krisztusnak eleven teste. Titokzatos test, melynek feje Krisztus, szíve a szentmise. Ez a szív minden percben végigönti Krisztus vérét a tagokban, mi rajtunk úgy, hogy ha az Egyházhoz tartozom, akkor állandóan Krisztus vérkeringésébe vagyok bekapcsolva, krisztusi élet vonul át rajtam, krisztusi nagyság érlelődik bennem, krisztusi boldogság ömlik szét szívemben.

B) Ha pedig az Egyház Krisztus misztikus teste, akkor **mindenki, aki ehhez az Egyházhoz tartozik, tagja Krisztus testének.** Mily páratlan méltóság ez számomra! De mily szociális figyelmeztetés és gyermeki elkötelezettség is!

a) Krisztus testének tagja vagyok! Mily *páratlan méltóság* ez számomra! «Nem tudjátok-e, hogy testetek Krisztusnak tagjai? Elszakítsam-e tehát Krisztus tagját és parázna nő tagjává tegyem? Isten mentsen!» (Kor. I. 6, 15.) «Vagy nem tudjátok-e, hogy tagjaitok a Szentlélek temploma, ki bennetek vagyon, kit az Istentől vettetek, és nem vagytok a magatokéi? Mert nagy volt a ti vételáratok! Dicsőítsétek meg és hordozzátok az Istent testetekben.» (Kor. I. 6, 19. 20.)

b) De egyúttal *mily szociális figyelmeztetés* is: minden katolikus testvéremben Krisztus titokzatos testének tagját lássam és így becsüljem! Külső látszatra csak gyámoltalan gyermek, gyári munkás, földmíves, szegény, beteg, tehetetlen aggastyán, — de belül, valójában Krisztus testének tagja.

Egy apácazárdába új lelki igazgató került, aki meghallotta, hogy a nővérek közt egy volt grófkisasszony is van. «Könnyen megtudhattam volna — mondotta egyszer a lelki

vezető —, hogy melyik az, de nem kérdeztem meg. Hanem akármelyik nővér jött hozzám, mindegyikkel úgy bántam, oly gyöngéd finomsággal, mintha ő volna az egykori grófkisasszony». Igen: mi mindnyájan rejtett grófkisasszonyok vagyunk, hercegek, királyok — az Úr Jézus misztikus testének tagjai! Testvér! Mikor tátott szájjal követelődzik benned a bűnös ösztön, mondd el magadnak: «Nem lehet! Én Krisztus testének tagja vagyok!» Testvér! Mikor valakit bűnre akarsz csábítani, jusson eszedbe: «Nem szabad! Krisztus testének tagja az is!»

c) *De mily gyermeki elkötelezettség is ez a tudat!* Krisztus parancsolta Egyházának, hogy tanítson minden nemzeteket (Máté 28, 19.), ebből tehát viszont következik, hogy *mindnyájan engedelmes, szófogadó tanítványai s követői legyünk Egyházunknak!* Szent Pál azt írta az Egyházról, hogy az «az igazság oszlopa s szilárd alapja» (Tim. I. 3, 15.), ebből tehát következik, hogy vakon kell követnem, bizalommal, fenntartás és kertelés nélkül Egyházamat.

C) Dehát éppen ezen akadnak fel egyesek. **Mennyi felületes ítéletet, mennyi álokoskodást hall az ember éppen ebben a kérdésben!**

a) «Nem méltó hozzám, tanult, eszes, okos emberhez, hogy csak úgy mindenestől elfogadjak egy hitrendszert, amit a katolikus vallás elém ad — így mondják egyesek. *Magam akarom végig okoskodni, magam akarok rájönni, mit hiszek, mit nem, mit fogadok el, mit nem . . .*»

Pedig egy percnyi gondolkodás után is kiviláglik, mily üres jelszó ez! Mikor a világon minden téren rá vagyok utalva másokra, mások megállapításaira, csak éppen a legnehezebb kérdésben akarnék a magam feje után dönteni? Azt nem szégyellem, hogy az egyszeregyet nem én találtam ki, hogy a villanyvilágítást, a gőzgépet, a rádiót nem én találtam ki: nem szégyellem mindezt elfogadni mások eszétől. Csak ott akarnék a magam útjain járni, ahol ez a legnehezebben sikerülhet: magára hagyott emberi eszemmel megtalálni Istent?

b) «*Miért köt meg engem az Egyház a dogmákkal?*» — halljuk másoktól a panaszt. De vajjon panaszkodnak-e a hajók, hogy a hullámos tengerre világítótornyok szórnak fényt és így útjukat megkötik a helyes irányban? A mi dogmáink ily útmutató világító tornyok az élet tengerén.

c) «*Én vallásos vagyok, de nem az Egyház szerint!* Én Krisztust közvetlenül találom meg, nem kell ezért egyik

valláshoz sem tartoznom!» Igy okoskodnak mások és így kerülnek tévútra. A kereszténységet nem lehet az Egyháztól elvonatkoztatni. Minden gondolatnak, minden elvn k életformára, megtestesülésre van szüksége. Krisztus vallása nem a levegőben lógó elvontság, hanem a római katolikus Egyházban megtestesült szent valóság.

«Mit atyáskodik fölöttem az Egyház? Én vallásos vagyok, de semmiféle egyházhoz nem tartozom! Én a magam útján keresem az Istent!»

Hányan keresik és hiába keresik! Hányan keresték Istent a maguk feje szerint és hosszú évek bukdácsolása után csak akkor találták meg, mikor végre visszatértek a régi, elhagyott Egyház útjaira! Akkor aztán belátták, hogy Egyház nélkül akarni vallásosnak lenni, annyi, mint ködös éjtszaka tapogatni az utat egy szakadék szélén. Belátták, hogy igaza van a német mondásnak, mely szerint az Egyház nélküli vallásosság zűrzavar: «Religion ohne Konfession ist Konfusion!»

Vonaton utazom egy késő őszi délután. Esik. Nézem az ablaktáblát: egyik csepp a másik után hull az üvegre és megáll. Szeretne legördülni, de nem tud. Hívja ugyan lefelé a mélység, de nincs hozzá útja. Most azonban két csepp összefolyik s abban a pillanatban már le is gördülnek. Vékony sáv, kis országút marad nyomukban, s amelyik esőcsepp azután idehull, az rögtön le is suhan végső céljához: amelyik azonban az út mellé esik, megint csak hiába erőlködik. Az én lelkemet is húzná az Isten mélysége; de míg egyedül állva nem találok Hozzá, mindjárt könnyebben ráakadok, ha beállok a lelkek közös országútjára. A lelkek országútját az Isten felé a katolikus Egyház építette ki. És ha nem volna katolikus Egyház, a kereszténység már rég eltűnt volna a föld színéről.

*

Az Apostolok Cselekedetének könyve a 9. fejezetben Saul csodálatos megtéréséről, Pálfordulásáról beszél.

Saul fanatikus tűzzel akarta kiirtani Krisztus kezdő Egyházát, az első keresztényeket. Mikor éppen Damaszkuszba tartott, hogy az ottani keresztényeket megkötözve Jeruzsálembe vigye, az úton hirtelen fényesség ragyogta körül és ezt a szózatot hallotta: «Saul, Saul, miért üldözesz engem?» «Ki vagy, Uram?» — kérdezte Saul. «Én vagyok Jézus, akit te üldözesz» — jött a válasz.

Nem érdeles dolog-e: Saul az Egyházat üldözte, és mégis ezt hallja: «Én vagyok Jézus, akit te üldözesz». Ó, igen, ezért tisztelem, szeretem Egyházamat, mert ez maga a köztünk élő Krisztus, Krisztus Jegyese, Krisztus misztikus teste.

Te szent, katolikus Egyház! Krisztus föltámadása után a világtörténelem legnagyobb csodája! Isteni mű emberek kezében! Mennyei alkotás a földbe ágyazva! Tizenkilenc évszázad milliárd és milliárd jövő-menő emberének egybefűződő társulata, melynek az örök Krisztus a láthatatlan feje! Földreszállott mennyország, mennyország előcsarnokává vált föld! Izaiás prófétának beteljesült látomása az Úr hegyéhez vándorló néptömegekről. (Iz. 2, 2. s köv.) A földön továbbélő és továbbtanító Krisztus — ez vagy nekem te, egy szent, katolikus Egyház!

Ebben a hitben születtem . . .

Ebben akarok élni . . .

És Isten segítségével ez által akarok egykor Isten mennyei Egyházába jutni! Amen.

V.

Krisztus Egyháza egy.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A multkori beszéddel eljutottunk Krisztus Egyházának vizsgálatához.

Biztos tény-e az, hogy Krisztus egy látható, szervezett társaságot alapított, amelyet Ómaga nevezett el «Egyháznak»? Biztos! Csak el kell olvasni a Fülöp Cezareájában Szent Péterhez intézett szavait: «Te Péter vagy, és erre a kősziklára fogom építeni Egyházamat, és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta». (Máté 16, 18)

Biztos-e az is, hogy csak egy Egyház lehet Krisztus igaz egyháza? Biztos! Mert egy az Úr, akitől az Egyház származik, és egy az igazság, amelyet Krisztus tanított. Krisztus nem alapított több Egyházat, csak egyet, — ez történetileg és logikailag egyaránt biztos igazság.

De, íme, most jön a nagy, a sorsdöntően fontos kérdés: *Melyik hát Krisztus igaz Egyháza?*

Mert fájdalmas, megrendült lélekkel kell a történelemből arról értesülnünk, hogy Krisztus tanítása fölött testvérharcok folytak, amelyek Krisztus osztatlan köntösét darabokra tépték és a szent kereszténységet megosztották. Mikor az Úr mennybe ment és itt hagyta tanítványait s híveit, az ősegyház első tagjait, akkor valóban még csak egy kereszténység volt, egy Egyház volt. De már az apostolok leveleiből látjuk,hogy itt is, ott is léptek fel tévtanítók, akik Krisztus igaz Egyházából tévutakra csalogatták a híveket. És amint jöttek a századok, egyre több és több levél és ág, néha egész nagy gallyak törtek le az Egyház fájáról, amelyek mind azt állították magukról, hogy bennük kering az igazi krisztusi éltető erő.

Fájdalmas, szomorú képet nyujt a szakadások és meghasonlások tömege. És az emberek lelkében joggal merül fel a kérdés, a sorsdöntően fontos kérdés, amely határozott, világos, biztos feleletre vár: *Hol van hát ma tulajdonkép Krisztus igazi Egyháza?*

Az Úr azt mondta Szent Péternek: «Te Péter vagy, és erre a kősziklára fogom építeni egyházamat». (Máté 16. 18.) Nem azt mondta, hogy «egyházaimat», hanem «egyházamat.» Tehát csak egyet. Krisztusnak nincs több egyháza, csak egy. De melyik az az egy? Hiszen az óriási katolikus vallás mellett még kb. 300 kisebb-nagyobb felekezet van, amelyik mind kereszténynek nevezi magát és mind magáénak követeli Krisztust. Már pedig az az egy világos, hogy Krisztus 300-féle vallást nem alapított, csak egyet!

De melyik ez az egy? Kinek van igaza?

A «bölcs Náthánnak» van-e igaza, akinek volt egy értékes gyűrűje és három fia. Készíttetett két hamis gyűrűt, amelyek megszólalásig hasonlítottak az eredetihez, és mindhárom fiára egyformán egy-egy gyűrűt hagyott örökségül, úgy, hogy soha senki sem tudhatta meg többé, melyiké az igazi gyűrű! Vagy Ruvillenek, a hallei egyetem történettanárának van-e igaza, aki a század elején a protestáns vallásról visszatért a katolikus Egyházba és ezzel a címmel írta meg konverziós könyvét: «Das Zeichen des echten Ringes». Igaza van-e neki, és nekünk, akik azt állítjuk, hogy igenis, meg lehet ismerni a mai 300 gyűrű közt is az egyedülit, az igazit, a krisztusit! Meg lehet ismerni, mert *Krisztus igazi gyűrűjének csalhatatlan ismertetőjelei vannak.* Valóban alig van ennél izgatóbb és fontosabb kérdés a mi egész lelki életünkre nézve!

Vizsgáljuk meg tehát a mai alkalommal: I. **melyek azok az ismertetőjelek,** amelyekről Krisztus igaz Egyházát biztosan meg lehet találni. II. Aztán pedig mindjárt vegyük szemügyre, hogy **az első ismertetőjel, az egység,** menynyiben található fel a katolikus Egyházban.

I. Krisztus Egyházának ismertetőjelei.

Mik tehát azok a jelek, amelyek alapján egész biztosan rá lehet akadni Krisztus egyetlen, igaz vallására?

A) Hogy Krisztus igaz Egyházának ismertetőjeleire ráakadjunk, mindenekelőtt is igyekeznünk kell **Krisztus tanításáról átfogó, egységes képet alkotni magunknak.**

a) Most ne a részletek érdekeljenek, hanem repülőgép magasságából tekintsük át az emberiség egész kultúrtörténetét. Oly magasból nézzünk szét, ahonnan nemcsak a kereszténységet vesszük észre, hanem minden többi vallást

is; mindazt a sok kísérletet is, amellyel az ember az évezredek folyamán ki akarta elégíteni legmagasabb, legnemesebb, legszentebb törekvéseit: Isten utáni vágyakozását.

Éppen ebből a magasságból vesszük észre *a krisztusi hittételek, a keresztény erkölcstan és a keresztény istentiszteleti formák óriási fölényét minden más vallás fölött.* Mennyire ment tudott az maradni a szélsőségektől: a világ tagadásától épúgy, mint annak mohó élvezésétől; mennyire bátor gondolataiban s gyöngéd érzelmeiben; mennyire teljesen a túlvilágért van s mégis boldogokká teszi követőit már e világon is!

b) És innen, a magasból különösen tisztán, világosan látjuk, hogy az egész keresztény vallás *egyetlenegy személytől ered s köréje csoportosul.* Valaki köré, aki a legszentebb, legjobb, legbölcsebb, legtökéletesebb volt azok közt, akiket e föld valaha is hordozott. Erről a Valakiről feljegyezték barátai s követői, hogy Isten Fiának nevezte magát s azzal a világos, határozott öntudattal ment a halálba, hogy szenvedése a mi bűneink váltságdíja leszen.

És feljegyezték 33 éves földi életét: ez meg telve van szavakkal s tettekkel, amelyek emberi élet keretébe el nem férnek. Mivel van telve ez a földi élet? Bűnösökkel, csodákkal, betegekkel, halottakkal. Bűnösökkel, kiknek bűneit megbocsátotta — *ember* bűnöket bocsát meg? Csodákkal, amelyeket az élő és élettelen természet fölött végbevitt — *ember* parancsol szeleknek s viharoknak? Betegekkel, akiket meggyógyított, halottakkal, akiket föltámasztott. Ki tudná az ilyen életet pusztán *emberi* élet keretébe beszorítani?

És ki tudná főkép Krisztus föltámadását megérteni, ha Krisztus nem volt *több,* mint ember! Pedig föltámadásának tanusága elől nem lehet kitérni! Oly logikus, oly természetes megpecsételése egész egyéniségének, oly ünnepies, legyőzhetetlen lezárása Krisztus egész földi működésének!

B) De még ez sem jelenti teljes átfogó képét Krisztus vallásának. Igaz, Krisztus föltámadott, — de a multban. *Hanem mi van Krisztussal ma, a jelenben?* **Él-e Krisztus ma? És hol él?** Ha azt akarom, hogy személyes viszonyba kerülhessek Krisztussal, akkor Krisztus egész életének a mában is meg kell lennie, Krisztus életének ma is folytatódnia kell. Én nemcsak csodálni akarom az 1900 év előtti Krisztus tanításait, — át akarom élni is! Én nemcsak olvasni akarok az 1900 év előtti Krisztus szeretetéről, —

élvezni akarom magam is. Én nemcsak hallani akarok az 1900 év előtti Krisztus bűnbocsátásáról, — magam is akarok abban részesülni!

De hol él ma ez a Krisztus? Hol az a közösség, hol az a társaság, amelyben tovább dolgozik? Sok vallási alakulat nevezi magát Krisztusról: melyikben él a *teljes* Krisztus?

Megremeg az ember szíve, mikor a kereszténység megosztottságát látja. Mennyire más lenne a világ képe, mennyi áldatlan harc, támadás elmaradna, mennyivel eredményesebben lehetne védekezni az istentagadás rémes vízözöne ellen, mennyi családi s rokoni viszály elmúlna, mennyivel erősebbek lennének az országok, ha a kereszténység egységét szakadások és eretnekségek meg nem tépázták volna!

De mint áll ma a helyzet?

Itt emelkedik előttünk az ősi törzs, az ősi katolikus Egyház, amelyhez ma kb. 360 millió ember tartozik a föld kerekén. Óriási szám magában véve. De mennyire fájdalmas tudnunk, hogy a 360 millió katolikuson kívül, még 250 millió olyan ember él, akik szintén Krisztus követőinek, kereszténynek vallják magukat, de 300-féle, vagy még ennél is többféle felekezetre szakadva élnek.

Ki tud kiigazodni ebben a zűrzavarban?

C) És most hangzik el a döntő kérdés: *Hát egészen biztos-e az, hogy a* **katolikus Egyház a Krisztus igaz vallása? Van-e erre döntő érvünk?**

Ó, igen, van! Nem is egy, hanem négy! És minthogy ez a kérdés annyira fontos, mind a négy érvet külön-külön beszédben tárgyaljuk majd meg.

Melyik ez a négy ismertetőjegye Krisztus igazi gyűrűjének?

a) Mi az Egyház? A világon élő keresztények látható társasága, akik együttesen Krisztus titokzatos testét alkotják. De éppen azért, mert az Egyház nem csupán az emberek vallási igényeinek kielégítésére vagy az emberek erkölcsi nevelésére alakult társaság, hanem a megtestesült Isten Fia művének továbbfolytatása, maga a köztünk továbbélő Krisztus, azért amint «egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség» (Ef. 4, 5.), *úgy csak egy lehet az Egyház is.* Hány Úr van? Egy. Tehát az ő igaz Egyházának is egynek, egységesnek kell lenni. Ez az első ismertetőjel.

b) Milyen volt Krisztus élete? A megtestesült szentség. Mit akart Krisztus elérni? A szentségre vezetni minket. «Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.»

(Máté 5, 48.) *Tehát az ő igaz Egyházának szentnek is kell lennie.*

c) Kikért halt meg az Úr? Mindenkiért. Tehát csak az lehet az ő igazi Egyháza, amelyik nem korlátozódik egyik, vagy másik népfajra, vagy földrészre, hanem amelyik mindenkihez eljuthat, amelyik világot átfogó, azaz — görög szóval — *katolikus.*

d) Kinek adta Krisztus a hit hirdetésének és a szentségek kiszolgáltatásának hatalmát? Az apostoloknak. Tehát csak az az Egyház lehet az ő igaz Egyháza, amelyik *apostoli alapokon nyugszik, azaz apostoli.*

Íme a négy csalhatatlan ismertetőjel! Nincs más hátra, mint mindegyiket sorba venni: megtaláljuk-e mindegyiket a mi vallásunkban?

II. A katolikus Egyház egysége.

Mikor az Úr Krisztus az utolsó vacsorán övéitől búcsúzott, mikor tehát olyan dolgokról beszélt velük, amik leginkább lelkén feküdtek, amik mintegy végrendeletét tartalmazták, ezt a megrendítő fohászt küldte Atyjához: «Nem csupán őérettük könyörgök, hanem azokért is, kik az ő szavaik által hinni fognak énbennem, hogy mindnyájan egyek legyenek, amint te, Atyám énbennem, és én Tebenned, úgy ők is egyek legyenek bennünk». (Ján. 17, 20. 21.)

Krisztus igazi Egyházának tehát mindenekelőtt is egységesnek kell lennie. És hogy a katolikus vallás mennyire egységes, arról tulajdonkép szinte beszélni sem kellene. Annyira közismerten *A)* **egy a hitünk** és *B)* **egy az erkölcsi ideálunk.**

A) **Egy a hitünk.**

a) A világ bármelyik sarkába vetődjék el a katolikus ember, fehér vagy fekete, sárga vagy rézbőrű katolikus testvérével kerüljön is össze, ha más is a ruhájuk, más a hajuk színe és szemük vágása, más a nyelvük, más az ebédjük, ha semmiben sem egyeznek, de: *egy a hitük!* A «Hiszekegy»-et szóról-szóra úgy mondja a néger katolikus, mint az eszkimó, az indián katolikus, mint az angol, francia, vagy magyar. Nálunk minden szószéken ugyanazt a hitet prédikálják, nemcsak egy város, vagy egy ország templomaiban, hanem az egész világ minden katolikus templomában.

b) És mert egy a hitünk, *egy a szertartásunk is.* Akik

sokat utaztak már külföldi országokban, messze, idegen népek közt, nem bírják magukat kivonni ez alól a fölemelő hatás alól. Egész vadidegen városba vetődnek, nem ismernek ott egy teremtett lelket sem. És akkor bemennek egy katolikus templomba, ahol éppen nagymisét énekel a pap. És épúgy van felöltözve, mint otthon, és épúgy térdelnek a hívek, mint otthon, és épp azt a Credót éneklik, mint otthon. A katolikus Egyházon kívül sehol ez meg nem található? Az idén nyáron kb. 40 nemzet nagyszerű cserkészifjúsága gyűlt egybe a gödöllői Jamboreen. A nemkatolikusok országok szerint külön-külön tartottak istentiszteleteket. Mi az egész világ mindenféle katolikus cserkészét egy misére vittük, és mindegyik énekelt, együtt imádkozott, együtt áldozott — mindegyik otthon érezte magát.

c) Igen, ez az egység fönségesen fölemelő érzés; ilyenkor *úgy elönti az ember lelkét a szeretet az ő Egyháza iránt.*

Ó, mint szeretem ezt a házat! Miért szeretem? Azért, mert erős családi ház, telve drága kincsekkel.

Erős ház! Sziklán épült! A sziklával nem bír az áradat, semmi ellenséges hullám, nem bír az orkán és a szélvész sem. Mily jó ilyen erős szikla mellé húzódnom! Ha tehát katolikus vagyok — nyugodt vagyok.

Családi ház! Atya van benne: szentséges atyánk! Ősi hagyományok vannak benne: őseim is itt éltek és haltak. Ha tehát katolikus vagyok — otthon vagyok!

Kincses ház! A hét szentség, mint hét gazdag forrás, itt árasztja drága kegyelmét. Akármerre teszem a lábam ebben a házban, mindenütt érzem a láthatatlanul jelenlévő Krisztust. Szent a levegő, melyet szívok. Ha tehát katolikus vagyok — gazdag vagyok!

B) De nemcsak a hitünk egy, hanem **egy az erkölcsi ideálunk is.** Közös törvények kötnek és segítenek közös erkölcsi cél felé.

Ugyanazon erkölcsi szabályok megtartására ugyanazon szentségek fölvétele segít az egész világon. Ez *az egységes katolikus morális* egyformán köt kicsinyt és nagyot, szegényt és gazdagot s nem lehet vele alkudozni.

Az Egyház mindig mily féltékenyen őrizte Krisztus tanait és soha azokból le nem alkudott semmit, el sem sikkasztott semmit.

Úgy-e, mennyivel bátrabban megyünk vásárolni egy olyan üzletbe, amelyben ki van akasztva a tábla: «*Szabott árak! Alkudni nem lehet!*»

Néha a katolikus erkölcstan szűkre szabja a romlott ösztönök követeléseit, néha bizony mélyen az elevenbe vág, de alkudni vele nem lehet. Jönnek emberek és esküvőre jelentkeznek, — de még él az előbbi hitestársuk. A katolikus Egyház nem esketi meg őket. Erre ezek dacosan elhagyják hitüket. Az Egyház szomorúan néz utánuk, — de nem engedhet: Krisztus parancsaiból egy betűt le nem alkudhat! Ez a következetesség, ez az elvfeladást nem ismerő ragaszkodás a krisztusi erkölcsökhöz, — ez imponál minden komoly gondolkodású embernek. Az Egyház tűrte, hogy egész országok elszakadjanak tőle, de a krisztusi hitből és a krisztusi erkölcsi elvekből nem engedhetett. A hittanából nem engedett egyetlen tételt sem: inkább tűrte, hogy az egész Kelet elszakadjon! Erkölcstanából nem engedett egyetlen betűt sem: inkább tűrte, hogy egész Anglia elszakadjon. Cézár előtt s a «fönséges nép» előtt költők, filozófusok porban csúsztak, az Egyház nem ingott meg semmi ígéret előtt s nem rettent meg semmi fenyegetéstől.

C) «De vajjon ezzel a kétségtelenül föltalálható egységgel nem jár-e **merevség is, sablon és az uniformizálódás veszedelme is?**» — vetődik fel az emberben a kérdés.

Aki azonban ismeri a katolikus Egyház életét a különböző országokban és népfajok közt, az rögtön meg is tud felelni rá. Mert valóban csodálatos, hogy a lényeges dolgokban szigorúan megőrzött egység mellett *a nem lényeges külsőségekben mennyire száz meg százféle tud lenni az Egyház,* alkalmazkodva a száz meg százféle nép sajátos tulajdonságaihoz.

A pápát egyforma szeretettel tiszteli a holland és a spanyol, a szentmisén egyforma alázattal imádja a közénk leszálló Krisztust az amerikai és a francia, a Mária-tisztelet dogmatikus alapjai teljesen azonosak a lengyel és a német között . . . és mégis, minden nép bele tudta vinni vallásos életének megnyilvánulásaiba a maga sajátos egyéni vonásait is anélkül, hogy a hit világraszóló egységén a legkisebb csorbát ejtette volna.

Él ma a világon kb. 300.000 katolikus pap. Mind az egy Krisztusnak papja, mind az egy Egyháznak papja, és emellett mégis mily óriási köztük a változatosság! Más a karakterük, más a tudományuk, más a nyelvük, arcvágásuk. És mégis, nézzetek meg egy nemzetközi eucharisztikus kongresszust. A simán leborotvált yankee papok, a feketearcú afrikai papok, a kínai és más bennszülött papok szeretettel ülnek

egymás mellett és egyformán köszöntik egymást Egyházunk anyanyelvén: «Pax vobis, fratres in Christo!» A szász trónörökös, aki mindent elhagyott és most egyszerű jezsuita páter, kezet csókol egy néger püspöknek, aki talán csak kis egyszerű hálócskáját hagyta ott, mint az apostolok. Csak egy nyelvet beszélnek: a szeretet nyelvét; csak egy szív dobog: a közöttük élő Krisztusé. Ugyan mutassatok az egész világon elterjedt társulatot, amelynek tagjai mind szeretik saját hazájukat s mégis egy közös eszme is hevíti őket: a hottentotta vagy kongói misszionáriust, a világvárosok lelkipásztorait és egy eldugott kis falucska ismeretlen káplánját egyformán. Mondjatok egy ilyen társulatot! És ha mondottatok, a katolikus Egyházat neveztétek meg.

Nincs-e hát teljesen igaza *Szent Ágostonnak*, mikor így szólítja meg a katolikus Egyházat:

«Ó, te nagy, szent katolikus Egyház, keresztények igazi anyja! Jogosan hirdeted nemcsak azt, hogy Istent, aki számunkra az örök élet, a legtisztább és legmélyebb imádással tiszteljük, hanem olyan szeretetet is ápolsz az emberek iránt, hogy orvosság van nálad minden betegségre, amelyben a lelkek a bűn miatt szenvednek.

A gyermekeket gyermeki módon tanítod; az aggokat nyugalommal töltöd el; az asszonyokat tanítod, hogy férjeiknek engedelmeskedjenek, nem vágyaik betöltése végett, hanem a gyermekek végett és hogy a közös családi életet tiszta, hűséges engedelmességben alapozzák meg; a gyermeket szabad engedelmességben hajtod szüleik parancsa alá, a szülőket a nagy jóság uralmával helyezed gyermekeik fölé; az embereket a vallás kötelékével fűzöd egymáshoz, amely erősebb a vér kötelékénél is; a természetes rokonságot — megőrizve a természetes köteléket — természetfölötti szeretetben kapcsolod össze . . . A közös ősszülőkre emlékezés által összeköted a polgárokat egymással, a népeket egymással, az embereket egymással úgy, hogy azok nemcsak egy közösséget alkotnak, hanem egy testvériséget is».

*

Kedves Testvéreim! A katolikus Egyház Krisztus igazi Egyháza, mert megvan benne és egyedül benne van meg az az egység, amelyért az Úr az utolsó vacsorán oly meleg hangon imádkozott. A katolikus Egyház örül annak, hogy ő Krisztus egyetlen egyháza, de viszont fájdalommal gondol arra, hogy a Krisztus szívét eltöltő gondolat «az egy akolról

és egy pásztorról» mily messze van a megvalósulástól. És amikor az egyháztörténelem folyamán ismét és ismét letörtek kisebb-nagyobb darabok az igaz Egyház fájáról, a mi Egyházunk könnyezve nézett a távozók után, mint könnyezve néz az édesanya a családi otthont dacosan elhagyó gyermeke után. Mily aggódó szeretettel dolgozik az Egyház a krisztusi hittérítésen! De mennyit imádkoztat azok visszatéréséért is, akik nincsenek nála! És nem ám hatalmi vágyból, mint ellenségei állítják, hanem az egy akolt óhajtó Krisztus akaratának megértéséből.

Imádkozzunk hát sokszor és meleg szívvel azokért, akik ma még Krisztus Egyházán kívül állanak, hogy ők is eltaláljanak az egy akolba és egy pásztorhoz, és így beteljesedjék az Úrnak az utolsó vacsorán mondott imája: «Mindnyájan egyek legyenek, amint Te, Atyám énbennem és én Tebenned, úgy ők is egyek legyenek bennünk». (Ján. 17, 20. 21.)

De téged meg, Testvér, aki Isten kegyelméből katolikus lehetsz, azaz tagja Krisztus igaz Egyházának, töltsön el meleg öröm és büszkeség.

Legyen örömed, ha örül Egyházad!
Legyen szomorúságod, ha szenved Egyházad!
Legyen büszkeséged, ha győz Egyházad!
Legyen szenvedélyed, hogy dolgozzál Egyházadért!
Legyen bátorságod, hogy színt vallj Egyházad mellett!
Legyen nyugtalanságod, ha nem tettél érte semmit!

És legyen majd egykor örök jutalmad, hogy hűséges fia voltál a te édesanyádnak, **a te egy, szent, katolikus és apostoli Egyházadnak!** Amen.

VI.

Krisztus Egyháza szent.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Az Úr Jézus élete annyira a megtestesült szentség volt, hogy legelvakultabb ellenségei sem tudtak egyetlen hibát sem szemére vetni. Bátran kérdezte is ellenségeitől: «Ki vádolhat engem közületek bűnről?» (Ján. 8, 46.) És mindnyájan némán hallgattak erre a kérdésre.

Csak természetes dolog, hogy annak az Egyháznak, amelyiknek ilyen szent Alapítója volt, magának is szentnek kell lennie. Csak természetes, hogy Krisztus igazi Egyházára szóról-szóra illenie kell annak a lelkes dícséretnek, amelyet Szent Pál mondott el az Egyházról: «Krisztus szerette az Egyházat és önmagát adta érette avégett, hogy megszentelje és megtisztítsa a vér fürdőjében az élet igéjével s dicsővé tegye magának az Egyházat, hogy sem folt, sem ránc, sem más efféle ne legyen rajta, hanem legyen szent és szeplőtelen». (Ef. 5, 25—27.)

Krisztus Egyházának az apostolok szavai szerint «szent»nek kell lennie. Előttünk áll tehát a feladat megvizsgálni, vajjon állanak-e Szent Pál szavai a katolikus Egyházra. A multkori beszédünkben Krisztus igazi Egyházának első ismertető jelével foglalkoztunk: az egységgel. A maiban a másodikat vizsgáljuk és kérdezzük: Mi jogon mondjuk, hogy a mi Egyházunkban megvan a második ismertetőjel is, a «szentség?» Mi jogon nevezzük vallásunkat nem egyszerűen «egyháznak», hanem «anya*szent*egyháznak?»

A feladott kérdésre hármas lesz a válaszunk.

Egyházunkat anyaszentegyháznak nevezzük, mert **I. szent az erkölcsi ideálja, II. szentek eszközei**, melyekkel ez ideál elérésére segít, és **III. mindig voltak és vannak is tagjai között szentek.**

I. Szent az Egyház erkölcsi ideálja.

«Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes» (Máté 5, 48.), hangzik Krisztus szava és a katolikus Egyháznak egyetlen célja, hogy az embereket Krisztus e parancsának betöltésére segítse.

A) Csak vizsgáljuk meg, **nem a legideálisabb életszentség-e** az, amit az Egyház tanít és követel!

a) *Mit követel a katolikus Egyház?* Tiszta erkölcsi élet! Egyéni felelősség minden gondolatunkért, szavunkért, tettünkért! A földi élet becsületes eltöltésével kiérdemelt örök élet! Minden földi érdek alárendelése az örök életnek! Az ösztönös vágyak fékentartása az isteni törvények keretei között! A házasság, a nő, a gyermek megbecsülése! A munka és kötelességteljesítés hangsúlyozása! Felelősségérzet, engedelmesség, tekintélytisztelet... és így tovább. Mi mások ezek a tételek, mint a legfölségesebb erkölcsi ideálok?

b) És *mennyire bátor* — szinte azt mondanám, *mennyire vakmerő ebben a katolikus Egyház!* Mily rendíthetetlenül, mily megalkuvás nélkül tart ki a krisztusi erkölcsi ideálok nehéz parancsai mellett! Meri miattuk vállalni az «elmaradottság» vádját. Mer miattuk népszerűtlen lenni. Mer «nem modern» lenni! Krisztus Urunk nem engedi meg az érvényes házasság felbontását, — és ma már csak a katolikus Egyház meri ezt teljes következetességgel hirdetni. És meri védeni a még meg nem született gyermek életét is, a házasélet tisztaságát is, és el nem tántorítja ennek hirdetésétől a divatos jelszavak özöne sem.

B) Mi ad ehhez erőt az Egyháznak? Küldetésének tudata. Az a tudat, hogy ma is ugyanaz a főfeladata, ami 1900 év óta mindig volt: **megszentelni, szentté tenni az emberiséget!** Ez és nem más!

a) *Tehát nem az az Egyház célja, hogy tudományra neveljen, a művészetet pártfogolja, iskolákat építsen, gazdasági programmot írjon elő...* Ezeket is megteszi ugyan; de mindezt csak azért, hogy ezzel is azt segítse elő, ami a főcélja, és amit az első pápa az első pünkösd napján Jeruzsálem piacán így hirdetett ki: Tartsatok bűnbánatot, mentsétek meg magatokat a bűnös nemzedéktől és vegyétek a Szentlelket. Azaz egy szóval kifejezve: Váljatok szentekké!

b) *Szentekké válni,* — mily szédületes gondolat! De mennyire nem akarja megérteni a mai emberiség! A mai világnak nincs percnyi nyugalma a szakadatlan munkától. Ta-

lálmányok, technika, ipar, kereskedelem, nyüzsgő munka... Az Isten látja és hallja mindezt az idegemésztő, lázas munkát. És mégis... — ne csodálkozzatok azon, amit most mondok, — mégis mint a csorba cserepet dobná el magától Isten az egész földet, *ha egy nap szentek nem lennének többé rajta!*

Mert ő értük van az egész föld!

Nem azért van a föld, hogy autó zúgjon rajta; nem azért, hogy szirénák búgjanak, vonatok száguldjanak, gépek zakatoljanak rajta. Nem! Az egész föld azért van, hogy szentek éljenek rajta. Az egész világ azért van.

No, dehát hogy lehet ilyet állítani? Úgy, hogy a Szentírás állítja ezt. Azt, hogy az Isten terve, hogy az ember szentté váljon. «Az Isten akarata tudniillik ez: a ti megszentelődéstek.» (Thessz. I. 4, 3.)

A megváltás célja helyreállítani azt az állapotot, amelyben az ember a bűnbeesés előtt volt. De az ember a bűnbeesés előtt a kegyelem állapotában volt, Istennel közösségben élt, tehát szent volt. Ismét szentté tenni az embert — ez az Egyház célja, ez a reánk váró óriási feladat. «Hatalmat ada, hogy Isten gyermekeivé legyenek» (Ján. 1, 12.), mondja Szent János a testté lett Igéről. Már pedig Isten gyermekévé lenni annyi, mint szentnek lenni. Ezért nevezzük szentnek a mi Egyházunkat, mert ezt akarja bennünk megvalósítani.

C) És hogy valóban szent a katolikus Egyház, arról még egy újabb érdekes jelenség is tesz tanuságot. Nézzétek csak meg, **kik hagyják el a katolikus Egyházat**, kik válnak hittagadókká? És **kik jönnek a katolikus Egyházba**, kik lépnek be abba?

a) *Kik hagyják el?* A legjobbak, a legszentebbek? Dehogy! Éppen a könnyű fajsúlyúak. Azok, akiknek túlnagy az Egyház szentsége, akik — mint mondják — nem bírják ki azt, hogy egypárszor el ne válhassanak és újra meg ne házasodhassanak. A legtöbben dacból, makacsságból hagyják el a katolikus vallást, mert az nem eskette meg őket másodszor és harmadszor.

b) És nézzétek, *kik jönnek lelkendezve* és kérik felvételüket a katolikus Egyházba? Vajjon az üres lelkűek-e, a könnyelműek-e? Dehogy! Éppen a legértékesebb lelkek. Azok, akiknek az isteni Gondviselés nem adta ugyan meg azt a kegyelmet, hogy a katolikus vallásban születhessenek, de akiknek mélyebb vallásosság és bensőség után sóvárgó lelke addig keresett, kutatott, nyugtalankodott, míg végre

eltalált Krisztus igaz, szent vallásába! Jönnek, mert érzik, hogy itt akadnak Krisztus igaz Egyházának ismertető jegyére: a szentség ideáljára.

II. A katolikus Egyháznak szentek az eszközei.

Van azonban a kérdésnek további pontja is. Nem elég hirdetni az erkölcsi ideálokat, hanem azok elérésére segíteni is kell az embereket. És itt megint azt látjuk, hogy a szentségre vezető eszközök fölött csak a katolikus Egyház rendelkezik.

A) Az első eszköz, amellyel az Egyház az erkölcsi ideál felé segíti az embert, **az isteni jutalom és büntetés gondolata.**

Az Egyház hirdeti, hogy Istennek akarata az erkölcsi világrend érvényesülése. Aki tehát az erkölcsi törvények diadalra jutásán dolgozik, — akár saját életében, akár másokéban — az tulajdonkép Istennek munkatársa s Tőle nyeri el munkája jutalmát: az örök boldogságot. Aki ellenben megsérti az erkölcsi törvényeket, az Istennel húz ujjat és Tőle veszi el méltó büntetését is. Ki nem látná, mennyi nemes erkölcsi erőfeszítés, mennyi ellenálló erő és harckedv fakad az erkölcsi ideálok eléréséért folytatott harcunkban abból a szent meggyőződésből, hogy Istenért megy a harc, az ő akaratának teljesítéséért, meg a saját örök boldogságomért!

B) Hogy pedig ennek a harcnak megvívása könnyebb egyen, arra valók **az Egyház szentségei.**

Egyesek olyan értelmetlenül néznek a szentségekre; nem tudják, mint gondolkozzanak róluk . . . «Mire valók azok? — kérdik. Hát nem Krisztus váltott meg minket? A szentségek váltanak meg?»

Ah, dehogy a szentségek! Persze, hogy Krisztus! De láttátok már, úgy-e, mikor a bolgárkertészek locsolják a földjüket! Csak egy kútjuk van a kertben, de annál több árok és barázda, amelyen át annak az egy kútnak hűs, éltető vize eljut minden egyes palántához. Nos, a keresztény erkölcsi élet kertjének is valóban egyetlen éltető kútja a Golgota áldozatából fakadó forrás; de hogy ennek éltető ereje minden ember lelkéhez eljusson, arravalók a szentségek csatornái. Mik tehát azok a szentségek? A megváltó

Krisztus érdemeinek közvetítő csatornái az egyes lelkekhez. Ezek juttatják el hozzánk a megváltás érdemeit és az ezekből áradó kegyelem ereje teszi széppé és győzelmessé a katolikus lelket.

Milyen széppé! Milyen győzelmessé! A napokban fogadtam vissza ősei hitére egy 19 éves leányt. A nyáron tette le az érettségi vizsgát, most már szabad volt katolikussá lennie. Látni kellett azt az örömöt, ami szeméből előtört, mikor első gyónását végezte! Úgy sugárzott az arca, mint gyertya a karácsonyfán. Pár nappal később jelentkezett egy harmadéves jogász: ő is vissza akar térni ősei katolikus hitére, ő is már szívrepesve várja a napot, amelyen először gyónhatik!

Ó, igen, szent a mi Egyházunk, mert szentek az eszközei! Amint Krisztus kívülről csak embernek látszott, pedig valóságban Isten volt, épúgy az Egyház is kívülről nézve csak emberek millióinak csoportját mutatja, valójában azonban az istenemberrel titokzatosan egyesült emberek társasága, Krisztus misztikus teste, amely 1900 éve termeli az életszentség illatozó virágait.

Nincs toll, mely méltóan tudná megfesteni az erkölcsi hősiességnek magasba tornyosuló hegycsúcsait, amelyekre az Egyház vezetése mellett a törékeny, bűnre hajló természettel küzdő emberek tömegei eljutottak és bemutatták a világnak a lélekzetelállító csodát: a szent ember típusát! És itt értünk el Egyházunk szentségének harmadik vonásához:

III. A katolikus Egyháznak vannak szent tagjai.

A) Mindenekelőtt is legyünk tisztában ezzel a ténnyel: az a vallás, amelyik az emberek mindegyik csoportját meg akarja fogni, még pedig lelküknek legmélyén, **az a vallás nem nélkülözheti az emberi nagyságnak, az erkölcsi hősiességnek a szentekben kimagasló csúcsait.**

a) *A földön vannak többféle tájak:* van csendes kis kert, van virágos mező, van madárdalos erdő, van égaljáig elnyúló síkság, — és mindezeken túl emelkednek, mindezeket körülkoszorúzzák az égbeszökő hegyláncok, felhőkbe nyúló csucsaikkal, feneketlen, titokzatos tengerszemeikkel, lélekzetelállító szakadékaikkal, ahonnan az egész földre ömlik az

éltető, friss hegyi levegő. Épígy van a mi vallásunkban is; szépen megfér ott egymás mellett a különféle embertípus: a békésen éldegélő, a virágosréten madárdalosan előrehaladó, a mindennapi élet laposságaival küzdő ember . . . De kellenek ezek mellett «szentek» is, vagyis emberek, akik más lélekkel, más győzelemmel járták ugyanazokat a mindennapi utakat, s akiknek tiszta magaslataihoz epedve menekülhetünk, mikor a mindennapi küzdés poros levegőjében már-már asztmásan fuldoklik szegény lelkünk.

b) Tudjátok, kik a szentek? Krisztus követésének hősies bajnokai, akik a bűn útjának lapályáról, szakadékairól s mocsarairól heroikus áldozatokkal felküzdötték magukat az eszményi krisztusi élet tiszta magaslataira.

A szentek az erős akarat hősei!

Mindenfelé nagy a panasz, hogy a mai embereknek nincs eléggé erős akaratuk . . . «Nem tenném én a bűnt — panaszkodnak szegények, — de mikor nincs akaratom! Mikor nem tudok ellenállni! Mikor nem tudok lemondani! . . .»

Mindennapi panaszunk ez nekünk, lapályon ténfergő, kis emberkéknek.

És most felnézünk egy szentre, egy égbenyúló sziklára. Valami csodás melegség, büszkeség és egyben ellágyulás ömlik el rajtunk, valahányszor feltűnik lelki szemünk előtt a szentek csodás galériája. Mennyi érték! Mennyi szépség! Mennyi emberfeletti áldozat! Mennyi szeretet, erő, önfegyelmezés! Az egyetlen emberek, akiket valóban soha el nem felejtünk. Az egyetlen emberek, akiket mindig áldani fogunk. Az egyetlen emberek, akik az emberiségnek valóban igazi jótevői. Emberek, akik nem találtak fel mérgező gázt és ölő gépfegyvert, emberek, akik nem szítottak gyűlöletet s nem taposták az alattuk lévőket, hanem kioltották a gyűlöletet, lehajoltak a szegényhez, megmosták a beteg sebeit, és mint Jób könyve mondja: «Szeme voltam a vakoknak, lába a sántáknak, atyja voltam a szegényeknek». (Jób 19, 15. 16.) Nem ők találták fel a villamoslámpát, s nyomukban mégis világosabbá vált az élet. Nem ők a repülőgépet, s mégis magasba emelték az emberiséget. Nem ők a rádiót, és szavukra mégis jobban megértették egymást az emberek s közelebb jutottak egymáshoz.

B) **Pedig most nem is azokra a szentekre gondolok elsősorban, akiknek hősies erkölcsi élete nyilvánvalóvá lett, akiket az Egyház kanonizált, szentté avatott.**

a) Nem ezekre gondolok most. *Ó, ezekről is ki tudna*

méltókép beszélni! A vértanukról, kik vérük hullásával pecsételték meg hithűségüket. A szűzekről, kik egy felfordult erkölcsi világ romlottságai közt meg tudtak maradni Krisztus érintetlen jegyesének. A remete szentekről, kik vagyont, karriért, családot elhagytak Krisztusért. A szigorú vezeklőkről, a betegápoló apácaszentekről, a kultúrát, tudományt, művészetet terjesztő szerzetes szentekről, az életükkel játszó hithirdető szentekről . . .

Nem, mindezekről most nem beszélek, — hiszen ezek életszentsége közismert.

b) Hanem beszélek azokról, *akik nincsenek kanonizálva, akiket névszerint nem ismer senki*, csak a mindentudó Isten, de akik százszor, meg ezerszer többen voltak és vannak ma is — ma, ebben a fölfordult világban — mint hinnők. Ezekről a szentekről beszélek, akik itt élnek ma is köztünk, a mosókonyhákban, az üzletekben, irodaszobákban, gyárakban, családokban, ezekről a szent gyermekekről, szent leányokról, szent fiúkról, szent fiatalemberekről, szent feleségekről, szent édesanyákról, szent férfiakról, szent apákról, akik hősiesen harcolják harcukat a romlott emberi természet s a romlott modern közerkölcsiség kísértéseivel szemben, akiknek tiszta a kezük, tiszta a szívük, tiszta a lelkük, akik néma hősiességgel teljesítik a mindennapi élet egyhangú kötelességeit és élik az istenhűségben töltött élet vérnélküli vértanuságát.

Az utcán, a plakátokról, a moziban és színházban, mindenütt a bűn kiabál felénk, és mégis büszke örömmel mondhatjuk, hogy ma is, a világvárosok miazmás erkölcsi levegőjében is élnek szentek, hősök. Többen, sokkal többen, mintsem gondolnók.

Igen, vannak ma is szentek; a gyóntató atyák tudnának erről lelkendezni, ha szabadna beszélniök. Nem fenékig gonosz a mai világ sem! Csak a gonoszság mindig nagyobb tüdővel kiabál, mint a szerény jóság, és a maszlagos nadragulya, meg a beléndek virágjai mindig színpompásabbak, mint a szerényen illatozó kis ibolyák.

Testvérek! Az én papi lelkem, amelynek szabad volt beletekintenie ezer meg ezer fiatal lélekbe, az elmondhatja nektek, hogy itt körülöttünk, a terpeszkedő piszok és bűzlő erkölcsi mocsár közt is mennyi ifjú és mennyi felnőtt jár tiszta szívvel, érintetlen fehérséggel, akiket a szent Egyház szent nevelése és szentségei védtek meg a gonoszság csábításától. Mint egykori elődeik, az őskeresztények, akik emelt

homlokkal, sértetlenül mentek végig a bűnös Róma, Görögország és Ázsia utcáin, úgy járnak itt körülöttünk győztesen a mai szentek is. És amikor nagyon nekikeseredünk az emberek gonoszsága miatt és szinte kétségbeesünk az emberiség jövő sorsa fölött, akkor ezek adnak reményt, vigaszt, optimizmust. És ha nagyon förtelmes ez a bűnös világ, hát ezek miatt nem pusztítja el az Isten! És mikor mindenfelé a sötétség hatalmát látjuk és a bűn diadalát, akkor megvigasztal a sötétség és bűn fölött győzelmes szentek serege. És mikor az elmúlt történelem és a most folyó élet egyaránt telve van a lelkiismeretlenség, kegyetlenség, kíméletlenség és részvétlenség ijesztő eseteivel, akkor vigasztalnak és fölemelnek minket ezek a ma élő ismeretlen szentek, a lelkiismeretesség, segítő szeretet, figyelem, tapintat és részvét győzelmes hősei.

C) Most jutok el tehát a nagy tanusághoz: *Nem kritizálok, nem botránkozom «a gonosz világon», hanem* — **dolgozom!** Dolgozom azon, hogy minél szebbé legyen Egyházam arca. Minél szebbé, frissebbé, szentebbé!

Testvérek! Az Egyház mi vagyunk . . . én, te, mi, mindnyájan . . . és minél szebb a lelkünk, minél szentebb az életünk, annál szebb és szentebb az Egyházunk! És minél szentebb az Egyházunk, minél szebben tűnik elő életén Krisztus Urunk szent arca, annál vonzóbb erővel ragadja magához az emberek lelkét.

Az új kor embere megpróbált így imádkozni: Hiszek a pénzben, az aranyban! Így imádkozni: Hiszek a gépben, a technikában! Így imádkozni: Hiszek az ágyú és gépfegyver erejében! Így imádkozni: Hiszek az ügyes diplomáciában . . . gazdasági szerződésekben . . . a konferenciákban.

Ma már látjuk, hogy mindez alaptalan hit volt, vak remény volt.

Nos hát próbáljunk újra így imádkozni: Hiszek egy Istenben! Hiszek a Szentlélekben! Hiszek az egy, szent, katolikus és apostoli Egyházban Így imádkozom! És dolgozom a magam lelkén, hogy ez minél inkább valóra váljék. *Szentté legyen Egyházam: szentebbé az én szent életem által!*

•

Kedves Testvéreim! A katolikus Egyház szentségéről volt ma szó. Lehetne-e azt a beszédet méltóbban befejezni, mint egy szenttéavatás leírásával? Ezzel a páratlan szer-

tartással, amelynél mélyebbet, melegebbet, megindítóbbat nem ismer ez a világ.

Már órákkal a szertartás megkezdése előtt beláthatatlan tömeg hullámzik a Szent Péter-templom felé. Az óriási templom tízezerszámra nyeli el az özönlő néptömeget. Izgalmas várakozás moraja ömlik szét a levegőben . . . Majd hirtelen csend lesz, a nagykapu jobboldalán feltárul a Vatikánból nyíló ajtó és láthatóvá válik a pápa.

Ami aztán most történik, azt toll leírni nem képes. Tízezer meg tízezer torokból tör ki: Evviva il Papa! Vive le Pape! Hoch der Papst! Éljen a pápa! És a tapsoló, kendőt lobogtató, integető tömeg hulláma fölött mint egy bárka úszik a sedia gestatorian ülő pápa hófehér alakja. Látszik arcán a szent megindultság, mikor az oltárhoz megérkezve, a híveknek mindezt a lelkesedését, örvendezését, háláját és szeretetét leteszi annak lábához, akinek mindez tulajdonképen szól és egyedül szól: az eucharisztikus Krisztus lábához.

Talán vannak, akik mikor most ezt így elmondva hallják, hideg józansággal a fejüket csóválják: «Nem való ez a mai világba». De aki maga is bent van ebben a tömegben, az nem ér rá hidegen okoskodni, azt magát is elragadja ez a fönséges, páratlanul fölemelő jelenet! Annyi országból, annyi népből, annyi társadalmi állásból egybegyűlt hívek, világiak, papok, apácák, püspökök együtt térdelnek Szent Péter utódja körül és fejük fölött a világ legszebb templomának fehér márványoszlopai fölött a szédületes magasságban boltozódik Michelangelo kupolája, melyen óriási aranybetűkkel állanak a krisztusi ígéret szavai: «Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam»; s a fénytengerben úszó templomban felhangzik, mint mennyei ének, a kar éneke . . . igen, ilyenkor tudja az ember szíve mélyéből, egész megrendültséggel imádkozni: «Hiszem a katolikus, keresztény anyaszentegyházat».

Férfiak sírnak, mint gyermekek. Más vallásúak kiáltanak fel: «Most tudom, mi az a katolikus Egyház». És ezren meg ezren mondják halkan, melegen: «Köszönöm, Uram, hogy én is katolikus vagyok!»

Minden népből, nemzetből, állásból, papok, világiak körülveszik Szent Péter utódját. S az egybegyűlt Egyház fölött fehér márványoszlopok emelkednek, fölöttük meg fönséges ívek, melyek mind egybefonódnak a szédítő magas kupolában — íme az egy szent és szenteket nevelő Egyház!

Hogyne szeretnélek hát téged, szép, szent katolikus Egyház, mely szentté teszed azt, ki rádbízza magát!

Te tanítod meg az ártatlan gyermeket, hogy imára kulcsolja gyönge kis kezét!

Te erősíted a fiatal évek ösztönös vágyai közt küzdő ifjút!

Te hirdetsz erőt, kitartást, lelkiismeretességet az élet ezernyi bűnkísértése közt álló férfiúnak.

Te adsz áldozatkészséget, önfeláldozást az édesanyáknak.

Te szenteled meg a világon első lépésünket, te tartod életünk fölött védő kezedet, te zárod le utoljára üvegesedő szemünket és te szúrod majd sírunkra a föltámadás keresztjét: **te, egyetlen szép, szent katolikus Egyház!** Amen.

VII.

Krisztus Egyháza katolikus.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Az emberek növekednek, fejlődnek, Isten nem növekszik, nem fejlődik. Növekedni annyit jelent, mint tökéletesedni. Minthogy Isten végtelenül tökéletes, Ő nem növekedhetik. Az ember azonban nem az, neki tehát növekednie, tökéletesednie kell.

Az Egyház emberekből álló társaság; tehát az Egyháznak is természetszerűleg növekednie kell, mint a földbe elvetett kis mustármagnak. (Máté 13, 31.) Mihelyt az Egyház megszűnnék fejlődni, növekedni, terjeszkedni, épúgy az elmúlás felé közelednék, mint a halál felé közeledik az ember, mikor már sem testileg, sem lelkileg nem növekszik többé.

Mikor az Úr elhagyta a földet, Egyháza néhány apostolból és talán párszáz hívőből állott. Megvolt a szikla: Péter; megvoltak az építők: az apostolok; megvolt a parancs: «Elmenvén tanítsatok minden nemzeteket» . . . Krisztus elvetette a magot s annak nőnie kellett.

Az első nagyarányú növekedés mindjárt tíz napra történt Krisztus mennybemenetele után, mikor Szent Péter pünkösdi beszédére 3000-en keresztelkedtek meg. (Ap. Csel. 3, 41.)

Úgy el lehet ábrándozni azokon a szent napokon, a kezdődő kereszténység gyökérverő napjain! Amikor először hangzott az emberi fülekbe Szent Pál csodálatos figyelmeztetése: Most már nem számít többé, zsidó-e, vagy görög, férfi-e, vagy nő, szabad-e, vagy rabszolga — a názáreti Krisztus mindenkit egy nívóra emelt.

És milyen csodásan terjedt el az új hit! Epedő lélekkel szívták magukba a szegények, az elhagyottak, az egyszerűek, — de nemcsak ezek. Antiochiában megtér Heródes barátja, Manachen. Cyprusban megtér a proconsul, Sergius Paulus. Philippiben Lydia, a bíborkereskedő nő. Athénben Dionysius Areopagita, a görög areopag tagja. És a katakombákban

egyre szaporodnak a legelőkelőbb római családok síremlékei : a Caeciliusok, Corneliusok, Pomponiusok, Aemiliusok, Aciliusok. A ma is meglévő katakombák legszebbikét Domitilláról nevezzük, Flavius Clemens konzul feleségéről. És olvassuk el Szent Pálnak a filippiekhez írt leveléből az utolsó sorokat. Kiket üdvözöl már ott az apostol? A császári udvarban élő kereszténveket.

És azóta egyre növekszik az Egyház fája. Nincs már ország a világon, amely fölött ágat nem hajtott volna; nincs emberfaj, amelyből híveit ne szerezte volna; nincs talpalatnyi hely a föld kerekségén, ahová gyökereit ki nem terjesztette volna. Amint az Úr Jézus akarta, úgy lett: az ő Egyháza «általánossá» vált, vagy mint görög szóval jelezzük, «katolikussá».

I. Krisztus Egyházának valóban katolikusnak kell lennie, — ez az első gondolat, amely mai beszédünkben foglalkoztat. Utána pedig majd megvizsgáljuk, hogy: **II. mit jelent az Egyház katolikus volta és III. mit nem jelent?**

I. Krisztus Egyházának katolikusnak kell lennie.

Az első kérdésünk tehát ez: *Vajjon csakugyan katolikusnak, azaz világegyháznak kell-e Krisztus országának lennie?*

A) Az első feleletet **már az ószövetségi prófétáknál** találjuk, akik az eljövendő Messiás országát az egész világra kiterjedőnek látják.

Ámos szerint az Úr a messiási országba beviszi majd az összes népeket. (Ám. 9, 11—12.) Erre a szentírási helyre hivatkozik később *Jakab* apostol, mikor azt hirdeti, hogy a pogányokat is föl kell venni Krisztus országába. (Ap. Csel. 15, 16.)

Fönséges az a kép is, melyet *Izaiás* próféta rajzol meg a Messiás országának egyetemességéről. Egy magas hegyen látja az Isten országát, amelyhez tömegestül özönlik a világ minden népe. (Iz. 2, 2—4.) Ugyancsak nála mondja az Úr: «Az én házam az imádság háza minden nép számára». (Iz. 56, 7.)

Jónás prófétát is az Úr már a pogányokhoz küldi prédikálni; ez is előre jelzi, hogy a messiási országnak általánosnak, katolikusnak kell lennie!

Szent Péter az első pünkösdkor tartott beszédében, amélyen sokféle nép volt jelen, szintén tudatában van annak, hogy Isten Lelke a próféták várakozásának megfelelően öntetett ki mindegyikük felett; hivatkozik is *Joelre:* «És leszen az utolsó napokban (mondja az Úr), kiárasztok az én Lelkemből minden emberre». (Ap. Csel. 2, 17.)

B) Amit pedig már a próféták is hirdettek, azt az Úr **Krisztus még világosabban tanította.** Szerinte az Isten országába való fölvételnek föltétele nem a testi származás, nem a zsidó fajhoz tartozás, hanem egyedül a tiszta szív.

«Mi Atyánk» — így kezdődik az az imádság, amelyikre maga az Úr tanított. Tehát *minden* ember Atyja az Isten, aki *minden* embert országába vár.

Krisztus Urunk saját szavai szerint «az Emberfia azért jött, hogy keresse és üdvözítse, ami elveszett vala» (Luk. 19, 10.); tehát csak az lehet az ő igaz Egyháza, amelyik *minden nép* közt az egész világon keresi híveit és amelyet nem korlátoz nyelv, faj és határ.

Ugyancsak a katolicitást hirdetik az Úr példabeszédei is. A kovász az egész anyagot átjárja, mondja az Úr; ilyen lesz az Isten országa is. És olyan lesz, mint mikor a kis mustármag terebélyes fává nő és menedéket ad az ég madarainak. Majd egy másik alkalommal azt jövendölte meg, hogy «az egész világon hirdetni fogják az evangéliumot, bizonyságul minden népnek». (Máté 24, 14.)

Végül pedig utolsó, ünnepélyes parancsában így szólott apostolaihoz: «Minden hatalom nekem adatott, mennyben és földön. Elmenvén tehát, tanítsatok minden népet». (Máté 28, 18. 19.) Valóban, elmondhatjuk Krisztusról és országáról, amit az ősz Simeon mondott róla: «Látták szemeim a te megváltásodat, melyet készítettél minden népek színe előtt». (Luk. 2, 30. 31.)

Krisztus Egyházának tehát valóban katolikusnak kell lennie.

Meg kell azonban közelebbről vizsgálnunk, mit értünk az Egyház katolikus voltán, és mit nem értünk.

II. Mit jelent az Egyház katolikus volta?

A) Hogy Krisztus igaz Egyháza katolikus, ezt azt jelenti, hogy nem szorul a világ egyik vagy másik helyére, nem szorítkozik egyik vagy másik népfajra vagy társadalmi osz-

tályra, *hanem minden osztály és népfaj és nemzet fölött áll és így* **minden ember számára való.** Szent Pál ezt így fejezi ki: «Itt már nincs pogány, nincs zsidó, nincs körülmetélkedés s körülmetéletlenség, nincs barbár és szkíta, nincs szolga és szabad: hanem minden és mindenben Krisztus». (Kol. 3, 11.)

Krisztusnak csak az lehet az igazi Egyháza, amelyik katolikus, azaz föltalálható az egész világon. Az Úr szavai világosan mutatják ezt. «Elmenvén, tanítsatok *minden népet!*» Tehát nem lehet Krisztusnak igazi Egyháza az, amelyik csak egyik-másik népfajra, elhatárolt földterületre szorítkozik, mert Krisztus igaz Egyházát meg kell találnunk a föld minden pontján. Nálunk valóban megvan ez a katolicitás, mert a mi Egyházunk képes minden idők, minden népek és kultúrák vallási szükségleteit teljesen kielégíteni. Isten megadta a mi vallásunknak azt a képességet és lehetőséget, hogy katolikussá válhasson; de rajtunk, a mi saját lelki alakulásunkért és mások javításáért s megnyeréséért folytatott missziós munkánkon a feladat, hogy ezt a lehetőséget valósággá váltsuk.

Úgyis mondhatnók tehát, hogy katolicitás annyit jelent, mint hogy Egyházunk lélekben elég gazdag arra, hogy mind az egyénnek, mind a népeknek s azok összességének, az egész emberiségnek lelki hazájává váljék. Toboroz anélkül, hogy erőszakos lenne; alkalmazkodik anélkül, hogy elveiből engedne; és ahol csak kifejtheti tevékenységét, mindenütt oly éltető atmoszférát teremt, amelyben a legmagasabb emberiesség és erkölcsi ideálok virágai dúsan tenyésznek.

B) **Az a feszülő életkedv és terjeszkedési energia,** amely a katolicitásnak következménye kell, hogy legyen, mindig ismertetőjele is volt szent Egyházunknak. Multban és jelenben egyaránt legkedvesebb gondunk és törődésünk volt Krisztus tanainak hirdetése a világ legszélsőbb határain is és az a toborzó és vonzó erő, mely szent vallásunk tételeiből s liturgiájából kiárad, meg nem torpant egyetlen faj vagy kultúra védőfalainál sem.

A katolikus Egyház nem bírja lefogni magában az expanzív nagy erőket. Örökké nyugtalan, szent vágy feszíti, hogy Krisztus boldogító igazságát minél több népnek tegye kincsévé. *Ez a missziós nyugtalanság, az igazságnak ez a feszülő öntudata* egyik ismertetőjele annak, hogy valóban él benne a krisztusi parancs: «Elmenvén, tanítsatok minden népet».

A hithirdetés egész történetét kellene itt most elmondanom, hogy állításomat bebizonyítsam. De ki tudna arra vállalkozni, hogy néhány perc alatt összefoglalja azt a tengernyi pénz- és életáldozatot, azt a hősiességet és önfeláldozást, azt a vért, könnyet és nélkülözést, amelyből összetevődik a katolikus Egyház 1900 éves missziós tevékenysége! Ki tudhatná más, mint csak a mindenható Isten, hogy mily emberfeletti áldozatokba került, míg a népvándorlás vad hordái Krisztus szelíd igája alá hajtották kemény nyakukat! Mibe került Szent Patriknak Irország megtérítése, Szent Ágostonnak Angolországé, Szent Bonifáciusnak a németeké, Szent Istvánnak a magyaroké. A világtörténelem dicső lapokat szentel uralkodóknak, kik országokat hódítottak meg. De egész kontinensek meghódítása is mily csekélység a lelkeknek ama meghódítása mellett, melyet a katolikus misszionáriusok elértek!

C) Ne álljunk meg azonban ennek a nagyszerű tények megállapításánál; halljuk meg az abból **felénk csengő figyelmeztetést is**!

a) Testvérek! Örülünk annak, hogy katolikusok vagyunk? Büszkék vagyunk, hogy katolikusok vagyunk? Ám jó; de köszönjük meg ezt Istennek azzal is, hogy Szent János szerint «segítő társai legyünk az igazságnak» (Ján. III. 8.), segítsük a katolikus gondolat terjesztését, *segítsük a missziós munkát.* Hogyan segíthetjük elő Krisztus nagy szívevágyát, legkedvesebb gondolatát, az ő Egyházának terjedését?

Ha tehetjük, anyagi segítséggel is, amit a missziónak juttatunk. De ha ezt nem is tehetnők meg, akkor is imádkozhatunk sokat a missziókért, sok jócselekedetet és önmegtagadási gyakorlatot, szenvedéseink erőslelkű elviselését is felajánlhatjuk a szent célra, hogy Krisztus Egyháza minél jobban terjedjen az egész világon és így minél jobban kidomborodjék az Egyház katolikus jellege.

b) De egy másik, nagyon komoly figyelmeztetést is meg kell hallanunk: *Legyünk saját lelkünknek is misszionáriusai! Dolgozzunk azon, hogy saját lelkünkben is minél öntudatosabban kialakuljon Krisztus uralma.* 1. Ne légy csak külsőleg katolikus, hanem belsőleg is! 2. Ne légy holt katolikus, hanem élő!

1. *Ne légy csak külsőleg katolikus*!

A legutóbbi beszédemre egy hosszú levelet kaptam egy kalkuttai hindu embertől. Levelében kemény szemrehányá-

sokat tesz nekünk, hogy miért akarjuk mi kereszténnyé tenni a pogányokat, mikor a keresztények rosszabbak, mint ők. És itt elsorolja mindazt az erkölcsi romlást, amit nagy városainkban látni lehet.

Testvéreim! Kinek a lelke nem rendülne meg ilyen levelek olvastára! Tudjátok, miért írhatnak ilyen leveleket az emberek? Mert sok köztünk a *külsőleg* katolikus, akit annak hívnak ugyan, de akinek élete szégyent hoz a katolikus névre. Pedig az Úr szerint, amint a kovász az *egész* tésztát átjárja, úgy az evangéliumnak is át kell alakítania az ember *egész* életét! Az orvosok írnak ugyan kenőcsöt «csak külső használatra», de a katolicizmus nemcsak külső használatra való! Annak a belsőt, az egész belsőt kell átalakítania!

2. És itt a másik figyelmeztetés: *Ne légy holt katolikus!* A Titkos Jelenések könyve beszél oly időről, amelyben a keresztények azt hiszik, hogy élnek, pedig halottak. (Jel. 3, 1.) Ki nem látná, mily sok emberre érvényes ma is a Szentírásnak ez a megállapítása!

Aki mindent elhisz, amit Isten kinyilatkoztatott s az Anyaszentegyház tanít, — az még nem élő katolikus. Hát ki az élő katolikus?

Van *Szent Ágostonnak* egy érdekes című könyve: «De agone christiano», «A keresztény birkózásról». Életünk valóban örökös harc, küzdés. Kivel? A világgal és önmagunkkal. Csak az az élő katolikus, aki küzd!

Két világ küzködik bennünk. És minden egyes lépés, amelyet Isten felé teszünk, erőfeszítésbe kerül. Minél inkább mennénk Isten felé, a vér, a hús, a test annál inkább kiált, sikolt, — érzi, hogy vesztes lesz.

De ilyen gondolatok után már meg tudjuk ítélni, hogyan vélekedik az Úr Krisztus a langyos katolikusról! Aki nem tagadja meg ugyan hitét, de kiállani sem mer mellette. Akinek katolikus ugyan az anyakönyvi kivonata, de semmi ebből az életében meg nem látszik! «Ismerem cselekedeteidet — olvassuk a Jelenések Könyvében —, hogy sem hideg nem vagy, sem meleg; bár hideg volnál, vagy meleg! De mivel langyos vagy, és sem hideg, sem meleg, kezdelek téged kivetni számból.» (Jel. 3, 15. 16.)

Dante leszáll a pokolba. Kikkel találkozik először a «perdita gente» közt, amint kínlódva bolyonganak a csillagtalan éjtszakában? Azokkal az angyalokkal, akik semlegesek maradtak, amikor Lucifer fellázadt Isten ellen. Nem lettek ők hűtlenekké, de nem állottak Isten mellé sem. «Majd meg-

várjuk, ki győz.» És Dante ezeket helyezi a pokolban az első helyre. De bizonyára mellékjük helyezte volna azokat az embereket is, akik a földön sem hitetlenek, de sem élő, meleg katolikusok nem voltak, csak olyan langyosak, külsőleg, névszerint azok és okaik voltak, hogy a nem keresztények tévesen gondolkozzanak Krisztus vallásáról.

III. Mit nem jelent az Egyház katolikus volta?

A mai beszéd azonban csonka maradna, Kedves Testvéreim, ha még egy újabb gondolatot is meg nem említenék. Nevezetesen azt, hogy mit *nem* jelent a katolikus szó.

A) Az anyagi életben minden erő, fejlődés és élet a naptól függ, — és a napot egyik népfaj, vagy osztály sem foglalhatja le magának. Épígy Krisztus vallása, a lelkiélet éltető napja, sem tartozhatik csak egyik vagy másik faj tulajdonába, hanem fölötte kell állnia minden nemzetnek. *Mihelyt tehát valaki «nemzeti Egyházról» beszél, már ellentétbe is kerül Krisztus szándékával.* Krisztus igazi Egyháza nem lehet nemzeti, nem lehet magyar Egyház, német Egyház, svájci Egyház, vagy olasz Egyház, hanem egyszerűen «katolikus» azaz «egyetemes» Egyház. Mi tehát, katolikusok, nem mondjuk magunkról, hogy mi vagyunk a «magyar vallás» — dehogy mondjuk! Mi nem vagyunk sem magyar vallás, sem olasz vallás, — mi egyszerűen «Krisztus vallása» vagyunk.

«Hát akkor ti, katolikusok, nemzetköziek vagytok! Katolikus annyi, mint nemzetközi!» — ezt vetik szemünkre. Pedig dehogy annyi. **Katolikus annyi mint «nemzetfölötti».** Annyi, hogy Krisztus vallása nem egy fajé, nem egy népé, hanem mindegyiké, az egész emberiségé! A hellén kultúra csak a görögöknek volt jó, a zsidók vallása csak a zsidó fajnak, az izlám csak a töröknek, Konfutse vallása csak a kínainak,— de Krisztus vallása minden embernek való. Ezt jelenti a katolikus Egyház nemzetfölöttisége.

B) Viszont azonban azt is mindjárt hozzátesszük, hogy Krisztus Egyházának ez a nemzetfölöttisége **nem szünteti meg a nemzetek különös vonásait, jellegzetes sajátos értékeit.** Hogy annyiféle ember van és annyiféle nép és nemzet, amennyi van, ez a Teremtő terve, tehát ezt az Egyház sem törölheti el. Sőt nemhogy eltörölné, hanem egyenesen segít a népfajok valódi értékének és valódi hazaszeretetének

kifejlesztésében. Lehetek tehát a legjobb magyar és egyben a legjobb katolikus, viszont a másik fajhoz vagy nemzethez tartozó embertestvérem is lehet a legjobb fia saját népének és legjobb tagja a népek fölött álló, azaz katolikus Egyháznak.

Nézzetek meg egy óriási erdőt. Mennyiféle fa van benne! Hatalmas sudár fenyőfák, majd terebélyes tölgyek, alacsony bokrok, füvek, virágok, mindnek más a természet életében betöltendő feladata, a formája, növése, levele, virágja, gyümölcse, — de mindegyik fölött egyforma mosollyal ragyog az éltető nap és segíti betölteni sajátos feladatát. Így ragyogtatja az Egyház is Krisztus tanítását a világ népeinek nagy változatossága fölött és fogja össze őket a katolicizmus óriási egységébe.

C) De ezek után mindenkinek be kell látnia, mily üres időfecsérlés és léha játszás a szavakkal, mikor egyesek nagy fölényesen kérdezik tőlünk: «Ti, katolikusok, mik vagytok előbb: **magyarok-e vagy a katolikusok?** Kit szerettek jobban: **a magyar hazát-e, vagy a katolikus Egyházat?**»

Milyen léha, üres kérdés! Akárcsak ha ezt kérdeznék tőlem: Kit szeretsz jobban, az apádat, vagy az anyádat? Melyik lábadat akarod levágatni, a jobbat, vagy a balt?

Nem! Egyformán szeretem mind a két szülőmet! Egyformán nem akarom levágatni egyik lábamat sem!

Hányszor kell felületes emberektől elviselnünk a méltatlan szemrehányást: «Ti, katolikus magyarok, nem vagytok jó magyarok, mert nem magyar ember a ti parancsolótok, a pápa». Bizony, a pápa nem magyar ember. Sőt, az Úr Jésus sem volt magyar ember. És ezért nem restellem, hogy az én parancsolóm az Úr Jézus, meg az ő helyettese.

De nem különös dolog-e: valaki járhat francia selyemben és szívhat török cigarettát, valaki ehetik spanyol szőlőt és afrikai datolyát, valakinek parancsolhat a párisi szabadkőműves nagypáholy, — és azért nem fogják rá, hogy rossz magyar. De ha mi vallási kérdésekben ahhoz ragaszkodunk, akit Krisztus Egyházának fejévé tett, akkor már szégyelnünk kell magunkat, akkor már nem vagyunk jó magyarok?!

Hiszen én nemcsak azért szeretem a pápát, mert katolikus vagyok: tisztelném és becsülném akkor is, ha nem az volnék, csak egyszerűen magyar ember. Tisztelném, mert ismerem hazám történetét és tudom, mit köszönhet a magyarság «a nem magyar» pápának!

Köszönhetjük lánglelkű első hithirdetőinket, akiknek

szavára büszke őseink odahajtották nyakukat Krisztus szelíd igájába.

Köszönhetjük, hogy a magyar nép ezer évet megért ebben a gyökértelen, testvértelen környezetben, mert a katolikus vallás felvétele nélkül minket is úgy elnyel nyomtalanul a történelem árvize, mint elnyelt sokkal nagyobb keleti népeket, akik Ázsiából mi előttünk rohantak be Európa földjére.

Köszönhetjük a magyar szent koronát, melyet Szilveszter pápa első királyunknak, Szent Istvánnak küldött s mindazt az országépítő erőt, mely közel ezer év óta sugárzik fölöttünk a szent koronából.

Köszönhetjük a szerzeteseket, akik a vándor, portyázó magyart először szoktatták állandó lakáshoz, földműveléshez, iparhoz, iskolához.

Köszönhetjük a pápáknak alig összeszámolható pénzbeli, és alig értékelhető erkölcsi segítségét, amellyel a nemzeti veszedelmek idején egyedül jöttek segítségünkre. A pápák miatt kellene szégyenkeznünk, akiknél több anyagi és erkölcsi támogatást, pénzt, szeretetet, vigasztalást ezeréves küzdelme alatt a magyar nemzet soha senkitől nem kapott?

Köszönhetjük a szülői és felebaráti szeretetet, az erkölcsi fegyelmezettséget, a tiszta kezet és tiszta szívet, a házassági hűséget, a kölcsönös igazságot s önmagunk akaratának Isten akarata alá rendelését, köszönhetjük a lelkiismeretesség, erkölcs, becsület és kötelességteljesítés szakadatlan tanítását, amelyre népünket a mi szent vallásunk meg nem szűnik nevelni, és az által életerejét alapjában erősíteni.

Mert egyet ne feledjünk: ágyú és gépfegyver nélkül élhet nép, de erkölcs nélkül, becsület nélkül, hűség és munkakedv nélkül nem, — *mindezeknek pedig első forrása és ápolója a mi szent katolikus vallásunk.*

Szégyelleni kell-e hát katolikus voltomat vagy nem inkább büszkének lenni szent Egyházamra és mondogatni gyakran büszke öntudattal *Szent Cyprián* szép gondolatát, melyet már a III. században írt le: «Christianus mihi nomen, catholicus cognomen», «keresztény a családi nevem, katolikus a keresztnevem».

*

Kedves Testvéreim! «Hiszekegy»-ünkben naponként imádkozzuk: «Hiszek a katolikus Anyaszentegyházban», de igyekezzünk át is érezni, mit jelent az katolikusnak lenni.

Mit jelent katolikusnak lenni? Jelenti, hogy nem vagyok egyedül, nem imádkozom egyedül és nem küzdök egyedül.

Mit jelent katolikusnak lenni? Jelenti, hogy részese vagyok Krisztus titokzatos testének és mindannak az éltető erőnek, amelyet Krisztus szíve lüktet bele az ő szent Egyházába.

Mit jelent katolikusnak lenni? Jelenti, együtt élni a földön örökké köztünk élő s az Egyházában látható és hallható Krisztussal.

Mit jelent katolikusnak lenni? Jelenti, hogy Egyházunkra, meg magunkra alkalmazhatjuk az egész 22. zsoltárt: Az Egyház «az én pásztorom, semmi sem hiányzik nekem. Legelőhelyen megpihentet, üdítő víz mellé vezet és felüdíti lelkemet... Járjak bár a halál árnyékában, nem félek semmi bajtól sem, mert te velem vagy».

A nagy genfi bíbornoknak, *Mermillod*nak sírján ezek az egyszerű szavak állanak: «Dilexit Ecclesiam», «Szerette Egyházát». Szeretem-e én is így az én katolikus Egyházamat? Jó fia vagyok-e neki?

A jó fiú nem tűri, hogy anyját bárki rágalmazza, megszólja, tisztelet nélkül kritizálja. A jó fiú nem ellenkezik anyja parancsaival, hanem örömmel teljesíti azokat, mindet, kivétel nélkül.

Szeretem-e így az én Egyházamat? Követem-e őt és bátran állok-e ki mellete? Bátran, büszkén nevezem-e magam katolikusnak?

A zoológusok érdekes felfedezést tettek napjainkban: a nyulak szaporodnak, az oroszlán kihalóban van. *De mi, Testvérek, nem akarunk lenni Egyházunkat megtagadó gyáva nyulak, hanem katolikus voltunkat büszkén valló bátorszívű oroszlánok!*

Amen.

VIII.

Krisztus Egyháza apostoli.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Franciaországnak egyik angliai nagykövete súlyos beteg lett Londonban. Egymásután jöttek ismerősei látogatni és vigasztalni a nagy beteget. Az egyik anglikán barátja ezt a különös kérdést intézte a katolikus vallású követhez: És nem félsz itt halni meg? Hiszen ha itt temetnek el, csupa eretnek közé kerülsz a sírban!...

A beteg azonban ezt a nagyszerű választ adta: Dehogy félek! Meg fogom hagyni, hogy egy méterrel mélyebbre ássátok a síromat: ott aztán már csupa katolikus közt leszek...

Valóban találó válasz! Ma — sajnos — 300-féle keresztény vallás van a földön és mindegyik magának követeli Krisztust; de ha a történelem folyamán csak kissé is mélyebbre ásunk le, egyedül a katolikus Egyházra akadunk mindenfelé. Ha 500 évvel ásunk visszafelé, azt találjuk, hogy akkor még nem volt 300-féle kereszténység, csak kettő: aki akkor keresztény volt, az vagy római katolikus keresztény volt, vagy görögkeleti. Ha 1000 évet megyünk vissza, akkor meg még csak egyetlenegy kereszténységre akadunk: a római katolikus Egyházra. Nincs más keresztény vallás, amely létét 1000 éven túl is tudná visszavezetni, 1900 éven át vissza egész az apostolokig, fel Krisztus Urunkig. Ma körülbelül 300.000 katolikus pap él a földön, de hatalmát, papi méltóságát mindegyik elődjétől kapta, azok meg elődeiktől, fel egész az apostolokig. Ma a 261. pápa él a földön, de hatalmának eredete szakadatlan láncsorozatban megy vissza az első pápáig, Szent Péterig.

A katolikus Egyháznak óriási ereje ez az apostoli volta Krisztus igaz Egyházának negyedik ismertetőjele. I. **Mit értünk az Egyház apostoli voltán?** — ennek tisztázása lesz a mai beszéd első feladata. II. Utána pedig megvizsgáljuk **azokat a nehézségeket, amelyek az Egyház apostoli voltával kapcsolatban fölmerülhetnek.**

I. Mit értünk az Egyház apostoli voltán?

Az «apostoli» kifejezés három dolgot jelent nekünk. *A)* Jelenti, hogy *akik ma püspökeink és papjaink, azok az apostolok utódai. B)* Aztán jelenti, hogy *amit a mai Egyház tanít, ugyanazt tanította az apostoli Egyház is. C)* Végül pedig, hogy *amely szentségeket ma használunk, ugyanazokat használta az apostoli Egyház is.*

A) Az «apostoli» szó tehát mindenekelőtt azt akarja mondani, hogy **Egyházunk elöljárói az apostolok utódai.**

a) Mindenekelőtt is kétséget nem tűrő történeti igazság, hogy Krisztus Péternek adta át Egyháza kormányzását, Péter pedig Rómában halt meg és ettől kezdve Péter utódai megszakítatlan rendben a római pápák voltak. Amióta Krisztus átadta «a mennyek országának kulcsait», vagyis az egyházi főhatalmat Péternek, ezek a kulcsok 1900 év óta kézről-kézre mentek a 261 pápa során és fognak menni, míg az utolsó ítélet pápájától az Úr visszaveszi az átadott hatalmat. *Tehát a mai római pápa Szent Péter utóda.*

Amint pedig a pápák utódai Szent Péternek, *úgy a püspökök utódai a többi apostoloknak.* «Amint az Atya küldött engem, én is küldelek titeket» — mondta az Úr apostolainak (Ján. 20, 21.) Ezt a küldetést kézföltétellel tovább adták az apostolok a püspököknek, mint Szent Pál levelei ezt ismételten is említik. (Tim. I. 5, 22. Tim. II. 1, 6.) E szakadatlan sorban megismételt kézföltétel által minden ma élő püspök hatalma az apostolokra, illetve az azokat küldő Krisztusra megy vissza. Viszont a püspökök a papszenteléskor fölteszik kezüket a szentelendő papokra, méltán mondhatjuk tehát, hogy *Egyházunk egész elöljárósága az apostolokra megy vissza, az apostolokon keresztül pedig az Úr Jézusra,* aki így szólt: «Amint engem küldött az Atya, én is úgy küldelek titeket». (Ján. 20, 21.)

Az Egyház apostolisága azt jelenti, hogy Krisztus az apostolokra ruházta hatalmát, így tehát ma csak abban a vallásban lelhető fel ez a hatalom, amelynek püspökei és papjai egész az apostolokig föl tudják vinni családfájukat, leszármazásukat, utódlásukat.

Már pedig a katolikus Egyház püspökei és papjai szakadatlan láncolatban kapták papi hatalmukat elődjeiktől és ez a lánc visszamegy egészen az első apostolokig.

b) Ebből aztán következik egy fontos igazság. Az, hogy *Egyházunk története az apostolokkal kezdődik!*

Természetes követelmény Krisztus igaz Egyházával szemben, hogy története visszamenjen egészen Krisztusig. Ha a föltámadt Krisztus 1900 évvel ezelőtt hagyta el a földet és akkor intézte apostolaihoz e szavakat: «Elmenvén tanítsatok minden népet», akkor csak világos, hogy Krisztus Egyházának 1900 évesnek kell lennie!

Már most kérdezzük meg a földkerekség 300-féle felekezetét, amelyek mind azt hirdetik, hogy ők a Krisztus vallása, vajjon melyik meri azt állítani magáról, hogy 1900 éves? Egyetlenegy sem, — csak a katolikus Egyház!

Lépten-nyomon új keresztény szekták ütik fel fejüket körülöttünk és egymásnak ellenmondó tanaik zűrzavarával fájdalmasan rontják a szent kereszténység hitelét. Baptisták, metodisták, adventisták, nazarénusok, kvékerek, shékerek ... és ki tudná mind a háromszáz nevet elsorolni! De kérdezzétek meg: Mióta vagytok? És a válasz: Tegnap óta ... egy hónapja ... tíz éve ... ötven éve. Csak? Nem elég! Krisztus igaz Egyházának 1900 évesnek kell lennie!

Kérdezzétek meg azokat a felekezeteket, amelyek a XVI század viharában törtek le az Egyház fájáról: «Mióta vagytok?» «400 éve». «Csak? Nem elég! Krisztus igaz Egyházának 1900 évesnek kell lennie!»

Kérdezzétek a görögkeletieket, akik a XI. században szakadtak el Rómától: «Mily idősek vagytok?» «Ezer évesek!» «Csak? Nem elég!»

És most kérdezd meg a katolikus Egyházat! Egyedül ez meri mondani: 1900 éves vagyok!

«Az Egyház az apostoloktól van, az apostolok Krisztustól, Krisztus pedig az Istentől» — fejezte ki tételünket lapidáris rövidséggel *Tertullián* már a II. században. (De praescriptione, 37.)

Mikor *gróf Stolberg* visszatért a katolikus hitre, egy német herceg csipkedően jegyezte meg: «Nem szeretem azokat, akik vallásukat változtatják». «Én sem szeretem — felelte a gróf; mert ha őseim nem hagyták volna el régi vallásukat, most nekem nem kellett volna visszatérnem».

B) Az «apostoli» szó azonban ennél még többet is jelent. Jelenti, hogy **amit ma tanít a katolikus Egyház, ugyanazt tanította az apostoli Egyház is.**

Aki járt Rómában a katakombákban, azokban a mérföldes földalatti folyosókban, ahová az első évszázadokban menekültek az első keresztények a véres üldözések elől, annak nem kell sokat magyarázni, hogy hitünk ma is ugyanaz,

mint kezdetben volt. Ott minden kődarab, minden sírfülke, minden falba karcolt szent jelkép, minden a mai katolikus hitvallás ősi voltát hirdeti.

Nekünk nem kell félni Szent Pál komoly szavától: «De még ha mi, vagy egy angyal az égből hirdetne is nektek más evangéliumot, mint azt, amit nektek hirdettünk, átkozott legyen». (Gal. 1, 8.) Mit hirdet ma a katolikus Egyház? Azt, ami benne van a «Hiszekegy»-ben. De ugyanazt hirdette az ősegyház is. Mert ez az evangéliumok tanítása, amiket pedig Krisztus apostolai írtak.

Az Egyház mai tanítása lényegében teljesen az, ami az apostoli idők első Egyházának tanítása volt. Ami ma többlet nálunk, ami nem volt meg az ősi Egyházban — pl. a hittételek rendszerbe összefoglalása, a liturgia és ájtatossági gyakorlatok mai kiépítettsége stb. —, mindez természetes fejlődés eredménye és époly kevéssé meghamisítása az őskeresztenységnek, amint a százéves terebélyes tölgy nem meghamisítása, hanem természetes kifejlődése a száz év előtt földbe vetett kis makknak. Hiszen maga az Úr rámutatott erre és megmondta, hogy az általa földbe vetett kis mustármagból terebélyes fa fog nőni, amely alatt jól érzik magukat és megpihennek az ég madarai, vagyis a föld népei.

Mialatt minden változik körülöttünk, minden meginog, imponáló változatlanságban, meg nem hamisítva, el nem ferdítve őrzi Krisztus tanítását a katolikus és apostoli Egyház.

Méltó feleletet adott tehát egy katolikussá lett hölgy, mikor így szólt hozzá barátnője: «Én már csak atyáim hitében akarok meghalni». «Én meg őseim hitében» — volt rá a szellemes válasz.

C) De az «apostoli» szó még ennél is többet jelent. Jelenti, hogy nemcsak a hitünk ugyanaz, ami az apostoli Egyházé volt, hanem a szentségeink is ugyanazok. **Amely szentségeket ma használunk, ugyanazokat használta az apostoli Egyház is.**

a) *Igen, mind a hét szentségünk ugyanaz!*

Ismerte-e az apostoli Egyház a keresztséget? Ki merné ezt tagadni? Krisztus parancsa így hangzott: «Elmenvén, tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében». (Máté 28, 29.) Fülöp diákonusról olvassuk, hogy Samariában keresztelt (Ap. Csel. 8, 12.), megkeresztelte az ethiops királyné udvari tisztjét. (Ap. Csel. 8, 38.) Az Apostolok Cselekedeteiben olvassuk (9, 18.), hogy Szent Pál megkeresztelkedett. «Mind, akik megkeresztel-

kedtünk Krisztus Jézusba, az ő halálába keresztelkedtünk meg.» (Róm. 6, 3.) És akik Pál prédikációjában hittek, azokat vagy saját maga keresztelte meg, vagy megkereszteltette. (Ap. Csel. 16, 15. 33.; 18, 8.; 19, 5.; Kor. I. 1, 14. 16.)

Ismerte-e az apostoli Egyház a bérmálást? «Mikor pedig az apostolok, kik Jeruzsálemben voltak, meghallották, hogy Samaria befogadta az Isten igéjét, elküldék hozzájuk Pétert és Jánost, kik odajövén, imádkoztak értük, hogy elnyerjék a Szentlelket . . . Ekkor rájuk tevék kezüket s azok elnyerék a Szentlelket.» (Ap. Csel. 8, 14—17.)

Ismerte-e az apostoli Egyház az Oltáriszentséget, a szentmisét és az áldozást? «Vizsgálja meg magát az ember, és úgy egyék ebből a kenyérből; mert aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet eszik és iszik magának, mivel nem különbözteti meg az Úr testét.» (Kor. I. 11, 28. 29.)

Ismerte-e a bűnbánat szentségét? De még mennyire! És pedig igen súlyos formában: a nyilvános gyónás formájában.

Ismerte-e az utolsó kenetet? «Beteg valaki köztetek? Hívassa el az Egyház papjait és ezek imádkozzanak fölötte, megkenvén őt olajjal az Úr nevében; és a hitből fakadó imádság megszabadítja a beteget és az Úr megkönnyebbíti őt s ha bűnökben van, megbocsáttatnak neki.» (Jak. 5, 14. 15.)

Ismerte-e a papi rendet? «Szítsd fel magadban az Isten kegyelmét, mely kezem rádtétele folytán benned vagyon.» (Tim. II. 1, 6.)

Ismerte-e a házasságot? «Az ember elhagyja atyját és anyját s ragaszkodik feleségéhez és ketten lesznek egy test. Nagy titok ez.» (Ef. 5, 31. 32.)

Íme, ezt is jelenti az Egyház «apostoli» volta. Jelenti, hogy szentségei ugyanazok ma is, mint amik voltak az apostolok korában.

b) «*De hát mi szükség van szentségekre, és az Egyház közvetítésére,* — kérdezhetné valaki. Miért nem érintkezhetném én az Istennel közvetlen vonalon?»

Azért nem, mert nem mi szabjuk meg, hanem az Isten szabja meg, hogyan akar velünk érintkezni. Krisztus csak egyszer testesült meg, a Szentlélek csak egyszer jött el látható alakban az apostolokra, tehát aki most akar Krisztussal és a Szentlélekkel közösségben élni, annak hozzá kell kapcsolódnia azokhoz, akik Krisztust látták és a Szentlelket kapták. Épúgy mondhatná valaki, hogy Isten neki az életet miért nem közvetlenül adja. Isten csak az első emberpárt teremtette közvetlenül, a többiek életéhez már igénybe veszi

az elődök közreműködését is; épígy Krisztus és a Szentlélek is csak egyszer jelentek meg közvetlenül az apostoloknak, a későbbi embereknek már ezek az elsők, az apostolok közvetítik.

Krisztus különféle hatalmakat adott apostolainak s ezeket más meg nem kapta, csak akiknek az apostolok továbbadták. Tehát csak az az Egyház lehet Krisztus igaz Egyháza, amelyik az Isten közelségét, Krisztus közelségét, a Szentlélek erejét az apostoloktól vette.

Az Egyház apostoli volta biztosítja a Krisztusba kapcsolódás történeti folytonosságát, történeti jellegét és azt, hogy Egyházunk nyugodt, szerves fejlődésben a krisztusi talajból szívhatja állandóan az éltető nedvet.

II. Nehézségek az Egyház apostoli volta miatt.

Az Egyház apostoli voltával kapcsolatban azonban két olyan komoly nehézség is merülhet föl, amelyet nem szabad figyelmen kívül hagyni a mai beszédünkben. Mindkettő zavart okozhat a lelkekben, jobb azoknak nyiltan szemükbe nézni.

A) Ha az Egyház egész az apostoli idők ősi korába nyúlik vissza, nincs-e akkor azoknak igazuk, akik ráfogják Egyházunkra, hogy kivénhedt, megöregedett, túlkonzervatív, a mai ember életét nem irányíthatja, a mai időkbe már nem való? *Nem kiöregedett-e már az Egyház,* és így már erőtlen a modern kor problémáinak megoldására? . . .

A válaszunk erre az aggodalomra az, hogy Krisztus igaz vallásának öregnek is kell lennie, meg fiatalnak is.

a) *Krisztus igaz Egyházának öregnek kell lennie.*

Régi kereskedő-cégek büszkén írják ki üzletük bejárata fölé, hogy mióta áll fenn az üzlet. «Alapíttatott 1900-ban», olvassuk a bejárat fölött. És az emberek ezt mondják: «Ez a bolt már 33 éve fennáll, ide nyugodtan mehetünk vásárolni». De tudjátok, mi van felírva a katolikus Egyház bejáratára? «Alapíttatott 33-ban.» Tehát már 1900 éve fennáll; éppen az Úr Jézus óta áll fenn: bízhatom benne.

b) *De Krisztus Egyházának viszont fiatalnak is kell lennie,* erőtől duzzadó fiatalnak, mert Krisztus azt ígérte, hogy Egyházával lesz a világ végezetéig. (Máté 28, 20.) Éppen azért, mert az örök Krisztus él Egyházában, az Egyház

régisége nem erőtlenséget jelent s az Egyház apostolisága nem gyöngeséget.

Hogy ez mennyire így van, hogy mily eleven élet kering az Egyház 1900 éves fájában, hogy mennyire végiglüktetnek ereiben a legmodernebb problémák kínzó kérdései, arra tömérdek példát lehetne felhoznom, ha futná időmből.

Fölemlíteném azokat a legújabb pápai körleveleket, amelyekben az Egyház ép a legújabb erkölcsi és szociális problémákra vetíti az evangélium örök fényét; és pedig nemcsak állást foglal a legmodernebb kérdésekben, hanem teszi ezt oly bátorsággal és határozottsággal, ami csak legyőzhetetlen erejének teljes átérzéséből fakadhat.

Az Egyház tudja, hogy 1900 év alatt már minden lehető támadást győztesen kiállott és ez a tudat adja meg neki azt a fölényes nyugalmat, amelyet a legkritikusabb helyzetekben is tanusít s amelyből már az idők fölötti örökkévalóság nyugalmának lehellete csap felénk. Igen, az Egyház konzervatív a szükséges határokon belül, de viszont együttmegy a haladó korral ott, ahol lehet. Hithirdetői már nem vitorláson keresik föl a messzi földeket, hanem óriásgőzösön, vagy repülőgépen. A pápa saját rádióján adja ki rendelkezéseit a világ minden tájára kiküldött nunciusainak. Beszédeinket a párszázfőnyi régi templomi hallgatóság helyett a rádiós hallgatók százezreinek hirdetjük.

És micsoda új szerzetesrendek vannak alakulóban, amelyek a modern lelkiszükségletekkel számolnak! Így pl. nemrég kezdődött meg Bécsben egy egészen újfajta apácarend, «Gemeinschaft der Opferschwestern von Jesus», akiknek nem lesz külön zárdájuk, hanem csak néhány nővér fog együttlakni városi házakban, munkásházakban, barakkokban, vallástól messze elszakadt proletárok lakásai között, azok gyermekeit és szegényeit gondozni és a legnagyobb nyomorúságban újra ég felé emelni az emberek szemét.

Valóban, az Egyház bár az apostoli időkre megy is vissza, és bár régi is, de nem öreg, bár apostoli, de nem elaggott!

B) Az Egyház «apostoli» voltával kapcsolatban fölmerülhet azonban egy még fontosabb nehézség is, amelynek ma szintén szemébe akarunk nézni. Hányszor vetik szemünkre a tudatlanok, hogy **a mai katolikus vallás már nem az, ami Krisztus idejében volt.** «Krisztus nem ismerte azt az óriási hierarchiát, amely most belegyökerezik az egész világba: bíborosok, érsekek, püspökök, papok, szerzetesek, apácák óriási változatossága nem volt meg Krisztus

idejében. Meg a sok ünnep és ereklye és búcsújárás, meg litánia, ceremónia . . . mindez Krisztus idejében nem volt meg. Hogyan mondhatja tehát a katolikus Egyház, hogy ő apostoli? . . .»

Sokszor hallott kifogás ez, — mit szólunk hozzá?

a) Természetesen el kell ismernünk belőle azt, ami igaz benne. Igaz, hogy Egyházunkban ma sok olyan szertartás, fegyelmi előírás és berendezkedés található, ami valóban nem volt meg Krisztus Urunk idejében, hanem ami a fejlődés eredménye. De — és ez a fontos a kérdésben — *mindez nem mesterséges építés, hanem természetes fejlődés!* Természetes fejlődése annak a mustármagnak, amelyet Krisztus ültetett el, és amely nő és fejlődik 1900 év óta. Nő és fejlődik a legkülönfélébb talajban, népben, ezerféle kulturális és politikai körülmények közt és ezekhez alkalmazkodik. A lényegből nem enged, de a külsőségekhez alkalmazkodik! És éppen ez mutatja nagy életerejét, hogy mindenkor, minden nemzedék változó lelki igényeit képes kielégíteni, anélkül, hogy lényegéből bármit is megtagadni kellene.

b) — *De hát mégis sokat változott az Egyház!* — mondják egyesek.

— Változott? Hát mondd csak, miben változott?

— Sok mindenben. Szertartásaiban, szokásaiban, törvényeiben. Ma mások a böjtök, mint régen voltak, mások az ünnepek.

Ez mind igaz. De *ez csak a vallásnak a ruhája.* Hát változol te, ha más ruhát öltesz magadra?

c) — *Dehát a tanban is van változás, nemcsak a külsőségekben!* — mondja talán valaki. A «Hiszekegy» is valaha rövidebb volt, mint ma. Később bővült az ki. Sőt, amit a pap a misében mond, az jóval hosszabb annál, amit a hívek imádkoznak. Sőt van egy úgynevezett «trienti hitvallás» is, az meg legalább ötször olyan hosszú, mint az apostoli hitvallás . . .

Így okoskodnak egyesek. És ez is mind igaz! És mégsem történt itt semmi elferdítés és átváltoztatás.

Hát mi történt? Az történt, hogy legrégebben csakugyan az a rövid Hiszekegy volt, amit most «apostoli hitvallásnak» nevezünk. De aztán jöttek a tévtanítók, akiknek tévedéseivel szemben hol ezt, hol azt a hittételt kellett az eddiginél jobban hangoztatni és ki kellett bővíteni azt az első, rövid Hiszekegyet. Éppen ott bővíteni, ahol a tévtanítók támadták.

Csak az történt, ami Metz várával történt Häseler kapitánysága alatt.

Ez a kapitány azt állította a császárnak, hogy a vár még nem elég erős, a császár viszont azt tartotta, hogy azon ugyan ellenség be nem jöhet. A kapitány erre próbatámadást tartott és bizony, egy helyen bejutott a várba. Mi lett a vége? Azon a helyen rögtön új erődöt emeltek. Az Egyház is így erősítette, bővítette idők folyamán a Hiszekegyet azokon a helyeken, ahol az ellenséges tévtanítóknak sikerült betörniök.

d) — *De ma mégis csak több a dogmánk, mint volt!* — bizonykodik valaki. Pedig csak a kifejlett, virágba fakadt hittételünk több, de mindegyiknek rügyei megvoltak már az ősegyház fáján is, csak időre vártak, hogy kifakadjanak.

Úgy-e, ha egy 40 éves ember meglátja csecsemőkoráról készített fényképét, bizony csodálkozva csapja össze kezét: Vajjon én vagyok-e ez? Pedig valóban ő az, csak kis kiadásban, kezdeti állapotban. Külseje, arcvonásai, haja, ruházata más ma, mint volt 40 év előtt, de a lényeges részei ugyanazok: ugyanaz a szíve, mint volt, csak nagyobb, az a tüdeje, szeme, szája, agyveleje, csak már teljessé kifejlődve.

Így vagyunk az 1900 éves Egyházzal is. 1900 év előtt csak párszáz emberből állott az Egyház, ma 360 millióból. Már csak természetes, hogy ez az óriássá növekedett Egyház külsejében, ruházatában, ünnepeiben, liturgiájában, ájtatossági gyakorlataiban sokban különbözik a néhányszáz hívőt számláló apostoli egyháztól, de a lényegben ma is ugyanaz: ugyanazon a sziklán épül, mint akkor; ugyanaz a hittana, mint akkor; ugyanazok a szentségei, mint akkor. És ezt hirdetjük, mikor azt mondjuk, hogy «hiszünk az apostoli Anyaszentegyházban».

*

Kedves Testvéreim! O'Connel Dánielnek, a nagy ír államférfiúnak, az angol parlamentben gúnyosan kiáltotta oda egy anglikán ellenfele: «Pápista!»

Irország szabadsághőse azonnal megfelelt: «Ön azt hiszi, hogy megsértett, mikor pápistának nevezett és nem tudja mennyire megtisztelt ezzel. Valóban pápista vagyok és örülök, hogy az vagyok: mert ez a szó «pápista» azt jelenti nekem, hogy vallásom a római pápák szakadatlan láncolatán keresztül fölér egész Jézus Krisztusig, az Ön hite ellenben nem ér tovább, mint VIII. Henrikig és Erzsébetig».

Valóban, Testvéreim: ha katolikus vagyok, 1900 éves vagyok! Ha katolikus vagyok, Péter szikláján állok! Ha katolikus vagyok, hitemben biztos vagyok! Ha katolikus vagyok, én is büszke örömmel mondhatom el a nagyszerű szavakat, amiket nemrég elhúnyt világhírű katolikus testvérünk, *gróf Apponyi Albert* mondott el és ami az ő gyászjelentésére is rá volt nyomva: «Érzem, hogy Isten kegyelméből abban az erősségben lakom, amelyen a pokol kapui sem diadalmaskodhatnak; érzem közelségét a malasztok ama kiapadhatatlan forrásának, amely a gyarlóságot felemeli, az élet küzdelmeiben segíti, az elégtelen emberi erőt pótolja; érzem, mikor körülöttem minden inog, a szilárd talajt lábaim alatt; amikor minden sötétségbe látszik borulni, az örök igazság világosságának reánk ereszkedő sugarát; hallom a múló véleményeknek zajából kiemelkedve az örök élet igéit, melyeket Krisztus Urunk az ő egyházának átadott, benne sértetlenül megőriz és mindnyájunkhoz eljuttat» (Katolikus Nagygyűlési beszédéből.)

Uram, köszönöm Neked, hogy én is tagja lehetek a Te egyetlen, szent, katolikus és apostoli Egyházadnak! Amen.

IX.

«Te Péter vagy...»

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Legutóbbi négy beszédünkben Krisztus Egyházának négy ismertetőjelével foglalkoztunk és megállapítottuk, hogy Krisztus igaz Egyházának egynek, szentnek, katolikusnak és apostolinak kell lennie.

A mi Egyházunkat azonban nemcsak egyszerűen «katolikusnak» nevezzük, hanem Rómától, ahol az Egyház feje lakik, «római katolikusnak». És ennek a gondolatnak felvetésével eljutottunk a katolikus Egyház alapkövének, sziklájának, de egyben a világtörténelem egyik legérdekesebb intézményének: a pápaságnak vizsgálatához.

Hogy mit jelent a pápaság a katolikus Egyháznak, mily erőt, biztonságot, egységet és útmutatást, azt a mi híveink előtt nem kell külön kiemelnünk.

De ha valaki nincs is a mi szent hitünkön, csak tanult ember és elfogulatlan szemlélője a történelemnek, az is ebben a párját ritkító, 1900 éves trónban a világtörténelem legimpozánsabb jelenségét kénytelen felismerni. Egyedülálló jelenség, hogy Néró kora óta meg nem ingó szilárdsággal emelkedjék köztünk egy trón, mialatt népeket s dinasztiákat emelt fel és nyelt el a történelem vihara. Pedig a pápaság mindig oly világnézetet képviselt, amely a gonoszok ellenmondását és koncentrált támadását hívta ki maga ellen, — és mégis áll! A pápaság soha nem alkudott, nem engedett elveiből, kompromisszumot nem kötött, — és mégis áll!

Áll, mert nem ember alapította, hanem az Isten Fia, aki oly célokat űzött ki számára, amely célok miatt állania kell, míg ember lesz a földön. I. **Vajjon valóban Krisztus alapította-e a pápaságot** és II. **mi célból alapította,** — erre a két kérdésre keressünk feleletet a mai beszédben. Mert csak ha ezt tudjuk, csak akkor értjük meg III. **azt a nagy tiszteletet, amellyel mi a pápa iránt viseltetünk.**

I. A pápaságot Krisztus alapította.

Az Úr Jézus úgy tervezte Egyházát, hogy az «hegyen épült városhoz» (Máté 5, 14.) hasonlítson, tehát mindenki előtt föltűnő, látható társaság legyen, — látható Egyháznak pedig látható főre is van szüksége. Krisztus Egyháza tehát pápai hatalom nélkül el sem képzelhető. *A)* Erre utal már a genezárethi halászáskor, *B)* ezt ígéri meg Péternek a cezareai vallomáskor és *C)* ezt adta meg neki a föltámadása után lefolyt beszélgetéskor.

A) **A pápai hatalomra utalt az Úr már a genezárethi halászáskor.** Szent Lukács evangéliumának 5. fejezete írja le ezt a rendkívül meleg, fenséges párbeszédet, mely Krisztus Urunk és Szent Péter között lefolyt.

Kora hajnal van. Az Úr ott áll a Genezáreth tó partján, mögötte a nép, mely követte Őt és hallani akarta. A parton éppen most szálltak ki a csónakból Péter és halásztársai és mosták a hálókat. Krisztus beszállt Péter hajójába, onnan tanítja a népet, majd mikor befejezte, így szólt Péterhez: «Evezz a mélyre és vessétek ki hálóitokat a halfogásra». (Luk. 5, 4.) Simon Péter nagyot néz erre a különös parancsra. Ő szakember ebben a mesterségben, évtizedek óta halászik, meg az egész családja és rokonsága is halásznak, de ilyet még nem hallott: nappal menni halászni? És éppen ki a mélyre? Persze, az Úr nem ezen a vidéken született, nem víz partján, hanem messze Betlehemben; nem csoda, ha nem ért hozzá... Dehát a mi jó Urunk parancsolja . . . Meg kell tenni. Ő tudja, mit akar. «Mester! egész éjtszaka fáradozván, semmit sem fogtunk; de a te szavadra kivetem a hálót.»

És kiveti Péter a hálót. És annyi halat fognak, hogy szakadozni kezd a fonál. Annyi halat, hogy segítségül kellett hívni a szomszéd hajót is. Annyi halat, hogy pereméig megtelik mindkét hajó és majd elmerül.

Péterben megrendül a lélek. Földre veti magát az Úr előtt; Ó, Uram, hogy kételkedhettem csak egy pillanatra is! Inogtam, bizalmatlankodtam, értetlenkedtem, bizonytalankodtam. Nem vagyok én arra méltó, hogy reám számíts a te nagy munkádban, hogy én legyek vezetője a te nyájadnak. Menj ki tőlem. Uram. Én egyszerű, gyönge, bűnös ember vagyok, de neked hősre van szükséged.

A csendes tó vize fölött végigömlik Péter megrendült lelkének vallomása; némán hallgatják ezt a többiek is mind. És akkor fölemelkedik az Úr, mélyen szemébe néz a térdeplő

Péternek és mondja: De én éppen téged akarlak. Azért ültettelek a kormányhoz, azért vittelek ki a nyilt vízre, hogy érezd saját bizonytalanságodat, saját gyöngeségedet és tudjad, kinek segítségébe bizakodva kell majd a nagy emberi halfogást elvégezned. Nézz csak körül, Péter. Látod, mennyi halász dolgozik ezen a tavon! És mennyi halász a tengeren! És a világ minden tengerén! De téged halászává, felelős halászává teszlek az egést világtörténelemnek. «Ne félj! ezentúl már embereket fogsz» (Luk. 5, 10.), nem saját erődből, hanem az én erőmmel, amit reád ruházok.

Íme, az első megalapozása a világtörténelem legcsodálatosabb intézményének!

B) Amire pedig itt még csak utalt az Úr, azt már **a legvilágosabb szavakkal ígérte meg Péternek a cezareai vallomás alkalmával.**

Mindnyájan ismerjük ezt a nagyszerű bibliai jelenetet. Cezarea környékén az Úr megkérdezi tanítványait, kinek tartják Őt az emberek. A tanítványok erre elmondják a nép véleményét. Némelyek a zsidók közül azt hitték, hogy Jézusban Keresztelő Szent János támadt fel; mások, hogy Ő Illés, akit a Messiás eljövetele előtt vártak, vagy Jeremiás, vagy más próféta.

Ekkor föladja Krisztus a kérdést: «Hát ti kinek mondotok engem?» Ti, akik minden szavamat s tettemet ismeritek!

Erre azonban már nem az apostolok felelnek, hanem nevükben Péter: «Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia».

És most mondja Krisztus örök emlékű szavait: «Boldog vagy Simon, Jónás fia! mert nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én Atyám, ki mennyekben vagyon. Én is mondom tehát neked, hogy te Péter vagy, és erre a kősziklára fogom építeni egyházamat és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta. És neked adom a mennyek országa kulcsait. És amit megkötendesz a földön, meg lészen kötve mennyekben is, és amit feloldandasz a földön, fel lészen oldva mennyekben is. (Máté 16, 17—19.)

Lehetett volna-e az Úrnak még ennél is világosabban beszélnie?

Krisztus Egyházát épülethez hasonlítja és ennek alapkövévé teszi Pétert. Péter eredeti neve Simon volt, és a jelképes Péter nevet is — ami «sziklát» jelent — maga Krisztus adta neki, mikor legelőször találkozott vele. (Ján. 1, 42.) Péter kapja kezébe az épületnek kulcsait is, ami jelenti a teljes kormányzói hatalom rábízását, amellyel még a menny-

ország kapuit is kinyithatja vagy becsukhatja az emberek érdemei szerint. «Megkötni és feloldani» a zsidó nyelvszokásban annyit tesz, mint megtiltani s megengedni, elítélni vagy fölmenteni, tehát Isten törvényei alapián egyházi törvényt hozni, parancsolni, kormányozni.

C) Amit pedig megígért Krisztus Péternek, azt **a valóságban is megadta neki abban a meleg, bensőséges beszélgetésben,** amely Krisztus feltámadása után folyt le az Úr és Péter között. Háromszor kérdi Pétertől az Úr: «Jobban szeretsz-e engem ezeknél?» Péter önfeledt boldogsággal feleli: «Uram, te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek téged». És háromszor mondja neki az Úr: «Legeltesd az én bárányaimat» . . «Legeltesd juhaimat». (Ján. 21, 15—17.) Azaz neked adom, rád bízom minden tanítványomat és minden hívemet.

Nem érdekes dolog-e: Az Úr Szent Jánost szerette a legjobban, és mégsem őt tette Egyháza fejévé. Jakab apostol rokona volt az Úrnak, de őt sem tette. Szent Pál a legtanultabb volt az apostolok közt, de őt sem tette. Mintha csak ezzel is hirdetni akarta volna, hogy nem barátság, nem rokonság, nem emberi tudás lesz alapja Egyházának, hanem az isteni mindenhatóság őrködő védelme. Hirdetni akarta, hogy az elsőségnek hatalma, amelyet Krisztus a pápának adott, nem függ a pápa személyes érdemétől, képességeitől, erényeitől. Hirdetni, hogy amint a legfokozottabb emberi nagyság és tudás sem volna magában elegendő az Egyház kormányzásának feladataihoz, épúgy a Péter utódaiban is kiütköző emberi gyarlóságok, hibák, sőt bűnök sem képesek megingatni az alap sziklaszilárdságát, mert Krisztus építette fel azt.

D) A pápai hatalomnak e krisztusi megalapozása után már csak arra kell rámutatnunk, hogy Krisztus mennybemenetele után **Szent Péter valóban gyakorolja is elsőségi jogait.** Erre bőséges adataink vannak.

Világos adataink vannak arra, hogy Péter vezette az Egyházat és már az első napokban gyakorolta tisztségét, mint az apostolok feje. Krisztus mennybemenetele után, de még a Szentlélek eljövetele előtt «felálla Péter a testvérek között» (Ap. Csel. 1, 15.) és elrendeli, hogy az áruló Júdás helyett új apostolt válasszanak. És ettől kezdve az Ap. Csel.-ben többször olvassuk (2, 14.: 4, 8.; 15, 7.), hogy, mint rangban első, ő mond beszédet az összes apostolok és hívek nevében és az Egyház kormányzásához szükséges intézkedéseket megteszi.

Aki ismerni akarja Péter pápai működését, csak olvassa el az Apostolok Cselekedeteit. Ki prédikált legelsőnek és vett fel híveket Krisztus mennybemenetele után? Péter. Ki cselekedte az apostolok közt az első csodát: a bénán születettnek meggyógyítását? Péter. Ki zárta ki az Egyházból az első tévtanítót, Simon Mágust? Péter. Ki látogatta meg legelőször a palesztinai egyházközségeket? Ki vette fel a legelső pogányt, Kornélius századost az Egyházba? Ki vezette az első apostoli zsinatot? Megint csak Péter.

Különösen érdekes ennek az első zsinatnak lefolyása. Egy Pál és Barnabás szava sem volt képes eldönteni a vitát, de eldöntötte azt Péter.

Az őskeresztények közt ugyanis nézeteltérés támadt a pogányok megtérése körül: vajjon a megtérő pogányokat előbb zsidókká kell-e tenni s aztán venni föl az Egyházba, avagy azonnal meg lehet őket keresztelni? Ezt a kérdést vitatták meg az apostolok a jeruzsálemi zsinaton. «Mivel azonban nagy vitatkozás támadt, fölkele Péter és szóla hozzájuk» (Ap. Csel. 15, 7.) — mondja az Apostolok Cselekedete — és «erre az egész sokaság elhallgatott». (Ap. Csel. 15, 12.)

Dehát ez érthető is. Érthető, hogy azóta Péterrel összenőtt Krisztus Egyháza, mert ha Péter az alapkő, akkor a ház csak ott lehet, ahol az alap van és ott nem lehet Krisztus Egyháza, ahol nincs Péter. Már a III. században vallották ezt a keresztények. Mert már akkor írta *Szent Ciprián:* «Amint minden sugár egy napból ered és amint a fának minden ága egy gyökérből, épúgy egy Egyházhoz vannak kötve a világon szerteszórt egyházközségek».

II. Mi célból alapította Krisztus a pápaságot?

Nem elég azonban azt tudnunk, hogy a pápaságot valóban Krisztus alapította. A mi nagy pápa-tiszteletünket tulajdonképen csak akkor értjük meg, ha azt is tudjuk, mit akart Krisztus a pápasággal. Miért alapította a pápaságot? Mik azok a föladatok, amiket Krisztus a pápaságra bízott?

A) **Először is a pápának kellett lennie az Egyházban az első tanítónak.** Krisztus azt akarta, hogy Egyháza «az igazság oszlopa és erőssége» (Tim. I. 3, 15.) legyen, a meg nem hamisított krisztusi hitnek hirdetője. Péter pedig ezt az ígéretet kapta, hogy a hit egységének és tisztaságának

ő lesz az alapja. Neki mondta u. i. az Úr: «Simon, Simon! íme a sátán kikért titeket magának, hogy megrostáljon, mint a búzát; de én könyörögtem érted, hogy meg ne fogyatkozzék hited és te egykoron megtérvén, megerősítsd testvéreidet». (Luk. 22, 31., 32.) Mily megrendítően fenséges ígéret! Az Úr imádkozik Péterért, hogy hite soha meg ne fogyatkozzék, hogy mindig oly erős legyen, hogy az Egyház hitét képes legyen megerősíteni.

Mi tehát a pápa az Egyházban? *A hitegység biztosítója.* Pedig követőinek egysége feküdt legjobban az Úr szívén! Azért imádkozik az utolsó vacsorán is, mikor nem csupán apostolaiért könyörög, hanem azokért is, kik az ő szavaik által hinni fognak Benne, «hogy mindnyájan egyek legyenek, amint te Atyám énbennem és én tebenned, úgy ők is egyek legyenek bennünk». (Ján. 17, 21.) Hogy az Úrnak ez a leghőbb vágya, az egység, — egység a hitben, egység a szentségekben, egység a főben —, hogy ez a katolikus vallásban oly nagyszerűen megvalósult, abban főérdeme van éppen az őrködő, irányító és fegyelmező pápaságnak. Viszont, hogy a katolicizmustól elszakadt felekezetek hite menthetetlenül szakadozik tovább és ma már 300-féle felekezetnek egymással ellentmondó tételeire szakadt szét, annak is fő oka az, hogy elszakadtak az egységesítő fundamentumtól, az egység sziklájától, a pápától.

B) De Péter feladata nemcsak a tanítás, hanem **az Egyház kormányzása is.** Az Úr neki mondta: «Neked adom a mennyek országa kulcsait. És amit megkötendesz a földön, meg lészen kötve mennyekben is, és amit föloldandasz a földön, fel lészen oldva a mennyekben is». (Máté 16, 19.) És ugyancsak neki mondta: «Legeltesd bárányaimat». Tehát Péter nemcsak tanítója az Egyháznak, hanem legfőbb őre, vezetője, kormányzója, feje is. Ahol többen élnek együtt, szükség van elnökre, vezérre, igazgatóra, kormányzóra, királyra. Hogyne volna szükség egy független, szuverén, legfőbb hatalomra a 360 millió katolikusnak egységes vezetéséhez! Ezért legfőbb törvényhozója az Egyháznak a pápa, és ő a legfőbb végrehajtói hatalom is.

Mi a pápa az Egyházban? *A tekintély elvének örök apoteózisa.* Aki már élt meg forradalmi időket, annak nem kell magyarázni, mily végzetes veszedelem a tekintély megingása, a föltétlen engedelmességet követelő irányító hatalom megingása. Mily hálásaknak kell lennünk az Úrnak, hogy tanítását, az ő szent örökségét nem hagyta ezerfélé

magánmagyarázat prédájává, hogy mindenki a maga szája íze szerint fejtegesse azokat, hanem a föltétlenül parancsoló, végső, döntő szóval felruházott pápára bízta, hogy — mint Szent Pál írja — «ne vessen minket ide-oda a tanítás bármely szélfúvása emberi megtévesztéssel és tévedésbe ejtő álnoksággal». (Ef. 4, 14.)

Így lettek a pápák *az erkölcsi és társadalmi rend legfőbb őreivé is.* A legelső pápának, Szent Péternek leveleitől kezdve a mai pápának, XI. Piusnak körleveléig folyton azt látjuk, hogy mindig a pápák mertek egyedül és bátran védelmére kelni azoknak a nagy erkölcsi és szociális igazságoknak, amiket zűrzavaros egyéni felfogások, álokoskodások és veszedelmes koráramlatok annyira elhomályosítottak. Elég legyen erre nézve XIII. Leónak «Rerum novarum» kezdetű enciklikáját említeni, mely a szociális kérdés fontosságára először hívta fel a világ figyelmét; XV. Benedeknek a világháború alatt a béke érdekében tett bátor nyilatkozatait, vagy XI. Piusnak a házasság tisztaságáért («Casti connubii»), továbbá a szociális igazságosságért («Quadragesimo anno») írt nagyszerű körleveleit.

C) És harmadszor a pápa az Egyháznak nemcsak tanítója, nemcsak kormányzója, **hanem legfőbb papja is,** akinek kezéből ered és akinek kezébe fut össze minden papi hatalom és méltóság. Kik az Egyház papjai? Azok, akiket a püspökök fölszentelnek. Kik a püspökök? Akiket a pápa erre kiválaszt. Minden katolikus pap és püspök, tehát a pápától, a legfőbb paptól nyeri hatalmát, akinek viszont az Úr Jézus adta a küldetést: «Legeltesd bárányaimat, legeltesd juhaimat».

III. Tiszteletünk a pápa iránt.

Aki pedig mindazt tudja, amit a mostani beszédben a pápáról elmondottunk, hogy ő az Egyház legfőbb tanítója, kormányzója és főpapja; aki tudja, hogy a pápa Krisztus látható földi helytartója, sőt Sienai Szent Katalin lelkes kifejezése szerint «dolce Cristo in terra», «földönjáró édes Krisztus», az megérti — és csakis az érti meg — *azt a határtalan lelkesedést, tiszteletet és gyermeki ragaszkodást,* amellyel a katolikus hívek az Egyház látható feje iránt mindig viseltettek.

A) **A katolikus híveknek valóban mindig külön ismertetőjelük volt a pápa iránt mutatott tisztelet**

és gyermeki ragaszkodás. Csak akkor értjük a keresztény hívek nagy tiszteletét a pápa iránt, ha tudjuk, mit köszönhetünk neki. Mi nem földi értelemben vett királyt látunk a pápában, hanem egy óriási nagy család atyját, akinek a szívéhez egyformán közel áll mindegyik gyermeke s a ki kormányzói hatalmát mindig gyermekei üdvére gyakorolja. Ezért szólítjuk is őt ezzel a meleg, bensőséges névvel: «Szentatya». Csak így értjük meg azt az — első pillanatban oly különösnek tetsző — szokást is, hogy aki a Szent Péter-templomba megy, el nem mulasztja megcsókolni a VI. században készült bronz Péter-szobornak lábát. Már az ujjai — a bronz ujjai — lekoptak tizennégy évszázad milliárdnyi forró csókjától! Dehát ezt a bronz szobrot akarjuk mi megtisztelni? Ah, ki merné ezt állítani? Hát akkor a pápát akarjuk tisztelni? Igen, azt is. De azon keresztül más valakit: az Úr Krisztust.

B) És itt jutunk el a másik kérdéshez: Nem igaz-e az a vád, mely itt is, ott is elhangzik, mintha mi Krisztus helyett a pápát tisztelnők, s a **pápa tisztelete elhomályosítaná s veszélyeztetné Krisztus tiszteletét?**

Hogy erre felelni tudjunk, világosan kell látnunk egy tételt: mindaz a tisztelet és lelkesedés, mellyel a pápa iránt viseltetünk, ebben a tételben gyökérzik: *a pápa Krisztus helytartója, Krisztus pedig az Istenfia.* Mikor tehát a pápát tisztelem, a pápán keresztül Krisztust tisztelem, mert Krisztus nélkül nincs pápaság.

Igaz tehát az, hogy a pápa elvezet Krisztustól? Sőt: *Hozzá vezet!* Mert ha Krisztus nem Istenfia, nem érthető, hogy egy még olyan jámbor életű, egyszerű, zsidó ember, aki egy alig ismert, jelentéktelen kis nép közt, a világ messze eldugott helyén élt, hogy ez az ember olyan világátalakulást tudott volna teremteni, mint amit a kereszténység 1900 év óta tett és tesz! És ez az ember azt mondja egyik tanítványának, egy egyszerű, tanulatlan halásznak: «Te Péter vagy, és erre a kősziklára fogom építeni Anyaszentegyházamat és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta» (Máté. 16, 17.) Ezt mondta, — nem az a csodálatos, hogy ezt mondta, hanem hogy mindez szóról-szóra teljesedett és teljesedik!

Ha Krisztus pusztán ember, akkor ilyen intézményt nem tudott volna alapítani. Ha azonban Isten, akkor minden tiszteletünk s lelkesedésünk jogos az ő kiválasztott helyettese, a pápa iránt.

Szent Péter érezte ugyan a méltóságot, melyet Krisztus-

tól nyert, de hogy ez mennyire nem vakította el, lépten-nyomon olvassuk levelében. Mily alázatos szavakkal kezdi első levelét is: «Péter, Jézus Krisztus apostola». (Pét. I. 1, 1.) Nem azt írja, hogy az ő munkája váltotta meg a világot, hanem «a szeplőtelen és érintetlen báránynak, Krisztusnak drága vére» (Pét. I. 1, 19.), «akinek sebe által meggyógyultatok». (Pét. I. 2, 24.) Valóban: Krisztus érdekeit nem kell félteni Pétertől.

De az ő utódaitól sem! Lehet valaki bármennyire elfogult a pápasággal szemben, és emberi hibákat és gyarlóságokat is fedezhet fel rajtuk, azt azonban senki sem tagadhatja, hogy két évezreden keresztül munkásságuk végső célja mégis csak Krisztus országának terjesztése, Krisztus érdekeinek védelme volt. És hogy a szent katolikus vallás ma az egész földkerekségen el van terjedve és a népek, fajok, nyelvek és korszakok változatos zűrzavarában is sértetlenül megőrizte egységét, az elsősorban az Egyház irányító fejének, a pápának érdeme.

*

Kedves Testvéreim! Alig van a világon esemény, amely annyira lázba hozná a világot, mint mikor új pápát választ az Egyház. Rómába sietnek a pápát választó bíbornokok, de a világ minden tájáról előnti Rómát az ujságtudósítók tömege is, akik izgatott nyugtalansággal fogják ostrom alá az örök város távíró- és telefonvonalait. A Szent Péter-téren órisái tömeg szorong és akárcsak az első pünkösdkor: mindenféle nyelvet lehet hallani. A tömeg szeme órákon át izgatottan lesi a Vatikán kéményét: száll-e már belőle a füst és milyen a színe. Mert ha nem járt eredménnyel a szavazás, a szavazócédulákkal szalmacsomót is égetnek el, és annak feketén gomolygó füstjéből értesülnek a várakozók, hogy még nincs meg az új pápa. És ott állnak órákon át, és napokon át, és újra fekete füst, újra fekete . . . míg aztán egyszercsak vékony, fehér füstoszlop emelkedik magasba a kéményből: a szavazócédulák közt nincs már szalma, mert eredménnyel járt a szavazás. És a világ tömérdek nyelvén fölharsog a tömeg: Evviva il papa! Vive le pape! Hoch der Papst! Éljen! Zsivio! És kiáll egy bíboros az erkélyre, s újra elszállnak a szavak, amiket először angyalok mondtak a karácsonyi éjtszakán: «Annuntio vobis gaudium magnum: Habemus papam», «nagy örömöt hirdetek: van pápánk!»... És fölzúg a tömeg és a postahivatalok, szerkesztőségek dol-

goznak, jobban, mint egy nyert ütközet után: megy szét a hír az egész világba: «*Habemus papam!*» Igen, az egész világ érdeklődik ez után — ki szeretetből, ki gyűlöletből.

Kedves Testvéreim! Nem igaz az, hogy a pápát mi imádjuk, istenítjük; nem igaz az, hogy benne valami emberfeletti lényt látunk. Nem! Ő is ember: törékeny, esendő ember, mint mi. De ember, akit Krisztus maga helyett állított látható fejéül Egyházának, hogy a legbiztosabb és leghathatósabb fölkeltője legyen szeretetünknek a mi láthatatlan fejünk, az Úr Jézus Krisztus iránt. «Kövess engem.» (Ján. 21, 19.), mondta egyszer az Úr Péternek és ő azonnal követte az Urat. «Kövessetek engem» — mondja azóta Péter és mondják utódai nekünk. *És aki Pétert követi, egész biztos, hogy magát az Urat követi!*

«Legeltesd az én bárányaimat» — mondotta az Úr Péternek. Azóta Péter vezeti Krisztus nyáját. *És aki Péter nyájában van, az egész biztos, hogy az Úr báránykái közt van!*

Emberek halászává teszlek — mondotta az Úr Péternek. És azóta Péter már 1900 éve halászik az Úr erejével. *És aki az ő hálójába kerül, egész biztos, hogy az Úr kezébe kerül!* Amen.

X.

A csalatkozhatatlan pápa.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A legutóbbi beszédben a pápaság hármas céljával foglalkoztunk. Krisztus Urunk Péterre és utódaira bízta Egyházának legfőbb tanítói, kormányzói és főpapi hatalmát, vagyis a pápa kezébe tette le Egyházának sorsát. Az Egyház hajójának felelős kormányosa tehát a pápa. Ehhez az emberfeletti feladathoz emberfeletti segítségre is van szüksége. Mert ha nem állana mellette a Szentlélek biztos irányítása, ha a pápa tévedhetne akkor, mikor a hit vagy az erkölcs útjait mutatja Krisztus Egyházának, ez olyan nyílt seb volna az Egyház életében, melybe előbb-utóbb bele kellene pusztulnia.

Ámde Krisztus az Egyházat a világ végéig akarja fenntartani. Krisztus Egyházán a «pokol kapuinak» sem szabad erőt venniök. Krisztus Egyházának nem szabad megszűnnie, míg ember él a földön, akiknek a megváltás kincseit közvetíteni kell.

Ha tehát Krisztus Egyházának nem szabad megszűnnie és eltévednie, akkor bizonyára nem szabad a fejének sem. Mert ha a kormányos tévedhet és csalatkozhatik, akkor alattomos szirteken elpusztul maga a hajó is. Krisztus Egyháza kormányosának a hit és erkölcs kérdéseiben csalatkozhatatlannak kell lennie.

A pápai csalatkozhatatlanság! Ime egy hittétel, amely értetlen emberek támadásának gyakran van kitéve! «Hát mit csináltok ti a pápából? Istenné teszitek a pápát? Ez már mégis hallatlan dolog! Egy emberről azt mondani, hogy csalatkozhatatlan!...»

Pedig csak nyugodtan végig kell gondolnunk a kérdést, és akkor nem hogy megbotránkoznánk azon, hogy Krisztus Urunk a pápát a hit- és erkölcs kérdésében csalatkozhatatlanná tette, hanem ellenkezőleg hálásak leszünk érte és büszkék leszünk rá. Annak, aki **I. tudja, hogy a pápa csalatkozhatatlansága valóban Krisztus Urunk adománya,** és

II. **hogy ez az Egyház céljából is folyik, és III. tudja, hogy tulajdonképen mit nem jelent a csalatkozhatatlanság,** annak igazán nem lehet megértenie azokat, akik megütköznek hitünknek ezen tételén.

I. A csalatkozhatatlanság Krisztus adománya.

A pápai csalatkozhatatlanság tana azt jelenti, hogy mikor a pápa, mint a kereszténység legfőbb tanítója, az egész Egyházhoz hivatalosan szól, akkor hit- és erkölcsi kérdésekben nem tévedhet. Ez annyira együttjár a pápaság feladatával, hogy ha nem volna meg, éreznők, hogy lényeges erő hiányzik a sziklának poklokon diadalmaskodó erejéből. De hogy ez megvan, azt az Úr Jézus nyilatkozataiból tudjuk.

A) Érdekesek már azok a sorok, amelyekben az evangélium följegyezte **Krisztus első találkozását Péterrel.** Krisztus nyilvános működése elején történt. Az Úr elment Keresztelő Szent Jánoshoz, aki Krisztus Urunk láttára lelkendezve kiáltott fel: «Ime az Isten Báránya!» (Ján. 1, 36.) Jánossal épp együtt van két tanítványa is: András és János, a későbbi két apostol. Ezek előbb mindketten fölkeresik az Urat, majd András értesíti testvérét, Simon Pétert: «Megtaláltuk a Messiást». Több sem kellett Péternek: Mi az? Megtaláltátok a Messiást? Hol van? — és sietve mentek Jézushoz.

És most jön az evangéliumnak egy érdekes megjegyzése! Mikor a két előbbi, András és János ment Jézushoz, nem említ meg az evangélium semmi különöset. Pedig bizonyára belenézett Jézus Szent János tiszta szűzi szemeibe is, amelyek majd egyszer a kereszten függő Krisztusra fognak tapadni. Belenézett András lángoló szemeibe is, amelyek majd egyszer a Mesteréért vállalt kereszthalálban fognak megüvegesedni . . . De az evangélium mind erről nem szól semmit. Hanem most, mikor Simon jön, így ír az evangélium: «Intuitus autem eum Jesus». Mind a latin szöveg, mind a görög mély lélekbenézést, velőkig átjáró tekintetet jelent. Nem «aspexit», nem «vidit», hanem: «intuitus», mélyen be a lelkébe nézett az Úr Simonnak és új nevet adott neki: «Te Simon vagy, Jónás fia; te Kéfásnak fogsz neveztetni, ami annyit tesz, mint Péter». (Ján. 1, 42.)

Krisztus új nevet ad Simonnak! Akinek Isten új nevet ad, annak megadja a névhez megfelelő tulajdonságot is. Mi,

emberek erre nem vagyunk képesek. Hívhatnak valakit Blankának, pedig nem fehér, Rózsának, pedig nem szép, Konstansnak, pedig nem szilárd. De Istennél ez nem így van. Ha Ábram-nak az Ábrahám nevet adta, hát be is teljesedett rajta, amit új neve jelentett: az összes hívőknek, a zsidóknak atyjává vált. És ha Simonnak új nevet adott: «Péter», azaz «Szikla», akkor Simonnak megadta azt az erőt is, hogy sziklává lehessen. Te leszel a «szikla». Dehát szabad-e a sziklának inognia? Ha a szikla, az alap gyönge, összeomlik az egész épület!

«Intuitus eum Jesus», reátekintett az Úr Péterre, mint Michelangelo tekinthetett arra a hatalmas márványtömbre, amelyből «Mózes»-ét akarta kifaragni. Ez a mélyre szántó krisztusi tekintet volt az első kalapácsütés az újszövetségi Mózes szobrán. Mert Péternek kellett lennie az Újszövetség Mózesének, aki tévedés nélkül, helyes úton vezérelje Krisztus népét az élet sivatagjában.

Azt mondják, hogy mikor Michelangelo elkészült hatalmas szobrával, maga a mester is szinte megittasodott annak fönségétől, fogta kalapácsát és nagyot ütött a szobor térdére: «Parla, Mose!» «Szólalj meg, Mózes!» De a szobor, bármenynyire élethű volt is, megszólalni nem tudott. Az Úr azonban nem ilyen «Mózes»-t alakított Péterből. «Szólalj meg, Péter», «szólalj meg, Linus», «szólalj meg, Klétus», «szólalj meg, Benedek», «szólalj meg, Pius» — és ők beszélnek és tanítanak és mutatják az utat, ők csalatkozhatatlanok, mert ma is ők a «szikla» az Egyházban.

B) Az első találkozás után Péter hazatért. Bizonyára sokat törte a fejét azon, hogy mit akarhat vele az Úr, miért adott neki új nevet. Krisztus azonban nem sietett a magyarázattal. Hagyta, hadd érjen Péter lelke. Várt vele két évig.

De egyszer aztán a Cezarea melletti beszélgetésben megkérdezte tanítványait, hogy kinek tartják ők az emberek. Ezek különfélekép felelnek. Elmondják, hogy némelyek Illésnek, mások Ker. Jánosnak vagy más prófétának tartják. «És ti kinek tartotok?» — kérdi tőlük az Úr. Mindnyájuk nevében Péter felelt, és erre a feleletre kapta az Úrtól a nagyszerű szavakat: **«Te Péter vagy, és erre a kősziklára fogom építeni Egyházamat,** *és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta. És neked adom a mennyek országai kulcsait. És amit megkötendesz a földön, meg lészen kötve mennyekben is, és amit feloldandasz a földön, fel lészen oldva mennyekben is».* (Máté 16, 18—19.)

Most lett világossá Péter előtt a két év előtti névváltoztatás! És most már mi is értjük az összefüggést. «Te Simon vagy, és Péter lesz a neved», «te Pecchi Joachim vagy, és XIII. Leó lesz a neved», «te Sarto József vagy, és X. Pius lesz a neved», «te della Chiesa vagy, és XV. Benedek lesz a neved», «te Ratti Achilles vagy, és XI. Pius lesz a neved». És «a pokol kapui nem vesznek erőt» azon az Egyházon, amelynek te leszel a sziklája. De ha tévedhetnél, akkor bizony erőt vennének rajta.

És «amit megkötendesz a földön, meg lészen kötve menynyekben is». De ha tévedhetnél, ha hamis tant hirdetnél, ha téves parancsokkal kötnéd meg az embereket, akkor a menny Ura is, az Isten is tévedést hagyna helyben.

És «amit feloldandasz a földön, fel lészen oldva mennyekben is». De ha csalatkozhatnál és tévesen oldanád fel hit- és erkölcsi kérdésekben az emberek szabadságát, akkor maga a menny Ura is tévedne.

C) Vegyük még ezekhez az Úr későbbi szavait is, amiket föltámadása után intézett Péterhez: **«Legeltesd az én bárányaimat.»** (Ján. 21, 15.) **«Legeltesd az én juhaimat.»** (Ján. 21, 17.)

Ez volt ünnepélyes átadása a legfőbb pásztori hatalomnak. A legeltetés egyúttal vezetést is jelent. Legeltesd, azaz jó úton vezesd; tereád bízom, hogy el ne tévedjenek. De ha te magad is tévedhetnél, ők is eltévedhetnének.

Ha a pásztor eltévedhet, mi lesz akkor a bárányokkal? Ha a pápa is tévedhet a hit- és erkölcsi kérdések tanításában, hogy fog teljesedni Szent Pál szava, mely szerint az Egyház az igazság oszlopa s szilárd alapja!» (Tim. I. 3, 15.)

D) Ha azonban még mindig maradna fenn kétely aziránt, hogy valóban csalhatatlanná akarta-e tenni Krisztus a pápát, egy újabb érdekes szava az Úrnak eloszlat minden kételyt. Krisztus ránéz Péterre és megilletődött hangon szólítja meg: «Simon, Simon» — így kezdi szavait. Vajjon, mit fog most neki ígérni? Azt-e, hogy soha többé nem lesz kitéve kísértésnek? Azt-e, hogy könnyű lesz a sorsa? Ó, nem! Hiszen így szól: «Simon, Simon! íme a sátán kikért titeket magának, hogy megrostáljon, mint a búzát.» (Luk. 22, 31.) Tehát az Úr az apostolokat sem mentesítette a kísértés alól. Dehát legalább azt csak megígérte Péternek, hogy ha már megtette őt sziklának, és jönnek is a kísértések, de legalább ő soha vétkezni nem fog? Nem, ezt sem ígérte. Mert azt mondja, hogy majd «megtérésed után erősítsd meg testvéreidet».

tehát te is elesel. Dehát akkor mit ígért Péternek? «*Simon, Simon! íme a sátán kikért titeket magának, hogy megrostáljon, mint a búzát;* **de én könyörögtem érted, hogy meg ne fogyatkozzék hited,** *és te egykoron megtérvén, megerősítsd testvéreidet*» (Luk. 22, 31. 32.) Tehát, hogy *a hited meg ne fogyatkozzék*, azért imádkoztam. Hogy ha magad el is esnél, de a hited mindig helyes legyen, igaz legyen, és hogy te meg tudd majd erősíteni ebben a helyes és igaz hitben testvéreidet. Dehát mi más ez — Testvéreim —, mint a pápai csalatkozhatatlanság világos megígérése Krisztus ajkairól!

II. A csalatkozhatatlanság következik az Egyház céljából is.

Ha pedig vizsgáljuk azt a feladatot, amelyet Krisztus Urunk az ő Egyházára rótt, arra a megállapításra jutunk, hogy már maga ez a feladat és az Egyház célja is megköveteli a pápa csalatkozhatatlanságát. Megköveteli *A)* mind a hit tisztasága, *B)* mind annak egysége.

A) **A pápa tévmentességét megköveteli a hit tisztasága.** Mit ért volna, ha Krisztus itt él a földön, tanít minket Isten ismeretére és helyes imádására, meghal értünk és megszerzi számunkra a megváltás kincseit: mindez mit ért volna, ha egyben nem gondoskodik arról is, hogy tanítását a századok folyamán az emberek meg ne hamisítsák, ahhoz hozzá ne tegyenek semmit és belőle el ne vegyenek semmit, azaz, ha nem adta volna meg Péternek és utódainak azt az adományt, mely őket a hit és erkölcsi tanításban minden tévedéstől mentesíti!

A hit tisztasága megköveteli, hogy az élő egyházi tanítói hivatal és annak feje ment legyen a tévedés lehetőségétől és ha valamire kimondja, hogy az Krisztus tanítása, akkor az biztosan úgy is legyen.

Tudta is a katolikus világ, hogy Péter és utódai a hitigazságoknak csalatkozhatatlan tanítói. Azért valahányszor valamely tan felől kétség merült fel, hogy megfelel-e az evangélium tanításának, a legnagyobb tudósok és egyháztanítók is mindenkor Rómához fordultak. Ilyen eset fordult elő Korinthusban még Szent János apostol életében. És a korinthusi hívek nem a közeli Efezusban élő János apostolhoz fordultak döntésért, hanem Szent Péternek, a sokkal távolabbi Rómában székelő utódához, Szent Kelemen római

püspökhöz. Mert tudták, hogy a Mester Péterért imádkozott és az ő utódaiért, hogy minden tévedéstől mentek legyenek, amikor az ő tanítását magyarázzák és terjesztik.

B) **De ugyancsak megköveteli a pápa csalatkozhatatlanságát a hit egysége is.**

Ha Krisztus valóban a világ végéig akarta fenntartani tanítását, akkor szükséges volt egy tévedhetetlen tanítói hivatalt felállítania. Mert hogy e hivatalosan magyarázó tekintély nélkül mit ért volna az egész Szentírás, azt fájdalmasan látjuk a mai 300-féle keresztény felekezet harcában, amelyik igazáért mind a Szentírásra hivatkozik, de amelyik mind máskép magyarázza a Szentírásnak ugyanezt a helyét. A hit egységének megőrzéséhez okvetlenül szükséges egy fórum, amelynek döntése után nincs többé föllebbezés. De ki legyen ez a csalhatatlan fórum? Egy püspök? Nem! Már voltak kiváló püspökök, akik tévedtek és a pápának kellett figyelmeztetnie tévedésükre. Hát hol legyen az a tévedhetetlen hivatal? Valamennyi püspök összességében? Abban sem; mert ha egyesek nem tévedhetetlenek, akkor az összesség sem az. Nem is szólva arról, hogy csak praktikus szempontból sem alapíthatta Krisztus így az Egyházát. Minden egyes tévedésért nem lehet összehívni tanácskozásra az Egyház valamennyi püspökét a világ minden tájáról. Marad tehát egyetlen és utolsó instanciának a föllebbezhetetlen, csalatkozhatatlan pápa.

Mily örömmel és nyugalommal kell eltelnünk arra a gondolatra, hogy a tévedhetetlen pápa tartja kezében az Egyház kormányát! Rendszerint nem is gondolunk vele, csak nyugodtan utazunk az Egyház hajójában az örök élet felé, és oly ritkán jut eszünkbe, hogy hálásak legyünk az erős kormányosnak, az ősz vatikáni aggastyánnak, aki annyi gonddal és szeretettel kormányozza az Egyházat éjjel és nappal.

Már csak elhihetjük, ha még Comte Ágoston is, a pozitivista bölcselet atyja, így nyilatkozik: «A pápai csalatkozhatatlanság, amit oly keserűen hánytak szemére a katolicizmusnak, intellektuális és szociális területen a haladás nagy fokát jelentette».[1]

[1] A. *Comte*: Cours de philosophie positive. V. LV. leçon.

III. Mit nem jelent a pápai csalhatatlanság?

Érzem azonban — Testvéreim —, hogy egyesek szeretnének itt közbeszólani. Közbeszólani és elmondani ellenvetéseiket, amiket a pápai csalatkozhatatlanság ellen hallottak vagy olvastak. Nem is hinné az ember, mennyi téves vélemény terjedt el éppen erről a hittételünkről, és hogy mennyien vannak, akiknek éppen azért van kifogásuk ellene, mert olyasmiket gondolnak a pápai csalatkozhatatlanság alatt, amiket az Egyház soha sehol nem tanított.

Halljuk csak, mit beszélnek egyesek erről a kérdésről.

A) «Hiszen ez mind igaz, amit az előbb hallottunk. Ennek így kell lennie. Ezt nem is vonom kétségbe. **Hanem hogy a pápa mindenben tévedhetetlen, azt nem akarom elhinni!**»...

Dehát hol tanítja ezt az Egyház, Kedves Testvéreim! Hol tanítja, hogy a pápa *mindenben* csalatkozhatatlan! Csak a hit és erkölcs kérdésében, és ezekben is csak akkor, ha nem mint magánember nyilatkozik róluk, hanem mint a kereszténység feje hivatalosan, az egész Egyházat kötelező előírást tesz. Csak ebben — és másban nem!

Tegyük föl pl., hogy pápává választanak valakit, ki azelőtt nagy számtantudós volt. És most jön hozzá egy kiváló matematikus professzor és így szól a pápához: «Szentséges Atyám! Már évek óta tünődöm egy problémán, most sikerült megoldanom. Nézze át, helyes-e a megoldás». A pápa átvizsgálja. «Helyes!» — mondja a végén. És most már biztosan helyes a megoldás, mert «a csalatkozhatatlan pápa» is helyesnek találta? Korántsem! Miért? Mert *ezt* a csalatkozhatatlanságot Krisztus nem adta meg neki. Miért nem? Azért, mert ez az emberek üdvösségét nem érinti, ahhoz nem volt szükséges.

Vegyünk egy másik esetet. A mostani pápánk, XI. Pius, pápasága előtt az óriási Ambrosiana-könyvtárnak volt tudós könyvtárosa Milánóban. Mondjuk, hogy most egy történész hozzáfordul egy régi kézirattal: «Szentséges Atyám! Egy rendkívül fontos kéziratra akadtam. De nem tudom eldönteni, nem hamisítvány-e?» A pápa átvizsgálja és ezt feleli: «Az okmány eredeti». Most már biztosan eredeti, mert «a csalatkozhatatlan pápa» mondta? Dehogy! Miért? Mert *ezt* a csalatkozhatatlanságot Krisztus nem adta meg neki. Ha a pápa rosszul számol, az nem érinti a hívek örök üdvösségét.

Ha a történelemben téved, az sem. De érintik a hit- és erkölcsi kérdések: *ezekben nem tévedhet!* De ezekben is csak akkor, ha mint az egész Egyház feje az egész Egyházra kötelező nyilatkozatot tesz.

B) Másoknak megint más az ellenvetése. Ők meg azt nem tartják méltányosnak, hogy a csalatkozhatatlanság által a pápa valami **«emberfeletti dicsőségbe emelkedik»** szinte **«megszűnik halandó ember lenni»**, sőt már be is biztosította az örök üdvösségét, mert — mint mondják — ha egyszer csalatkozhatatlan, **«akkor többé nem is vétkezhetik»**...

Kell-e külön mondanom — Testvérem —, hogy mind erről szó sincs!

a) «*A pápa emberfeletti dicsősége!?*» Mikor a pápát koronázzák, valóban fényes menetben vonul be a Szent Péter-templomba. De a szertartás-mester megállítja a menetet és meggyujtva egy csepűcsomót, így szól a pápához: «Beatissime Pater, sic transit gloria mundi» ... «Szentséges Atya, így múlik el a világ dicsősége». A tied is el fog mulni, — de azért csalatkozhatatlan vagy, mert a kettő nem függ össze.

b) «*A pápa megszűnik halandó ember lenni?*» Húshagyó kedden zajlanak le a híres olasz karneválok. Másnap pedig telve vannak a templomok hamvazkodó hívekkel. A Vatikán kápolnájában fehérruhás, ősz pap térdel az oltár előtt, lejön az oltárról egy másik pap és miközben hamut szór a pápa homlokára és a pápa lehajtja fehér homlokát és a hamu végigpörög fehér reverendáján, fölötte, is ugyanazt mondja az Egyház, amit aznap a hívek millióinak mond: «Memento, homo, quia pulvis es et in pulverem reverteris», «emlékezzél meg, ember, hogy por vagy és a porba térsz vissza». Te is a porba térsz vissza, Szentséges Atyánk, — de azért csalatkozhatatlan vagy, mert a kettő nem függ össze.

c) «*És a pápa nem vétkezhetik többé?*» A csalatkozhatatlanság ezt sem jelenti. Nem tévedhet a hit- és erkölcs hirdetésében, de tévedhet saját erkölcsi életében. Az emberi természet gyöngeségei megmaradnak a pápákban is, ők is követhetnek el bűnöket, és — fájdalom — némelyikről a történelem szomorú erkölcsi bukásokat is jegyzett fel. Az a Krisztus, aki apostolai közt egy Júdást is tűrt, a pápákat sem csak szentekből szedte. Igen, annyi szent és buzgó volt köztük, amennyi egyetlen uralkodócsaládból se; de voltak — fájdalom — VI. Sándorok is! És nincs pápa, aki az oltárhoz merne lépni, mielőtt a lépcsőimában el nem mondaná ő is,

amit a többi misező pap is mond: «Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa».

Minden héten egy este, mikor az alkonyodó római nap utolsó sugarait küldi a Vatikán ablakaira, az egyik ablak mögött egy fehérruhás, fehér hajú pap emelkedik fel íróasztalától. Végigmegy a csendes folyosókon és bekopogtat az egyik ajtón. Egyszerű pap áll fel szolgálatára. «Gyónni szeretnék» — s letérdel a gyóntatószékhez. S pár perc mulva elhangzanak a térdelő fölött, a gyónó pápa fölött a feloldozás szavai: «Ego te absolvo» . . . Tehát a pápa is gyónik? Igen! A csalhatatlan pápa bűnös is lehet? Igen, lehet, mert a kettő nem függ össze.

A pápából tehát mi nem csinálunk «emberfeletti embert», a pápa nem szűnik meg «halandó, esendő, törékeny ember» lenni annak ellenére sem, amit mi hiszünk és vallunk róla: hisszük és valljuk, hogy amit ő tanít, azt Krisztus tanítja, amit ő tilt, azt Krisztus tiltja s amit ő parancsol, azt Krisztus parancsolja. Hisszük, hogy amit ő megköt a földön, az meg lesz kötve a mennyekben is, és amit fölold a földön, föl lesz oldva a mennyekben is.

*

Kedves Testvéreim! Csodálatosak a Gondviselés útjai! Hány tévedés, hány eretnekség támadt már 1900 év alatt az Egyházban! Úgyszólván minden század megteremtette a maga tévtanítását és azt kell látnunk, hogy még az apostoli alapítású többi egyházak püspökei is — Jeruzsálem, Efezus, Alexandria, Antiochia püspökei is — eretnekségbe, hitszakadásba estek, csak a római püspök nem ingott meg soha! A 261 pápa közül egyesek magánélete ellen vádat emel ugyan a történelem, néhány közülök valóban nem viselte méltóan magas hivatalát; de azt eddig még egyről sem sikerült bebizonyítani, hogy a hit tanításában egyetlenegy is tévedett volna! Saját életükben tévedhettek, — a hitben soha!

Ezért figyel ma is minden katolikus ember engedelmes lélekkel Róma felé, mert tudjuk, hogy ha a Szentatya megszólal, mint mindnyájunknak, híveknek, papoknak, püspököknek csalatkozhatatlan tanítója szól hozzánk. Tudjuk hogy, amikor minket a hit dolgaira tanít, őt az Egyház isteni Alapítójának imádsága védi, a Szentlélek kegyelme vezeti, hogy tanításában csak azt mondhassa, ami az isteni kinyilatkoztatásban gyökérzik és ebben sohase tévedjen.

Amint az ember Nápolyból Capri szigete felé hajózik,

a viharos tengeren egy magasbanyúló sziklatömböt vesz észre. Évezredek óta emelkedik a magasba ez a szikla a folytonos hullámcsapások tajtékzó áradatában. Kicsiny sajkák rajzanak körülötte és rá sem néznek a sziklára. Megrakott hajók, hatalmas büszke gőzösök rohannak mellette és észre sem veszik . . .

Eszembe jut: hisz ez az Egyház képe! A mindennapi emberi életsorsok kis sajkáit csapkodja az élet tengere az Egyház körül; pénzzel teli emberek megrakott hajói, a felfuvalkodott tudomány büszke gőzösei suhannak el gőgösen mellette, pillantásra sem méltatva a régi sziklát. De múlnak az évek, múlnak a századok . . . És amikor a habok már régen roncsaival játszanak a büszke gőzösöknek, ezt a régi sziklát még mindig hiába csapkodják a hullámok, az még mindig áll, *és a Krisztus által épített örök világító toronyból meg nem ingó erővel tartja ormán a világ népei felé a hit és erkölcs világító fáklyáját a csalatkozhatatlan római pápa!* Amen.

XI.

A pápa töviskoronája.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Mily titokzatos, mélyértelmű szavak azok, amiket az imént olvastam fel az evangéliumból s amikkel az Úr Jézus útjára bocsátotta az első pápát! «Bizony, bizony, mondom neked, — mondja Péternek az Úr, — mikor ifjabb voltál, övet kötöttél, és jártál, ahol akartál; de majd ha megöregszel, kiterjeszted kezeidet, és más övez fel téged, és odavisz, hová te nem akarod». (Ján. 21, 18.)

Milyen különös, titokzatos szavak! Vajjon megértette-e Péter? Valószínű, hogy akkor még nem. Még nem volt előtte az a kereszt, mely 67 június 29-én a vatikáni dombon fog állani, s amelyen ő, az első pápa függ majd fejjel lefelé, hogy életével pecsételje meg Krisztus iránti hűségét.

Pedig az Úr Jézus erre gondolt. Az első pápa vértanu sorsára, meg a többiére is. Szent János evangélista meg is jegyzi: «Ezt pedig mondá, jelezvén, minő halállal fogja megdicsőíteni az Istent». (Ján. 21, 19.) Krisztus Urunk jól látta, hogy ellenségei azt az intézményt fogják a századok folyamán a legelkeseredettebb dühhel támadni, amely intézmény fennmaradásán fordul meg az Egyház sorsa. Jól látta, hogy az a hármas korona, a tiara, melyet a pápák hordani fognak, tulajdonképen nem uralkodói korona, hanem hármas töviskorona lesz, mely véresre fogja szúrni a pápák homlokát. Mikor most a pápaság intézményéről sorozatos beszédekben elmélkedünk, érdemes lesz elgondolkozni azon a tételen, hogy **a pápák hármas koronája tulajdonképen hármas töviskorona.**

I. «Az összes egyházak gondja».

(Kor. II. 11, 28.)

A pápa első töviskoronája *az a tömérdek munka és kötelesség, amelyet végeznie kell Krisztus ügyének érdekében,* s

amit Szent Pál e szavakkal fejez ki: «... az összes egyházak gondja». (Kor. II. 11, 28.)

A) Gyermekes, naiv megjegyzéseket hall itt-ott az ember, hogy milyen fejedelmi jó dolga van a pápának: Száz meg száz szobája van a Vatikánban, ide-oda sétál benne, eszik-iszik, hajlonganak előtte, szóval «szörnyű nagy úr!» Így gondolják azok, akik sohasem látták a pápát.

Aki ellenben ismeri az ő napirendjét, **kötelességeit és emberfeletti munkáját**; aki tudja, mily korán kel és késő estig mint áll szakadatlan munkában; aki tudja, hogy január 1-től december 31-ig napról-napra, mindennap kb. 3000 iratot kap és küld el; aki tudja, hogy egy jubileumi év folyamán ezernél több beszédet tart; aki tudja, hogy napról-napra a kihallgatások tömegét adja, amelyen a világ minden tájáról jövő egyszerű és legelőkelőbb látogatóit fogadja; aki tudja, mennyi megbeszélésen és tanácskozáson vesz részt és irányítja nemcsak 360 millió katolikus hívének lelki életét, hanem egyengeti a kívülállók megtérésének útjait is, — mondom, aki mindezt tudja, az nem naivul irígyli a pápa «nagy uraságát», hanem tisztelettel és bámulattal tekint rá, mint Krisztus ügyének legelső munkására. «Isten szolgáinak szolgájára», akire teljes mértékben érvényesek Szent Pál szavai, hogy reánehezedik «az összes egyházak gondjai».

B) És csodálatos: **a pápa teendői és feladatai napjainkban egyre szaporodnak!** Mert egyre nő a tekintélye az egész világon. Az isteni Gondviselés iránti hálával vesszük észre, hogy míg a világháborút követő zűrzavarban nemzetek tüntek el, trónok sorozata omlott össze és megrendült az emberek hite úgyszólván minden jelszóban, irányzatban, filozófiában, ugyanakkor egyre erősebbé válik a Szent Péter dóm ezüst harsonáinak hangja és egyre több ember, nép és ország figyelme s reménye, tisztelete és várakozása fordul a Vatikán felé, ahonnan az ezüstharsonák világgá hirdetik: «Tu es Petrus» ... «Te Péter vagy, és erre a kősziklára fogom építeni egyházamat.» (Máté 16, 18.)

Örömmel és büszkeséggel látjuk, hogy főleg a háború óta mily mértékben növekszik szakadatlanul a pápa tekintélye az egész világ előtt. Mint tekint milliók szeme Rómára s mint figyel a pápa szavára. De akkor legyünk annak is tudatában, mily óriási munkatöbbletet is jelent ez a világot irányító munka az ő számára!

II. «Ki szenved, hogy én ne szenvednék?»

(Kor. II. 12, 29.)

A pápa második töviskoronája, — nehezebb, fájdalmasabb, mint az első — *a tömérdek aggodalom, Krisztus ügyének sorsa iránt és a tömérdek szomorúság és fájdalom Krisztus üldöztetése miatt.* **«Ki szenved, hogy én ne szenvednék?»** — mondja el a pápa Szent Pállal. **Ki botránkozik meg, hogy én ne égnék?»** (Kor. II. 12, 29.)

A) Néha találkozunk fáradt, kedvetlen emberekkel, akik szomorúan panaszkodnak: Nem bírom tovább! Annyi a dolgom, annyi a bajom, oly nagy a felelősség a vállamon . . . **De mit érezhet akkor a pápa,** akinek vezetésére nem egy iskola, egy bank, minisztérium, vagy ország van bízva, hanem a világ legnagyobb egyesülete, melynek nem ezer, vagy százezer tagja van, hanem 360 millió, s amelynek működési tere nem egy falura, megyére, vagy országra terjed, hanem az egész világra Kelettől Nyugatig és Északtól Délig!

A pápához napról-napra futnak be a hírek a világegyház állapotáról, eseményeiről, sorsáról és minden hír végigrezeg az ő atyai aggódó szívén. Az öt világrész minden országának, a szigeteknek és a Sarkvidéknek minden panasza, fájdalma és csapása végigreng az ő atyai lelkén. A krisztusi elvekkel hadilábon álló emberek ravasz alattonmossággal és fondorlatokkal igyekeznek a lelkekből kiirtani a vallásosságot: és ez a legerősebben a pápa szívét sebzi meg. Nincs időszak, melyben a világon hol itt, hol ott ne ütné fel fejét Krisztus Egyházának véres üldözése: és ez legjobban a pápa szívének fáj. Ki tudná átérezni, mennyi fájdalom tölti el szívét az orosz szovjet embertelen vallásüldözése miatt, a spanyol és mexikói egyházüldözés miatt! Csak figyeljük meg, mikor egy-egy ország zarándokait fogadja: mennyi aggodalom, mennyi részvét, mennyi szeretet csillan ki szavaiból!

B) Aki pedig mindezt tudja, **az igyekszik enyhíteni az ő gondjait,** mert úgy illik, hogy a gyermekek enyhítsék szüleik gondjait.

Mivel enyhíthetjük?

a) *Mindeneke őtt is imáinkkal.* Imádkozzunk a pápa szándékára! Mily szép katolikus szokás imáinkba befogni a kereszténység fejének ezernyi gondját, aggodalmát,

szomorúságát, hogy «az Úr tartsa meg őt és éltesse és ne adja ellenségei kezébe».

b) *De azután a hívek enyhíteni szokták gondjait anyagi hozzájárulásukkal is.* Tudom, mily különösen hangzik ez a mi mai szűkös világunkban. Tudom, mily nehéz ma a megélhetés az egész világon. És a Péter-filléreket mégis megküldjük a Szentatyának az egész világról.

Nem érdekes-e, hogy «Péter-filléreket» küldünk a pápának? Nem «Benedek-filléreket», nem «Pius-filléreket», hanem «Péter-filléreket!» Ezekből jön össze az a nagy összeg, amelyet a pápa . . . nos, mire fordít? a konyhájára? a lakására? a ruhájára? . . . Ah, nem! Ő maga úgy él, mint egy egyszerű szerzetes. Hanem ebből jön össze az a nagy összeg, amellyel a pápa szerte a világon segíti az inségeseket, a szerencsétlenül jártakat és a hittérítő misszionáriusokat. Ahol él a szeretet a kereszténység legfőbb atyja iránt, ott ha csak egy fillérrel is, de legalább ennyi anyagi áldozattal is igyekszenek segítségére lenni az egész világ keresztény-ségének gondját hordozó szentséges atyának.

És csak senkise féltse ezektől a Péter-fillérektől a magyar valuta értékét! Még azt is szemünkre szokták hányni egyesek, hogy a Péter-fillérek a magyar pénz értékét rontják. Azt hiszem, elég lesz erre egyetlenegy mondattal megfelelni. Nem tudom most egész pontosan, mennyi az az összeg, amit évenként Péter-fillérre kiadunk. De egyet tudok: nem éri el a tizedrészét sem annak, amit csak narancsért külföldre kiadunk!

III. A pápák üldöztetése.

Van azonban a pápának még egy harmadik, fájdalmas töviskoronája is: **az a szakadatlan gyűlölködés és üldöztetés,** amelynek a pápaság 1900 év óta állandóan ki van téve s amely nem más, mint állandó beteljesedése Krisztus három jövendölésének.

Melyik ez a három jövendölés?

A) Az első, amit az előbb olvastam fel az evangéliumból: **«Más övez fel és odavisz, hová nem akarod».** (Ján. 21, 18.) Mily szóról-szóra beteljesedett ez a pápák egész történetén!

Csak nézzünk végig a pápák sorain. Az első századokban pápának lenni egyértelmű volt azzal, mint vértanunak

lenni. Nagy Constantinig 32 pápa volt, s közülük 30 vértanu halált halt, kettő pedig számüzetésben végezte életét. Hol van az a dinasztia, amelyik 30 vértanuval kezdte volna uralmát? Hiszen a legtöbbnek nem is volt 30 tagja!

De Konstantin után is mennyi szenvedés kísérte a pápák életét. Talán elég lesz csak néhány adatot felemlítenem. I. Incét s N. Szent Leót Alarich és a vandálok szorongatják. I. János börtönben hal meg. Agapitus számüzetésben. Sylveriust egy szigetre hurcolják s ott éhen hal. Virgilius száműzetésbe megy. I. Márton a Feketetengerig hordozza láncait, I. Sergius 7 évig él számüzetésben. III. Istvánnak a frank uralkodók segélyét kell kérnie. III. Leót bántalmazzák, V. Leó börtönben hal meg, X. Jánost megfojtják, VI. Benedeket szintén elpusztítják az Angyalvárban, XIV. János börtönben éhen hal. V. Gergelyt kiűzik Rómából, II. Sylvestert megmérgezik, VII. Gergely Salernóban hal meg számüzetésben, II. Paschál Beneventben nyomorban. II. Incét Rogér sziciliai herceg fogságba ejti, II. Luciust egy zendülésnél megsebesítik. II. Sándor Barbarossa elől menekül. III. Lucius számüzetésben hal meg. IX. Gergely látja, mint dúlják fel a saracénok Rómában a templomokat. IV. Ince menekül II. Frigyes elől. IV. Sándor Viterbóban hal meg számüzetve. VIII. Bonifác szép Fülöp kezébe esik. V. Kelementől kezdődik a 70 éves avigoni fogság. VI. Urbán megéri a nagy egyházszakadást. Aztán ott vannak a reformáció szomorúságai! VIII. Urbán alatt a jansenizmus. VII. Sándor alatt a gallikánizmus, XI. Ince alatt a «napkirály» önkényeskedik, XI. és XII. Kelemen tűri Nápoly, Madrid, Páris, Bécs uralkodóinak bántalmait. XIV. Benedek (a legtudósabb pápa) Voltaire gúnyjait, XIII. és XIV. Kelemen a jezsuitaüldözéseket. VI. Pius Velencébe kénytelen menekülni, VII. Pius Fontainebleauba, IX. Pius Gaetába. XIII. Leó alatt dúl a német kultúrharc, X. Piust megszomorítja Franciaország hűtlensége és a modernizmus, és XI. Piust az orosz, mexikói és spanyol egyházüldözés . . . «Más övez fel, és oda visz, hová nem akarod» — ki nem látja mennyire beteljesedtek az Úr szavai!

B) De beteljesedett egy másik mondása is: **«Simon, Simon! íme a sátán kikért titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát»** (Luk. 22, 31.) Mikor a sátán látta, hogy vérözönben is áll ez a trón, forradalmak, ezetnekség és számüzetések után is áll ez a trón, egy más utat, még veszélyesebb utat választott: oda nem való emberek is

kerülnek a pápai székbe a IX. és X. században. Nem a vérben, nem az eretnekségben, hanem ebben a korban kellett volna megdőlnie a pápai intézménynek. De ez a szikla, ez a gránit még csak meg sem ingott.

«A sátán kikért titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát.» Megismétlődött párszor Jézus szenvedéstörténetének legszomorúbb jelenete, mikor egyik apostola lesz hűtlen Jézushoz. Más közönséges intézmény menthetetlenül összedől! De ezt nem a teremtés napján alkotta Isten, hanem az Istenfiának külön teremtő szava: Tu es Petrus . . .

Emellett szakadatlanul jöttek újabb üldözések is. Európa legnagyobb hatalma, Barbarossa Frigyes körülzárja Rómát és úgy látszik, most már csakugyan vége a pápaságnak, semmi sem mentheti meg. De íme, óriási máglyák gyulladnak föl a Rómát körülzáró táborban! Mi az? Föl akarják gyujtani a várost? Nem! Kitört a pestis a táborban, és ezernyi ezer vitéz holttestét égetik el, hogy legalább csontjaikat hazavihessék. De már a máglyák sem elegek: ezrével viszik őket a mély tengerbe. És nemsokára mezítláb jön bűnbánatra Barbarossa . . .

Szaladin szultán azt izeni II. Piusnak: Eljövök, mecsetté teszem a Péter-templomot. A pápa azt feleli: Ingadozhatik a hajó, de el nem merül. S nem merült el!

És tanultak tőle az utódok? Nem.

A VI. Piust megalázó Napoleon fölényesen kiáltott föl: Hát vajjon azt hiszi a pápa, hogy az ő kiközösítése miatt katonáim kezéből kihull a fegyver? . . . De aztán jött Moszkva . . . tűz . . . fagy . . . és a szó szoros értelmében a megfagyott katonáinak megmerevedett kezéből hullott ki a fegyver . . . jött Waterloo, Szent Ilona és a vég! *A pápaság ellenben áll, hármas tövisкoronájával a fején.*

C) Áll, mert van az Úrnak egy harmadik, örök ígérete is és ez is beteljesedett: «**És a pokol kapui nem vesznek erőt rajta**». (Máté 16, 18.) *a)* Beteljesedett a multban és *b)* be fog teljesedni a jövőben is.

a) **Krisztus ígérete beteljesedett a multban.**

Ismeritek a beteg oroszlán meséjét?

Az oroszlán betegen feküdt barlangjában. Egymás után keresték föl az állatok; eljött a róka is. De ő csak a barlang előtt állott meg és nem ment be. Megkérdezték tőle, hogy miért marad kívül.

— A nyomok elijesztenek — mondotta. Látom, hogy bemenni csak bementek az állatok, de ki egyik sem jött.

Eddig tart a mese. Nyilvánvaló, hogy Rudolf főherceg erre a mesére célzott, amikor biztatták, hogy támadja meg a pápát és az Egyházat. Ő csak ennyit mondott:

— A nyomok elijesztenek!

És a történelem tanuskodik amellett, hogy igaza volt.

A pogány Róma régen lehanyatlott, a kapitóliumi Jupiter oltára régen összedőlt, a pápákkal kikezdő császároknak és királyoknak ma már csak emléke él, de él és virágzik és egyre nagyobb fényben ragyog a pápaság intézménye. A galileai halász sírja, Szent Péter sírja meg nem fogyatkozó szellemi értékek forrása maradt 1900 év óta; másrészt viszont beigazolódott a francia közmondás, hogy «aki a pápába harap belehal», «qui mange du Pape, en meurt».

Mit látott már és élt meg a pápaság! Látta a római császárok dühét a fiatal Egyház ellen kelni — s látta a legtöbbet saját vérében megfúladni.

Látta mint vonulnak győzelmes, szőkefürtű germánok Titusz diadalíve alatt s kék szemüket tágra nyitják Róma pompája előtt, — s látta a germán vezérek pusztulását és fülébe csengett az ő szomorú halotti daluk.

Látta Nagy Károlyt koronával fején s látta a Karolingok végét is. Ez az Egyház annyit küzdött a Hohenstaufokkal és látta az utolsó Hohenstauf szőke fejét homokba hullani a hóhér villámló bárdja alatt. Látta Európa uralkodócsaládjait jönni s letűnni. Látta jönni a Karolingokat, Capet-kat, Valois-kat; Anglia szász, dán, normand urait, a Plantagenet, Lancaster, York, Tudor és Stuart családokat. Oroszország mongol vezéreit s moskowita cárjait; látta a Romanovokat s Gottorpokat. Látta az Árpádokat, Anjoukat, Habsburgokat. Az Orleansokat, Angoulemeket, Bourbonokat. Látta a napkirályt pompájában, de hallotta a szavakat is, miket egy püspöke, a nagy Massillon ejtett koporsójánál: «Testvérek, egyedül Isten a nagy», «Dieu seul est grand, mes frères!» Látta Napoleon meteorját felvillanni, s azt lassan kialudni. S ebben a csodás életerőben nem fegyverek hatalma tartotta meg, az Egyház mögött nincs ágyú, nincs bajonett, csak egy ígéret lebeg fölötte. Alapítójának szava: «A pokol kapui nem vesznek erőt rajta».

b) **És Krisztus ígérete be fog teljesedni a jövőben is!**

Elpusztul-e a pápaság? — vethetné föl valaki a kérdést. S a történelem vizsgálója csak így válaszolhat. Nem úgy indul, mintha el akarna pusztulni. A multban kiállott minden eret-

nekséget, szakadárságát, forradalmat, emberi cselszövést; napjainkban pedig szinte előttünk nő és szemmelláthatólag erősbödik.

Minél ijesztőbben dobálják az élet nyugtalan hullámai a világ népeit, annál sóvárgóbb bizakodással emelik azok szemüket az egyetlen szilárd pont, az egyetlen biztos fény, az egyetlen meg nem ingó hatalom felé.

A történelem minden ismerőjének el kell gondolkodnia azon, mi lehet az a titkos erő, amely a valószínűségi számításra rácáfolva, összeomlott hatalmas trónok és birodalmak romjai közt is, sértetlen szépségében és egyre növekvő vonzóerővel emeli magasra a pápai trónt.

Ha egyáltalában beszélhetünk világtörténelmi csodáról, hát akkor a pápaság meg nem ingó intézménye az — és nem ám Keletnek mozdulatlanságot szerető nyugalmában, hanem az európai szellem folytonos változékonysága és mozgékonysága közepén!

Bizonyára erre gondolt a világhírű történetíró is, a nemkatolikus *Macaulay*, mikor leírta örökszép szavait: «Melyik az a ma is meglevő intézmény a katolikus Egyházon kívül, amely tanuja volt ama koroknak, mikor a Pantheonból még az áldozatok füstje szállott fel, mikor még leopárdok és tigrisek bőgtek Flavius amfiteatrumában? A legbüszkébb királyi házak tegnapiak, ha a pápák sorozata mellé állítjuk őket . . . A velencei köztársaság járt korban legközelebb a pápasághoz. De a velencei köztársaság gyermek volt a pápasághoz hasonlítva; a velencei köztársaság eltűnt, a pápaság megmaradt. A pápaság megmaradt, nem hanyatlásban, nem mint valami elaggott maradványa elmúlt időknek, hanem telve élettel és ifjúi erővel. És még ma sem mutat semmi jel sem arra, hogy a katolikus Egyház hosszú uralmának vége közelednék. Ez az Egyház látta a világon ma létező valamennyi kormányformának, minden vallásos intézménynek keletkezését, és nem vagyunk bizonyosak a felől, hogy nem hivatása látni valamennyinek végét is. Ez az Egyház nagy volt és tisztelt már akkor, mielőtt az angolszászok brit földön lábukat megvetették, mielőtt a frankok a Rajnán átkeltek; nagy volt és tisztelt már akkor, mikor Antiochiában még a görög ékesszólás virágzott és a mekkai templomban pogány bálványokat imádtak. És megtörténhetik, hogy még akkor is meg nem csökkent fiatal frisseségben fog állani, mikor valaha majd egy újzélandi utazó egy pusztaság közepén a London-Bridge leomlott pilléréhez támaszkodik, hogy a

Szent Pál-templom romjait lerajzolja». (Macaulay: Critical and historical essays, Leipzig. 1850. IV. k. 98. l.)

Ime, így hangzanak egy világhírű történetíró nyelvén kifejezve a régi bibliai szavak: «És a pokol kapui nem vesznek erőt rajta».

*

Kedves Testvéreim! Mit rejt méhében a jövő, ki tudná megmondani a mindentudó Istenen kívül! Visszanyeri-e egyszer a pápaság valaha azt a nagy külső fényt és hatalmat, amely a középkorban övezte, vagy talán a pápa megint oly szegény lesz egyszer, mint Péter volt és hontalanul bolyongva fogja Krisztust hirdetni — nem tudjuk.

De egyet tudunk!

Tudjuk, hogy pápa mindig lesz, amíg ember él a földön.

Honnan tudjuk ezt?

Onnan, hogy amíg ember lesz a földön, annak mindig emberi szíve lesz, amely rászorul a nemesre és szépre, mindig emberi esze lesz, amely rászorul az igazságra, és mindig emberi lelke lesz, amelyet rádió, repülőgép s a technika bármilyen még elkövetkező csodája sem elégít ki, hanem amely mindig fog Isten után epedni. Amíg pedig Isten után epedő ember lesz a földön, addig meglesz az Istent az embernek nyujtó katolikus Egyház is, s meglesz annak sziklája, a pápaság is.

Fölkelt már 1900 év alatt minden támadás és harc e szikla ellen, de ingathatlanul áll és néz le századok kelésére-végére, dinasztiák, nemzetek születésére, pusztulására. A gyökér, amely élteti, oly mélyen nyúlik az isteni talajba, hogy rágó féreg foga oda le nem ér, és a kéz, amely tartja, oly magasból nyúlik le a mennyből, hogy emberi gonoszság oda föl nem ér.

Áll a szikla és ormán áll annak hármas töviskoronával koronázott őre! És akárhány ezer évig forogjon még ez a világ, ott fogja tartani a pápa a világosság fáklyáját, amíg csak fénye az utolsó ítélet nagy tüzével össze nem olvad, és ott fogja hallatni eligazító, csalhatatlan szavát, míg hangja be nem olvad az utolsó ítéletre hívó harsonák hangjába.

Mert őrködnek fölötte Krisztus halhatatlan szavai; **«Te Péter vagy és erre a sziklára fogom építeni Egyházamat. És a pokol kapui nem vesznek erőt rajta».**

Ámen.

XII.

A pápaság a történelem mérlegén.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Ha egy nem katolikus ember egy katolikus hívőt nagyon meg akar sérteni, ha úgy gondolja, hogy most fájó tőrt kellene a szívébe szúrni, akkor valami fölényes hangon s lekicsinylő modorban ezt mondja neki: «Te pápista!» És szentül meg van győződve, hogy ezzel menthetetlenül elintézte azt az embert, mert szerinte nagyobb szégyent, megalázást és sértést talán még elgondolni sem lehet, mint ha valakire azt mondjuk, hogy «pápista», vagyis a pápának híve.

Csakugyan így beszél minden üresfejű ember. Így beszél mindenki, akinek fogalma sincs a történelemről. De aki a világtörténelmet csak körvonalakban ismeri is, az — legyen bármilyen valláson is, legyen bár zsidó, vagy mohamedán — az nem tudja megtagadni tiszteletét a pápaságtól, attól az intézménytől, amelynél többet a szellemi és anyagi kultúra, az igazság és jog érdekében senki ezen a világon még nem tett.

Igaz, hogy előttünk, hívő katolikusok előtt, nem ebben áll a pápák legnagyobb érdeme. Mi a pápáknak mindenek előtt azért vagyunk hálásak, mert tisztán megőrizték, hamisítás nélkül hozzánk juttatták Krisztus tanítását és mert ők az a «szikla», mely rendíthetetlenül tartja Krisztus Egyházát. Igen, mi ezért vagyunk elsősorban hálásak nekik.

De azért érdemes lesz egyszer megvizsgálnunk a pápák világi érdemeit is, hogy ezzel is növekedjék irántuk tiszteletünk. Érdemes lesz a mai alkalommal nem csak katolikus szemmel nézni a pápaságot, hanem érdemeit a történelem mérlegére is helyezni és megkérdezni, hogy pusztán emberi szempontból nézve is valóban szégyen-e, ha minket «pápistáknak» neveznek, vagy nem inkább büszke öntudattal kell-e mellünkre ütni: «Hála Istennek, hogy én is pápista vagyok!»

Pedig valóban erre a fölkiáltásra jut el az ember, ha **megvizsgálja azokat az érdemeket, melyeket a pápák I. egyrészt a kereszténység II. másrészt a kultúra terjesztése által maguknak szereztek.**

I. A pápák és a kereszténység.

A) Mire való a pápaság, miért vannak a pápák? — vetem föl a kérdést. «Azért, hogy hatalmaskodjanak, azért, hogy uralkodjanak» — felelik a rosszakaratúak. Pedig nem azért! Hanem **azért, hogy Krisztust adják az emberiségnek!** Ezért és egyedül ezért.

Ezért ment Péter Rómába, hogy Krisztust hirdesse, s ezért halt is meg. Ezért küldték a pápák a hithirdetőket szerte a világba, hogy Krisztust hirdessék. Ezért harcoltak néha kemény harcokat, ezért mondtak ki fájdalmas büntetéseket, hogy Krisztus tanítását megóvják. Ezért fogadták el a külső fényt, hódolatot és tiszteletet, hogy mindezt Krisztus országának terjesztésére használják fel.

A pápák mindig megrendült lélekkel tartották emlékezetükben azt a hármas szeretetnyilatkozatot, amelynek megtétele mellett nyerte el az első pápa Krisztustól a hatalmat. «Simon, János fia! jobban szeretsz-e engem ezeknél?» — kérdezte az Úr Pétert. Felelé Péter: «Igen, Uram! te tudod, hogy szeretlek téged». Erre mondá Krisztus: «Legeltesd az én bárányaimat». (Ján. 21, 15.) És ezt a szeretetvallomást megismételtette vele másodszor és harmadszor is. Elfelejthették volna-e hát a pápák, hogy világot győző hatalmukat *szeretetük miatt* kapták, hogy nekik Krisztus szeretetét, békéjét, áldását, örömhírét kell az emberiségnek hirdetniök, hogy minden emberi gonoszságon, gyűlöleten, ellenségeskedésen Krisztus erős, önzetlen, önfeláldozó szeretetét kell győzelemre segíteniök!

B) Ha a 261 pápa 1900 éves történetét egy mondatba akarjuk összefoglalni, az isteni Üdvözítő e szavával tehetnők ezt meg: **«Legeltesd az én bárányaimat, legeltesd az én juhaimat!»** Minden pápa, aki Krisztusnak méltó helytartója volt, ebben látta egyetlen feladatát.

a) *Mennyi érdemük van a pápáknak Krisztus nyájának legeltetésében!* Az első század véres üldözései tépik-szaggatják Krisztus nyáját. Hol a pásztor? A béres megfutna, de a jó pásztornak a nyájnál a helye! És a pápák valóban velük is voltak a földalatti katakombákban, hogy erősítsék hitüket és velük léptek a vérpadra, hogy szívük vérével tegyenek tanuságot Krisztusról. Ma is megvan a pápák névsora, és az egyenesen megdöbbentő. Péter, Linus, Kletus, Kelemen, Evaristus . . . és utána írva mindegyiknek: «vértanu», «vértanu». Olvassuk tovább: Sándor, Hyginus, Pius, Anicetus,

Szótér, Eleutér, Viktor... és utána írva mindegyiknek: «vértanu», «vértanu». 29-szer egymásután ez a megdöbbentő refrén: vértanu, vértanu! Valóban mindig ereje, bátorítója, szíve volt a pápaság a kereszténységnek.

b) És azóta is mint világítótorony mutatja az utat a pápai méltóság, és *amerre Péter hjója jár, áldás fakad nyomán.* Tizenkilenc évszázad tanusága erősíti meg ezt a tételt. Róma a keresztény hitnek és a keresztény kultúrának egyaránt kiinduló pontja és középpontja. Hányszor ismétlődött már meg a pápák történetében az a jelenet, melyet Péter élt át a háborgó víz tetején, mikor János csónakja felé tartott és ijedten merülni kezdett! Akik ismerik a történelmet, valóban megdöbbentő időkről tudnak. Olvasunk olyan időkről, az ariánus eretnekség koráról, mikor a Krisztus istenségébe vetett hithez egyedül a pápa és kevés híve maradt hűséges, és szinte az egész világ ariánussá lett. Olvasunk Julianus Apostata csalárd üldözéseiről, hitszakadásokról, forradalmakról, Napoleon despotizmusáról... De valahányszor úgy látszott, hogy a hullámok már-már összecsapnak a pápa fölött, megint megismétlődött a merülni kezdő Péter történetének vége is: «Jézus azonnal kinyujtván kezét, megfogta őt, és mondá neki: Kicsinyhitű! miért kételkedtél?» (Máté 14, 31.)

Hogy Krisztus Urunk tanítása sértetlenül megmaradt 1900 éven keresztül, az elsősorban a pápák érdeme. Hogy hittérítők buzgó munkája egész világrészeket nyert meg Krisztusnak, a pápák érdeme. «Ha a kereszténység elterjesztése érdem, — írja a protestáns *Herder* (Ideen zur Philosophie der Geschichte II. 350), — akkor a pápáknak ebben az érdemben nagy részük van». Hogy Európa nem vált végleges martalékává a húnoknak, szaracénoknak, tatároknak s törököknek, az is elsősorban a pápák érdeme.

C) És itt eszébe jut az embernek egy különös gondolat: Ha **most Krisztus újra megjelennék a földön és elmenne a Vatikánba...** Ah, igen! Vajjon mi lenne akkor? Vajjon mit tenne Krisztu? Ha mindentudó szemét végigjártatná a 261 pápa életé, találna-e árnyékokat is, emberi foltokat is rajtuk? Rajtuk, akik bár az egyházi főhatalom hordozói voltak, de mégis emberek is voltak. Vajjon találna-e?

Ah igen, találna!

És vajjon isteni tekintete egyiknél-másiknál nem válna-e szomorúvá vagy nem villámlanék-e haragtól?

Ah igen, villámlanék!...

De mégis ... A 261 pápa közül a legszigorúbb mértékkel is hánynak lehet kötelességmulasztást, elvilágiasodást vagy erkölcsi hiányokat szemére hányni? Legfeljebb hatnak vagy hétnek. A többiek mind elsőrendű emberek, mind imponáló jellemek, igen sokan vértanuk és kanonizált szentek voltak. Ha tehát az Úr isteni tekintete végignézne rajtuk és mindentlátó szeme meglátná a történeti fejlődés törvényeit s egyben az emberi természet gyöngéit is, olyan élesen, ahogyan egyetlen történetíró és lélekbúvár sem ismeri azokat; és mikor látná, hogy az általal elvetett kis mustármag életereje csak természetszerűleg hajtott annyi pompás levelet, virágot, ágat az Egyház óriásivá nőtt fáján: és mikor újra feladván XI. Piusnak, az 1933. év «Péter»-jének a kérdést, hogy kinek tartják Őt az emberek, és ez a Pius térdreborulna Előtte és imádkozva mondaná el újra a halhatatlan szavakat: «Te vagy Krisztus, az élő Isten Fia»: egész biztos, Testvérek, hogy az Úr semmit sem ítélne el, semmit sem kifogásolna a mai pápaságon, hanem ismét elmondaná áldott szavait: Boldog vagy Pius, mert szilárdan nyugszik rajtad az én Egyházam ...

Ime, a pápák egyik világtörténeti értéke: rajtuk nyugszik Krisztus Egyháza!

II. A pápák és a kultúra.

Amit azonban eddig a pápák érdemeiről hallottunk, mindez csak azok előtt érdem, akik a kereszténységet szeretik, becsülik és az emberiség legnagyobb áldásának tartják. A történelem mérlegén azonban a pápáknak olyan érdemei is mutatkoznak, amelyek miatt még a nem keresztényeknek is csak a legnagyobb tisztelettel lehet a pápaságra föltekinteniök.

A kultúrtörténelem fölényes tudatlanjainak könnyű marasztaló ítéletet hozniok egyik-másik pápa méltatlansága miatt. De a nem-katolikus világhírű történetírónak, *Gregoroviusnak* már csak elhihetjük, ha mondja: «A történelemnek nem áll elegendő kitüntető cím rendelkezésére, hogy csak megközelítőleg is jelezni tudja a pápák nagy tetteit és és el nem múló dicsőségét» ...

Melyek a pápaság nagy kulturális érdemei?

Azok az érdemek, amiket *A)* **a kultúra,** *B)* **az igazság és** *C)* **a jog terjesztése és védelme terén szereztek.**

Ismételten hangsúlyozom, hogy szemünkben nem ez a legfőbb érdemük. Előttünk legfőbb érdemük az, hogy sziklái Krisztus Egyházának. De nem lesz fölösleges, ha röviden szemügyre vesszük ezeket a történelmi érdemeiket is, hogy annál öntudatosabbá váljék tiszteletünk Krisztus Urunk földi helytartója iránt.

A) Hogy **mit köszönhet a kultúra** — mind az anyagi, mind a szellemi — a pápáknak, ennek csak vázolására is kötetek kellenének.

a) Mindenekelőtt is el kellene mondani *a népek megtérítésének egész történetét.*

A pápaság az egész világra kiterjedő hatalom, pedig nincs ágyúja, nincs gépfegyvere. Mily gyorsan hódította meg az egész világot! Megszólal a világot uraló büszke római előtt, és az meghajtja Krisztus előtt homlokát. Megszólal a Plato és Aristoteles bölcsességén növekedett görög nép előtt s az magáévá teszi a krisztusi életideált. Megszólal a népvándorlás barbár törzsei előtt s azok kemény nyakukat Krisztus igájába hajtják. És mindenütt, ahol feltűnik a kereszt, nyomában új földi lendület is fakad, szétszórt törzsek állammá szerveződnek, nyugtalanul portyázó népek békés állampolgárokká válnak.

A pápaság biztosította a hit és erkölcs egysége által a népeknek azt a gondolati és akarati egységét, a szíveknek és lelkeknek azt a megnemesítését, amely egész mai kultúránknak alapjává vált.

b) De a népek megtérítése mellett meg kellene említenünk *azt a páratlan bőkezűséget és azt a senki által fölül nem mult mecénási gesztust is, amellyel a pápák minden művészetnek és tudománynak pártolására siettek!*

Aki megfordul Rómában és ott lépten-nyomon látja a pápák által emelt nagyszerű épületeket, szobrokat, szökőkutakat; aki végigjárja a Vatikán csodás termeit és páratlan műkincsekkel megtelt múzeumait; aki csak egy pár órára is bepillant a Vatikán óriási könyvtárába vagy kézirattárába: annak valóban nem kell sokat magyarázni, mit köszönhet a legnemesebb emberi kultúra a pápaságnak.

Minden művészettörténet ékesszólóan hirdeti a Bramantek, a Raffaelok, a Michelangelok, a Berninik, a Madernák nagy pártfogóinak, a pápáknak dicséretét.

Aki végigjárja a Vatikán régiségtárát, csodálkozva fogja észrevenni, hogy egész klasszikus tudásunk és képzettségünk alapjait a Vatikán múzeumai mentették meg a pusztu-

lástól. Amit középiskolás könyveinkből képekről ismerünk, azt itt eredetiben láthatjuk: a Laokoon-csoportot, a pompás redőzetű ruhában alvó Ariadnet, a belvederi Apollót, az otricoli Zeus-szobrot, és így tovább.

Nem alaptalan öntudattal sorolja fel tehát XI. Pius pápa 1931-ben megjelent, «Deus scientiarum Dominus» kezdetű enciklikájában egész tömegét azoknak az egyetemeknek, melyek a pápaságnak köszönik létüket. Sokan fognak csodálkozni, ha hallják, hogy a pápák alapították az alábbi egyetemeket: Bologna, Páris, Oxford, Salamanca, Toulouse, Róma, Padova, Cambridge, Pisa, Perugia, Firenze, Pavia, Lissabon, Siena, Grenoble, Prága, Wien, Köln, Heidelberg, Lipcse, Montpellier, Ferrara, Louvain, Basel, Krakó, Vilna, Graz, Walladolis, Mexico, Alcala, Manila, Santa Fe, Lima, Guatemala, Cagliari, Lemberg és Varsó egyetemeit.

B) Nem kisebb érdemeket szereztek azonban a pápák **az igazság hirdetése és megvédése által sem.**

a) A földi problémák megoldása mindig attól függ, mint gondolkodunk az örökkévaló dolgokról. Politika, nevelés, társadalmi élet, jogi- és erkölcsi élet egyaránt összefüggésben állnak a végső kérdésekre adott feleletünkkel. Ezért elévülhetetlen érdemük a pápáknak, hogy a krisztusi vallás igazságainak kristálytiszta megőrzése által *a keresztény Nyugatot egységes, erős, biztos kultúrtradícióra nevelték.* Mindig a pápák voltak, akik hangoztatták és védték a világon a szellem elsőbbségét az anyag fölött, a lélek elsőbbségét a test felett, az erkölcsét a haszon felett, a jogét a hatalom felett, az igazságét a megalkuvás felett. Már pedig ki nem látná, hogy ezeknek az igazságoknak megerősödésével áll vagy bukik a rendezett emberi élet? Ki nem látná, hogy ezeknek védelme a pápaságot az emberiség legelső kultúrtényezőjévé tette!

b) Hogy mily kultúrértéket jelentett a pápaság az igazság hirdetése által, *tulajdonképen csak ma tudtuk meg teljes mértékben a téves világnézetek lidércfénye után tévelygő emberiség jajkiáltásaiból.* A régi ember minden terve, vágya, egész lénye összeforrott a természetfölöttivel. A mai ember el akart szakadni attól, azt hitte, hogy saját magának elégséges, saját magának lehet megváltója. De az állandó társadalmi megrázkódtatások és örökös forradalmak után ma már újra belátja, hogy a természetes, földi élet helyes rendezésére is egyedül biztos garancia a természetfölötti világ alá-

zatos elismerése. Ellentéteket áthidalni, bizonytalanságokat megszüntetni, az élet kérdéseire kielégítő feleletet adni csak az a világnézet tud, amelyet a pápaság hirdet 1900 év óta. És ha a pápák semmi mást nem tettek volna is, mint hogy az igazság fáklyáját emelték az emberiség fölé, már akkor is legelső jótevői lennének az emberiségnek.

C) Pedig az igazság hirdetése mellett még **kiváló érdemeket szereztek a jog védelme terén is.**

a) A Vatikánban látható a világhírű festőnek, *Raffaelnek* egy remekműve: Attila és I. Leó találkozása. A húnok pusztító serege Velencéből Róma felé tör, és elsöpréssel fenyegeti a civilizált világot. A végszükségben Leó pápa Attila elé megy kíméletet kérni. 452-ben Mantuában folyt le ez a világtörténeti találkozás. A képen a pápa mellett egy őszbeborult aggastyán (Szent Péter) fenyegeti kivont karddal a pusztító fejedelmet.

Ez a szimbolikus festmény méltókép jelképezi *azt a rendíthetetlen bátorságot*, amellyel a pápák mindig szót emeltek a jog védelmében, s amelyre gondolt bizonyára a neves francia publicista, *Veuillot* is, mikor ezt írta: «Fosszátok meg a világot Pétertől és éjtszaka lesz, amely éjben Néró alakul, növekszik és jut a trónra».

A pápák nemcsak hirdették Szent Pál gondolatát, hogy a törvényes állami hatalom Isten kegyelméből áll fenn (Róm. 13, 1.), hanem viszont igyekeztek az állami túlkapásokkal szemben is hangoztatni az igazságot. A pápák egyrészt elítélték a népfönségnek azt a formáját, amely minden hatalmat a néptől származtat, de épígy elítélték az állami mindenhatóság tanát is, mely minden hatalmat az államtól eredeztet. Soha nem szűntek meg hangoztatni a jog és erkölcs összefüggését és ezzel megakadályozták, hogy jogi kérdések hatalmi kérdésekké váljanak. Az a «jog», ami «jogos»; de hogy mi jogos, azt Isten örök törvényei szabják meg s nem emberi önkény. Aki tehát Istent szereti, a jogot is megtartja: a vallásos ember tehát a legjobb honpolgár is.

Az által, hogy a pápák ezt a fölfogást hirdették és védték, egyben a jognak is beláthatatlan szolgálatot tettek. Mikor a népek életében a legnagyobb krízisek dúltak, a pápák nem mulasztották el szavukat fölemelni a magasabb tekintély, a szociális kötelességek és a jogrend érdekében, és ez által megvetni a rendezet emberies társasélet alapjait. «A középkorban a politikai szabadság tulajdonképeni védővára a pápák voltak» — mondja a nemkatolikus világhírű

történetíró, *Leo Henrik*.[1] Pedig ez a bátor felfogás annyi önfeláldozásukba és szenvedésükbe került, hogy szinte valamennyi pápa elmondhatta volna, amit a száműzött *VII. Gergely* mondott halála előtt: «Szerettem az igazságot, gyűlöltem a gonoszságot, azért halok meg számüzetésben».

Ha tehát Róma világhírű történetírója, a nemkatolikus *Gregorovius* ezt írja: «A keresztény vallás az egyetlen bástya volt, amelyen a barbárok hullámzó népáradata megtörött», akkor megértjük az ő másik állítását is: «A középkor népeinek tisztelete Róma városa iránt határtalan volt». Igen, mert a római pápaságban találta meg az emberiség az elfogulatlan, igazságos ítélet garanciáit.

b) Ma is sokan támadják a pápát. Miért? Bántja őket a keresztény hit? Dehogy. *Hanem támadják azért, mert a pápaság a tekintély elvének legfőbb képviselője!* Mindig ez volt a legvégső oka a pápa elleni támadásoknak. A felforgató törekvések igen jól kiérezték, hogy tulajdonkép ez az egyetlen bástya, amelyet komolyan kell venni!

És hogy a pápaság mit jelent a kultúrának s az emberiségnek, tulajdonképen csak akkor értjük meg, ha elgondoljuk, mivé lett volna az emberiség a pápaság nélkül. Mi lett volna Európából, ha nélkülöznie kellett volna a kultúrának, igazságnak és jognak ezt a hatalmas védőjét, a szellem fölényének hirdetőjét s a tekintélytisztelet legerősebb képviselőjét! Nem én felelek erre a kérdésre, hanem Kant világhírű tanítványa, *Herder*, aki «Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit» c. könyvében ezt írja: «Hogy Európát a húnok, szaracénok, tatárok, törökök és mongolok el nem nyelték talán mindörökre, az a pápaság műve! A római hierarchia nélkül Európa valószínűleg despoták zsákmányává, örökös villongások színterévé, vagy mongol pusztasággá változott volna».

*

Kedves Testvéreim! Most ismétlem el hát újra a kérdést: Vajjon kell-e szégyenkeznünk, ha lenézően «pápisták»-nak hívnak minket értetlen emberek? Nekünk szégyen-e az, ha ilyen páratlan intézmény sziklá,án épül fel hitünk vagy nem inkább az-e a szégyen, ha egyeseknek fogalmuk sincs azokról az elévülhetetlen világtörténelmi érdemekről, amelyekkel a pápaság örök hálára kötelezett maga iránt minden művelt embert!

[1] H. *Leo*: Geschichte des Mittelalters. II. 119.

Mit köszönhet a világ a pápaságnak, nem könnyű azt egybefoglalni. Köszönheti, hogy a krisztusi hit csorbítatlanul reánk maradt. Köszönheti, hogy a keresztény erkölcs sértetlenül és megalkuvás nélkül hirdettetik. Köszönheti, hogy Krisztus országa elterjedt. Köszönheti az egész keresztény kultúrát, művészetet, tudományt. Köszönheti, hogy az emberiség legértékesebb kincsei: családi élet, nevelés, kölcsönös igazságosság fölött bátor szóval őrködik.

Éppen az utóbbi két évtizedben fordult az emberiség szeme gyakran Róma felé: a háború vérözönében s a háborút követő nyomorúságok tengerében. Mint szikla a habok fölött, úgy áll a pápai trón megerősödve, tekintélyben megnövekedve egy olyan világban, amelyben évszázados trónok omlottak össze s minden más tekintély veszni látszik. Fénylik a pápai tiara, mikor mellőle tucatjával hullottak porba uralkodói koronák.

És ha az emberiség elég esztelen lesz és tovább marcangolja magát, és ha csábító filozófiák és csalóka jelszavak lidércfénye után indulva továbbra is tékozolja a multban szerzett lelki kincseit és értékeit, még akkor is, rommá omlott társadalmak és porrá málta kultúrák törmelékének zürzavarában is *állani fog s kimagaslani a pápaság intézménye, mint állnak az egyiptomi piramisok és kimagaslanak az évezredek által reájuk szórt porréteg alól.*

— — — — — — — — — — — —

Testvéreim! Köszönjük meg az Úristennek, hogy mi is «pápisták» vagyunk! Amen.

XIII.

Üdvözlégy, szent Róma!

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Templomunk egyik-másik látogatójának bizonyára feltűnhetett, hogy az elmúlt közeli napokban mennyire megfogyatkozott a kispapjaink száma. Ötödéves növendékeink római úton voltak távol tőlünk, hogy akik a közel jövőben nyerik el papi fölszentelésüket, ennek a szent zarándoklatnak mély lelki élményeivel induljanak el fönséges apostoli útjukra.

Az idei szentév százezrével vonzotta az embereket az örök városba; de máskor sem lehet odamenni anélkül, hogy a világ minden tájáról érkező zarándokokkal ne találkoznánk. Mert a Szentföldön kívül, melynek rögeit az Istenfia taposta, és a hazai földön kívül, melynek hantjai alatt őseink csontjai porladnak, nincs a föld kerekségén még egy hely, mely annyira szent volna a keresztények előtt, mint Róma földje.

De nem a régi világbirodalom egykori fővárosa lelkesít minket. Sem pedig a páratlan műkincsek gyüjtővárosa gyujt lángra minket.

Hanem szeretjük azt a kősziklát, mely Rómában van s melyre Krisztus az ő Egyházát építette. Szeretjük azt a szívet, mely Rómában dobog s mely a krisztusi élet vérkeringését löveli a világegyház tagjaiba szerte a földön. Szeretjük azt a fejet, mely Rómában intézkedik, s mely a krisztusi tanokat hirdeti az egész világnak. És szeretjük azt az atyai kezet, mely Rómából emelkedik áldóan az egész világ fölé. Ebben áll az «örök Róma» titokzatos, vonzó varázsa.

«Légy üdvözölve, szent Róma!» — kiáltották elragadtatással 1300-ban, az első szentévi jubileumkor a zarándokok, mikor hosszú, fárasztó zarándoklás után a Monte Mario magaslatáról az esti napsugárnál végre feltűnt előttük a szent város.

«Légy üdvözölve, szent Róma!» — kiált fel ma is minden keresztény hívő, aki tudatosan végigelmélkedi, mit köszön-

het a keresztény lélek Rómának. A katolikus híveknek szerte a világon mindig ismertetőjelük volt a Rómához való szeretetteljes ragaszkodás. Ez annyira közismert tény, hogy bővebben nem is kell róla beszélnem. Annál tanulságosabb lesz azonban, ha a mai beszédben ennek a ténynek okait is megvizsgáljuk és feladjuk a kérdést, vajjon miért is nevezzük mi magunkat római katolikusoknak, azaz **vajjon miért is szeretjük mi Rómát?**

Válaszunk kettős lesz. I. *Szeretjük Rómát,* mert **ott dobog az Egyház szíve** és II. *szeretjük Rómát,* **mert ott él az Egyház feje.**

I. Rómában dobog az Egyház szíve.

Mindenekelőtt is római katolikusoknak valljuk magunkat és szeretjük Rómát azért, mert ott dobog az Egyház szíve és *A)* amint az a város volt a színtere *a kereszténység dicsőséges multjának, B) épúgy az lüktető életforrása jelen virulásának is.*

A) **A kereszténység dicsőséges multja elválaszthatatlanul forrott össze Róma nevével.**

a) Gyönyörű lehetett az a régi pogány Róma is, — de *milyen szánalmas volt benne az emberi lélek!* Márványból készült aranyozott palotákban laktak az előkelő rómaiak, Homerost, Horatiust, Vergiliust olvasták, a Forumon nyüzsgött az élet, egymást érték a pogány templomok, — de aztán megnyíltak az aréna kapui és a Colosseumban császár, politikus, hadvezér, író, költő, pap és Vestaszűzek egyaránt kidülledt szemmel lesték a gladiátorok élet-halál harcát. És a Colosseumban összegyűlt 90.000 főnyi tömeg méltatlankodva üvöltött és bőgött, mikor a gladiátorok egymást kímélték, vagy túlgyorsan végeztek egymással, mert a nézők vért akartak látni, sokáig folyó emberi vért: ők, a papnők, ők, a nagy államférfiak! És mikor a győztes gladiátor a halálos sebbel földrezuhant ellenfélnek életéért könyörögve nézett a császári páholy felé, a finom császári kéz hüvelykujja vérszomjas lendülettel fordult föld felé: Nincs kegyelem! Csak öld meg! Öld meg!

Ez volt a pogány Róma.

b) De egy nap az országúton egy bethsaidai halászember közeledett Róma felé: a neve valaha Simon volt, de ma már Péternek hívták. A másik országúton meg a római

katonák egy foglyot hoztak, akit Festus helytartó küldött Zsidóországból, s neve volt tarsusi Pál. És amikor Péter és Pál átlépték a nagy pogány város kapuit, abban a pillanatban megfordult a világtörténelem! Az a Róma, mely addig az érzékiségnek, gladiátorjátékoknak, pogány bálványoknak volt fészke és terjesztője, ettől kezdve *egy új, nemes, szent kultúrának, a keresztény szellemiségnek lett kiindulópontjává és terjesztőjévé: Róma az Egyház szívévé változott.* És amint a test ereiből a szívbe igyekszik minden vér, úgy lett Rómából is a világ zarándokvárosa, a legrégibb turistaváros, ahová már ezer évvel ezelőtt, amikor idegenforgalomról még senki sem beszélt, tömegestől vándorolt a nép: vonzotta az Egyház szívének dobogása. Ezért lett Rómából az «örök Város». Igen, örök. De csak az örök benne, ami Pétertől és Páltól származik.

Ezóta Róma szent hellyé lett előttünk, mert Colosseumában a mi keresztény testvéreinknek tízezrei is véreztek el oroszlánok és tigrisek, párducok és medvék foga alatt: papok, püspökök, anyák, leányok, gyermekek, aggok tízezrei. Meghaltak a kereszt győzelméért, a lélek győzelméért, Krisztus ügyéért. Az ő sírjaikból nőtt ki a másik Róma, a szent Róma, az örök Róma.

B) De amint Róma színtere a kereszténység dicsőséges multjának, épúgy **lüktető életforrása jelen virulásának is.**

a) Olaszország és benne Róma évezredek óta vonzóerőt gyakorolt népekre és egyénekre egyaránt. A cimbereket, teutonokat, keltákat hideg, északi hazájukból talán inkább csak a napsugaras déli ég melege vonzotta és sok mai utast talán csak Itália művészi kincsei vonzanak.

De bizton elmondhatjuk, hogy a Róma felé száguldó nemzetközi gyorsvonatok és hosszú zarándokvonatok utasainak legnagyobb része elsősorban mégsem napsütést élvezni és nem műkincseket látni megy Rómába. Hanem, amint a régi pogány Rómába úgyszólván az egész világból özönlött a nép, hogy ott jogi, politikai, művészi és gazdasági elégtételt nyerve, új munkakedvre felfrissülve menjen vissza távoli hazájába, épúgy keresi fel a mai keresztény ember az új Rómát, a kereszténység központját, hogy az Egyháznak *ott dobogó szívénél lelkileg felfrissülve térjen haza a mindennapi élet munkakörébe.*

Azt mondják *Goethéről*, hogy mikor híres útját tette Itáliába és szinte megállás nélkül sietett Róma fel, tulajdonképen menekült: az otthon szűk, kicsinyes, nyomott kör-

nyezetéből, a kétely és bizonytalanság ködéből a határozott, nagyvonalú világnézet világossága felé.

Tulajdonképen minden római zarándok ugyanezt érzi; érzi, mint újul meg lélekben, mint telítődik meg lelke nagy és fölemelő gondolatokkal az abszolút értékek és örökké érvényes mértékek közeli szemléletéből. Rómába nem mint turista megy az ember, hanem mint bűnbánó, mint zarándok, mint szomjas vándor, mint lelki erősödést kereső gyönge ember. Mert aki csak művészetet látni menne Rómába, az bekötött szemmel és elzárt lélekkel járna ott. Mit is jelentenek a művészi Rómának mégis csak múlandó műkincsei a létnek amaz örök problémái mellett, amelyekre a választ az a másik Róma, a szent Róma, az örök Róma adta meg!

b) *Hogy mily érzelmek gomolyognak ott az ember lelkében, nem lehet azt elmondani, azt át kell élni!* Ott állasz annak a sírja mellett, aki az Úr Jézussal még beszélgetett. Ott állasz abban a városban, ahol szakadatlanul hirdetik az evangéliumot, mióta az első pápa betette oda a lábát. Ott állasz a keresztény Rómában, amelyet nem Romulus és Remus alapítottak, mint a pogány Rómát, hanem Péter és Pál. Ott szívod magadba azt a krisztusi levegőt, az evangéliumnak azt az éltető kovászát, mely krisztusivá teszi a pogány lelket, amint a pogány Pantheont a vértanuk templomává, a pogány Minerva-templomot S. Maria sopra Minervává, a pogány Diana-templomot S. Sabina templomává változtatta át.

c) És itt egy érdekes gondolatra is szeretnék rámutatni: *Róma minden kereszténynek közös édesanyjává lett anélkül, hogy nemzetét bármelyiknek is meg kellene tagadnia!* Igen! Mert mikor mi Rómába megyünk, nem Olaszország fővárosát akarjuk fölkeresni, hanem a keresztény világ lüktető szívét. Innen érthető aztán az a sajátos tény is, hogy a Rómába zarándoklók nemhogy elfelejtenék nagy lelkesedésük miatt saját hazájukat, hanem sehol annyi kegyelettel nem tudnak hazájukra gondolni, sehol annak fájdalmait annyira átérezni, sehol a Himnuszt oly lelkesedéssel énekelni, mint itt, a kereszténység örök városában.

Minden szavát elfogadjuk tehát a nagy francia írónak, *de Maistre*-nek, aki a «Du Pape» című könyvében így kiáltott fel: «Ó, szent római Egyház! Amíg nyelvemet használni tudom, arra akarom használni, hogy téged ünnepeljelek. Légy üdvözölve, te, tudománynak és szentségnek halhatat-

lan anyja, *salve magna parens!* Te terjesztetted el a világosságot a föld legvégső szélére, mindenüvé, ahol csak elvakult hatalmasságok befolyásodnak útjába akadályt nem raktak és sokszor még ennek ellenére is. Te voltál, aki véget vetettél az emberáldozatoknak, a barbár és meggyalázó szokásoknak, a tudatlanság éjtszakájának; és mindenütt, ahová kiküldötteid el nem jutottak, hiányzik valami az emberi műveltségből. A nagy emberek a tieid. A te tanításaid tisztítják meg a tudományt a büszkeség és függetlenség amamérgétől, mely azt mindig veszélyessé és gyakran kártékonnyá teszi. Pápáidat nemsokára általánosan el fogják ismerni az emberi műveltség első tényezőinek, az európai monarchia és egység megteremtőjének, a tudomány és művészetek őrzőjének, a polgári szabadság alapítójának és született védelmezőjének, a rabszolgaság megsemmisítőjének, a zsarnokság ellenségének, az emberi nem jótevőjének».[1]

II. Rómában él az Egyház feje.

De szeretjük Rómát nemcsak azért, mert ott dobog a kereszténység szíve, hanem azért is, mert ott él a kereszténység feje, ott él A) *a pápa*, B) *a mi Szentatyánk.*

A) **Szeretjük Rómát, mert Rómában lakik a pápa.**

a) *És ki az a pápa? Mit tart róla a katolikus Egyház?*

Mert hogy mit tart a világ, azt látjuk minden pápaválasztás előtt. A világlapok óriási cikkeket hoznak, kombinálják, ki lesz az új pápa, mi várható tőle, milyen politikai irányt fog követni . . . Így a világ.

És az Egyház?

Külön szentmisét rendel pápaválasztás idejére, — «Missa pro eligendo Summo Pontifice» — és ennek a szentmisének közimája nagyszerűen mutatja, mit vár az Egyház a pápától Olvassuk csak el ennek a misének Oratióját. Vajjon milyen pápát kér az Egyház az Istentől? Nagy művészlelket-e? Nagy építtetőt-e? Nagy politikust, diplomatát-e? Mindebből semmit. Hanem olyan pápát, aki a mi buzgó lelki gondozásunk által («pio in nos studio») Isten előtt mindig kedves legyen és a nép előtt tiszteletreméltó.

Íme, így imádkozik az Egyház a pápáért. És ezt az imád-

[1] *De Maistre*: Vom Papste. Übersetzt von M. Lieber. München. 1923. II. 214.

kozást magától az Úr Jézustól tanultuk, aki egy ízben így szólt Péterhez: «Simon, Simon! íme a sátán kikért titeket magának, hogy megrostáljon, mint a búzát; de én könyörögtem érted, hogy meg ne fogyatkozzék hited, és te egykoron megtérvén megerősítsd testvéreidet». (Luk. 22, 31. 32.)

Mily páratlan szavak: Krisztus imádkozott Péterért! A pápáért imádkozik Krisztus, mert tudja, mily szédületes érték: halhatatlan emberi lelkek milliárdjainak örök sorsa függ az ő tévedhetetlenségétől, meg nem ingó hitétől.

Krisztustól tanulták a keresztény hívek, hogy *ők is sokat imádkozzanak a pápáért.* Már a legelső keresztényekről olvassuk, hogy mialatt Péter a börtönben sínylődött, «az egyház szüntelen könyörög vala Istenhez őérette». (Ap. Csel. 12, 5.)

b) De Krisztus szavaiból még más is következik: az a *páratlanul meleg, kegyeletteljes fiúi engedelmesség,* amely az igazán keresztény életet élő országok népeit mindig jellemezte a pápa iránt. Mert ha Krisztus megparancsolta a pápának, hogy legyen hitben megerősítője testvéreinek, akkor viszont nekünk azt parancsolta, hogy mi meg legyünk szófogadó, engedelmes fiai neki, mikor hitünkben vezetni, irányítani akar.

Hogy mi «vakon engedelmeskedünk a pápa szavának?» Hát igen! Amint minden józan ember vakon szokott engedelmeskedni a fejének, — és nem a kezének vagy nyelvének. Mert az Egyház keze és lába és teste vagyunk mi, a hívek. Feje azonban Krisztus, az ő helyettese pedig a pápa.

Olvassátok csak el, mit mond az efezusi levél az Úr Krisztusról: «Mindent a lába alá vetett, s megtette őt mindenekfölött az egyháznak fejévé, mely neki teste és annak a teljessége, aki mindeneket mindenben betöltő». (Ef. 1, 22, 23.)

Az Egyház feje tehát Krisztus, Krisztus földi helytartója pedig a pápa; és azért szeretjük Rómát, mert ott lakik a pápa, Krisztus Urunk földi helytartója.

B) Szeretetünknek vannak azonban még mélyebb forrásai is. Nemcsak az Egyház szuverén feje, uralkodója lakik Rómában, hanem az egész kereszténység szerető szívű atyja, a **mi Szentséges Atyánk** is, és tulajdonképen csak ez a kifejezés magyarázhatja meg teljesen azt az elérzékenyülő szeretetet, amellyel a buzgó hívek Rómához mindig ragaszkodtak.

a) Hiszen még *a nemkatolikusokat is valami egész külö-*

nös tisztelet és megilletődöttség fogja el, mikor kihallgatáson szemben állanak a Szentséges Atyával! Hánnyal történt már meg hasonló valami, mint Fülöp Lajos francia király hatalmas miniszterével, *Thiers*-rel, aki római tartózkodása alatt kihallgatást kért a pápától, de kikötötte, hogy protestáns létére ne kelljen letérdelnie a pápa előtt és neki kezet csókolnia. Mikor a kérést közölték XVI. Gergellyel, az mosolyogva felelte, hogy csináljon Thiers úgy, ahogy akar.

És belépett a francia miniszterelnök. De amikor a pápa elé jutott, valami sajátságos érzés vett erőt rajta: letérdelt a pápa előtt és megcsókolta a lábát.

A pápa barátságosan kérdezte: «Miniszter úr, talán megbotlott valamiben?»

A szellemes francia ügyesen válaszolt: «Valóban, a pápaság nagyságában mindnyájan megbotlunk».

Ezt érzi még a nemkatolikus is a pápa előtt.

b) *Mit éreznek hát a katolikus hívek, mikor kimondják ezt a két szót: «Szentséges Atyánk!»* Mily meleg, kegyeletes megszólítás! Mennyi tisztelet, mennyi gyermeki bizalom sugárzik belőle! Mi mindent mond ez a két szó: «Szentséges Atyánk!»

Először is a bizalom szava. Te vagy a szikla, melyen a mi hitünk áll. Te vagy az alap, melyen a mi közös családi otthonunk, a katolikus Egyház emelkedik. Te vagy a váll, melyre támaszkodik a világegyház boltozata. Te vagy a homlok, mely lelkünk útját igazgatja. Te a szív, mely értünk dobog.

De *nagy szeretet jele is ez a kifejezés.* Te vagy a családfő, és mindenki otthon érzi magát nálad. Te vagy az atya, és a világ minden tájáról sietnek hozzád gyermekeid. Nálad van «a lelkek hazája», mint Sienkiewicz nevezte egyszer Rómát.

Nincs a világnak még egy országa, melynek oly változatos lenne a nyelve, a története, tagjainak külső arcszíne és belső lelki és kulturális alkata, mint a katolikus Egyháznak. És mindezt az ezerarcú változatosságot bámulatosan fogja össze egyetlen pont, az Egyház központja, a pápa. Ő a legfőbb törvényhozó, útmutató, szikla, alap, központ — Krisztus helyettese.

c) Fönséges látomás leírását olvassuk Izaiás próféta 60. fejezetében: «Kelj föl, gyulladj világosságra Jeruzsálem, mert jön a te fényed és az Úr dicsősége áradt el fölötted. Mert, íme, sötétség födi a földet és köd a népeket: de fölötted

támad az Úr és benned meglátszik az ő dicsősége. És a népek a te fényedben járnak és a királyok a te ragyogásodban. Emeld föl szemedet és nézz körül: mindnyájan összegyűltek és hozzád jöttek, fiaid messziről jönnek és leányaid oldaladról támadnak fel».

Mikor az ember ezeket a sorokat olvassa, eszébe jut *egy szentévi zarándoklat általános kihallgatása a Szentatyánál:* mintha Izaiás szóról-szóra innen vette volna eleven színeit.

Az évszázados gyönyörű vatikáni termeket ideges várakozással töltik be ezren meg ezren, akik a világegyháznak minden sarkából érkeztek és mint Krisztusban testvérek imádkozó lélekkel állnak egymás mellett és várják mindannyiuk közös atyját, a pápát. Fehérek és sárgák, európaiak, ázsiaiak, egyiptomiak, keletindiaiak egymás mellett. Más a nyelvük, más a ruházatuk, más a szemük vágása, más a műveltségük, de — egy a hitük, egy a Krisztusuk, és egy ennek helytartója, aki már közeledik, hófehér ruhája messziről világít... az embersor letérdel, csókolja az atya áldó kezét, alig van, aki ne könnyeznék... Most érzi mindenki, mily öröm katolikusnak lenni! Mily büszkeség ehhez az igazán világegyházhoz tartozni! Mily nyugalom tudni, hogy hitem ma is azon a sziklán áll, melyre Krisztus azt egyszer lerakta, és amelynek megígérte, hogy «a pokol kapui nem vesznek erőt rajta»!

*

Kedves Testvéreim! Róma egyik híres országútját Via Appia-nak nevezik. Szomorú út, végig sírhalmokkal szegélyezve, piniák és ciprusok alatt domboruló sírokkal. Az egyik útkereszteződésnél kis kápolna jelöli azt a helyet, ahol a hagyomány szerint a mamertini börtönből kiszabadult és Rómából éjjel menekvő Péter apostol szembejönni látta a véres Krisztust és megrendült lélekkel megkérdezte tőle: «Quo vadis, Domine?», «hová mégy, Uram?» Krisztus Urunk pedig ezt a felejthetetlen választ adta: «Megyek Rómába, hogy még egyszer megfeszíttessem magamat». Péter megértette Krisztust, megfordult, visszatért és halálmegvetéssel dolgozott Krisztusért, míg 67 június 29-én Néró cirkuszában, nem messze a Szent Péter-Bazilikában levő mai sírjától, fejjel lefelé keresztre feszíttetett.

Rómában adta életét az első pápa Krisztusért. Rómában él ma is az első pápának immár 260. utóda.

És azóta «*ubi Petrus, ibi Ecclesia, ubi Ecclesia, ibi Vita aeterna*», «*ahol Péter, ott az Egyház, s ahol az Egyház, ott*

az örök élet». A nagy milánói püspöknek, Szent Ambrusnak ez örök szép szavai nemcsak a milánói székesegyház kupoláján ragyognak arany betűkkel fölírva, hanem kitörülhetetlenül élnek minden keresztény lelkében is.

És ezért értjük most már, miért özönlik Rómába a keresztény zarándokok tömege, s mikor először pillantják meg a Péter-templom kupoláját, miért hagyja el ajkukat a lelkes kiáltás: «*Üdvözlégy, szent Róma!*»

Üdvözlégy, szent Róma! Alattad futnak a földalatti folyosók, a katakombák, telve azoknak a vértanu kereszténynek a sírjával, akik életüket adták Krisztusért. Szentek ezek a folyosók, mert kezdetleges, szögletes vonásokkal megfestett biblikus képei és liturgikus jelenetei harsogva tanusítják, hogy ma is ugyanaz a mi hitünk, ami az őskeresztényeké volt és mert ezekben a mártírvér gőzétől terhes folyosókban gyökérzik a mi mai vallásunk.

Üdvözlégy, szent Róma! Benned emelkedik Szent Péter sírja fölött a Péter-templom.

Üdvözlégy, szent Róma! Benned magaslik a Szent János-templom, homlokán a büszke felírással: «Minden templom anyja és feje».

Üdvözlégy, szent Róma! Benned emelkedik égnek a Szent Péter-téren a hatalmas obeliszk és hirdeti világgá: «Christus vivit, Christus regnat, Christus imperat», «Krisztus él, Krisztus uralkodik, Krisztus kormányoz».

Üdvözlégy, szent Róma! Benned dobog az Egyház szíve, benned él az Egyház feje. És ezért fakad mindig lelkünk legmélyéről az az ima, melyet az ének szárnyain küldünk az ég felé:

«Hol Szent Péter sírba téve,
És Rómának dobog szíve,
Ezrek ajkán, ezer nyelven,
Hő ima zeng édesdeden:
Tartsd meg, Isten, szentatyánkat,
Krisztusnak helytartóját».

XIV.

Az Egyház földi arca.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Amit az eddigi beszédekben a katolikus Egyházról elmondottam, mind csak dícséret és magasztalás volt. Milyen szép Krisztus Egyháza! Milyen gondos anyánk az Egyház! Milyen szent ez az Egyház! Csupa lelkesedés, csupa szeretet az Egyház iránt!

Azonban nem volna teljes a kép, melyet e beszédekben a katolikus Egyházról festünk, ha az elismerés és dícséret hangja mellett meg nem hallanók azokat a kifogásokat, ellenvetéseket, nehézségeket is, amelyek az Egyházzal szemben hol itt, hol ott felmerülnek. Főleg vegyes vallású társaságban, vagy könnyelmű életű emberek között valósággal mindennapi izgató csemege egy-egy jó kiadós pletykának, botránynak feltálalása.

Egyesek megütköznek az Egyház bámulatosan kialakított hierarchikus szervezetén és a bonyolult egyházjogi paragrafusok tömkelegén, mások meg az egyháziak életével és viselkedésével nincsenek kibékülve.

Egyesek megütköznek a pápaság külső fényén és pompáján. «Krisztus szegény volt és mezítláb járt. De nézd meg, mily fényben lakik az ő helyettese!» — így szól az egyik. A másik — aki a történelmet ismeri — a harcoló, királyokkal küzdő, uralkodókat kinevező és trónjuktól megfosztó pápákon botránkozik.

Az egyik «a rossz pápák» nem épületes dolgairól tud sokat mesélni. A másik meg a katolikus hívek életében talál sok kivetni valót.

Mit mondjunk minderre, Kedves Testvéreim? Kitérjünk-e a fogas kérdések elől? Korántsem!

Letagadjuk-e a szomorú eseteket? Isten mentsen! Az igazságot letagadni semmi cél érdekében sem szabad! Igaz ugyan, hogy az elfogult támadó könyvekben vagy az uzsonnákon és kártyapartikon terjesztett botránkoztató esetek-

nek rendszerint a fele sem igaz, sőt a tizedrésze sem. Másrészt azonban nyiltan be kell ismernünk azt is, hogy az Egyház történetében — sajnos — valóban voltak a multban olyan jelenségek, és vannak a jelenben is olyan esetek, amelyek fájdalmasak, kínosak és szomorúságára szolgálnak az Isten népének.

Ez — sajnos — így van, ezt letagadni nem lehet, *de ezt igyekezni kell megérteni!* Nem mentegetni, csak megérteni!

És erre akarom szánni a mai beszédet, sőt még a következő két beszédet is. Hiszen akárhányszor éppen legjobb híveink jönnek zavarba, mikor más vallásúak a multból vagy a jelenből egy-egy botránkoztató esetet súgnak diadalmasan a fülünkbe: «No, látjátok! Ilyen a ti katolikus vallástok! Ilyen a ti szent Egyházatok! Ilyen a ti nagyszerű Egyházatok!» És a mi meglepett testvéreink nem tudnak szóhoz jutni; nem tudnak felelni; nem tudják, mit mondjanak.

Pedig mindjárt érthetővé válik minden, ha rámutatunk arra a gondolatra, amivel éppen a mai beszédben akarok foglalkozni — hogy t. i. I. **az Egyháznak kettős arca van,** nemcsak isteni arca, hanem emberi is; akkor tehát igazán nincs csodálkozni való azon, hogy az Egyház 1900 éves arcán ráncok is vannak, hogy II. **az Egyháztörténelemnek szomorú lapjai is vannak.**

I. Az Egyház kettős arca.

Minden kifogást, minden nehézséget, minden fájdalmas esetet megmagyaráz annak a ténynek ismerete, hogy **az Egyháznak kettős arca van.** Amint a benne élő Krisztus Isten Fia is volt, meg ember fia is; dicsőségben is élt, meg megaláztatásban is; örök Ige is volt, meg betlehemi Kisded is: épígy Krisztus Egyháza, Krisztus misztikus teste is égi ország is, meg földi is; a menny felé visz, de földi társulatok formáira és segítőeszközeire is rászorul; «nem e világ*ból* való» (Ján. 18, 36.), de mégis e világ*on* él; tehát egyik arca isteni, a másik emberi. Ebből előny is származik az Egyházra, de viszont hátrány is.

A) **Milyen előny származik abból, hogy az Egyházban kettős elem dolgozik.**

Ez a kettős elem nem egymás mellett található, *hanem egymásban, összenőve, összekeveredve, szervesen összetarto-*

zóan. Egyik a másiktól el nem választható, egyik nem nélkülözheti a másikat és éppen ennek a kettős elemnek feszültsége hozza létre az Egyház életében azokat a sajátságos ellentéteket, amelyek tulajdonkép az Egyház lendületes munkakészségét biztosítják, mint pl. törvény és szabadság, jog és szeretet, egyéniség és közösség, konzervatívizmus és haladás, külső szertartás és belső áhítat.

B) **De viszont ennek a kettős elemnek munkálkodása hátránnyal is jár.** Fájdalmas következmény gyanánt folyik belőle az, amit egyik példabeszédben maga az Úr is jelzett, hogy t. i. *az Egyházban a jók mellett rosszak is lesznek*, és hogy a fény mellett árnyék is lesz.

a) A gazda elvetette földjébe a jó magot, de *ellensége meg éjjel titokban fölébe szórta a konkolyt*. A szolgák pedig ijedten kérdik: «Uram! úgy-e jó magot vetettél földedbe; honnét vagyon tehát benne a konkoly?» (Máté 13, 27.)

Hányszor hangzik el azóta is ez a kérdés! Valahol szomorú dolog történik az Egyház tagjai között. Emberi gyöngeség, hiba, botlás, bűn ... és az emberek megijedve kérdik: Hát ez is lehetséges? Hiszen azt halljuk, hogy az Egyház szent! Hát lehetséges akkor, hogy így éljen egyikmásik tagja, hogy ennyire erőt vegyen rajta a romlott emberi természet! Miket tudtam meg erről, aki vezető szerepet játszik egy katolikus egyletben! Meg arról, aki oly ájtatos a templomban! Meg amarról, aki meg egyenesen pap! ...

Hogyan lehet ezt megérteni, Kedves Testvéreim?

b) *Az embernek legmagasztosabb tulajdonsága a szabad akarata*. Nagyszerű megtiszteltetés részünkre, de nem kisebb veszedelem is. Isten nem avatkozik bele, nem függeszti azt fel még akkor sem, mikor azt valaki rosszra használja. Nem függeszti fel, mert akkor az ember megszűnnék «ember» lenni.

Sajnos, az Egyház történetében is szóhoz jutottak a romlott emberi természet sötét hajlamai: pénzvágy, hatalmi vágy, önzés és érzékiség felütötték fejüket az Egyház tagjai és vezetői közt is, világiak és papok közt is és nem bírta legyőzni őket az Egyház örökké élő lelkiismerete. Fájdalom, vannak az egyháztörténelemnek szomorú lapjai is, midőn a sötétség hullámai csapkodtak az Egyház fala körül és fekete árnyék borult fölébe.

Az Úr példabeszéde azonban előkészíthetett volna minket arra, hogy az Egyház kertjében konkoly is fog nőni a búza mellett: minden családban, minden egyletben, minden

egyházközségben ott a konkoly. Ezen szomorkodunk, ezen sírunk, hogy minél kevesebb legyen a konkoly, azon dolgozunk, — csak hitünk nem szenvedhet hajótörést. Hiszen nem mondta-e azt is az Úr, hogy «jaj annak az embernek, ki által a botrány történik!» (Máté 18, 7.) És nem mondotta-e: «Aratáskor majd megmondom az aratóknak: szedjétek ki előbb a konkolyt, és kössétek azt kévébe, hogy elégessék». (Máté 13, 30.)

C) **De így aztán sok mindent megértünk!**

a) Megértjük, hogy az Egyháznak gyönyörű imái vannak, de vannak, akiknél az egész imádkozás csak léleknélküli ajakmozgatássá válik. Fönséges és megrázó az Egyház liturgiája, de az némelyik pap hányaveti kapkodásában komikussá torzul. Papjai az ő törekvése és elgondolása szerint a krisztusi gondolat hősi harcosai, de vannak köztük gyönge lelkek, kicsinyes és faragatlan emberek is. Oly buzgó, vallásos, lelkiismeretes tud lenni némelyik híve, de ugyanaz tud lenni kiálhatatlan és szeszélyes is.

Szabad-e ezen megbotránkoznunk? Csak annak szabad, aki nem látja, hogy az Egyház ugyan örök, de tagjai és papjai születnek és meghalnak, és jönnek az újak és elölről kell kezdeni mindent: ezeknek új gyöngeségeit, új földies kicsinyességeit, új hibáit gyógyítani.

b) Igen, az Egyház szent és szeplőtelen és ránc nélküli marad annak ellenére is, hogy tagjai hibákat vagy bűnöket követnek is el! Mert *mint az ember, úgy az Egyház is, testből és lélekből áll.* Az Egyház teste vagyunk mi, a tagjai; lelke a Szentlélek. Az ember nem felelős azért, amit teste követ el a lélek akarata ellenére, annak beleegyezése nélkül; az ember csak azért a tettéért felelős, amelyben ott volt a lélek beleegyezése is. De ép így van az Egyházzal is. Az sem felelős azért, amit a teste tesz, a tagjai tesznek, lelkének, a Szentléleknek akarata ellenére. És így az Egyház tiszta és szeplőtelen marad a legszomorúbb időkben is. Ami szemetet benne találunk, az nem belőle ered, azt kívülről hordták bele.

Ez jusson eszünkbe, mikor az egyháztörténelmet olvassuk és fekete lapokra is akadunk benne. Jusson eszünkbe, hogy az Egyháznak két története van. Az egyik, az igazi története, amelyet azonban emberi szemek nem vehetnek észre: a hét szentségből fakadó pompázó kegyelmi életnek története, a lelkek istenülésének története. A másik, amely szemünk előtt játszódik le, az Egyház testének története,

melybe bizony hibák, túlkapások és mindenféle emberi bűnök is beférkőztek: a legegészségesebb fának is vannak hullott gyümölcsei, és a legjobb hadseregnek is árulói!

II. Az egyháztörténelem szomorú lapjai.

Ha azután elfogulatlan lélekkel vesszük fontolóra az eddig elmondottakat, akkor hitünk nem fog hajótörést szenvedni az egyháztörténelemnek ama szomorú lapjai miatt sem, amelyekre kárörvendő diadalmaskodással szoktak rámutatni a katolikus Egyház ellenségei.

A) Ki ne hallotta volna már pl. a **«rossz pápák» emlegetését?** Vajjon mint kell gondolkoznunk erről az egész kérdésről? Igaz-e, hogy voltak rossz pápák is? És ha voltak, hát mint ítéljünk a kérdésről?

a) A katolikus hívek így szólítják meg a pápát: «*Szentséges Atya!*» És ha beszélünk róla, így mondjuk: «*A pápa őszentsége*».

Vajjon ez a nagyszerű kifejezés a személynek szól-e, vagy az állásnak? Vajjon ezzel azt akarjuk-e mondani, hogy ha valaki pápa, akkor már szent is?

Nos, úgy-e nem. Szent az az állás, az a méltóság, amelyet betölt. És ez a méltóság valóban kötelezi őt, hogy igyekezzék ő maga is a legnagyobb életszentségre. És valóban azt látjuk is, hogy az eddigi 261 pápa közül 81 kanonizált szent, 33 vértanu és 7 boldoggá avatott pápa volt, nem számítva azokat, akik valóban szent életet éltek, de a szenttéavatást el nem nyerték, pl. a legújabb időkben X. Pius.

Csodálatos, hogy vannak emberek, akik a pápáknak közel 2000 éves nagyszerű fénylő történetéből csak a néhány évnyi vagy évtizednyi árnyékot veszik észre! Hát hiszen a napnak is vannak foltjai! De megütközik-e valaki ezen s elfordul-e bárki is e miatt a naptól? S a pápaság történetének néhány homályos, ködös lapja miatt elfeledjük-e a kötetszámba menő áldásos, fényes, fölemelő lapok tömegét?

b) Dehát ha ez mind így igaz is, és ha büszkén mondhatjuk is, hogy a pápák aránytalanul nagyobb részénél a «szentséges Atya» kifejezés nemcsak az állást illette meg, hanem annak betöltőjét is, mégis a történeti igazság miatt fájdalommal be kell ismernünk azt is, hogy amint a 12 apostol közt volt egy Júdás is, úgy a 261 pápa között is volt egypár — mindössze egynéhány — *olyan is, aki nem volt méltó állásához.*

Bármennyire fáj is, hogy ez megtörtént, mégsem rendítheti meg hitünket. Azok a pápák, akiknek nevéhez szomorú emlékek fűződnek, jobbára egymással harcban álló, hatalmas pártok vagy családok által beerőszakolt emberek voltak, akiket családi, vagy nemzeti hatalomvágy juttatott a pápai trónra.

Voltak rossz pápák is? Sajnos, voltak.

Következik tehát ebből, hogy nem Krisztus alapította a pápaságot? Dehogy következik!

Hiszen Krisztus megmondotta, hogy a pokol minden támadása rászabadul az Egyházra! És lehetett volna-e veszélyesebb támadást csak elgondolni is, mint amikor fejében érte a támadás az Egyházat!

A rossz pápák tehát tulajdonképen szintén az Egyház isteni eredetének bizonyságai. *Mert ha a katolikus vallás emberi alapítás, akkor éppen a rossz pápák alatt kellett volna föltétlenül tönkremennie!*

B) Éppen ez a gondolat vet föl olyan új szempontokat, amelyek a kérdést még jobban megvilágítják. És ez: **az isteni Gondviselés szerepe az Egyházban.**

Amikor Krisztus Urunk Egyházát beállította ebbe a világba, ezzel az útravalóval látta el: «Ime én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig». (Máté 28, 20.) És az Úr Krisztus valóban mindig védte is Egyházát és vele is volt mindabban a harcban és megpróbáltatásban, amelyet a világon végig kellett szenvednie.

a) *Mily érdekesen vezette is a Gondviselés az ő Egyházát!*

Először jött a 300 éves véres üldözés. Ennek célja volt győzedelmes szellemi hatalommá érlelni Krisztus Egyházát és tanuságot tenni arról, hogy az Egyház igazságát le nem győzi semmi véres terror sem.

Mikor azután az igazság ereje győzött, az Egyház átvehette újabb feladatát: a népek nevelőjévé lenni. Most már az igazság erejének győzelme mellé az erkölcs győzelmét kellett állítania és a népvándorlás barbár nemzeteit, ha kellett páratlan kitartással és szeretettel, ha kellett atyai kereménységgel és fegyelemmel, ha kellett elkáprázta pompával és fénnyel nyerni meg Krisztusnak.

Mennyien megütköznek ma az Egyház középkori szigorúságán és pompáján! Pedig, hogy az Egyház — fiainak rettegett lelki sorsa érdekében — harcolt is, a kiközösítés villámával is sujtott, megátalkodottakat büntetett is, azon csak az botránkozhatik meg, aki nem látott még büntető

édesanyákat, vagy villámlószemű édesapákat, amint nevelik rakoncátlan gyermekeiket, vagy veszélyben védelmükre sietnek. Persze, mindezt nem a mai korállapotokból kell néznünk, hanem annak a kornak gondolataiból.

És hogy a püspökök a középkorban tüzes paripákon vágtattak és szemkápráztató kíséret élén vonultak be a népekhez; hogy magas várkastélyokban, mint «egyházfejedelmek» székeltek . . . és így tovább . . ., mindezt a mai korban már természetesen elképzelhetetlennek tartjuk. De nem ütközünk meg azon, hogy régen így volt. Mert Krisztusnak megnyerni egy fényhez, pompához, hatalomhoz szokott népet nem lehetett volna mezítlábas barát-hittérítőkkel, hanem csak tajtékot szóró paripán, arany-ezüst öltözetben bevonuló egyházfejedelmekkel.

És azért a középkorban a püspökök paripákon jártak és gazdag egyházfejedelmek is voltak . . . Azonban . . .

b) Azonban az isteni Gondviselés jól látja nemcsak azt, hogy mikor van szüksége az Egyháznak céljai eléréséhez külső hatalomra, hanem azt is, hogy *mikor nincs*. Amikor pedig nincs, amikor e nélkül jobban megy a lelkek vezetése, akkor gondoskodik arról, hogy kivegye azt Egyháza kezéből és mással helyettesítse.

Hogy az Egyház a középkori vad népek féktelenkedéseit megfékezhesse, külső, világi hatalomra is szüksége volt. Ma azonban, úgy látszik, hogy az isteni Gondviselés politikai hatalom nélkül, földi birtokok és állami befolyás nélkül, egyedül a szolgáló szeretet erejével akarja Egyházát a lelkekhez közelhozni. Mindegy! Úgy lesz minden, amint azt a Gondviselés akarja. Annyi azonban biztos, hogy bármily átalakulásokat rejtsen is magában a jövő, a krisztusi tanoknak szeretetet, felelősségtudatot és tiszta erkölcsöket hirdető erejét az emberiség nem tudja nélkülözni soha, semmiféle állami, vagy társadalmi berendezkedés mellett sem.

Amíg a gyermekek neveletlenek és kiskorúak, addig a szülői szeretetnek sokszor el kell némulnia és komoly figyelmeztetésnek, sőt kemény büntetésnek is helyt adni. Ezért hangzott régi századokban sokszor az Egyház ajkáról a feddés szava, sőt ha ez nem használt, a kiközösítés villámló büntetése uralkodókkal s népekkel szemben is.

Ma a népek már nagykorúak lettek. Az Egyház nem szűnt ugyan meg továbbra is édesanyjuk maradni, de már úgy beszél velük, mint a szülők szoktak felnőtt gyermekeik-

kel, — szemrehányást ma is tesz, ha kell, de már nem a régi kemény hangon, hanem sokkal inkább a bánkódó szeretet hangján. Ma is köztük van püspökeivel s papjaival, de ezeknek már nem szabad lenniök a püspökvárak elzárt ablaktáblái mögött trónoló egyházfejedelmeknek, hanem a hívek ezernyi testi-lelki baját először saját lelkükön átérző első pásztoroknak.

C) Amint pedig Krisztus akkor is Egyházával volt, mikor azt nagy világi fény, hatalom és pompa övezte, **nem kevésbbé lesz Egyházával, ha az egyszer talán minden külső hatalomtól és fénytől megfosztva teljesíti a hívek közt a krisztusi tanok hirdetésének szent misszióját.**

Péternek, az első pápának pásztorbotja fából volt. XI. Piusnak, a 261. pápának pásztorbotja aranyból van és ezüstből. Miből lesz az utolsó pápáé? Ki tudná megmondani!

a) Ha azonban *az Úr Jézus ma elmenne a Vatikánba* és ott a trónjáról leszálló és előtte porbahulló pápának hódolatát fogadná, egész biztosan nem venne el semmit az ő hatalmából, semmit az ő hatásköréből, de még az udvartartásából sem, a lakásából sem, az aranyos miseruhákból sem.

Mert az isteni Gondviselés akaratával történt, hogy az első háromszáz év alatt a pápák nem trónon ültek, hanem börtönben s hogy az első 32 pápa közül 30 halt vértanuhalált. Az isteni Gondviselés tudtával történt az is, hogy a középkorban a pápák és püspökök aranyos trónok magasságából, fénnyel és pompával övezve, vezették Krisztus nyáját. De ugyancsak az isteni Gondviselés tudtával fog történni, ha jönnek majd megint olyan idők, amelyekben ismét a katakombák egyszerűségében kell az örök Krisztus szent ügyét képviselnünk.

b) Nem tudjuk a jövőt. Nem tudjuk, mit tartogat Egyháza számára a Gondviselés.

De egyet tudunk. *Tudjuk, hogy az Egyháznak kettős arca van, isteni és emberi.* Tudjuk, hogy az isteni és emberi elem állandó közös munkájából ered az Egyház élete s csak, aki erre nem gondol, az botránkozik meg az Egyházra rakódó poron és hibákon.

Éppen mert az Egyház emberekből áll, mindig kiütköznek emberi gyöngeségek is. Nem szégyeljük bevallani Jakab apostollal, hogy «sokban vétünk mindnyájan». (Jak. 3, 2.) Nem szégyeljük bevallani, hogy hibáink voltak és 1900 év megszámlálhatatlan milliárd keresztényének fogya-

tékossága is nehezedik ránk. De az emberi kicsinység mellett észre kell venni az isteni nagyságot is: az Egyház arcán nemcsak emberi vonások láthatók, hanem annyi isteni vonás is áttetszik azon, hogy lehetetlen észre nem venni az isteni Gondviselés világos őrködését.

Aki elfogulatlan lélekkel tekint rá, az 1900 év ránca mögött is észreveszi, mint dolgozik benne szakadatlanul, meg nem fogyatkozó erővel a Szentlélek.

Aki mindezt látja, annak ma is úgy kell felkiáltania, mint ahogy felkiáltott Jákob, mikor fölébredt álmából: «Valóban az Úr van ezen a helyen és én nem is tudtam.» (Móz. I. 28, 16.) Annak el kell mondania a tanubizonyságot, amit maga az Úr tett saját maga mellett: «A vakok látnak, a sánták járnak, a poklosok megtisztulnak, a süketek hallanak, a halottak feltámadnak . . . És boldog az, aki bennem meg nem botránkozik». (Máté 11. 5, 6.)

De most felelj meg egy kérdésre, Kedves Testvérem: Tudsz-e te is így nézni az Egyházra, ezzel a gyermeki lelkes kegyelettel? Avagy mikor uzsonnák vagy zsúrozások cigarettafüstös levegőjében rágalmazzák szent vallásodat, nem állasz-e te is könnyelműen a vádaskodók mellé és nem úgy ítélsz-e te is, mint az a hírhedt velencei suszter?

Mit csinált ez a derék cipészmester? Bámészkodva állott az egyik világhírű olasz festő remek vászna előtt, és mikor megkérdezték tőle, tetszik-e a kép, fölényes ajkbiggyesztéssel felelte: «Hát hiszen szép, szép! De az egyik alaknak a cipőjén nem jó helyre van festve a zsinórnak a lyuka . . .»

Testvéreim! Egyházunk 1900 éve járja a történelem utait. Ezek az utak bizony porosak, göröngyösek, véresek, — megütközhetem-e azon, hogy néha az ő lába is porossá lett? Megütközhetem-e azon, hogy ideál és valóság itt sem fedik mindig egymást, amint semmi, de semmi dologban sem födik, amelyben az ember keze is benne van! . . .

Az Egyháznak kettős arca van. *És én szeretlek, Téged, katolikus Anyaszentegyház, a te külső arcod ráncai ellenére is, szeretlek külső életed esetleges hiánya ellenére is, mert szeretem a te belső arcodat, a lelkedet, a te belső életed forrását:* **szeretem az Úr Jézus Krisztust!** Amen.

XV.

A «türelmetlen» Egyház.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A mai beszéd szerves folytatása lesz a mult vasárnapinak. Az elfogulatlan ítélet kialakítása kívánja meg, hogy nyiltan szemébe nézzünk azoknak a kifogásoknak, amiket Egyházunkkal szemben felhoznak a fölületes emberek; azoknak is, amelyek valóban hiányai az egyházi életnek, de azoknak is, amelyek csak látszólag, csak felületes ítélettel nevezhetők hibáknak.

Voltak az Egyház történetében valóban szomorú lapok is és vannak az Egyház életében olyan jelenségek is, amelyeken fájdalmasan ütközik ki az Egyház kettős arcának emberi oldala. Ezeket mindnyájan fájlaljuk és dolgozunk azon hogy az emberi elem minél inkább háttérbe szoruljon az Egyházban. Dehát ezeket a hibákat teljesen kiküszöbölni sohasem lesz lehetséges, mert ezek együtt járnak az Egyház kettős arcával, kettős isteni és emberi természetével, mint erről szó volt a multkori beszédemben.

Vannak azonban az Egyháznak olyan tulajdonságai is életének olyan megnyilatkozásai is, amelyeket egyesek szintén hibáknak tartanak, hiányoknak és tökéletlenségnek amiket pedig éppen nem lehet azoknak nevezni. Felületesen ítélkező embereknek ilyen elhamarkodott vagy rosszindulatú megállapításait lépten-nyomon **hallhatjuk**; érdemes lesz tehát **részletesen megvizsgálni Egyházunknak ezen állitólagos hibáit,** hogy vajjon csakugyan hibák-e ezek és nem inkább erények-e, hogy botránkozni kell-e rajtuk vagy nem inkább Egyházunk igazságának jeleit fölismerni bennük.

És hogy lehetőleg minél több fölmerülhető nehézségnek szemébe tudjunk nézni, nemcsak a mai beszédet szentelem ennek a kérdésnek, hanem még a jövő vasárnapit is.

I. Egyházunk «türelmetlensége» a más vallásúakkal szemben.

Azok közt a «hibák» közt, amiket egyesek oly könnyen vetnek a szemünkre, talán legtöbbször szerepel *a katolikus Egyháznak bátor és következetes színvallása;* emiatt kell a legtöbb szemrehányást elviselnünk, emiatt nevezik Egyházunkat más vallások iránt **«türelmetlen»**-nek, **«intoleráns»**-nak.

«Hogy lehet ennyire türelmetlen a katolikus Egyház! — halljuk lépten-nyomon. Azt hirdeti, hogy csak ő az egyedül üdvözítő vallás. Pedig hát nem mindegy-e, hogy ki milyen templomban imádja az Istent? A többi keresztény vallás legalább elismeri a másiknak jogosultságát is, de a katolikus nem. Azt mondja, hogy rajta kívül nincs üdvösség! Dehát ez rettenetes! Lehetséges lenne, hogy mindenki elkárhozik, aki nem katolikus? . . .»

Így lázonganak sokan az Egyház ellen, így méltatlankodnak és botránkoznak, de csak azért, mert *A)* részben nem gondolják végig, hogy mit mondanak, *B)* részben pedig mert nem ismerik az Egyház tanításait, vagy csak félig ismerik.

A) Eszes emberhez az illik, hogy ha valamit állít, gondolja végig annak minden következményét is. Nos hát, gondoljuk csak végig, mi következik abból, ha azt mondjuk, hogy «mindegy az, ki melyik templomban imádja az Istent», vagyis hogy **minden vallás egyformán jó.**

a) Ha minden vallás egyformán jó, akkor nem értjük, *miért igyekszik mégis mindenik vallás magának nyerni meg az embereket!* Mire való akkor az a nagy térítési igyekezet? Ha egyformán jó mindegyik vallás, hát akkor a százféle szekták, a baptisták, nazarénusok, methodisták, adventisták, szombatosok, az üdv hadserege stb. miért agitálnak itt köztünk? Miért énekelnek vörösszalagos sapkákban, zenekarral, síppal-dobbal az emberek fülébe?

Nos, úgy-e, már ez a mindennapi tapasztalat is ellene mond annak, hogy «minden vallás egyformán jó!»

b) *De ellene mond a józan ész is. Állítsuk csak egy terembe egymás mellé a különféle vallások képviselőit:* micsoda zűrzavar lesz ott! Brahma, Mohamed, Mars, Jupiter, Luther, Kálvin, kőbálványok, Buddha, Olympuszi istenek — hát igazán mind egyformán méltó a tiszteletünkre?! Az egyik

teljesen ellenkező dolgokat tanít, mint a másik. Az egyik imádja, amit elvet a másik.

«Minden vallás egyformán jó», — ez a jelszó elterjedt már az egyszerűbb nép közt is, és vajjon vallásosabbá tette-e az embereket? Éppen nem! Hanem vallástalanokká! Mert ez a logika útja. Ha minden vallás egyformán jó, akkor tulajdonkép egyik sem jó. «Minden vallás egyformán jó», — ezt azok hirdetik, akik egyik vallást sem tartják meg.

c) *De ez az állítás ellene mond az erkölcsnek is.* A vallás mélyen belenyúl az emberek életébe. Civilizációt is teremt, erkölcsi kultúrát is. Ha helytelen a vallási alap, helytelen a nép kialakulása is. Bűnös olympuszi istenek: bűnös görög és római nép. Merev Buddha-szobrok: merev, tétlen nép. Igen: amilyen a vallás, olyan a nép! Tehát nem lehet mindegy, hogy milyen a vallása!

Hindosztánban kocsi kerekei elé vetették magukat, Karthagóban gyermekeket öltek, Mekkában emberi hekatombákat áldoztak — és ez mindegy az Istennek? Mindez egyformán kedves az Isten előtt? Egy Szent Alajos önmegtagadó élete annyit ért Istennek, mint a török szultán 150 feleséges háremje? Annyit? Egy Depaul Szent Vincének önmagát fölemésztő felebaráti szeretete annyi, mint a néhanapján reánk jövő szentimentális ellágyulás, amivel egyes vallások beérik?

A bálványozó pogány így imádkozik: «Te bika, te vagy az isten; te gólya, te ibisz, te macska, te dugóhúzó, te vagy az isten, téged imádlak». S mit szól ehhez Isten? Helyesli, jól van, mert hiszen «minden vallás egyformán jó».

A régi római így imádkozott: Vénusz, te isten vagy, az erkölcstelenség istene, hát én is az leszek. Merkur, te csaló vagy, én is az leszek. Mars, te dühös vagy, én is az leszek. A katolikus meg így imádkozik: «Uram, Te tiszta vagy, segíts, hogy én is az lehessek. Uram, Te igazságos vagy, segíts, hogy én is az lehessek! Uram, Te szelíd vagy, segíts, hogy én is az lehessek». És az Istennek ez mindegy? Mert ha «minden vallás egyformán jó», akkor mindegy! Látjátok, Testvérek, csak végig kell gondolni, hogy mi következik abból a könnyelműen odavetett állításból, hogy «mindegy az, hogy melyik templomban imádjuk az Istent». Így aztán könnyű botránkozni azoknak, akik nem gondolják végig, hogy mit mondanak.

B) Hasonlókép botránkoznak azonban azok is, akik nem ismerik helyesen és csak félig ismerik az Egyház tanítását.

A mi Egyházunk valóban azt állítja magáról, hogy egyedül ő Krisztus igaz Egyháza, tehát **a katolikus Egyház az egyedül üdvözítő Egyház s ezen kívül nincs üdvösség!** Mennyi neheztelést, mennyi szemrehányást kell e miatt elviselnünk azoktól, akik ezt a hittételt nem jól értik! «Hogy lehet ilyen türelmetlennek, ennyire arrogánsnak lenni!» — mondják.

Pedig csak jól kellene megérteni ezt a tételt, és mindjárt elsimulnának a félreértések.

a) Mikor a mi vallásunk azt hirdeti magáról, hogy ő az egyedül üdvözítő Egyház — mert ezt valóban hirdeti — ezzel azt mondja, hogy *csak ő van teljes birtokában a Krisztus által Egyházának adott hatalomnak s hogy a kinyilatkoztatás egészét és a kegyelmi eszközök teljességét csak ő őrizte meg.*

Igen, ezt tanítjuk.

Mit?

Azt, hogy Krisztus csak egy hajót adott, amellyel az életet át lehet úgy evezni, hogy a boldog örökkévalóság partjain kössünk ki. Azt, hogy Krisztusnak csak egy Egyháza van, és ez a katolikus Egyház. Azt, hogy egyedül nálunk van meg mindaz a tanítás, amit Krisztus hirdetett, mindaz a hatalom, amelyet átadott, mindazok az eszközök, amelyek lelkünket erősítik s védik.

Dehát hogyan meri ezt állítani az Egyház? Nem arrogancia-e azt állítani, hogy az Egyházon kívül nincs üdvösség?

Dehát ezt nem mi állítjuk, ezt Krisztus Urunk határozta így el! Isten szuverén úr teremtményei fölött. Tőle függ előírni az utat. «Ha valaki újra nem születik vízből és Szentlélektől, nem mehet be az Isten országába». (Ján. 3, 5.) «Én vagyok az út, az igazság és az élet». (Ján. 14, 6.) aki nem jár ezen az úton, elpusztul. «Aki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözül; aki pedig nem hiszen, elkárhozik». (Márk 16, 16.)

Ezek határozott szavak, ezeket csűrni-csavarni és elmagyarázni nem lehet!

b) Egyházunknak szemére vetik, hogy «türelmetlen», mert a felekezeteket nem ismeri el Krisztus igaz vallásának. *Dehát nem az Egyház a türelmetlen, hanem maga az igazság az!* Türelmetlen az igazság, mert nem tűri maga mellett a tévedést. Türelmetlen a napsugár, mert nem tűri maga mellett a jeget. Türelmetlen a matematika, mert nem tűri, hogy $2 \times 2 = 5$ legyen. És végül türelmetlen a katolikus Egyház, mert Krisztus csak egy vallást, csak egy Egyházat

alapított, ha tehát azt hiszi magáról, hogy ő Krisztus igaz Egyháza, akkor már abban a pillanatban azt is kell vallania, hogy a felekezetek nincsenek Krisztus teljes tanításának birtokában, vagyis hogy aki nem tagja a katolikus Egyháznak, az nem is üdvözülhet.

c) «*Ah! Hiszen éppen ez az arrogancia!* — kiáltják erre. *Hogy lehet ilyet mondani? Hogy a református, hogy a zsidó, hogy a mohamedán, hogy a pogány mind elkárhozik?* . . .»

— Dehát ki mondott ilyet? — kérdem a méltatlankodót.

— Te mondtad ép az előbb! Hogy, aki nem tagja a katolikus Egyháznak, az elkárhozik.

— Igen, igen . . ., de várj csak! Az igaz, hogy aki nem tartozik a katolikus Egyházhoz, elkárhozik. Azonban a katolikus Egyházhoz *kétfélekép tartozhatik valaki.* Tartózhatik úgy, hogy meg van katolikus módon keresztelve s ezáltal fölvételt nyert az Egyház tagjai közé: ilyen katolikus van a világon kb. 360 millió. De ugyancsak katolikusnak számítjuk azt a tömérdek jóakaratú embert is, született légyen bármelyik vallásban, aki nem hibás, hogy a katolikus Egyházat nem ismeri, aki meg van győződve vallása igazságáról és megtartja annak parancsait. *Lélekben és vágyban* ezek is tagjai az Egyháznak; következésképp ezek is részesei a krisztusi igazságnak s kegyelemnek.

Van tehát a világon közel 360 millió katolikus — a földi anyakönyvben; a mennyei anyakönyvekben azonban — vagyis az Isten mindentudása előtt — jóval több. Mert a katolikus Egyház saját gyermekeinek tekinti — mily fönséges tan! — mindazokat a más hitűeket is, akik, mint a tékozló fiú, útban vannak az atyai ház felé, de a köd és sötétség miatt még nem tudtak rátalálni. Egyházunk nem feledheti el az Üdvözítő szavait: «Egyéb juhaim is vannak melyek nem ez akolból valók» (Ján. 10, 16.); és amint nem hirdetjük, hogy minden katolikus üdvözül, épúgy azt sem, hogy minden máshitű elkárhozik. *Mert a jóhiszemű pogány vagy jóhiszemű tévelygő vágyban és lélekben az Egyházhoz tartozik.*

C) De azt hiszem — Testvéreim — ezek után már megfelelhetünk arra a kérdésre is, **hogy valóban intoleránse a mi vallásunk?**

A felelet egyszerű és világos: Hát igen, hittételeinkben dogmatikánkban valóban intoleránsak vagyunk; nem vagyunk azonban azok a polgári és szociális életben!

a) *Türelmetlenek vagyunk a dogmatikában.* Csak egy

vallás lehet igaz: s ez a katolikus! Erről meg vagyunk győződve. Amelyik vallás ezt nem meri állítani magáról, az már öngyilkosságot követ is el. De a mi Egyházunk meri ezt állítani. És meri belőle levonni a végső következményeket is. Ezért nem engedheti meg, hogy más istentiszteleteken részt vegyünk, mert ez hittagadás lenne. Ezért nem engedheti meg, hogy vegyesházasságban a gyermekek más vallásúakká legyenek, mert az hittagadás lenne. Kemény tétel ez? Az! De ha engedne, akkor mondhatnátok: ez az Egyház maga sem hisz saját igazában!

A katolikus Ehgyáz türelmetlen? Igaz, de az volt az Úr Krisztus is, mikor azt mondotta, hogy aki az Egyházra nem hallgat, «legyen neked mint a pogány és a vámos» (Máté 18, 17.)

És azok voltak az apostolok is, mikor kizárták a tévtanítókat. «Még ha mi, vagy egy angyal az égből hirdetne is nektek más evangéliumot, mint azt, amit nektek hirdettünk, átkozott legyen». (Gal. 1, 8.)

A hittételekben tehát valóban intoleránsak vagyunk, amint intoleráns nemcsak a hitigazság, hanem minden többi igazság is. A 2+2 nem «tolerálja», hogy 5 legyen. A kertész nem «tolerálja» a gyomot a virágágyban. A tanító nem «tolerálja» a téves feleletet, az orvos a betegséget, a bíró a gonosztevőt. Mihelyt meg vagyok győződve, hogy valami igaz, abban a pillanatban már intoleráns vagyok azzal szemben, ami ellenkezik meggyőződésemmel.

És ez helyes is! Csak azt ne követeljem, hogy aki más meggyőződésen van, annak be kell törni a fejét.

b) Éppen azért, ha hirdetjük is a dogmatikai intoleranciát, *nem hirdetjük ugyanazt a polgári életben is.* Igen, mi harcban vagyunk a tévelyekkel, de békében akarunk lenni a tévelygőkkel!

Megvetjük-e hát mi a más vallásúakat? Nem! Bár sajnáljuk, hogy nincsenek köztünk és bár forrón imádkozunk is azért, hogy beteljesedjék az Úr Jézus hő szívevágya az egy akolról és egy pásztorról, de azért tudjuk tisztelni a mások meggyőződését. A magunk hitelveiből persze nem tagadhatunk le semmit, és nem mondhatjuk, hogy «minden vallás egyformán jó», mert ez tulajdonkép annyit jelentene, hogy «minden vallás egyformán nem ér semmit».

Úgy gondolom — Testvéreim, — ezek után nem lehet több mondanivalónk a lépten-nyomon szemünkre hányt kifogásról.

«Aki nem tagja a katolikus Egyháznak, nem üdvözül.» Első hallásra valóban kemény beszéd. De ha aztán tudjuk, hogy a katolikus Egyház tagjának tart minden jószándékú embert, aki rendületlenül hiszi, hogy az ő vallása az igaz, és annak a vallásnak minden eszközét felhasználja arra, hogy Istent szolgálja, — akkor valóban nincs semmi «rettenetes» ebben a hittételben. Lehetne-e bőkezűbb az Egyház — tehát nem «türelmetlen», hanem ellenkezőleg «elnéző», — mint mikor azt hirdeti, hogy akik külsőleg Krisztus igaz vallásától messze tévelyegtek is, sőt talán Krisztusról nem is hallottak semmit sem, hogy még ezek is a katolikus Egyházhoz tartozhatnak! Így értjük már, hogy az Egyház magáénak vallja még a Krisztus előtt élt és Istent komolyan szerető és neki szolgáló embereket is és hirdeti, hogy az eljövendő Megváltó érdemei folytán még ezek is üdvözülhettek.

II. Egyházunk «türelmetlensége» saját híveivel szemben.

Egyházunk «türelmetlensége» saját híveivel szemben.

A katolikus Egyháznak azonban még sok más természetű szemrehányást is kell meghallania. Hogy más vallásúakkal szemben intoleráns, ezt vetik szemére egyesek. De mások meg éppen a másik véglettel vádolják: **hogy türelmetlen, intoleráns a saját híveivel szemben is.**

A) Vannak, akik nem tudják elviselni a tekintély elvének azt az erős kihangsúlyozását, azt **a megalkuvást nem tűrő engedelmességet,** amelyet az Egyház a saját híveitől megkövetel. «Ez már sok! — mondják. Bármit ír elő az Egyház, bármily mélyen beleszól is privát életembe és családi ügyeimbe, úgy kell fogadnom, mint az Isten szavát...»

a) Ez valóban így van: *amily engedelmes az Egyház Isten iránt, oly engedelmességet kíván a hívektől maga iránt.* Azért oly jellegzetesen katolikus erény az engedelmesség, mert Szent Pál is ezt emeli ki legerősebben Krisztus életéből: «Megalázta magát, engedelmes lett a halálig és pedig a halálig a keresztfán». (Fil. 2, 8.)

Az Egyház föltétlen engedelmességet kíván tőlünk, mert Krisztus őt bízta meg lelkünk üdvének gondozásával s ő érzi is ezt a nagy felelősséget. Az Egyházon fordul meg, mennyire terjed el Isten igaz tisztelete s mennyire terjed ki a megváltás hatása. Neki szól elsősorban Szent Pál figyel-

meztetése, hogy «hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan, ints, kérj, feddj minden türelemmel és tudománnyal». (Tim. II. 4, 2.)

b) Ha ezt megfontoljuk, már közelebb jutunk az *Egyház pszichológiájának megértéséhez.* Megértjük, miért oly érzékeny a tekintélytisztelet kérdésében: Isten tekintélyét képviseli köztünk. Ha valaki támadja őt, nem magát érzi megtámadva, hanem az Isten jogait. Ezt a kínzó felelősségérzetet kell kiéreznünk az Egyház hajlíthatatlan, nem alkuvó, engedelmességet követelő magatartásából.

És vajjon túlzott-e az Egyház öntudata, mellyel minden intézkedése mögött az Isten tekintélyét érzi, mikor valóban az Isten Fia mondta neki ezeket a döntő jelentőségű szavakat: «Aki titeket hallgat, engem hallgat, és aki titeket megvet, engem vet meg, aki pedig engem megvet, azt veti meg, ki engem küldött». (Luk. 10, 16.) Meg ezeket a szavakat: «Bizony mondom nektek, amiket megkötöztök a földön, meg lesznek kötve mennyekben is, és amiket föloldoztok a földön, fel lesznek oldozva mennyekben is» (Máté 18, 18.).

B) Ezeknek a gondolatoknak világánál meg tudunk felelni egy másik ellenvetésre is. «Az Egyház, amint türelmetlen a másvallásúakkal szemben, **úgy a saját híveivel szemben néha meg túl szigorú** és parancsaiban merevnek látszik. Vannak emberek, akiket kiátkoz. Másokat nem enged a gyónáshoz és áldozáshoz járulni. Mások szeretnének megházasodni és a katolikus Egyház nem esketi meg őket. Ez már mégis csak sok! . . .»

Pedig csak kissé kell mélyebben vizsgálni a felhozott dolgokat és megértjük az Egyház eljárásának helyességét.

a) Először is *az Egyház nem «átkoz ki» senkit.* Krisztus Egyháza áldani szokott, de átkozni soha! A kaszinókból sem «átkozzák ki» a méltatlan tagokat, hanem «kizárják». Az Egyház is csak kizárja őket. És ha a legutolsó falusi egyletnek joga van ahhoz, hogy tagjai közül kizárja azt, aki az egylet szabályainak nem felel meg, ezt a jogot a világ legnagyobb társulatától, a katolikus Egyháztól sem lehet megtagadni.

De előbb az illetőnek kellett valami főbenjáró dologban átlépnie az Egyház parancsát, és csak ezután szólalt meg az Egyház: Minthogy az alapszabályokat nem tartottad meg, magad fordítottál hátat nekem, tehát nem marad számomra más, mint levonni a következményeket: kizárlak tagjaim sorából és természetesen a tagsági jogok élvezetéből is. Ez az az annyiszor emlegetett «kiátkozás».

b) De higyjétek el, hogy Egyházunk erre a fájdalmas büntetésre is *csak a végső szükségben szánja el magát*. Vegyünk csak egy határozott esetet. Vegyesházasság készül, de reverzálist nem akar adni a nem katolikus fél. A katolikus Egyház nem nyugodhatik bele abba, hogy az ő hívének gyermekei közül csak egy is más vallásba kerüljön, s azért, ha nincs reverzális, nem esketi meg őket. Erre elmennek a másik vallás templomába esküdni. De ebben a pillanatban a katolikus fél már ujjat is húzott Egyházával s az Egyházából ki van zárva. Pár év mulva aztán a lelke nem hagy neki nyugtot, jönne gyónni, de nem lehet meggyóntatni, mert egyházilag nem érvényes házasságban él és ezen változtatni nem akar.

Ilyenkor jön aztán az elkeseredett zúgolódás, hogy az Egyház «kegyetlen», «szívtelen», «mégcsak gyónni sem engedi az embert» . . .

Pedig — Testvéreim — mondjátok, ki lépett dacosan először arra az útra, ahonnan nem tud aztán visszatérni? Az Egyháznak fáj legjobban, hogy egyes gyermekeivel szemben keménynek kell lennie: de nem tehet máskép, hacsak nem akar hűtlenné lenni Krisztus megbízásához.

*

Kedves Testvéreim! Krisztus nélkül nincs üdvösség. De Egyház nélkül sem, mert az Egyház a köztünk élő Krisztus. «Nem lehet annak atyja az Isten, akinek nem anyja az Egyház». (Szent Ciprián). Ezt mindig vallotta a kereszténység, hát szabad volna-e most ezt megtagadnunk? Krisztus vallása a katolikus vallás, — ebből a hitünkből nem engedünk. De ha valljuk is, hogy a mi vallásunk az igaz, azért nem bántjuk a másét; tudjuk, hogy a másik tévedésben van, vallásos meggyőződését mégis tiszteljük. De nem szűnünk meg soha imádkozni azért a napért, amelyen az Úr Jézus eléri legnagyobb örömét, hogy egy akol legyen s egy pásztor.

Valahányszor tehát könnyelműen rágalmazzák előttünk szent Egyházunkat, jussanak eszünkbe *Szent Ágoston* szavai (Enarr. in ps. 88.): «Szeressük az Urat, a mi Istenünket szeressük az ő Egyházát is. Istent, mint Atyánkat! Az Egyházat, mint anyánkat! . . Mit ér neked ha megvallod az Urat, tiszteled az Istent és dícséred, ha megvallod az ő Fiát, hogy az Atya jobbján ül, elfogadod, és amellett szidod az ő Egyházát? . . Ezért kedveseim, mindnyájan egyértel-

műleg állhatatosan tartsatok ki Isten, a mi Atyánk és az Egyház, a mi anyánk mellett». És valahányszor könnyelmű társaságban szent vallásunkat bántják, jusson eszünkbe *Szent Pál* figyelmeztetése: «Kérlek titeket, testvérek, tartsátok szemmel azokat, akik egyenetlenségeket és botránkozásokat okoznak azon tanítás ellenére, melyet tanultatok. Kerüljétek őket. Az ilyenek ugyanis nem Krisztus Urunknak szolgálnak . . . A békesség Istene tiporja össze hamarosan lábatok alatt a sátánt. Jézus Krisztusnak, a mi Urunknak kegyelme legyen veletek». (Róm. 16, 17—20.) Amen

XVI.

Az «elvilágiasodott» Egyház.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Krisztus szent Egyházának nincs semmi takargatni valója. Ezerkilencszázéves története oly szakadatlan sorozata nagyszerű és áldásos tevékenységének, hogy nyugodtan, megijedés nélkül vesszük észre arcán az esetleges ráncokat is, és történetének hatalmas, fényes köteteiben kiábrándulás nélkül olvassuk azt a néhány szomorú lapot is, mikor arcán fájdalmasan ütközött ki az emberi elem és elhomályosította az isteni vonásokat.

Igaza van a nagy magyar gondolkozónak, *br. Eötvös József*-nek, mikor így ír: «Abban, minek csaknem kétezeréves története van, persze sok olyat is találunk, mi aljasnak látszik. A századok, mint a vizek, folyásukban nem legtisztább részeiket rakják le, s ha a keresztény civilizáció hosszú multját tekintjük, valóban nincs mit bámulnunk egyes kinövésein, de ne feledjük el, hogy a fát nemcsak hasadozott kérgéből, — mely százados sebhelyeket visel —, hanem dús lombjaiból, virágaiból s gyümölcséből ítéljük meg, s vajjon, ki a kereszténységet eként tekinti, nem fogja-e elismerni nagyszerű jótékonyságát?»

A legutóbbi beszédben már szemügyre vettük egyikét-másikát ama kifogásoknak, amiket felületes emberek az Egyháznak hibául rónak fel és arra jöttünk rá, hogy ezek az Egyháznak nem hibái, hanem ellenkezőleg: erényei. Nem szeretném azonban, ha kedves hallgatóim lelkében csak nyoma is maradna bármily legkisebb kételynek is. Ezért a mai beszédben is még ezt a témát folytatom, hogy megvizsgálhassuk a többi ellenvetéseket is.

A mult vasárnapi beszédben szó volt az Egyház állítólagos «türelmetlenségéről», a maiban szó lesz az Egyház állítólagos «elvilágiasodásáról». Azokkal a szemrehányásokkal akarnék ma foglalkozni, amiket **az Egyháznak elvilágiasodása címén** tesznek felületesen ítélkező emberek.

Ugyan ki nem hallott volna még ilyesfajta beszédeket: A katolikus Egyház ma már messzire elszakadt a régi kereszténységtől, többé nem Krisztus ősi Egyháza. Krisztus azt mondta: «Az én országom nem e világból való» (Ján. 18, 36.), de a katolikus Egyház az ő főpapjai és pápái vagyonával, díszével, külső hatalmával, pápai arany tiarájával, aranyos miseruháival bizony nagyon is e világból való. Minek a pápának az a hatalmas vatikáni palota, tömérdek szobájával, kincseivel, mikor Krisztusnak és az apostoloknak nem volt hová fejüket lehajtaniok! Minek az a tömérdek hivatalnok, minek az a sok Péter-fillér, mikor Krisztus szegény volt és mezítláb járt! Minek az a sok szertartás, aranyos-bársonyos miseruha, drágaságok és egyházi műkincsek, mikor egyszerű kis szobácska csendjében is lehetne Istent imádni! Íme, a katolikus Egyház mily nagy mértékben elvilágiasodott!...

Kedves Testvéreim! Ki nem hallott volna már ilyen vagy ehhez hasonló kifogásokat, szemrehányásokat, botránkozásokat? Mit csináljunk? Megijedjünk tőlük?

Dehogy!

Nézzünk csak bátran szemükbe! Nyugodtan nézzünk szemébe valamennyi állításnak.

I. Az Egyház külső fénye és vagyona.

Legtöbbször **a pápaság külső fényét és az Egyház földi vagyonát** vetik szemünkre, mint az «elvilágiasodás» bizonyító jeleit.

A) Vannak, akik a pápák fényes palotáját, a Vatikánt kifogásolják, meg annak sok szobáját, hivatalnokát, irodáját, azt az egész óriási központi szervezetet, amellyel a pápa irányítja a világegyház ügyeit. **«Mire való az egyházkormányzatnak ez az egész óriási szervezete?** — kérdik méltatlankodva. **Hiszen mindebből Krisztus idejében semmi sem volt!»**

a) Hát ez az egy igaz: Krisztus idejében ebből nem volt semmi. *Mert nem volt rá semmi szükség!*

Be kell azonban látnunk, hogy ha Krisztus Urunk valóban az egész világra ki akarta terjeszteni Egyházát, akkor ehhez nagy apparátus is vált szükségessé. Amint nőtt az Egyház, úgy kellett nänie ennek a szervezetnek is. Krisztus idejében volt 12 apostol és 72 tanítvány; de ma a 12 apos-

tol 1500 püspökre növekedett és a 72 tanítvány 300.000 papra!

Amint a 30 éves felnőtt Krisztus már nem azt a ruhát hordta, amelyet a 3 éves gyermek-Krisztus hordott, épúgy a 360 milliós világegyháznak igazgatása megköveteli a plébániai és püspöki irodák s a római kongregációk, vagyis különféle egyházi minisztériumok tömegét, amik valóban nem voltak meg, mert fölöslegesek voltak a párszáz vagy ezer embert számláló ősegyházban. De e miatt még igazán nem lehet azt mondani, hogy a katolikus Egyház elvilágiasodott volna!

b) Továbbá ha Krisztus valóban *az egész világra ki akarta terjeszteni vallását*, akkor bizonyára nem ütközik meg azon, hogy a nyugati népek közt más ruhát hordanak hívei és papjai is, mint a keletiek közt, hogy másféle lakásban élnek, más társadalmi formák közt, másféle ételekkel táplálkoznak, és az idők változása és a korok haladása szerint nem mezítláb járnak, nem darócba öltöznek, nem sáskát és erdei mézet esznek . . . Mindezért még csak igazán nem lehet rájuk fogni, hogy elvilágiasodtak és Krisztustól eltávolodtak!

Krisztus azt ugyan mondotta apostolainak: «Kövessetek engem», de nem mondotta: «Kopírozzatok engem». Igen, kopírozzuk le magunkban a lelkét, a szellemét, de nem a külsejét!

Az Úr Jézus valószínűleg saruban járt, vagy talán mezítláb, de sehelsem olvassuk, hogy ezt mondta volna: «Tanuljatok tőlem és járjatok mezítláb», hanem ezt mondta: «Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű» (Máté 11, 29.).

Az Úr Jézus kenyeret, halat, datolyát, mézet evett és gyalog járt, de sohasem mondta hogy «ha ti nem így jártok és nem így étkeztek, nem lehettek az én tanítványaim».

Az Úr Jézus valószínűleg hosszú hajjal járt és szakállal, — de azért nem távoztak el tőle mai papjai, mert hogy nyírják a hajukat és borotválkoznak.

Az Úr Jézus evezős csónakon ment a tengeren, a mai misszionárius negyvenezer tonnás óceánjárón megy; Krisztus szamárháton vonult be Jeruzsálembe, a mai apostolutód autón jár hívei közé, — és még mindig nem szakadt el ezzel Krisztustól. Mert Krisztus úgy járt, úgy ruházkodott, úgy étkezett és úgy beszélt, mint saját korában az emberek: és Egyházától és papjaitól sem veszi zokon, ha külsőségekben ők is fölveszik a különböző népek és korok szokásait. Kínában

a hittérítők copfot viselnek, és én magam is láttam már egy katolikus indiánpapot, fején törzsének hatalmas tolldíszével, de azért nem merem rámondani, hogy ezzel már eltávozott Krisztustól.

B) «De kérem, — mondja erre valaki — nemcsak ilyesmikről van ám szó! Tessék csak arra felelni, **mire való az Egyháznak a földi vagyon, a birtok,** és mire való a pápának az a sok pénz, amit az egész világról küldenek neki Péter-fillér címén! Meg mikor a Szentszék kinevez valakit vagy kitüntet, mikor valamiért felmentvényt ad, pl. vegyes házassági ügyben, még azért is taksát, díjat kell fizetni! Most meg már külön pápai pénzt is vernek! Ezek sem az elvilágiasodás jelei?» — kérdik egyesek.

És hogy lássuk, mennyire nincs semmi takargatni valója Egyházunknak, nem térek ki ezek elől a kérdések elől sem.

a) Krisztus Egyháza ugyan nem e *világból* való, de e *világon* dolgozik. Nem húzhatja ki tehát magát az alól az általános törvény alól, hogy működésében neki anyagiakra is van szüksége. Mert hivatalnokait neki is fizetnie kell, a papírt és bélyeget, tintát és villanyt neki sem adják ingyen, templomokat építeni, szegényeket támogatni, missziókat elősegíteni pénz nélkül ő sem tud. Az Úr Jézusnak magának is volt az apostolokkal közös kasszája, melyet a szerencsétlen Júdás kezelt (Ján. 12, 6.); Krisztus tehát bizonyára nem ütközik meg azon, hogy Egyházának is van kasszája.

b) A világegyház igazgatása pénzbe kerül, tömérdek pénzbe, és *ezt adják össze a világ katolikus hívei Péter-fillér címen.* A Péter-fillérek valóban az Egyház alattvalói részéről az Egyház céljaira beszolgáltatott adófillérek. De önkéntes adók, — soha, senki sem hajtja be azokat! Ez a világon az egyetlen adónem, amelyet mindenki kész örömmel, szívesen fizet meg. Mert aki nem örömmel fizetné, az nem is fizeti.

De — már engedjétek meg, hogy ilyen nyiltan beszélek — ezt a pénzt a pápa nem a saját konyhájára költi. Nem tudom, van-e jobb módú középosztályú család, amelyiknek asztala utól nem érné a pápa asztalát! Egyik nemrégi beszédemben ezt ugyan már szóvátettem; de kénytelen vagyok újra kitérni erre, mert még mindig vannak, akik talán azt is elhiszik, hogy mikor a pápa leül az ebédjéhez, aranykorona van a fején . . .

Hát akkor mire megy a Péter-fillér? Megy az Egyház kormányzásában a pápának segédkező hivatalokra, megy a

pápa állandó jótékonyságára, amellyel csapást szenvedő híveit szerte a világon mindenütt fölkeresi, és megy a hithirdetés műveire.

Az a márványból ragyogó Szent Péter-bazilika nem a pápa kedvéért van, hanem az egész katolikus Egyház kedvéért. Azokban a fényes vatikáni termekben nem egy gazdag magánember él — mondjuk egy nagytőkés bankár —, hanem 360 millió katolikusnak feje. És ha már 4—5 milliós kis országok is súlyt helyeznek arra, hogy államfőjük megfelelő fényben és lakásban éljen, zokon veheti-e bárki is a 360 milliós katolikus Egyháznak, ha neki is jól esik az, hogy fejét a Vatikán gyönyörű termeiben találja meg?

De hangsúlyozom, hogy mindez nem lényege az Egyháznak. És ha egyszer rémes földrengés rázná meg Róma földjét, és romba dőlne a Szent Péter-templom minden fala és tűz emésztené meg a Vatikán minden múzeumát, műkincsét és pompás szobáit, az Egyház nem vesztene semmi eleven értéket általa. Elég neki, ha megmarad Szent Péter sírja, annak a Péternek sírja, aki elődje minden pápának, és szikla-köve az örök Egyháznak.

Ez jusson eszünkbe, mikor felületes emberek szemünkbe vágják, hogy az Egyház eltért régi egyszerűségétől és hogy a pápaságot a fény és hatalom elvilágiasította. Jusson eszünkbe az a nagy dícséret, amellyel a történelmet nem ismerő tudatlanokat már *Schiller* végérvényesen elintézte, mikor így írt a pápákról: «Láttunk császárokat és királyokat, fényes eszű államférfiakat és hajlíthatatlan harcosokat, akik a körülmények szorongatása alatt jogokat áldoztak fel, elveikhez hűtlenekké lettek és a kényszerűségnek engedtek; de ilyesmi egy pápával ritkán történt meg, vagy soha. Még mikor nyomorban vándorolt is, mikor Olaszországban nem volt egy talpalatnyi földje sem és egyetlen hűséges lelke sem és mikor idegenek könyörületességéből élt, akkor is állhatatosan kitartott a pápai szék és az Egyház jogai mellett . . . Bármenynyire különböztek légyen is a pápák temperamentumban, gondolkodásban és képességekben, egyformán állhatatosak, egyformán hasonlóak, egyformán változatlanok voltak politikájukban. Képességük, temperamentumuk, gondolkodásuk látszólag nem is játszott szerepet állásuk betöltésénél; szinte azt mondanók, hogy személyiségük felolvadt a méltóságukba és szenvedélyük kialudt a hármas korona alatt. És bár mindegyik meghalt pápával a trónöröklés lánca megszakadt és minden új pápához újonnan kellett azt kapcsolni,

és ámbár a világ egyetlen trónja sem változtatta annyiszor urát, egyiket sem töltötték be s hagyták el oly viharok közt, mégis ez volt a keresztény világ egyetlen trónja, amelyről sohasem látszott, hogy birtoklóját megváltoztatja, mert csak a pápák haltak meg, de a lélek, mely őket éltette, halhatatlan volt».[1]

II. Szertartásaink pompája.

Egyházunkra tehát nem lehet az elvilágiasodást ráfogni azért, mert világot átfogó munkásságához óriási hierarchiára és hivatalokra van szüksége. De époly kevéssé állhatnak meg azok az ellenvetések is, amelyek **liturgiánk pompás változatossága s a liturgikus ruhák és edények gazdagsága miatt akarnak minket elvilágiasodással vádolni.**

«Minek az a tömérdek szertartás, ami pl. egy püspöki misén történik? Fölállnak, leülnek, idemennek, odamennek, füstölnek, csengetnek, énekelnek . . . És azok a drága, bársonyos meg selyemruhák, meg arany kelyhek» . . .

Látjátok, Testvéreim, nem futunk meg az ilyen szemrehányások elől sem.

A) Mindenekelőtt is vegyük fontolóra, hogy a mai liturgia és liturgikus öltözék mögött hosszú évszázadok vannak, ez tehát régmult idők keresztény nemzedékétől, **keresztény őseinktől ránkmaradt kegyeletes örökség.**

a) Magam is meg vagyok arról győződve, *hogy ha az Egyház ma szerkesztené meg liturgikus ruháit és szertartásait, más, sokkal egyszerűbb módon alkotná meg azokat.*

Ámde ezeket a ruhákat és szertartásokat, cerimóniákat és mozdulatokat sok-sok évszázad előtt, olyan időkben hozták be szokásba, amikor még ilyen szertartásosan éltek maguk az emberek is, és amikor ilyen drágagyöngyös szövetekben és kelmékben jártak ünnepélyes alkalmakkor maguk az emberek is.

b) Dehát akkor miért nem egyszerűsítjük le azokat a mai gondolkodás szerint? — kérdezhetné valaki.

Nemrégiben még valóban hódított a technikai haladástól elbódult emberiség közt az a jelszó: Szakítani a multtal! Elfeledni a multat! Csak haladás, csak haladás!

[1] *Schiller:* Universalhistorische Übersicht der merkwürdigsten Staatsbegebenheiten zur Zeit Friedrichs I. (X. [2] 41.)

Ma azonban már kezdünk kijózanodni. Kezdünk rájönni, hogy amint a jövő a jelenből alakul, úgy a jelen is csak a multon épülhet. *Kezdjük megbecsülni a multat mindenütt és minden vonatkozásban!* A család megbecsüli őseit és büszkén akasztja ki képeiket a szobában. A nemzet megbecsüli történetét, és büszkén tanítja azt az új generációnak. A népben megbecsüljük a régi színpompás viseletet és ceremóniás szokásokat és pontos folklorisztikus munkával gyüjtjük össze és őrizzük meg a pusztulástól. De akkor megütközhetik-e valaki józanul azon, ha a mi katolikus Egyházunk is büszke 1900 éves multjára és a multját megbecsülő kegyelet arra viszi, hogy ne egyszerűsítsen még ma sem azokon a régi, színpompás szertartásokon!

Régi magyar elődeink színes bársonyokba és sujtásos mentékbe, vitézkötéses nadrágokba és pengő sarkantyús csizmákba öltöztek. Ma már nem ez a mindennapi ruházkodás divatja. De vajjon megütközik-e valaki azon, ha a nemzet nagyjai ünnepélyes alkalmakkor, az állam életének nevezetes eseményeihez nem a mindennapi ruhájukat veszik fel, hanem díszruhát öltenek? Ha pedig a közélet előkelőségeivel és a közélet ünnepélyes alkalmaival szemben ilyen megértőek vagyunk, miért nem vagyunk hasonlókép megértőek a vallási élet legnagyobb eseményeivel és legünnepélyesebb cselekedetével, a szentmisével és az ezt végző pappal szemben?

A katonák is egyenruhát hordanak és pedig ünnepélyesebb alkalmakra díszesebb egyenruhát, finom színes szövetből, arany sujtásokkal. Miért hordanak egyenruhát, holott a munkájukat civilkabátban vagy turista nadrágban is éppen úgy el tudnák végezni? Azért, hogy mindenki lássa róluk, hogy ők nem egyszerű magánemberek, hanem az országnak szolgái. A katonáknak senki sem rója fel egyenruhájukat. Hát akkor miért nem vagyunk hasonló megértéssel a misézö papokkal szemben is? Miért kifogásoljuk, hogy őket is díszes egyenruhába öltözteti az Egyház, amikor az oltárhoz lépnek és evvel a ruhával is jelzi, hogy nem mint magánemberek, hanem mint Istennek szolgái lépnek oda!

B) És itt jutunk el a felelet második részéhez is.

Azok u. i., akik megbotránkoznak a drága selyem miseruhákon, aranyos kelyheken, földíszített templomokon, elfelejtik, hogy mindez a dísz nem azoknak szól, akik azt hordják, **hanem szól az Istennek, akinek tiszteletére illik legszebb és legértékesebb kincseinket is felhasználni.**

a) Aki nem hinné, hogy mindez a fény és liturgikus

pompa valóban nem az embernek szól, *vegyen részt az új pápa koronázásán*, és figyelje meg, hogy mikor a pápa a legnagyobb egyházi pompa kellős közepén bevonul a Szent Péter-dómba, mint égetnek el előtte egy csomó kanócot és mint mondják fülébe: «Beatissime Pater, sic transit gloria mundi», «Szentséges Atya, így múlik el a világ dicsősége!»

A mi szertartásaink fénye és pompája tehát nem a misézö papnak vagy püspöknek szól, hanem egyedül az Istennek. És egész bizonyos, hogy sokkal inkább érhetne minket az elvilágiasodás vádja, ha az évezredes szokásból kifejlödött fehér miseing és selyem miseruhák helyett frakkban vagy szmokingban — hogy ne mondjam: pizsamában — állnánk az oltárhoz a legszentebb áldozatot bemutatni.

Csak feleljetek ti magatok, jobban szolgálná-e az Egyház az Isten ügyét, előmozdítaná-e azzal az Isten tiszteletét, ha a vallásos öseinktől reánk maradt aranybrokát miseruhákat eladná régiségkereskedőknek, hogy aztán a lipótvárosi gazdag szalonokban kerevetterítő legyen belőlük? Hát ez már helyes volna, úgy-e? És ha templomából leszedne minden díszt, szentképet és szobrot, hogy olyan legyen az, mint egy fehérre meszelt hombár, akkor már előmozdítaná az Isten tiszteletét, úgy-e?

Ha pedig valaki azt mondaná — mint szokták is mondani, — hogy «Krisztus szegény volt, egyszerűen élt és tőle idegen ez a nagy fény és pompa», annak jusson eszébe, hogy szertartásainkban nemcsak a földön önkéntes szegénységben élt Krisztust tiszteljük, hanem *az önkéntes szenvedése által a mennyei fényesség ragyogását kiérdemelt Krisztus-királyt is;* meg jusson eszébe, hogy mikor Júdás zúgolódott a Krisztus lábára kiöntött drága olaj eltékozlása miatt, maga az Úr milyen szelíd szavakkal kelt védelmére Magdolna tékozló szeretetének!

b) Igaz tehát, hogy a mi szertartásaink gazdagok és színpompásak. Az is igaz, hogy Szent Péter idejében még nem volt márványfalú Vatikán, sem gobelines audienciás terem. *De ha Szent Péter egyszer föltámadna* és örökmécsekkel megvilágított sírjából kikelve, áthaladna a Szent Péter-templom ívei alatt és benyitna a Vatikánba és belépne XI. Pius dolgozószobájába . . . egész biztos, hogy nem nézne ismeretlenül Piusra, nem csóválná fejét, nem csodálkoznék, hanem inkább így valahogy szólana:

Testvérem! Üdvözöllek téged, a sziklát, aki valaha én voltam. Ezerkilencszáz év! Bizony az óriási idő — mi előt-

tünk, emberek előtt. De Isten előtt «ezer esztendő olyan, mint az eltűnt tegnapi nap». (Zsolt. 89, 4.)

Azóta bizony elváltozott ez a földi élet. Az én ruhám más volt, mint a te ruhád. Az én lakásom más, mint a tied. Az én nyelvem más, mint a tied . . . Sok minden másképen van ma, mint volt az én időmben. Csak egyben nincs köztünk semmi különbség: a hitünkben! Amit Krisztus Urunkról tanítasz, én is azt tanítottam. Amit az ő megváltásáról hirdetsz apostoli irataidban, én is azt hirdettem. Ami szentségeket kiszolgáltatsz, én is kiszolgáltattam.

Egy a hitünk. És egy a szeretetünk is! Én Néró előtt álltam ki Krisztusom mellett, te kiállasz az orosz, a mexikói a spanyol Nérók ellen . . . Amit itt látok ma a katolikus Egyházban, a szertartások, a fényes ruhák, az ünnepek, a búcsújárások, ha én nem is ismertem azokat, mindez természetes kifejlődése, kivirágzása annak a magnak, amelyet Krisztus Urunk vetett el . . .

Ilyesvalamiképen beszélne Péter a mai pápához és aztán visszamenne sírjába. És egészen bizonyos, hogy nem Wittenbergbe menne nyugodni, sem Genfbe, sem Oxfordba, sem Pétervárra, sem Konstantinápolyba, hanem megintcsak a katolikus Rómában választaná meg újra síri nyugvóhelyét.

Kedves Testvéreim! Egyesek azt vetik az Egyház szemére, hogy elvilágiasodott, mások ugyanakkor azért támadják, mert elmaradt a világtól, nem halad eléggé a korral, nem érti meg az elváltozott idők szavát. Hogy az Egyház valóban nem világiasodott el, minden okoskodásnál jobban bizonyítja az a tény, hogy a világ mindig üldözte és gyűlölte a katolikus Egyházat. Nem mondta-e meg az Úr előre az ő követőinek: «Ha a világból valók volnátok, a világ szeretné azt, ami övé; de mivelhogy nem vagytok e világból valók . . . azért gyűlöl benneteket a világ». (Ján. 15. 19.) Az a szakadatlan gyűlölet, mellyel a «világ» ma is üldözi Krisztus Egyházát legcsattanósabb tanuság a mellett, hogy ez az Egyház valóban nem «világiasodott el».

Fájdalom, voltak az egyháztörténelemnek szomorú lapjai is — mint ezt a mult beszédekben láttuk; voltak, mert az Úr törékeny és bűnre hajló emberi kezekbe tette le isteni Egyházának földi sorsát. Aki azonban elfogulatlan lélekkel kíséri végig az Egyház történetét, nem vonhatja kétségbe a neves írónak, *Bougaudnak* megállapítását:

«Az örökkévalóság felé tartó útján az Egyház egy csapat gyöngét és beteget is cipel magával, akiket nem hagyhat magukra. Nagy csomó bűnöst is hordoz karjaiban, akiknek folytonos bukdácsolása miatt sokan tévesen ítélnek magáról az Egyházról is. Tömérdek halottat is hordoz a keblén, akiket minden szeretetével sem képes föltámasztani, és akiknek botránkoztató életmódja mint megannyi folt tűnik föl az ő fehér ruháján. De szépségét mindez el nem sötétíti, főleg tönkre nem teszi, bár sokszor elfátyolozza. Útját ez meg nem akasztja, bár néha megnehezíti. Továbbra is folyton tiszta és folt nélküli marad, bármilyen sárosnak látszik is ruhája. Bizonyos korokban isteni Vőlegényéhez hasonlít, akit valaha összeköpdösve és vérrel borítva láttak, megfosztva minden fönségtől és bélpokloshoz hasonlóvá téve . . . De bárha az Üdvözítő módjára szidják is és köpködjék is az Egyházat és ha ezer sebből vérzik is, belső lényegében érintetlen marad. Ezekből az elkerülhetetlen gyöngeségekből és tökéletlenségekből mindig az alázatosság, tisztaság, isten- és emberszeretet fönséges virágai fognak kifakadni. Csak csodálnunk lehet ezt a páratlan alkotást. Teste a földé, elke a mennyországé».

Egyházam teste a földé, lelke a mennyországé, — én pedig akarok lenni teljesen az én katolikus Egyházamé.

Egyházam hű fia akarok lenni most e földön, hogy lehessek egyszer Istennek boldog gyermeke majd az égben! Amen.

XVII.

Az Egyház érdemei. (I.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Az Úr Jézus egész földi tevékenységét utólérhetetlen tömörséggel foglalja egybe az Apostolok Cselekedete, mikor ezt mondja róla: «Körüljárt, jót cselekedvén». (Ap. Csel. 10, 38.) Az ő egész földi élete áldás és jócselekedet volt.

A katolikus Egyház Krisztus titokzatos teste, a köztünk tovább élő Krisztus. Csak egész természetes tehát, hogy az ő működésére is érvényesnek kell lennie a Szentírás megállapításának: «Körüljárt, jót cselekedvén».

Annyiszor hallunk beszélni «keresztény kultúráról» és «keresztény civilizációról», hogy most — az Egyházról szóló beszédekkel kapcsolatban — alaposabban is meg szeretném vizsgálni az Egyház áldásait, jócselekedeteit, kulturális érdemeit. XIII. Leó pápa az «Inscrutabili» kezdetű enciklikában a katolikus Egyházat «a civilizáció anyjának» nevezte. Vajjon nemcsak föllengzős lelkendezés-e ez, nem alaptalan nagyotmondás-e? Vajjon valóban igaz-e, hogy nincs a világnak egyetlen intézménye sem, amelynek az emberiség az igazi kultúra terén csak megközelítőleg is annyit köszönhetne, mint a katolikus Egyháznak? Vajjon nem túloz-e az az író, aki ezt állapítja meg: «Forgathatja az ember a dolgot, ahogy akarja, mégis igaz marad, hogy ez a Nyugat-Európa belső lényege szerint a latin Egyháznak, a Szentszéknek, a római pápaságnak teremtménye».[1]

Ha a mai és a következő beszédben közelről fogjuk vizsgálni az Egyház érdemeit azért tesszük, hogy ezzel is magasabbra szítsuk öntudatos szeretetünk lángját a mi szent katolikus Egyházunk iránt.

Mik tehát az Egyház érdemei, amelyekkel örök hálára kötelezte az emberiséget?

[1] Jakob Philipp *Fallmerayer:* Gesammelte Schriften II. 202. l.

I. Az Egyház őrzi Krisztus tanítását.

A katolikus Egyháznak legelső érdeme — amely elhomályosítja minden később említendő érdemét — az, hogy **sértetlen tisztaságban őrzi Krisztus tanítását.**

A) Senki a katolikus Egyháztól nem tudja megtagadni **azt a nagy érdemet, hogy az elmult századok viharaiban sértetlenül és teljes tisztaságban őrizte meg számunkra Krisztus drága örökségét.**

a) Krisztus nélkül nincs kereszténység. De viszont nézzünk körül az egész világon: *hol találjuk meg épen, torzítás nélkül Krisztus arcát? Csak a katolikus Egyházban!* Bárhová fordítsuk tekintetünket, Krisztus Urunk képe mindenütt hiányos; vagy elvettek belőle, vagy eltorzították vonásait. Arius tagadta, hogy Krisztus Isten volt, Nestorius tagadta, hogy egy személy volt, Eutyches tagadta, hogy isteni és emberi természete volt, Sergius tagadta Krisztus szabad emberi akaratát, Apollinaris az emberi lelkét, Basiledes Krisztus emberi testét. Mily elkeseredett harcokban védelmezte az Egyház Krisztus személyét e régi eretnekek ellen!

És jöttek új ellenségek, a régieknél veszedelmesebbek. Az egyik azt hirdette, hogy Krisztus nem is élt soha, csak legenda az egész. A másik, hogy Krisztus ügyes hipnotizőr volt. A harmadik, hogy álmodozó, rajongó. A negyedik, hogy Ő volt az első szocialista . . . Elgondolni is rettenetes, mi maradt volna Krisztusból, ha a gyűlölet és gonoszság tajtékzó hullámai közt védőn nem emeli magasra Krisztus áldott képét a katolikus Egyház.

b) De aztán jött napjaink még veszedelmesebb ellensége, százszorta veszélyesebb minden eddiginél: *a hitetlenség, a szervezett istentagadás.*

Ki nem hallotta volna még, mily támadóan dolgozik a szervezett istentagadás! Ha két becsületes magyar ember találkozik, így köszöntik egymást: «Adjon Isten» és a másik rámondja: «Fogadj Isten». De ha ma a Szovjetben egy orosz ember találkozik a másikkal, így kell köszönnie: «Nincs Isten». És a másik ráfeleli: «Nem is volt, nem is lesz».

És csak lapozzuk végig ezeknek az istenteleneknek folyóiratait: kit támadnak legelkeseredettebb gyűlölettel? A római pápát! Csak bele kell nézni az orosz elemi iskolai olvasókönyvekbe: kire szórnak ott legtöbb epét-tajtékot,

sarat, rágalmakat? A római katolikus Egyházra! Vajjon miért? Mert érzik, hogy ez az ő sikerük egyetlen komoly akadálya. Mert érzik, hogy Krisztus — akit ők ki akarnak irtani az emberek lelkéből — a katolikus Egyházban él és működik, itt található fel az egész, a hamisítatlan Krisztus, az a Krisztus, akit a próféták megjövendöltek, az a Krisztus, akiről az evangéliumok írnak, az egész Krisztus istenségével s emberségével, minden parancsával és szentségével, áldó kezével és irgalmazó szívével, az a Krisztus, aki mennybemenetele napján így szólt ehhez az Egyházhoz: «Elmenvén, tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya, Fiú és Szentlélek nevében; tanítván őket megtartani mind, amiket parancsoltam nektek». (Máté 28, 19, 20.)

B) És ebben áll az Egyház legfőbb áldása és legnagyobb érdeme: **Krisztus parancsára tanítja az embereket, megszenteli őket és az örök életre vezeti.**

a) Az Egyház tulajdonkép a megváltás állandósítása, *a köztünk tovább élő Krisztus.* Már pedig Krisztus megtestesülésének az volt a célja, hogy az embert istenközelségbe emelje, megszentelje. Ezért imádkozik az Egyház, ezért hirdeti Isten igéjét, ezért mutatja be a szentmiseáldozatot s ezért osztja a szentségeket. Krisztus azért jött, hogy az embereknek «életük legyen és minél több legyen» (Ján 10, 10.)

b) Ha tehát pontosabban akarnók leírni, mik az Egyház vallási érdemei, csak el kell gondolnunk, mi lenne az Egyház nélkül, *mit veszítene a világ, ha az Egyház eltűnnék.*

Elgondolni is rettenetes! . . . Mi lenne az emberiségből, ha eltűnnék lelkéből a hit! A hit a világot teremtő és gondozó Istenben! A hit az isteni Gondviselésben! A hit az isteni igazságban és jutalmazásban! A hit az isteni irgalomban és szeretetben!

Mi lenne, ha eltűnnék közülünk az Úr Jézus Krisztus! Pedig ha nem volna Egyház, mely szakadatlanul hirdeti Krisztust, az ő alakját is épúgy belepné a századok pora mint a történelem minden többi szereplőjét belepte.

És mi lenne, ha elapadna az a hét forrás, amely a megváltás kegyelmét ontja felénk az Egyházban! . . .

Mily sivárság, mily tátongó mélység, mily lelki üresség maradna itt körülöttünk! És hogy az Egyház mindezt megőrizte számunkra, ebben áll az ő legfőbb érdeme. És elsősorban ezért érvényesek róla is a Szentírás szavai: «Körüljárt, jót cselekedvén».

II. Az Egyház érdemei az erkölcsi világrend védelmében.

De ha valóban az is az Egyház első célja és legfőbb érdeme, hogy Krisztus tanítását hamisítatlanul őrizze és Krisztus gyermekeinek lelki emelkedését gondozza, vannak ezenkívül más áldásai is, amelyekre ha nem is elsősorban hivatkozunk, de amelyeket elhallgatni mégsem volna méltányos dolog.

Mindenekelőtt is gondolok **az erkölcsi világrend rendületlen megvédelmezésére.**

A) Mind a katolikus Egyház eszméje, mind pedig annak 1900 éves története kezesség amellett, hogy ha a világon mindenütt meginoghat is az erkölcsi rend alapja, ha filozófusok, hadvezérek, politikusok és pénzemberek elárulhatják is a becsületet és erkölcsöt, *van egy szikla a világon, mely meg nem inogva emelkedik ki a változó hullámok áradatából:* **az Egyház sziklája.**

a) Az Egyháznak nem hivatása, hogy az államok politikájába beleszóljon; de szent hivatása és feladata *azokat az erkölcsi alapokat biztosítani*, amelyek nélkül nincs emberies, rendezett társadalmi élet. Mindenki meginoghat a világon, mindenki zavarba jöhet, mindenkinek lehetnek gyönge percei, melyekben hűtlenné válik az erkölcshöz, csak a katolikus Egyház nem tagadta meg soha a krisztusi erkölcsöket, nem alkudott el belőlük soha semmit, hanem zsarnokoknak és forradalmároknak, Nérónak és Cézároknak, Napoleonoknak, Henrikeknek és Fülöpöknek ugyanazzal a bátorsággal vetette szemére bűneiket, amellyel Keresztelő Szent János vágta szemébe a hatalmas Heródesnek: «Non licet tibi», «nem szabad neked» (Márk 6, 18.) ezt vagy azt tenned!

Akár a hamis bölcselet tévtanaiba akarják ringatni a világot, akár veszedelmes erkölcsi tételek vezetnék azt félre, az Egyház rögtön fölemeli szavát. Fájdalom, sokan nem hallgatnak rá, de legalább nem mondhatják, hogy senki sem figyelmeztetett minket.

b) *És ezáltal vált az Egyház a legelső kultúrtényezővé.* Nem könnyű megfelelő és pontos meghatározását adni a kultúrának, abban azonban mindenki megegyezik, hogy az emberi kultúra az emberi természet tökéletesítését, fölemelését, megnemesítését jelenti, virágbafakasztását azoknak az értékeknek, amik bennünk csirában megvannak.

Ha azonban ez igaz, akkor a katolicizmus a legfőbb, legerősebb, legértékesebb kultúrtényező, mert alapítója, az Istenfia, a legszárnyalóbb lelki emelkedés vágyát fakasztotta bennünk. Krisztus azért jött, hogy az embereknek «életük legyen és minél több legyen». (Ján. 10, 10.) Ő nemcsak parancsot adott az embereknek: «Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes» (Máté 5, 48.), — hanem hatalmat is adott nekik, hogy «Isten gyermekeivé legyenek». (Ján. 1, 12.)

Ebből a nagyszerű talajból nőttek ki a szentek, akik a gyönge, bűnre hajló emberi természetet az Egyház szentségein keresztül áramló isteni kegyelem erejével az istenközelség szédületes magaslatára emelték. Külön beszédet lehetne arról tartani, mily érdeme az Egyháznak, hogy a szenteket adta az emberiségnek, és a földi élet lapályaiba beleállította ezeket a hófehér hegycsúcsokat, hogy biztató, bátorító, erősítő tekintettel nézhessünk fel rájuk, mikor néha nagyon elfog a keserűség és reménytelen lemondás az emberi gonoszság feneketlen mélységének láttára.

B) **Értsük meg tehát az Egyháznak ezt a meg nem alkuvó erkölcsi szigorúságát!** Voltak valaha, akik e miatt azt fogták rá, hogy ellensége a kultúrának s a földi életnek. De ma már egyre többen jönnek rá nemkatolikus kultúrtörténészek is, hogy az igazi kultúra érdekét szolgálják még azok az egyházi parancsok is, amelyek látszólag a földi kultúrának vagy a földi javak élvezetének útjában állanak.

a) Volt idő, amikor pl. az Egyháznak szemére vetették, hogy *a vasárnapi pihenés megkövetelésével* akadályozza a nagyszabású földi tevékenység kifejtését. Ma azonban senki sincs már, aki be nem látná, hogy az ember nem gép, amelyet megállás nélkül lehet dolgoztatni, hanem élő lény, akinek lelke is van s ennek a léleknek vasárnapi vallásos megerősítése s ugyanakkor a testnek pihentetése csak elviselhetőbbé és értékesebbé teszi a hétköznapi tevékenységet.

Semmi sem állhat tőlünk, a kereszténységtől távolabb, mint kárhoztatni azt a páratlan szorgoskodást, amellyel az emberi kéz ma a kultúra fejlesztésén dolgozik. Ami ellen a kereszténység óvást emel, az a túlhajtott egyoldalúság, mely a folytonos külső tevékenységben megfeledkezik a benső Énről, mintha az ember lenne a kultúráért, s nem fordítva. Ma már belátjuk, hogy az Egyháznak nagyon is igaza van a vasárnapi munkaszünettel; mert ha keresztény-

séggel át nem itatjuk a kultúrát, átokká válik az, mely külső, fényes csillogása alatt ijesztő nyomorúságot takar.

b) Mások túl szigorúnak tartják *a VI. parancs meg nem alkuvó hirdetését*, mert ezzel megfosztja az Egyház az embereket az érzékiség féktelen kiélvezésétől. Pedig tömérdek testi-lelki nyomorúság, betegség, őrültek háza és kórház tanuskodik amellett, hogy mivé válnék az emberiség a VI. parancs korlátozása nélkül.

c) Ismét mások *a böjti paranccsal szemben állnak értetlenül*. Mire való ez? — kérdik méltatlankodva. Miért nem engedi az Egyház élvezni még a föld ártatlan örömeit sem?

Hogy ma a böjt annyira könnyű, hogy kötelessége betöltésében senkit sem akadályoz, erről nem is kell beszélnem. De igen is ki kell emelnem azt az előnyt, amit a böjti parancs a lelki értékek uralomra jutása terén jelent. Hiszen az ember annyira a földhöz ragad, annyira az érzékek uralma alatt nyög, hogy valósággal örülnöm kellene, mikor jön a péntek vagy más böjt és most meg kell tagadnom érzékeimtől ezt vagy azt, ami pedig olyan jól esnék most is — és ezáltal a lélek uralmát újra biztosíthatom az anyag felett.

Ime — Testvéreim — az Egyház sohasem rombolni akar, hanem építeni, és még ott is, ahol látszólag lefog, fékez vagy visszaszorít, valójában még ott is a nemesebb emberi eszményeket szolgálja. És ebben áll másik nagy kulturális értéke. Mert «hogy az automobil és repülőgép haladás-e, nem tudjuk; de hogy a bűntől és szenvedélyektől való szabadulás haladás, az bizonyos». (Foerster.)

III. Az Egyház érdemei a társadalmi élet terén.

És itt jutunk el az Egyház érdemeinek egészen új csoportjához, az Egyháznak ahhoz a tevékenységéhez, amellyel **a közös társadalmi életet lehetővé teszi.**

A) Ezek közt első helyen kell megemlítenünk a **tekintély** elvét.

a) *Tekintélytisztelet nélkül nincs közös emberi élet;* de viszont a tekintély elvének közismerten legelső védője és biztosítéka éppen a katolikus Egyház. Itt hangzott el először Szent Pál szava: «Mindenki vesse alá magát a felettes hatóságoknak. Nincs ugyanis hatalom, csak az Istentől; amik pedig vannak, azokat az Isten rendelte». (Róm. 13. 1.)

És *Goethének* már csak elhihetjük, ha így ír: «Mikor Pál

ezt mondja: Engedelmeskedjetek a felsőbbségnek, mert ez az Isten rendelése — ezzel olyan óriási kultúrát hirdet, amit semmi előbbi úton a kereszténység útján kívül elérni nem lehetett».[1] A tekintélytiszteletnek közmondásosan legelső ápolója a katolikus Egyház, de oly tekintélytiszteletnek, amely mikor megalázkodunk előtte, lelkileg fölemel, s mikor meghajlunk előtte, lélekben naggyá tesz.

b) *Egyetlenegy vallásban sem veszik körül a hívek papjaikat, püspökeiket és a pápát oly kegyeletes tisztelettel, mint nálunk;* mert jól tudják, hogy azok lelki hatalma s méltósága az apostolokig megy vissza. Mikor a hívek papjaikat tisztelik, Krisztus apostolainak utódját tisztelik bennük s mikor a pápa előtt meghajolnak, Szent Péter utóda előtt hajolnak meg.

Mit jelent nekünk a pápa tekintélye, valójában csak akkor ébredünk ennek tudatára, ha látjuk, mivé lettek azok, akik szembeszálltak a pápával s elszakadtak tőle. «Qui mange du pape, en meurt» — állapítja meg egy történetbölcselő. «Aki a pápába harap, belehal». Az egyik elszakadt felekezet megmerevedett és elszaladt mellette a lüktető élet; a másik meg 300-felé szakadt tovább és apró darabokban elnyeli az élet, — de aki Péter sziklján áll, dacol az idővel.

Aki az Egyház isteni küldetésével tisztában van, egész természetesnek fogja találni az egyházi tekintély előtt való meghajlást. Az emberi ész többoldalú korlátoltsága s tévedése csak szerénységet önthet belénk, és arra késztet, hogy annál könnyebben hallgassunk annak a tekintélynek szavára, amely mögött a tévedéstől megvédő isteni segítséget tudjuk.

A tekintély és a szabadság összeegyeztetése állandóan felszínen lévő problémája az emberiségnek. De ne úgy oldjuk meg, hogy eldobjuk az elsőt: ez rombolás, nem megoldás lenne. Hanem úgy, mint az Egyház; parancsol ugyan és tekintélyt követel magának, de mily jól esik tudnunk, hogy aki parancsol, maga is ugyanazon pillanatban engedelmeskedik: engedelmeskedik az Istennek.

B) Ezzel kapcsolatban meg kell emlékeznünk az Egyháznak olyan érdeméről is, amelyre rendszerint nem is szoktunk gondolni, amely pedig nem kisebb az előbbinél: az Egyház, amíg egyrészt legerősebb képviselője a tekintély elvének, másrészt **legelső védelmezője az egyén jogai-**

[1] *Goethe:* Gespräche mit Riemer. Nov. 1806. Biedermann II. 106.

nak is a túlságos állami hatalommal szemben. Ezért küzdött a rabszolgaság ellen, ezért hirdet jogegyenlőséget és testvériséget mindenfajta ember számára. Ezért hirdeti és követeli a lelkiismeret szabadságát. Az Egyház védi az egyén jogait az állami hatalom esetleges túlkapásaival szemben. Hogy csak a legújabb példát említsem: ki emelte föl szavát az egyes országokban propagált eugenikus sterilizáció ellen, ami durva belenyúlás az egyén jogaiba? Senki más, egyedül a római pápa!

A hatalmasok ajkáról ma is gyakran elhangzanak a szavak, melyeket a gőgös fáraó mondott, mikor Mózes Isten nevében a zsidók szabadonbocsátását követelte: «Kicsoda az az Úr, hogy hallgassak szavára?» (Móz. II. 5, 2.) Az Egyház azonban mindig úgy felel, mint Krisztus felelt Pilátusnak: «Azért jöttem e világra, hogy bizonyságot tegyek az igazságról». (Ján. 18, 37.) Amint Szent Ambrus szembe mert szállani a bűnbánatot nem tartó Theodosiussal, amint I. Leó szembe mert menni Attilával, épúgy az Egyház mindig védelmezője volt az erkölcsi rendnek, az igazságnak, jognak, méltányosságnak minden zsarnoki elnyomással szemben. Mikor korunkban a nagyipar és nagyvállalkozások embertelen nívó alá szorították a munkások millióinak életét, nem XIII. Leó pápa volt-e, aki nagyszabású «Rerum novarum»-ában fölemelte szavát az elnyomottakért? És nem XI. Pius pápa volt-e, aki a «Quadragesimo anno»-jában nyomatékosan megismételte az Egyház figyelmeztetését?

C) Ezzel kapcsolatban futólag azt is megemlítem, hogy a szentek egyességének hirdetése által — ami a legszociálisabb dogmája az Egyháznak — **nagyszerű testvériséget is hirdet az Egyház az emberek között.** Eszerint egy katolikus ember, vagy egy katolikus nép soha sincs egyedül, mert minden egyes tagja tagja Krisztus misztikus testének is. Ki nem látná, mily nagyszerű kiegyenlítése ez a tan a nemzeti, faji, szociális vagy politikai ellentéteknek! Valóban azt mutatja a történelem, hogy amíg az európai keresztény országokat az azonos hit és azonos világnézet kapcsolta össze, addig nem hangozhatott fel Európa fölött az «Untergang des Abendlandes» halálharangja.

Ha végigtekintünk a keresztény Európa kultúrtörténetén, és látjuk azokat a szédületes eredményeket, amiket a világ a nyugati kultúrától kapott joggal vetődik föl bennünk a kérdés: De hát ki teremtette ezt az egész nyugati kultúrát? Kinek érdeme, hogy a népvándorlás pogány törzsei a bar-

bárság sötétségéből az evangélium fénysütésébe jutottak? Kinek érdeme, hogy az egymást ölő, pusztító, nyugtalan nomád népekből országalkotó, civilizált nemzetek váltak? Kinek érdeme? Bizony nem az arianizmusé, nem a gnoszticizmusé, de még csak nem is a protestantizmusé, hanem egyedül a katolikus Egyházé!

«A vallás az az aróma, amely a tudományt megmenti a rothadástól» — állapítja meg maga Bacon is. Nos hát áll ez nemcsak a tudományról, hanem az emberi szellem mindenfajta működéséről és áll különösen a vallások vallásáról, a katolicizmusról.

Ezek az érdemek, amelyekre a mai beszéd második felében rámutattam, nem elsődleges érdemei ugyan Krisztus Egyházának. Első érdeme — mint ezt a beszéd elején is kiemeltem — az, hogy Krisztus vallását hirdeti, a meghamisítástól óvja és így lelkünk örök üdvét biztosítja.

De azért nem kevésbbé kell hálásaknak lennünk szent Egyházunkkal szemben, hogy örök életünk érdekeinek munkálása mellett ezt a földi életet is könnyebbé, elviselhetőbbé, rendezettebbé teszi. Mindig igaz marad *Goethe* megállapítása: «Haladjon bár a szellemi kultúra, növekedjék bár a természettudomány kiterjedésben és mélységben, bővüljön az emberi szellem, amint csak akar: a kereszténység fönségét és erkölcsi kultúráját, amint az az evangéliumokban fénylik, felülmúlni nem fogja».[1]

*

Kedves Testvéreim! Egy este lelkében meghasonlott fáradt vándor zörgetett egy olasz kolostor ajtaján s bebocsátást kért. «Mit keresel?» — kérdi tőle a kapus szerzetes. «A békét» — felelte a szerencsétlen ember, a világhírű költő, Torquato Tasso. Ma egyetlen nagy Torquato Tassová, nagy békekeresővé vált az egész emberiség. Hol találjuk azt meg? Sehol máshol, csak Krisztus Egyházában. Mert ennek ígérte az Úr: «Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek; nem miként a világ adja, adom én nektek». (Ján. 14, 27.)

Vajjon nem mondhatná-e el nekünk is az Úr, amit választott népének mondott Aggeus próféta által: Sokat vetettetek és keveset arattatok; ettetek és nem laktatok jól; ruházkodtatok és nem lett tőle melegetek; pénzt gyüjtöt-

[1] *Goethe*: Gespräche mit Eckermann. Reclam's Ausg. III. 264.

tetek, de lyukas volt a zsákotok. (V. ö. Agg. 1, 6.) Vajjon nem tapasztaljuk-e magunkon Jób könyvének igazát: «Fényes nappal sötétbe botlanak, délben úgy tapogatnak, mint éjjel». (Jób 5, 14.)

Ma már mindenki látja, hogy sem a világ bölcseinek örökös konferenciázása, sem a gazdasági és politikai rendelkezések óceánja nem képes a jobb jövőt biztosítani. Igazságot és szeretetet, jogot és békét Krisztus Egyházától kell tanulnunk. Attól az Egyháztól, melyre már 1900 éve illenek a Szentírás szavai: Körüljár — mint Krisztus járt ezen a földön — jót cselekedvén.

Nem áltatjuk magunkat: ez a föld soha többé nem válik paradicsommá; harc, lemondás, küzdelem és szenvedés mindig lesz rajta; örök béke csak Isten országában lesz. *De hogy ezt a harcot bírjuk; hogy az úton össze ne roskadjunk; hogy az önzés, gyűlölet, kapzsiság, hatalmi vágy és élvezetvágy vízözöne el ne árassza a földet; hogy fajok és népek, mint testvérek, közösen tudjanak dolgozni az emberiség közös kulturális előhaladásán:* ezt elérhetjük, ha . . . **ha leszünk tanulékonyabb, engedelmesebb, hűségesebb fiai a mi áldást adó, szent katolikus Egyházunknak.** Amen.

XVIII.

Az Egyház érdemei. (II.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Vallásunk isteni Alapítója egy ízben a következő, örökké emlékezetes parancsot adta követőinek: «Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát» (Máté 6, 33.) és a többiek majd hozzáadatnak ehhez. A katolikus Egyház mindig szem előtt tartotta ezt az útravalót: Engem azért küldött az Úr, hogy az emberek *lelkét* mentsem meg! Tehát nem azért, hogy kultúrát terjesszek? Nem! Nem azért, hogy a földi boldogságot alapozzam meg? Nem! *Isten országát alapozni az emberek lelkében — ez a katolikus Egyház első és legfőbb feladata.*

De — íme — bár az Egyház mindig *csakis* ezt kereste, isteni Alapítójának ígérete szerint a többiek is hozzáadattak neki. Bár tanításaival, törvényeivel, parancsaival, istentiszteletével valóban azt célozta, hogy az emberek *lelkét* mentse meg a túlvilági életnek, mégis ugyanezen elveivel az emberiség földi boldogulásának, kultúrájának, művelésének is páratlan lendítő eszközévé vált, forrásává egész európai kultúránknak, melyet teljes joggal nevezünk «keresztény kultúrának».

A mai beszédben ki akarom egészíteni azokat a tényeket, amelyeket a multkori alkalommal az Egyház érdemei gyanánt felemlítettem. A multkor beszéltem Egyházunk vallási és erkölcsi érdemeiről, most beszélek kulturális érdemeiről. Az Egyház vallási érdeme az, hogy Krisztus Urunk tanítását hamisítatlanul őrizte meg számunkra; erkölcsi érdeme, hogy a tekintélytiszteletnek, igazságnak s az egyén jogainak védelmével lehetővé tette a közös emberi életet. Erre mutattam rá a mult vasárnap.

Ma tovább folytatom az utóbbi gondolat fejtegetését és nagy vonásokban szeretnék **rámutatni az Egyház kulturális érdemeire is.** Szeretném elmondani, hogy az Egyház nem pusztán lehetővé tette a közös, rendezett társadalmi

életet, hanem I. a civilizáció, II. tudomány és III. művészet nagyarányú fejlesztése által az emberi életet szebbé könnyebbé, kedvesebbé változtatta.

I. Az Egyház és a civilizáció.

Először tehát vessük föl ezt a kérdést: **Mit köszönhet a kereszténységnek a civilizáció?**

A pogány kultúrájában boldogtalan emberiség fülét 1900 évvel ezelőtt ismeretlen hang ütötte meg: a kereszténység hangja, s ez a hang a kívül-belül düledező korhadó pogány társadalom közepén egy új világ körvonalait kezdte építeni a lelkek mélyén.

a) *A pogány korban szégyen volt a részvét és irgalom és ismeretlen volt a felebaráti szeretet*, nem ismertek árvaházat, kórházat és aggok menedékházát, — csak a kereszténység óta, csak Krisztus tanítása óta érdemszerző akár egy pohár vizet is nyujtani a szenvedőnek.

b) *A pogány kor a nőt nem tekintette teljes jogú, a férfival egyenlő embernek*, mert hiszen az asszonyt akkor zavarta el férje, amikor neki tetszett.

Halljátok csak, hogy klasszikus írók is mint vélekednek a nőkről. *Hesiodus* így ír róluk: «Ez az átkozott fajzat, a halandók legsúlyosabb ostora».[1] *Aischylos* ezt mondja a nőkről: «Ti vagytok a város és az otthon minden rossz csapása között a legrosszabb».[2] *Cato* így tüzel ellenük: «Vajjon egészen le akarjátok-e venni a pórázt ezekről a megfékezhetetlen állatokról és általtani magatokat azzal a reménnyel, hogy kicsapongásaikat majd maguk fogják korlátozni?»[3] A római «a férfiú méltósága» («maiestas virorum») mellett a női nemről mint «gyönge elméjűről» («sexus imbecillis»), «könnyelműről» («levis»), «munkára képtelenről» («impar laboribus») beszélt.

Jött azonban a kereszténység és fölemelte a nőt ebből a megalázott helyzetéből, mikor azt hirdette, hogy a házasság szentség, melyet felbontani soha nem lehet, és amikor oltárra emelte Szűz Máriát s ezzel a férfiakba oly tiszteletet oltott a női nem iránt, hogy azt 1900 év után is csak a legújabb kor léhasága tudta kikezdeni. Az emberi társadalom alapja

[1] Thegon. v. 584, 589, 601.
[2] Septem c. Theb. v. 165, 169, 172.
[3] Titus Livius, Hist. XXXIV. 2.

a család, a családi élet megszilárdítása pedig a kereszténység óriási érdeme.

c) *A pogány korban siralmas volt a gyermek sorsa is.* Atyjától függött: életben tartja-e, vagy ledobja a tarpeji szikláról. A «tizenkéttáblás törvényben» pl. az állott: «A gyönge és csúf gyermekeket megfojtjuk» («Liberos, si debiles monstrosique sunt, mergimus»). «A gyermek még nem ember» («infans homo nondum est») — így hangzott a római jogtudomány egyik megállapítása. Krisztus ellenben magához ölelte a gyermekeket, s tanította, hogy a legelhagyatottabban is halhatatlan lélek él. Amint az első nővédelmi szabály a Szűz Mária tisztelete volt, épúgy az elsőgyermekvédelmi törvényt is Krisztus hozta, mikor így szólt: «Aki megbotránkoztat egyet a kicsinyek közül, kik énbennem hisznek, jobb volna annak, hogyha malomkövet kötnének nyakába és a tenger mélységébe merítenék». (Máté 18, 6.)

d) Nos, és említsem-e azt az évszázados küzdelmet, amit a kereszténység az emberiség szégyenfoltjának, *a rabszolgaságnak eltörléséért kifejtett?*

Mai, kifinomult gondolkozásunkkal elhinni is alig vagyunk képesek, hogy évezreden át embereket piacon úgy árultak, mint az ökröket. Megnézték fogukat, kiforgatták ajkukat, megnézték izomzatukat, aztán kifizették árukat s vitték haza baromnak. Gazdája korbáccsal verte s ha úgy tetszett, a halastóba dobatta s halait hízlalta rabszolgája testével. «A rabszolgákkal szemben minden meg van engedve» («omnia in servum licent»), — ha még a nemes *Seneca* ezt mondhatta,[1] gondolhatjuk, mi lehetett szegényeknek a sorsa! Ha meggyilkolták valahol a ház urát, annak a háznak valamennyi rabszolgáját kivégezték.[2] És mialatt az előkelő római hölgy festette magát vagy barátnőivel társalgott, azzal szórakozott, hogy hegyes tűvel szurkálta az őt kiszolgáló rabszolganőt.[3]

Jött azonban a kereszténység és kihirdette, hogy Isten előtt nincs különbség szabad és rabszolga közt, mert mindenkin, akinek kifelé emberarca van, annak lelkén befelé az Isten arca ég; a kereszténység alapította a rabváltó szerzetes rendeket, amelyeknek tagjai mindent megtettek a rabok kiszabadítására s ha ez másképp nem sikerült, magukat adták helyettük cserébe.

[1] Clement. I. 18.
[2] Tacitus: Annales XIV. 42.
[3] Ovidius: Ars amandi III. 239.

e) *Európát a középkorban elözönlötték a barbár népek s a kereszténység lett ezeknek is megtérítője.* A hithirdető szerzetesek mindnyájukhoz elmentek, hogy az evangélium fényét megvigyék nekik; s ugyanakkor, mikor Krisztust hirdették nekik, a testi-lelki vakságban élő népeket földművelésre, építkezésre, erdőirtásra, iparra, békés polgári életre, szóval kultúrára tanították. Pannonhalmán még ma is áll a kolostor ahonnan az egész magyar civilizáció egykor kiindult, s amint mi Szent Adalbertben, Szent Gellértben s szerzetestársaikban nemcsak hittérítőinket, hanem a magyar civilizáció alapvetőit is tiszteljük, épúgy tiszteli minden mai európai művelt nemzet a katolikus Egyház egy-egy hőslelkű papjában, szentjében, vértanujában a maga civilizációjának megteremtőjét: a franciák Szent Remigben, az irek Szent Patrikban, a skótok Szent Kolumbánban, a németek Szent Bonifácban, a szlávok Szent Cirillben és Methódban és így tovább . . .

A katolikus Egyház beláthatatlan értékű kulturális munkáját csak az tudja kellőképen megbecsülni, aki ismeri az általa megszelídített népeknek vad, fékezetlen alaptermészetét. Amit pl. a szerzetesek az őserdők irtásával, a földművelés megtanításával, elhagyott országrészek lakhatóvá tételével s az iskoláztatással végeztek, egyenesen emberfölötti munka volt.

Mi lett volna a világból a középkor szerzeteseinek felmérhetetlen kultúrmunkája nélkül! A népek lelki megtérését mindenütt az anyagi civilizáció, majd a kultúra követte. Nálunk, tatár- és törökdúlta országunkban, csak itt-ott, elvétve maradt néhány emlék, rom vagy elnevezés a régi szerzetesek munkájából. De utazzunk Ausztriában, Németországban, Svájcban, Franciaországban, Hollandiában . . . lépten-nyomon vagy még ma is dolgozó, vagy már csak a városok és falvak elnevezésében élő apátságok, prépostságok, templomok, kolostorok ezreit találjuk, mindmegannyi egykori kulturális központot. A legtöbb régi külföldi város magva egy kolostor volt, mely köré épültek aztán a városházai.

«Egy apátság nemcsak az imádság és elmélkedés helye volt, hanem egyben nyilvános menedékhely is a barbárság előnyomulása ellen. A könyveknek és a tudományoknak ez a menedékhelye mindenfajtájú műhelyeket is tartalmazott, mezőgazdasága pedig mintagazdaság volt».[1]

[1] *Thierry:* Essai sur l'histoire du tiers-état. 1. fej.

S a kereszténységnek nemcsak megteremtenie kellett ezt a kultúrát, *hanem megvédenie is*. Előbb a vandálok, gótok, húnok, longobárdok, avarok, magyarok, majd az arabok, tatárok, törökök fenyegették a keresztény kultúrát. És ki védte meg? Mindig az Egyház! Kezdve Nagy Szent Leótól, aki Attilával szembeszállt egész XI. Incéig, akinek segítségével a törököt Magyarországból kiverni sikerült. A mohácsi csatatéren 400 évvel ezelőtt püspökök s érsekek maradtak halva, s mikor a török itt basáskodott az országban, s pusztította a magyar népet, kik voltak úgyszólván egyetlen támaszai a népnek? Az álruhában köztük bujdosó ferencrendi szerzetesek. Azok voltak a sanyargatott népnek egyetlen barátjai; azóta hívják «barát»-oknak őket.

Oldalszámra lehetne itt történeti adatokra hivatkoznom. Ezeket az érdemeket nem kisebb nevű ember, mint a szabadgondolkozásáról ismert francia történetíró, *Taine Hyppolit* állapítja meg, mikor így ír: «Templomaiban és kolostoraiban a katolikus Egyház megőrizte az emberi szellem vívmányait, a latin nyelvet, irodalmat és teológiát, a pogány tudományok egy részét, az építőművészetet, szobrászatot, festészetet, mindazt a művészetet, amely az istentiszteletre van szentelve, mindazt a kézművességet, amely nekünk ruhát, élelmet és lakást ad, és ami mindennél jobb volt: megőrizte a munka megszokását és szeretetét, ami a lusta és rabolni vágyó barbároknak oly nehezükre esett. Azokon a mezőkön, amiket a római fiscus elnéptelenített amiken a germán harcok átvonultak és ahol rablók portyáztak, a bencés szerzetes tövis és bojtorján közt ütötte fel kunyhóját... Az Egyház későbbi gazdagsága nem más mint a hála adója; ennek nagyságával megmérhetjük azoknak a jótéteményeknek nagyságát, amiket az Egyház a népeknek juttatott».[1]

II. Egyház és tudomány.

Az anyagi civilizáció terjesztése mellett másik érdeme a kereszténységnek: **a szellemi kultúra terjesztése.**

A) Mindenekelőtt is külön fejezetben kellene szólanom **a katolicizmus szerepéről az iskolaügy körül.** Ez a tény azonban sokkal ismertebb, semhogy sokat kellene róla

[1] *Taine Hyppolite:* L'ancien régime 6,

beszélnem. Közismert tény, hogy ami a pogány remekírók műveiből ránk maradt, azt is az egész éjjeleken át másoló középkori szerzetesek szorgalmának köszönjük. «Hogy az angol nemzet Európa valamennyi népét felülmúlja annaleseinek és történelmi emlékeinek tömegével, ezt kizárólag a katolikus Egyház papságának köszöni, amely megőrizte számunkra ezeket a kincseket.»[1]

Az Egyház már a II. században virágzó iskolákat állított fel Alexandriában, Edessában, Antiochiában, Nisibisben. Ezeket követték a szerzetesi és plébániai iskolák ezerszámra. Végül az egyetemek. Közismert tény, hogy magának az egyetemnek gondolata is tisztára egyházi gondolat s a leghíresebb s legrégibb egyetemek egyházi támogatással fejlődtek. Az 1400. év előtti időkből 52 egyetemről tudunk. Ebből 29-nek alapítólevele a pápáktól van, további 10-nek pedig az uralkodóktól és pápáktól közösen. Mily örömnek kell végigszaladnia a mai, tudományára büszke embernek lelkén, ha megtudja, hogy régen, évszázadokkal ezelőtt, mikor a legelső emberek is inkább a karddal törődtek, mintsem a tudománnyal, és mikor napirenden volt, hogy még királyok sem tudtak írni-olvasni, az Egyház már akkor egyetemeket emelt!

Ma is jóval több felekezeti iskola van hazánkban, mint állami s közismert tény, hogy ha valaki igazán jól akarja neveltetni leányát, az Angolkisasszonyok, a Sacré Coeur, a Szent Vince-apácák, a Sion-apácák stb. iskolájába adja. Közismert tény, hogy legelső fiúközépiskoláink ma is a bencés, a cisztercita, a piarista, a jezsuita és premontrei rend kezében vannak.

b) De talán már nem annyira közismert tény, tehát érdemes lesz külön megemlítenem azt az óriási munkát, amit az Egyház *a tudománynak n mcsak terjesztésében, hanem fejlesztésében is véghez vitt.*

Hit és tudomány, vallásos élet és nagymértékű tudás, — egyesek előtt összeegyeztethetetlen fogalmaknak látszanak. Sajnos, tudást szomjazó mai tanulóifjúságunk elé is sokszor úgy állítják a dilemmát: «Vagy hívő katolikus, vagy tudós ember lesz belőled». Nyiltan meg kell mondanunk, mennyire alaptalan ez az állítás! Nyiltan rá kell mutatnunk azokra a fénylő csillagokra, akik a modern tudományok első képviselői s egyúttal vallásunk hűséges fiai voltak.

[1] *Hume* Dávid: Richard III. 23. fej.

Ha van itt filozófus köztetek, megkérdem, el tudja-e a filozófiát gondolni Szent Ágoston nélkül, Lombardi Péter, Nagy Szent Albert, Aquinói Szent Tamás, Szent Bonaventura és Duns Scotus nélkül? Nem? Nos, hát ezek nemcsak nagy bölcselők, hanem egyúttal mély hitéletet élő katolikusok voltak!

És ha van itt fizikus köztetek, kérdem, el tudja-e gondolni a fizikát Galvani, Volta, Ampère, Fraunhofer, Fizeau, Foucault, Siemens, Hertz, Ruhmkorff, Röntgen, Marconi nélkül? Nem? Ne feledjük, hogy ezek mind vallásos katolikusok is voltak!

És ha van itt matematikus köztetek, kérdem, el tudja-e gondolni a matematikát Cauchy, Descartes, Pascal, Leibnitz, Euler és Gauss nélkül? Vagy a csillagászatot Kopernikus, Keppler, Newton, Herschel, Leverrier nélkül? Vagy a kémiát Liebig, Pasteur, Dalton, Bequerel nélkül? Nem? Nos, ezek nemcsak örökhírű tudósok voltak, hanem Egyházunk hűséges fiai is!

III. Egyház és művészet.

A) De nem folytathatom tovább a nevek felsorolását, mert vár reám még egy újabb, szinte beláthatatlan terület: *a kereszténység befolyása a művészetekre.* Bevallom azonban, hogy ezzel a feladattal egy beszéd keretében nem lehet megbirkózni. Egész művészettörténetet kellene előadnom, ha ki akarnám mutatni azt az éltető befolyást, amelyet a kereszténység a művészetek valamennyi ágára gyakorolt. Hiszen a katolicizmus, mikor a túlvilági élet végtelen szépségeit tárja fel a lélek előtt, egyúttal a legszebb alkotó ihletet is fakasztja a művész lelkében. És így nem csoda, ha az a katolikus Egyház, mely az Isten dícséretére mindig csak a legszebbet tartja méltónak, a földi művészeteknek is utólérhetetlen pártfogójává lett.

a) *Mit köszön a katolikus Egyháznak az építészet?* Csak meg kell kérdeznünk akármelyik művészettörténészt, hogy a román, gót, renesszánsz és barokk stílusok vajjon mi egyebek, mint a katolikus Egyház Istent dícsérni akaró törekvésének kőberögzítései. Ha nincs katolikus Egyház, akkor nincs ma Konstantinápolyban az Aja Szófia és nem állnak Worms, Mainz, Bamberg, Speier, Pisa román székesegyházai. Ha nincs katolikus Egyház, akkor nem nyílalnak magasba a roueni és reimsi dómoknak, a párisi Notre Dame-

nak, a fehérmárvány milánói székesegyháznak, a sevillai s toledói dómoknak, a kölni dómnak, a bécsi Szent István-templomnak, a kassai Szent Erzsébet s a budai Mátyás-templomnak gótikus ívei. Ha nincs katolikus Egyház, akkor nincs Donatello és Cellini, nincs Bernini és Maderna, nincs Michelangelo Szent Péter-temploma, és nincs az építészetnek ezer más kincse.

b) *És az építészet után szóljak-e valamit a festészetről is?* Az ember utazik külföldön, járja a világ legelső képtárait: a müncheni, drezdai képtárakat, a párisi Louvret, az amsterdami Ryksmuseumot, a firenzei Pittit és Uffizit, a vatikáni képtárakat . . . mi maradna itt, ha a vallásos képeket elvinnék belőlük? Üres falak maradnának a világ legelső képtáraiból! Igen; próbálja valaki elképzelni a festészetet Guido Reni, Giotto, fra Angelico, Ghirlandajo, Filippo Lippi, Sandro Botticelli, fra Bartolemeo, Tizian, Leonardo da Vinci, Michelangelo és Raffael nélkül; van Eyck, Memling, Rubens, van Dyck, Murillo nélkül! Pedig ezek mind a katolicizmusból merítettek ihletet s a katolicizmusban leltek bőkezű mecénásra.

c) *És szóljak-e még a zenéről is?* Mondjam-e, hogy zeneművészet s egyházi zene sokáig azonos volt? Mondjam-e, hogy a hangjegyírást a szerzetesek találták fel? Hogy a prefáció, amit az Egyház minden nagymisében énekeltet, csak négy hanggal dolgozik s *Mozart* érte mégis «cserébe odaadná minden szerzeményét». Beszéljek-e a Palestrináról, Gounaud: Ave Maria-járól, Händel, Haydn és Liszt miséiről, Mozart Requiem-jéről? . . .

Valóban, még azok is, akik Istenről s vallásról tudni sem akarnak, és akik előtt így nem számít a katolikus Egyház vallásos tevékenysége, még azok is kénytelenek elismerni, hogy a katolicizmus 1900 év óta kimeríthetetlen forrása a leglüktetőbb művészeti alkotásnak, és hogy az Egyház a művészet minden ágában elévülhetetlen érdemeket szerzett az építészet, festészet, szobrászat, zene és költészet páratlan ápolásával.

B) Érdemes azonban azt is kikutatni, hogy vajjon mi lehet ennek az oka? **Mi lehet a magyarázata az Egyház nagy kulturális hatásának?**

a) Egyik — de nem első — oka a pápák és főpapok bőséges anyagi segítsége, *mecénási gesztusa.* Ez is. De nem ez elsősorban.

b) E külső ok mellett fontosabb a belső, az *egész katoliciz-*

muson elömlő optimizmus, az a benső derű és öröm, amely minden művészetnek éltető levegője. Az élet úgy is nehéz és komoly, és ezt a komoly, sőt néha komor életet megaranyozni, szebbé tenni, fénybe öltöztetni — ez a művészetek legnemesebb feladata. És erre legjobban az evangélium napsütése képesít.

c) A művészet *ideálokra és motívumokra szorul*. De hol találhatna a művész fölemelőbb eszményekre és hatásosabb motívumokra, mint a katolicizmusban? Ezért nem véletlen, hogy a Mária-kultusz fönséges ideáljából ezerszámra termettek a szebbnél-szebb Mária-képek, és ezer meg tízezerszámra a művészi énekek és költemények. Nem volt és nem is lesz fönségesebb, megragadóbb, a legnagyobb művészi lelkeket izgatóbb téma, mint a Szűz Anya karján az isteni Kisdeddel. Pedig ez csak egy pillanat a Szűz életéből! Vegyük hozzá mindazt a leghetőséget, azt a tömérdek motívumot, amit az ő élete a művészet számára készen kínál — a betlehemi jászolban örvendező Anyától a keresztfa alatt szenvedő Anyáig — és a művészi ihletésnek szinte kimeríthetetlen forrására akadtunk.

Említsem-e, mily önként kínálkozó további témák a művészet számára a szentek, akik a Szentlélekisten működésének eleven műremekei s akiknek életéből minden szépség végső forrása, az Úr Jézus Krisztus tükröződik vissza! Ahány szentje van az Egyháznak, ugyanannyi új témája s motívuma a művészetnek!

d) De hogy a katolicizmus a legmagasztosabb művészeteknek melegágyává lett, abban az eddig említett okokon kívül nagy szerepe van *az Egyházban élő bensőséges elmélyedésnek is*. Nagy gondolatok nem teremnek az utca lármájában: művészi koncepciókhoz elmélyedés, csend és lelki béke kell. Ezt a lelki átváltozást és békét pedig a katolicizmus adja meg. Szentségeivel ő közvetíti az Isten kegyelmét, hogy az ember elmondhassa Szent Pállal: «Élek pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem». (Gal. 2, 20.) Ennek az «új embernek» lelkében maga az Isten él, és aki elmélkedő lélekkel ereszkedik le ennek a fönséges valóságnak titokzatos mélységeibe, észreveszi, hogy minél inkább becsukódik testi szeme a világ számára, géniusza annál világosabban kezd látni soha nem sejtett túlvilági szépségeket. A művészetnek és a misztikának erre az összefüggésére tanuk a középkor vallásos művészeinek utólérhetetlen kedvességű, lehelletfinomságú remekei.

A művészettörténet azt mutatja, hogy az egyes népek művészete mindig visszfénye volt vallásuknak. Csak érthető tehát, hogy a legszebbnek kellett lennie annak a művészetnek, amelyben az egyetlen igaz vallás, Krisztus vallása tükröződik vissza. A szépség az igazságból táplálkozik s a teljes igazságot hirdető vallás ezért vált a legtökéletesebb szépségnek forrásává.

Íme, most vagyunk a végső oknál, mely a katolicizmust a művészetek legfőbb forrásává tette. És ez az ok, *hogy az Egyház maga a köztünk tovább élő Krisztus*, minden szépségnek végtelen, örök s egyetlen forrása. Azért kellett, hogy az Egyház a művészetek anyja legyen, mert egész lényén elömlik isteni Alapítójának szépsége.

*

Kedves Testvéreim! Ha a mai és a mult vasárnapi beszéd anyagát egybefoglaljuk, akkor tudjuk igazán értékelni a nagy írónak, *H. Taine*-nek nyilatkozatát: «Most megítélhetjük, mekkora a kereszténység hozománya modern társadalmunkban, mennyi önmegtartóztatást, szelídséget és emberiességet visz abba bele, mennyire fenntartja bennünk a tisztességet, őszinteséget és igazságérzetet. Sem a filozófiai értelem, sem a művészi és irodalmi műveltség, sem a hűbéri, katonai és lovagi becsület, sem semmiféle törvénykönyv, közigazgatás és kormányzat nem képes a kereszténységet e tekintetben pótolni. Nélkülözhetetlen szárny, mellyel az ember fölülemelkedik nyomorult életén és korlátolt látókörén, mely a türelmen, lemondáson és reménykedésen keresztül elviszi a tiszta vidámságig; mely az önmérsékleten, a lelki tisztaságon és a jóságon túl egészen az odaadásig és áldozatkészségig ragadja. Nincs más, mi megtartson a lejtőn, mi fékezze a csuszamodást, mely hanyatló fajunkat feltartóztathatatlanul és egész súlyával a mélységbe ragadja».[1]

A katolikus Egyház nevelte az európai embert arra a lázas munkára, amelyből egész kultúránk fakadt, és ezért nem tudom elgondolni, hogy az európai ember valaha is Buddháé lehessen, bármint igyekeztek is egyesek a világháború után az ő tanainak megnyerni minket. Vannak nyalánk lelkek, akik a Nirvána ködével kacérkodnak, vannak

[1] *Bourdeau:* A jelenkori gondolkodás mesterei. 1907. Akad. kiadása. 62. l.

divat után bolondulók, akik feszület helyett, a szenvedő, értünk meghaló és minket vigasztaló Krisztus keresztfája helyett egy lomhán terpeszkedő, érzelmeket magából kiölő, kövér Buddha-szobrot helyeznek asztalukra . . . De ha semmi más nem mondana ellene ennek a szellemi kicsapongásnak, ellene fog mondani az európai ember munkás, tervező, örökre nyugtalan lelke. Hol van európai ember, aki magáévá tehetné a tunyaság és dermesztő halál eme buddhista tételét: «Jobb állni, mint járni; jobb ülni, mint állni; jobb feküdni, mint ülni; jobb aludni, mint ébren lenni és jobb meghalni, mint élni».

Micsoda kriptaszag! Mily tespedés!

Ezzel szemben a mi szent Egyházunk mellett szól az ő tizenkilenc évszázados történelme. Mellette szól az, hogy él annyi tömérdek támadás után is. Mellette szól millió meg millió vértanujának életáldozata. Mellette szól egysége, szentsége, apostoli és kulturális volta. Mellette dogmáinak fönsége, erkölcstanának fölemelő tisztasága. És mellette nem utolsó sorban mindaz az elszámolhatatlan áldás is, amit tőle az egyén és a család, a magános és társadalmi élet, népek és országok, tudomány és művészet nyertek s amelyek miatt XIII. Leó pápa méltán nevezte az Egyházat «a civilizáció anyjá»-nak.

Én tehát hiszek ennek az Egyháznak! Csak Krisztust keresem ugyan, de Egyházamat kérem, hogy vezessen Hozzá biztos utakon. Krisztus parancsait akarom teljesíteni, de Egyházamtól kérdem, mi a bűn és mi nem. Hiszek Egyházamnak és követem azt, hogy élhessek világosságban, erőben, haladásban és lelki nyugalomban.

Ime, ez az én szent katolikus Egyházam, «mely az élő Isten Egyháza, az igazság oszlopa s szilárd alapja». (Tim. I. 3. 15.) «Nem szégyenkezem, mert tudom, kinek hittem». (Tim. II. 1, 12.)

Ez a hit ad nekem nyugalmat az élet nyugtalanságában!
Ez ad világosságot az élet útvesztőiben!
Ez ad erőt az élet küzdelmei alatt!

És — hiszem — ez ad majd örök koszorút az élet harcának győzelmes megvívása után! Amen.

XIX.

Az Egyház papja. (I.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Ezen a héten, csütörtökön este[1] egy olyan meleg, bensőséges ünnepet fog ülni a világ 300.000 főnyi katolikus papsága, amilyenre talán még nem volt példa a történelemben.

Mindnyájan jól tudjátok, hogy utolsó heteit éljük annak a «szent évnek», amelyet XI. Pius pápa a megváltás 1900. évfordulója alkalmából meghirdetett. Ebben a szent évben hálatelt szívvel mondunk köszönetet Krisztus Urunknak minden adományáért az ő szeretetéért, szenvedéséért, kereszthalálért, a szentmiseáldozatért . . . Mert hogy mindezeket kaptuk, annak van most 1900. évfordulója.

De most van 1900. fordulója a krisztusi papság alapításának is. Ne csodálkozzék tehát senki azon, hogy a megváltást ünneplő hívek között a papság még külön is jubilál és a jövő csütörtökön a világ minden katolikus papja egy órára odahúzódik az Oltáriszentség Krisztusa elé, hogy az ott értünk szünet nélkül dobogó isteni Szívnek elmondja háláját a papság megalapításáért.

Nem egész természetes-e ezek után, hogy a mai szentbeszéd a papságról fog szólni!

Hiszen az Egyházról szóló sorozatos szentbeszédekben úgyis meg kellett volna emlékeznünk az Egyház papjairól is, mert Egyház el nem képzelhető papjai nélkül.

Az Egyházban vannak hívek és vannak egyházi elöljárók: papok és püspökök és a pápa. Van papság, amely hirdeti az Isten szavát, amely bemutatja Krisztus áldozatát, amely imáival közbenjár Isten és a hívek közt, amely a szentségekben Krisztus kegyelmét osztja szét a híveknek.

Katolikus papság! Mennyi gúny és rágalom céltáblája a léhák részéről! Mennyi téves felfogás és ítélet tárgya sok-

[1] 1934 március 15-én.

szor még a jóindulatúak részéről is! De egyben mily meleg, kegyeletteljes tiszteletnek részese a hívő keresztény nép részéről!

Katolikus papság! Van-e rá egyáltalán szükség? Vajjon csakugyan akarta-e Krisztus, hogy Egyházában egy külön osztály legyen, a népből kiválasztottak, elkülönzöttek osztálya, komor, hosszú tógában, fekete, fehér, kávészínű, tarka ruhákban? Krisztus rendelte-e a papságot? Nincs-e igazuk azoknak, akik azt mondják, hogy ők «vallásosak», «ők keresztények», sőt «jó katolikusok», de «a külsőségeket nem bírják el: templomot, misét, gyónást, meg főkép azokat a papokat! Mert ezek csak betolták magukat Isten és az ember közé! Én kérem az Istent, hogy bocsássa meg bűneimet s adja nekem kegyelmét, — de hát nem adhatja mindezt papok nélkül is?» . . .

Mindezek olyan vélemények, amelyek társaságban hol itt, hol ott, ismételten felmerülnek, illik tehát, hogy világosan lássunk ebben a kérdésben is. **Valóban Krisztus Urunk rendelte-e a papságot?** — erre a kérdésre keressük a választ a mai alkalommal. *És milyennek gondolja el az Egyház az ő papságát?* — ez lesz tárgya majd a legközelebbi beszédnek.

I. A papság tisztelete.

A mára fölvetett kérdés megoldásához egy kis kultúrtörténeti megemlékezéssel szeretném az utat előkészíteni. Röviden rá akarok mutatni arra az érdekes tényre, hogy **minden népnél megtaláljuk a papság tiszteletét,** pogánynál s kereszténynél egyaránt, sőt hogy ez a tisztelet mindig a népek erkölcsi emelkedettségének tanusága volt.

A) Csak egész röviden említek erre nézve néhány példát a **görög és római világból.**

Homeros Iliasának már az első lapján szerepel a pap mint minden mást fölülmúló erkölcsi hatalom. A papoknak első helyük volt az athéni színházban, papok vigyáztak az eleusisi misztériumok szentségére, papok nélkül nem ment végbe semmiféle állami ténykedés, békekötés politikai pártok kibékülése. Valóban elmondhatjuk, hogy az egész régi görög állam «klerikális» volt.

De ugyancsak az volt a római is. Minden politikai, vagy közéleti ténykedés a papok befolyása alatt állott. Görögországból elhozták a Sybilla-jóslatokat és külön papi kol-

légiumot tartottak azok magyarázatára. És a «Pontifex Maximus»-t, a főpapot még a mindenható Augustus sem merte letenni.

B) Mindez a gondolat természetesen hatványozott mértékben érvényesült **a keresztény világnézet keretei között.** A keresztény országokban nagy tisztelet járt ki a papoknak páratlan kulturális és erkölcsi érdemeikért. A papság terjesztette a kultúrát a kereszténységre tért népek között és munkája nélkül a barbárság vízözöne borította volna el egész Európát. Az ő konzerváló tevékenységük nélkül talán még emléke sem maradt volna az ősi kultúráknak. Minden mai humanisztikus tudásunk alapját, a régi görög és római kéziratokat a szerzetesek önfeláldozó másoló munkája őrizte meg számunkra. Építészet, zene, festészet, iskolák, egyetemek mi mindent köszönhetnek a papságnak! És az egész állami rend, az erkölcsök szelídítése, a jog és igazság diadalra juttatása! Mikor pedig az államok mindezt az áldást magukon érezték, nem csoda, ha megbecsülték a papságot.

Persze jól tudom, hogy az eddig elmondottak legfeljebb majd segítik és támogatják a későbbi érveket, de magukban nem adnak feleletet a fölvetett kérdésre. Az, hogy a népek mindenütt becsülték papjaikat, legföljebb egy történeti tény, de még nem felelet a nagy kérdésre: Van-e egyáltalán szükség papságra a kereszténységben is! Valóban Krisztus alapította-e a papságot és miért alapította?

Ezek a fontos kérdések várnak most feleletre.

II. A papságot Krisztus alapította.

Azt állítjuk tehát, hogy **Krisztus Urunk külön papságot alapított Egyházában,** és ennek tette feladatává, hogy a megváltás áldásait az emberek számára közvetítse. Krisztus nem azt akarta — amint egyesek tévesen állítják —, hogy a lelkek közvetlenül érintkezzenek az Istennel, hogy «közvetlen vonalat» tartsanak fel az Istenhez. Hanem azt akarta, hogy a papságban egy nagy telefonközpont álljon az emberek rendelkezésére és az emberek ennek révén kapcsolódjanak be a mennyország vonalába.

Honnan tudjuk ezt?

A) **Az evangeliumok világos tanuságából.** Ott olvassuk azokat a gyönyörű szavakat, melyeket az Úr az ő külön kiválasztott embereihez intézett: «Már nem mondalak benneteket szolgáknak, mert a szolga nem tudja, mit mível az

ura, hanem barátaimnak mondottalak titeket, mert mindent, amit hallottam Atyámtól, tudtul adtam nektek. Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket, s én rendeltelek, hogy elmenvén, gyümölcsöt teremjetek és a ti gyümölcsötök megmaradjon». (Ján. 15, 15. 16.)

Krisztus Urunk azt is rendelte, hogy aki az ő országába akar belépni, az keresztelkedjék meg, hogy ujjászülessék. De a keresztség kiszolgáltatásával viszont apostolait s azok utódait bízta meg. (Máté 28, 19.)

Aki a keresztség után bűnbeesik, azok számára is adott bűnbocsánatot; de ezt a hatalmat megint az apostolok kezébe tette le. (Ján. 20, 22.)

Halálával Ő váltott meg minket. De megváltói halálának megújítását megint kiválasztottjaira, papjaira bízta. Az örök élet biztosítéka Krisztus testének és vérének vétele; de ezt a hatalmat is csak apostolainak adta (Luk. 22, 19.).

Ugyancsak az ő feladatukká tette a krisztusi tanítás hirdetését: «Elmenvén tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében». (Máté 28, 19.)

Valóban, aki olvassa az evangéliumokat, nem vonhatja ki magát ez alól a megállapítás alól: Krisztus, hogy Isten országának terjedését biztosítsa a földön, egyeseket külön kiválasztott, megbízott, hatalmakkal ruházott fel, azaz «küldött».

Akiket küldött, azoknak szent kötelességük az Isten országáért dolgozni, akikhez pedig küldötte őket, azoknak meg szent kötelességük rájuk hallgatni. Mert ugyancsak nekik mondotta: «Aki titeket hallgat, engem hallgat». (Luk. 10, 16.) A «küldöttek» csapatát is maga Krisztus tagolta föl, amikor, mint saját látható helyettesét, egy monarchikus főt állított az egésznek élére.

Igen: a keresztény papság gondolata valóban Krisztus gondolata!

B) Azonban, — Testvéreim — ha elgondolkozunk azon a szédületes feladaton, amit Krisztus Urunk az ő papjaira ruházott, szinte azt kell mondanunk, hogy az Úr — emberileg szólva — reménytelen vállalkozásba kezdett, mikor azt a csodálatos dolgot végbevitte.

a) *Emberek kezébe tenni le a megváltás erőit, érdemeit, sorsát!* Emberek kezébe, akik e megbízatásuk vétele után is továbbra is emberek maradnak, bűnrehajló emberi természettel és emberi hibákkal terhelve! És arra kötelezni a többi embereket, hogy lelki ügyeikkel ahhoz a kiválasztott

kis csapathoz forduljanak még akkor is, ha annak tagjai maguk nem is lennének szentek, vagy géniuszok, sőt még ha az ő saját lelkük is talán fájdalmas messzeségben maradna Krisztustól!...

A papságnak kettős arca van: e világon él, de nem szabad e világból valónak lennie. A pap a mi földink, ismerősünk, ennek, vagy annak a családnak a gyermeke, — és mégis fölszentelése óta több ennél, sokkal több. Szeretetének oly messzire kell terjednie, amennyire az emberiség kiterjed. Ahová az Isten szava hívja, gondolkodás nélkül mennie kell: kis faluba, nagy városba, gyermekekhez az iskolába, betegekhez a kórházba, szegényekhez a nyomortanyákon, idegenekhez, pogányokhoz. Sehol végleg meggyökeresednie nem szabad, senkivel magát végleg összekötnie nem szabad, maradjon örökös vándor a földön, aki azonnal és készséggel megy, ahová az Isten hívja. A világban kell élniök, hogy azt megmenthessék, és mégis a világon kívül, hogy magukat el ne veszítsék!

b) *Szédületes feladat!* Hiszen még ha minden pap eleven szent és lángész lenne is, még akkor sem értenők meg Krisztus titokzatos elhatározását, hogy emberek közvetítéséhez kapcsolta kegyelmének közlését. De így, hogy az emberi gyöngeséget meghagyta papjaiban is, bizony, ez hitünknek akárhányszor a legsúlyosabb próbájává lett. Akármiféle más akadályt könnyebb lenne hitünk elől elhárítani, mint meggyógyítani azt a fájdalmas sebet, amit a Krisztus által kiválasztott és megbízott papok emberi hibái ejtenek rajtunk. Olyan rémes próbája ez a hitnek, amelyet sokan nem is tudnak kiállani.

Tudjátok, úgy-e, mire gondolok mostan. Az Úr Jézus legnagyobb fájdalmára. De olyan fájdalomra, amit az Úr szintén előre ismert — és ennek ellenére sem tekintett el a papság megalapításától. Ahol emberek vannak, ott mindig kiütközik az emberi gyöngeség is. Igaz: azon kell dolgoznunk minden erőnkkel, hogy az Egyház papságából lehetőleg minél inkább eltűnjenek az emberi vonások. De ha ez egészen nem is sikerül, és ha ott is fájdalmas hibák, gyöngeségek, sőt bűnök is ütköznek ki, vajjon szabad-e hitünkben meginogni emiatt, mikor tudjuk, hogy Szent Péter első áldozásának napján és pappászentelésének napján árulta el Mesterét és mikor tudjuk, hogy az apostolok közül 11 a szentelése napján szaladt el gyáván az Úr mellől!

Az Úr mindezt előre látta! És ha ennek ellenére is meg-

alapította a papságot, bizonyára nagy okai lehettek rá. Igyekezzünk csak alázatos lélekkel utánagondolni az okoknak: Miért állította föl az Úr ezeket a közbenjárókat, összekötő kapcsokat az Isten és az emberek közé? Miért alapította a papságot?

III. Miért alapította Krisztus a papságot?

Elméletileg úgy is elképzelhetnők a megváltást, hogy annak kegyelmeiben mindenféle közbenjáró nélkül, közvetlenül részesedhessünk. Ha Isten akarná, megtehetné, hogy annyit mondok: «Hiszek benned, Uram!», és ezzel már kereszténnyé váljak a keresztség külső fölvétele nélkül is. Az Isten megtehetné, hogy ha letérdelve mellünkre ütünk: «Uram, légy irgalmas nekem, bűnösnek», hogy akkor rögtön megbocsátaná bűneinket gyónás és papi feloldozás nélkül is.

A valóság azonban az, hogy Isten nem így akarta! Krisztus úgy rendelte, hogy kegyelmének közvetítésére külső látható jeleket és cselekményeket is igénybe kelljen vennünk, még pedig ezeket a cseleknémyeket nem akárki végezheti el, hanem csak azok, akiket ő ezzel megbízott. Vagyis más szóval Krisztus a kegyelemhez *közvetítőket* állított fel — és ezeket nevezzük papoknak.

Persze fölmerül bennünk a kérdés: **Miért kellenek ide közvetítők? Miért nem adja Isten közvetlenül az ő kegyelmeit?**

Csak kissé kell elgondolkodnunk, hogy feleletet tudjunk adni.

A) Vegyük mindenekelőtt is fontolóra, **az ember nem pusztán szellem, hanem anyag is.**

a) Egészen megfelel tehát anyagi természetünknek, hogy Isten az ő belső, láthatatlan kegyelmének adásához *külső, általunk is látható jeleket és cselekményeket használjon.* Ezeknek elvégzésére kell a papság, a világ életétől elszakított és csak Isten szolgálatának élő papság. Mert az Isten szentsége ma is olyan, mint volt Mózes korában. És ha Mózes megilletődve hallotta az égő csipkebokorból a szavakat: «Oldd le lábadról sarudat, mert a hely, amelyen állasz, szent föld» (Móz. II. 3, 5.) — ma is így van: az isteni kegyelem forrásaihoz nem léphet az emberek közül más, mint akit Isten arra kiválasztott, hogy merítsen abból és inni adjon belőle az ő népének. De így értjük meg helyesen a katolikus

papság benső lényegét, mivoltát, és létjogosultságát is. Mire való tehát a pap? Hogy Istent szolgálja! Hogy Istenhez vezesse a lelkeket! Hogy közvetítő legyen Isten és az ember közt!

b) És a papnak nagyon jól kell tudnia, hogy *ez a méltóság és szent megtiszteltetés nagy kötelességekkel is jár!* Neki nem szabad csak világítótoronynak lennie, mely csak másoknak mutatja az utat a kikötő felé, maga azonban meg nem mozdul a helyes úton. Neki nem szabad elméletileg Krisztust hirdetni, gyakorlatban pedig más utakon járni. Nem szabad, hogy érvényes legyen rá Krisztus mondása, melyben a fraizeusokról így nyilatkozott: «Amit mondanak nektek, tartsátok meg és tegyétek; de tetteik szerint ne cselekedjetek». (Máté 23, 3.)

Tehát nem azért vannak a papok, hogy uralkodjanak a hívek fölött? Dehogy! Hiszen ők olvassák legtöbbször Krisztus szavait: «Aki nagyobb közületek, az lesz a ti szolgátok». (Máté 23, 11.) És Szent Pál szavait: «Nem uralkodunk hiteteken, hanem örömötök segítői vagyunk». (Kor. II. 1, 23.) És Szent Péter figyelmeztetését: «Legeltessétek Isten nyáját, mely rátok bízatott, gondját viselvén nem kényszerűségből, hanem szabad akaratból Isten szerint; sem nem rút nyerészkedésből, hanem buzgóságból; sem nem mint uralkodók a választottak fölött, hanem szívből, mint a nyájnak példaképei». (Pét. I. 5, 2. 3.)

B) De még világosabbá válik a dolog, ha eszünkbe idézzük azt is, hogy **Isten a mi megváltásunkat az Úr Jézus személyéhez kötötte** és annyiban vagyunk megváltva, amennyiben sikerül Krisztus misztikus testének tagjaivá lennünk.

a) *Krisztus testének tagjává lenni!* — ez a kereszténység lényege; a többi: szertartás, parancsok, ünnepek, áitatossági formák, mind nem a lényeg! Ámde az Egyház szentségei nélkül nem lehetünk Krisztus tagjaivá, a szentségek kiszolgáltatásához pedig papság kell! A papság szentségeket osztó működése által válunk Krisztus testének tagjaivá.

b) «*Dehát Krisztus érdemeinek nem lehetnék-e részesévé csak úgy magamtól is?* Közvetlen érintkezéssel a lelkem és Krisztus közt? Nem elég-e az örök Isten, meg az én lelkem? Minek ide a papság?»

A választ megadja maga Krisztus. Mily világosan parancsolja apostolainak: «Elmenvén, tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket» (Máté 28, 19.), tehát *ti* keresztelje-

tek! «Aki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözül» (Márk 16, 16.), tehát «megkeresztelkedik» és nem önmagát keresztelj meg! Nikodémus egész éjjelen át beszélget Krisztussal a megigazulásról. És Krisztus nem azt mondja neki, hogy «elég az örök Isten meg a te lelked», hanem saját kereszthaláláról beszél és arról, hogy «ha valaki újra nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be az Isten országába». (Ján. 3, 5.)

Aztán itt van az Oltáriszentség! Lehet-e anélkül isteni élet bennünk? Nem! Ismeretesek az Úr szavai: «Ha nem eszitek az Emberfia testét, és nem isszátok az ő vérét, nem leszen élet tibennetek». (Ján. 6, 54.) De viszont hogy jutunk ma Krisztus testéhez, ha nincs papság, mely ezt a szentmisében elhozza közénk az égből? Már csak igazán nem hihetjük, hogy a kenyérátváltoztatás hatalmát Krisztus minden embernek adta!

És a bűnbocsátás! Mily nélkülözhetetlen szentség a gyönge ember számára! «Bánjátok meg bűneiteket s akkor az Atya megbocsát nektek az én érdemeim miatt» — ezt mondta Krisztus? Nem! Hanem az apostolokhoz így szólott: «Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik». (Ján. 20, 23.) Tehát akiknek *ti* megbocsátjátok!

Egész bizonyos, hogy a szentségek kiszolgáltatásával Krisztus csak apostolait bízta meg, és azok utódait, nem pedig minden hívét és követőjét. Mert nekik mondta: «Amint engem küldött az Atya, én is úgy küldelek titeket». (Ján. 20, 21.). És csak az apostolok mondhatták tovább az általuk kiválasztottakhoz: «Amint minket küldött Krisztus, úgy küldünk mi is titeket».

És így folyik a Krisztus által az apostoloknak adott, az apostoloktól pedig utódaikra ruházott szentségkiszolgáltató hatalom, így folyik végig az Egyházon 1900 év óta, hogy az üdvösség után sóvárgó embereket tagjaivá tegye Krisztus misztikus testének.

*

Kedves Testvéreim! Az Egyház 1900 év alatt rémes időket élt át, de sohasem hiányoztak papjai. Krisztus mindig hívott a munkára annyit, amennyire szüksége volt. Krisztus tudja, hogy Egyházának papokra van szüksége, hogy a sok aratásnak munkásokra van szüksége, és láthatatlan csókjával folyton új meg új fiatal fiúkat jegyez el magának erre a munkára.

Nem lehet azt elmondani, miben áll ez a krisztusi hívás. Mikor abban a fiatal fiúban a lélek legmélyéről titokzatos

vágy tör fölfelé, hogy egész életét Krisztusnak adja, hogy ne legyen egy szempillantása, egyetlen szívdobbanása, terve, vágya, gondolata, perce, ami nem Krisztusé és a halhatatlan lelkeké.

És bár emberi számítás szerint végzetes vállalkozásnak látszott is törékeny emberi vállakra bízni az örök értékeket, mégis azt látjuk, hogy a tapasztalat rácáfolt minden aggodalmaskodásra.

Azt látjuk, hogy a sajnosan kiütköző emberi gyöngeségek ellenére is a papság erős támasza lett az Egyháznak. Nincs párja annak a kegyeletteljes szeretetnek, amellyel a vallásos hívek papjaik iránt viseltetnek, mert minden emberi gyarlóságon túl is meglátják rajtuk a fölszentelés dicsfényét és alázattal hajtják meg homlokukat a bűnbocsánatot osztó s az Oltáriszentséget emelő kezük áldása előtt.

Testvérek! Mikor majd most csütörtök este az egész világ papsága ott térdel az Úr Jézus Szíve előtt és megköszöni azt az emberfeletti méltóságot, amelyre érdemetlenül is hívta őket, ti is, mindnyájan, küldjetek forró imát az Úrhoz a ti papjaitokért.

Gyönyörű este lesz az!... Háromszázezer katolikus pap fog térdelni azon az estén Krisztus Szíve előtt és fogja imádkozni: Úr Jézus, alázatos szívvel köszönjük Neked, hogy erre az emberfeletti méltóságra hívtál minket! Csak egyet kérünk: hogy a te Szent Szíved szerinti papok lehessünk!

Lehessünk fáklya, mely Érted lobog!

Lehessünk tűzhely, mely csak Általad melegít!

Lehessünk út, mely csak Feléd vezet!

Lehessünk erős kar, mely Hozzád emel!

Lehessünk oszlop, mely meg nem inog, tölgy, melybe kapaszkodnak a lelkek!

Lehessünk papok, akiknek nincs szívdobbanásuk, nincs szemrebbenésük, nincs vérlüktetésük, — csak Érted és a halhatatlan lelkekért!

Lehessünk papok, akik munkánkért a földön nem várunk semmit, — sem kényelmet, sem élvezetet, sem jólétet, sem vagyont, sem kitüntetést, sem előmenetelt, — semmit, mert mindennél nagyobb jutalmunk nekünk Szent Péter ígérete: «Ha majd megjelenik a pásztorok fejedelme, elnyeritek a dicsőség hervadhatatlan koronáját». (Pét. I. 5, 4.)

Uram, ilyen ideális papokat adj nekünk, akik örömére lesznek a te Szent Szívednek és üdvösségére a rájuk bízott nyájnak! Amen.

XX.

Az Egyház papja. (II.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Az Egyház papjáról szólt a legutóbbi szentbeszéd: arról, hogy valóban Krisztus Urunk alapította a keresztény papságot. Már akkor jeleztem, hogy még egy újabb beszédet is mondok a papságról, arról, hogy mit tart az Egyház az ő papjairól és mit vár tőlük. És ezt talán soha mélyebben meg nem érezhetjük, mint a papszentelésnek megrázóan fönséges szertartásai alatt.

Hosszú, fehér miseingbe öltözve, mint halottak nyúlnak el a földön a papjelöltek, mialatt a szentelő püspök a Mindenszentek litániáját imádkozza fölöttük. «Kyrie eleison! Christe eleison! Kyrie eleison!» Így végződik a litánia.

Majd a püspök mindkét kezét ráteszi a szentelendők fejére és egy pillanatig szó nélküli néma csendben fejükön nyugtatja. Ugyanilyen némán, csendben terjesztik ki karjukat fölöttük a püspöknek segédkező papok is. Valóban csak ez a megilletődött szent csend, mely a szertartást kiséri, ez a nagy némaság lehet legméltóbb érzékeltetője annak, ami itt végbemegy: *egy törékeny, földi ember változik át e pillanatban az Úr Krisztus élő képmásává.*

Mert ez a pap az Egyház szemében: «alter Christus», «második Krisztus». 1900 éve él a földön a katolikus pap és élni fog, míg az Egyház él, míg emberek lesznek a földön. Nemzedékek jönnek és mennek, de újra megújulnak köztük Krisztus szolgái. Meghalnak a papok is, de nem hal meg a papság, — az örök!

Ennek az örök papnak a képén különösen két jellegzetes vonás tűnik szembe. Mindkettő olyan tulajdonság, amely nélkül senki sem lehet ideális pappá, de olyan tulajdonság is, amelyből fakad számukra a katolikus hívek páratlanul meleg tisztelete is. I. Az egyik: **szeretet a lelkekkel szemben.** II. A másik: **felelősség a lelkek legfőbb Pásztorával szemben.** Íme, a két legjellegzetesebb vonás az örök papi

arcon! Igyekszem a mai beszédben ezzel a két vonással megfesteni az Egyház papjának képét. És csak ne mondja majd senki a végén: «Ah! Milyen messzire marad a valóság ettől az ideáltól!» Sajnos: valóban messzire marad; amint mindenütt távol áll egymástól eszmény és valóság, ahol az ember keze is közbejátszik. De azért mégis kell tudnunk, milyennek képzeli e Krisztus Egyháza az ő papját: tudni nekünk, papoknak, hogy milyeneknek kell lennünk, és tudni nektek, híveknek, hogy milyen papokért kell imádkoznotok.

I. Szeretet a lelkekkel szemben.

A papi léleknek első ismertető vonása kell, hogy legyen határtalan szeretet a lelkekkel szemben.

A) Közismert dolog, hogy a katolikus papság **nagyszerűen tagolt hierarchiában jelenik meg előttünk.**

a) A papok nem maguktól nyerik hatalmukat, hanem a püspöktől van küldetésük, a püspöknek a pápától, a pápának meg Krisztustól. Hétköznapi kifejezéssel úgy mondhatnók, hogy az Egyház papjai nem dolgoznak «saját szakállukra», saját felelősségükre, hanem *felsőbb küldetésből.*

Érezzük is azt az erőt, amit nekünk az Egyház fejével, a pápával való közösségünk ad. «Megyek halászni» (Ján. 21, 3.), mondotta egyszer Simon Péter, az első pápa a Genezáret taván. Az apostolok pedig, akik vele voltak, egyhangúlag mondották: «Mi is veled megyünk». (Ján. 21, 3.) És együtt osztoztak a kemény éjjeli munkában, együtt a reggeli gazdag halfogásban és együtt látták is meg az Urat. «Megyek halászni» — mondotta azóta 261 pápa, és százezer meg százezer pap felelt rá: «Mi is veled megyünk». Azt tehát jól tudjuk, hogy pappá csak az lehet, akit az Úr kiválasztott, hívott és küldött.

b) De tudunk még valami mást is. Tudjuk azt is, hogy amikor az Úr az első pápát, Szent Pétert kiválasztotta és átadta neki a főpapi hatalmat, azon az emlékezetes napon, nem így szólt hozzá: Péter, sokat tanultál-e? Péter, tudós vagy-e? Péter, ügyes szervező vagy-e? Nagy jogász vagy-e? Nem! Mindezt nem kérdezte tőle. Hanem így szólt hozzá: «*Simon, János fia, jobban szeretsz-e engem ezeknél?*» (Ján. 21, 15.) És Péter a szeretet háromszoros megvallása után kapta meg főpásztori hatalmát. Azóta nekünk is tudnunk kell, hogy Krisztus csókja, mely a papjelölteket pappá

szenteli, Krisztusnak s az ő misztikus testének, az Egyház híveinek szeretetére kötelezi a papot.

c) A papszentelésben nyert ez a krisztusi küldetés, ez a szentségi méltóság s az azzal járó hatalom — ez a legfontosabb vonás az Egyház papján. *Ez a felsőbb küldetés, ez a papi hatalom független az egyén tehetségeitől.* Ez tiszteletreméltóvá teszi a hívek előtt a legegyszerűbb papot is, mert annak fogyatékos, törékeny, kicsinyes emberi alakja mögül is az örök Krisztus világot átfogó nagysága sugárzik elő. Nagy tudós-e az a pap, aki a szentmisét bemutatja, vagy egyszerű ember, hatalmas zseni-e, akinél gyónásomat végzem, öreg tapasztalt gyóntató-e, vagy csak pár napja fölszentelt, alig 22 éves fiatalember, mindez nem számít: Krisztus a fontos, Krisztus számít, Krisztust keressük, a krisztusi küldetést, a krisztusi megbízatást!

B) És így most már kezd kialakulni előttünk a katolikus pap helyes fogalma: **Mily csodálatos lény is az a katolikus pap!**

a) *Egy ember, akinek nincs családja, s akié mégis hitközségének száz meg ezer családja.* Egy ember, akihez életük legörvendetesebb és legszomorúbb napjaiban a többi emberek fordulnak. Egy ember, akit ismeretlenek is «tisztelendő atyám»-nak szólítanak. Egy ember, akinek bizalommal mondják el életük legfájóbb, féltve őrzött titkait, amikről soha senkinek nem beszélnének: legjobb barátjuknak sem, házastársuknak sem, szüleiknek sem. Egy ember, akihez — mint a testi és lelki nyomorúság hivatott enyhítőjéhez — bizalommal fordul mindenki, mert tudja, hogy papnak lenni annyi, mint az isteni szeretet osztogatójának lenni, annyi, mint minden fáradt, beteg, szenvedő és harcoló léleknek újra elmondani a legfőbb Pap örökemlékű szavait: «Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én fölüdítlek titeket». (Máté 11, 28.)

b) *Úgy vagyunk a papsággal, mint a szédületesen magas, havas hegyóriásokkal:* akárhány oldalról nézzük azokat, ahány lépést teszünk feléjük, folyton új meg új, folyton változó benyomást kapunk róluk. Itt egy csúcs tűnik szembe rajtuk, ott egy patak, itt egy legelésző nyáj, ott egy kis kunyhó szökdécselő zergék, majd zuhogó vízesés, — de a tetejük, a legmagasabb csúcsuk mintha minderről nem tudna semmit: örökös fehérségben emelkedik a tiszta égbolt felé.

A papi lélekben is kell egy ilyen magas, hófehér csúcs-

nak lennie, ahová nem szabad hatolnia az élet lármájának, ha még oly nyüzsgő élet folyik is a hegyoldalon.

Pedig bizony nagy életnek kell ott lüktetnie! A lelkipásztort a mai élet gyakran leszólítja a szószékről, kiszólítja a templomból, ki az iskolába, az egyletekbe, a társaságba. Neki értenie kell a szervezéshez is, a gazdálkodáshoz is, politikához is, — de mindezzel úgy kell érintkezésbe kerülnie, hogy közben semmi folt rá ne tapadjon, s az élet lármája föl ne érjen a hófehér csúcsok istenimádásának csendjébe.

c) De éppen, mert annyi mindennek kell megfelelniök, *azért kell, hogy nőtlenek legyenek az Egyház papjai.* Csak így tarthatják meg Szent Pál szavát: «Akinek nincs felesége, arra gondol, ami az Úré, hogyan tessék az Istennek». (Kor. I. 7, 32.)

Ezért nincs a papnak lakodalma.

Vagyis hát tulajdonképen van: a fölszentelés szent, megrázóan fönséges pillanata, amikor visszavonhatatlanul eljegyzi magát Krisztus ügyével. A püspökszentelés szertartása erre egész világosan rá is mutat, amikor — akárcsak az esküvőnél — szentelt gyűrűt húznak az új püspök ujjára e szavak kíséretében: «Vedd a gyűrűt, a hűség jelét; mert Isten jegyesét, az Egyházat, érinthetetlen hűséggel díszítve, sértetlenül kell megőrizned». Igen: az Egyház és annak tagjai a papnak családja, gyermeke, felesége. És a papnak úgy kell az Egyházért minden áldozattal dolgoznia, mint az édesapának a családjáért. És a papnak épúgy öröme az Egyház élete, mint a nős embernek családja virágzása. Öröme az, ha telve vannak a templomok; öröme, ha alig győzi a sok gyóntatást; öröme, ha az áldoztató rácsnál mindig tömegek veszik magukhoz az Urat . . .

C) A lelkeknek ez a krisztusi szeretete nélkülözhetetlen alkotó eleme a papi léleknek: **az isteni örök szeretetnek kisugárzásává lenni** — ez célpontja a papi lélek érésének.

a) «*Az Isten nem lehet mindenütt, azért teremtette az édesanyát*» — mondják az arabok. Helyesebben így kellene mondani: az Istent nem lehet mindenütt látnunk, de hogy szeretetét mindenütt érezzük, azért teremtette az anyai szívet.

Ámde a papi szívet még inkább ezért! Azért, hogy a természetfölötti, lelki szeretetben legyenek tanui az Isten szeretetének. «Reliquit nos tamquam vicarios sui amoris» — írja klasszikus tömörséggel *Szent Ambrus;* «szeretetének helyettese gyanánt hagyott itt minket». Az apai, anyai és a

papi szív az a hármas forrás, amelyen át csorog az élet nagy éltető vize, az élet titokzatos ereje: az Isten szeretete.

Hát így már most értem, hogy egy ilyen szívnek szabadnak kell maradnia: hogy minden hívét szerethesse! Így már értem, hogy egy ilyen kezet nem szabad senkinek lekötnie: hogy mindenkit áldhasson! Igen, a pap el van jegyezve: szászszorosan, ezerszeresen eljegyezve az örök isteni szeretettel.

b) De így értjük most már *azt a meleg, gyermeki tiszteletet is, melyet a hívek mutatnak papjaik iránt!* Így értjük, hogy még ma is, «a józan tárgyiasság korában», hihetetlen lelkesedéssel ünneplik a hívek a pápa bevonulását a Szent Péter-templomba. Sőt elég csak a pápa követének megjelennie valahol, pl. a nemzetközi eucharisztikus kongresszusokon, vagy nálunk a Szent Imre-jubileumon: mily öröm és diadalmenet kíséri mindenfelé!

c) Nos igen, *vannak, akik ki nem állhatják a papokat,* akik minden rosszat föltételeznek róluk. Igaz, hogy Szent Máté evangélista szerint voltak, akik az Úr Jézusra is ezt mondták: «Ime, a falánk és borissza ember, vámosok és bűnösök barátja». (Máté 11, 19.) Vannak jól öltözött urak és előkelő dámák, akik — ha az utcán egy pap jön velük szemben — ijedten kapkodnak a kabátgombjuk után és sápadt ajakkal dadogják: «Jaj, már nem lesz szerencsém!»

Ne lepődjetek meg azon, amit most mondok: Mi, papok, büszkék vagyunk arra, hogy a bűnbe merült világ nyugtalanná válik és idegesen kapkod egy pap láttára. Igen, ez *is* egyik feladata a papságnak: nyugtalanítani a bűneiben nyugodtan élő embert. Hogy mikor a rőt villanyreklámok nyüzsgő zürzavarában, a zajgó utcai élet lármájában elhalad mellettük egy hosszú, fekete reverendás pap, önkéntelenül is, akaratuk ellenére is eszükbe jusson az a másik élet, az az egyedül igaz, örök élet, amelyről oly könnyű véglegesen megfeledkezni az élet szörnyű kenyérharcában.

Olyan a pap hivatása, mint a napé az égen: jóra és rosszra egyforma melegséggel kell öntenie sugarát. És a napnak nyugodt derűvel sütnie kell akkor is, ha tudja, hogy a hideg, sötét világür elnyel minden melegséget, és legszentebb szándékaira is gyakran csak szeretetlenség, félreértés, rágalmazás a felelet . . .

Mert aki nem szereti a lelkeket, Krisztus bárányait, az nem lehet Krisztusnak méltó papja.

II. Felelősség a lelkek legfőbb Pásztorával szemben.

A halhatatlan lelkek áldozatos szeretetéből fakad aztán a másik szembetűnő vonás a papi lelken: **a felelősségnek megrendítő tudata a lelkek legfőbb Pásztorával szemben.**

A) Minden embernek kell éreznie felelősségét, de senkinek sem erősebben, mint a papnak. *B)* Minden embernek kell lelkiismeretvizsgálatot tartania, de senkinek sem szigorúbban, mint a papnak.

A) Krisztus papjai tudják, mily **szédületes felelősséggel jár az ő hatalmuk.** Tudják, hogy amit egy rossz pap elronthat, tíz angyal sem tudja azt jóvátenni.

a) Melyik pap ne rezzenne össze, mikor eszébe jut a felelősség, hogy *az Egyház sorsa mennyire az ő kezébe van letéve!* Hogy csak akkor terjed az Isten országa az emberek közt, ha előbb maguknak a papoknak lelkén sugárzik fel fényesen Krisztus Urunk arca; ha előbb maguknak a papoknak krisztusi életmódja tesz tanuságot Krisztus mellett; ha, amit szavukkal hirdetnek, mindazt saját életükben mutatják meg.

Mi érezzük, hogy fáklyahordóknak kell lennünk viharos éjszakákon és égi tűzről gyujtott fáklyánkat magasra kell emelni a sötétségbe borult földi utak fölé.

Mi érezzük, hogy erős kezünknek kell lennünk, isteni erőtől duzzadó karunknak, melyet oda kell nyujtani minden elesettnek.

Mi érezzük, hogy lángoló szívünknek kell lennie, Krisztus isteni Szívén fellángolt szívünknek, mely résztvevő szeretettel indul a tüskebokorban vergődő minden eltévedt bárány keresésére.

Ó, mindezt érzi a pap lelke. Érzi — és beléremeg!

b) Igen, mi nagyon jól érezzük, hogy a papság a legfönségesebb hivatás, ami embernek a földön osztályrésze lehet, de *egyben a legnehezebb is.* Oda csak az való, aki el tudja magát szakítani mindattól, amit pénz, karriér, kényelem és családi élet jelentenek. Oda csak az való, akiben él az olthatatlan láng, hogy minden gondolatával, minden tervével, ambíciójával, minden szívdobbanásával, minden lélekzetvételével nekifeküdjön Krisztus munkájának, a lelkek megmentésének, az Isten országa terjesztésének.

Papnak csak az való, aki tudja, érzi, hogy nincs a világon szentebb, fölemelőbb, éltetőbb öröm, mint sötétben utat kereső testvéreknek Krisztus Szívén kigyúlt világító fáklyájává lenni, mint tövis közt vergődő báránykáknak Krisztushoz visszavezető pásztorává lenni.

Papnak csak az való, aki az arsi szent plébánossal el tudja mondani: «Ha egyik lábammal már a paradicsomban volnék, de a földön még egy bűnöst meg tudnék menteni, egy pillanatig sem haboznék a földre visszatérni».

Papnak csak az való, aki elmondhatja magáról az Úr szavait: «Tüzet jöttem bocsátani a földre, és mit akarok mást, minthogy már felgyulladjon?» (Luk. 12, 49.)

Papnak csak az való, aki nem olyan, mint a villanyvezeték drótja, amely vezeti az emberhez az éltető áramot, maga azonban hideg marad; hanem aki elmondhatja a híveknek Szent Pál szavait: «Legyetek az én követőim, mint én is Krisztusé». (Kor. I. 4, 16.) Csak az való, akire állanak Szent Pál szavai: «Én pedig igen szívesen áldozok, sőt magam is áldozattá leszek a ti lelketekért». (Kor. I. 12, 15.) Csak aki elmondhatja híveinek ugyancsak Szent Pállal: «Mindenkinek mindene lettem, hogy mindenkit üdvözítsek». (Kor. I. 9, 22.) Sőt aki elmondhatja még a felebaráti szeretet enthuziazmusában fogant apostoli szavakat is: «Azt kívánnám, hogy magam legyek átkozottként távol Krisztustól testvéreimért». (Róm. 9, 3.)

B) És minthogy a papnak éreznie kell ezt az óriási felelősséget, azért van szüksége **állandó és szigorú lelkiismeretvizsgálatra.**

a) Ha igaz az, hogy a név egyúttal a lényeget is megjelöli, akkor a mi nevünk: «sacerdos» annyit jelent, mint *az Istennek egészen átadott szent ajándék.*

Az emberek minket «tisztelendő úrnak» neveznek. Ez a legfönségesebb cím, amit egy pap kaphat: «Tisztelendő Úr!» De egyben nagy figyelmeztetés is nekünk: Vajjon valóban azok vagyunk-e mindig és minden cselekedetünkben? Igaz: ez a cím az állásnak jár ki s nem a személynek. De azért nem szabad magunkat félrevezettetni: ha minden kereszténynek áll, hogy ő «alter Christus», mennyivel inkább kell állnia a papra! Nekünk kell magunkon megmutatnunk mindazt ami Krisztusból a földön látható.

b) Ha azonban azok akarunk lenni, amiknek hívatunk, akkor lassan annyira kell érnünk, hogy *saját énünk helyébe Krisztus lépjen*, saját vágyaink, terveink, ambícióink helyébe

Krisztus vágyai, tervei, ambíciói. Azt kell mondanunk, amit Ker. János mondott az Úrról: «Őneki növekednie kell, nekem pedig kisebbednem». (Ján. 3, 30.) Ezt kell keresztülvinnünk egész addig a fokig, amíg érvényes lesz reánk is Szent Pál mondása: «Élek pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem». (Gal. 2, 20.) Egész addig, amíg olyanokká nem válunk, mint a szent színek az Oltáriszentségben: minden, ami csak rajtam s bennem van, mindaz csak külső látszat, csak járulék, a lényeg azonban bennem Krisztus. A papi léleknek ez az önkiürítése, «exinanitiója», a misztikus halálnak olyan példája, mely tulajdonkép az élet legszebb fölfokozása.

És minden papnak éreznie kell, hogy erre kötelezi őt szent hivatása!

Manapság az embereknek az örök gondolatok felfogásához csak gyönge kis detektoros készülékeik vannak. Hiába, itt nem segít más, mint hogy mi, papok, minél erősebbre fokozzuk magunkban a leadóállomás energiáit! Oly imponáló fölénnyel kell ma saját magunkból sugároztatni a krisztusi élet szépségeit, hogy még a leggyöngébb detektorral bíró lélekben is visszhangra találjanak azok.

És ez a fokozott felelősségérzet a másik jellegzetes vonás az Egyház papjának az arcán.

Ez az örökös figyelmeztetés, amelyből szünet nélkül hangzik felénk a legfőbb Pásztor szava: «Ti vagytok a föld sója. Hogyha a só ízét veszti, mivel fogják megsózni? Semmire sem való többé, mint hogy kivessék és eltapodják az emberek. Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyen fekvő város . . . Úgy világoskodjék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiket és dicsőítsék Atyátokat, ki mennyekben vagyon» (Máté 5, 13.-16.).

Kedves Testvéreim! Senki sem tudja megjósolni, mily napok várnak még Isten országára . . . De az biztos, hogy amíg lesz papság, amely a munkára indulás előtt meditációiban minden reggel belenéz a mi Urunk Jézus Krisztus szemébe s megkérdi tőle: Uram, mint teljesíthetem ma a te szent akaratodat, — addig az Isten országa minden támadás és üldözés ellenére is élni s virulni fog.

Krisztus Egyháza hódítani és terjedni fog, amíg lesznek papjai, akik naponként föladják maguknak az apostolok kérdését: «Ki szakít el minket Krisztus szeretetétől? Nyomo-

rúság, vagy szorongatás? Éhség, mezítelenség, veszedelem, vagy üldözés, vagy kard?» (Róm. 8, 35.) Föladják ezt a kérdést, és mindjárt meg is felelnek Szent Pállal: «Biztos vagyok abban, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmak, sem jelenvalók, sem jövendők, sem erők, sem magasság, sem mélység, sem egyéb teremtmény el nem szakíthat minket az Isten szeretetétől, amely Jézus Krisztusban, a mi Urunkban vagyon». (Róm. 8, 38.—39.)

Isten országa terjedni és hódítani fog, ha oly papok dolgoznak érte, akiknek egész élete, minden vágya és ambíciója valóra váltása a költő szavainak:

«Az Isten küldött, testvéreim, tinektek,
Hogy sugarai eleven tüzét,
Amik arcáról a szívembe égtek,
Sugározzam csendesen szerteszét:
A testvéreknek, kik az éjben járnak,
Az Isten küldött szentjánosbogárnak».

(Sík S.)

Nem igaz, hogy ma már nem kellenek az emberiségnek a papok. Ó, igen, kellenek, — de csak a szent papok! Nem kell a hideg lelkű pap, nem kell a gyönge jellemű pap, nem kell a hivatalnok-pap! De amelyik papnak lelke Krisztus szeretetében ég, amelyik papnak szívében Krisztus szíve dobog, az után ma is úgy tódulnak az örök fényre szomjas lelkek, mint csendes nyári estéken repülnek a fényt kereső lepkék az asztali lámpa szelíd fénye felé.

Ó, hát, Testvéreim, ilyen papokért imádkozzatok! Mert mi is így imádkozunk magunkért: «Uram, engedd, hogy ilyen papod legyek!

Legyek só, mely a rothadástól megóv!

Legyek a világ világossága, mely Feléd mutatja az utat!

Legyek hegyen fekvő város, melynek példája messze látszik!

Legyek gyertya, mely Feléd világít!

Legyek lobogó fáklya, melyet Te tartasz kezdben!

Legyek a te Szent Szíved szerinti pap, akiről a te híveid, a te báránykáid mondhatják el: Téged valóban «a testvéreknek, kik az éjben járnak, az Isten küldött szentjánosbogárnak». Amen.

XXI.

Az üldözött Egyház.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Krisztus Egyházát, a katolikus Egyházat, Szent Pál gondolata szerint «Krisztus misztikus testének», a köztünk titokzatos módon tovább élő Krisztusnak is szoktuk nevezni. Ám, ha ez így van, akkor nem csodálkozhatunk azon sem, hogy az Egyház története tulajdonkép Krisztus földi élettörténetének megismétlődése, bővített kiadása, és hogy mindazt a szenvedést, amelyben Krisztusnak része volt, el kell viselnie az ő Egyházának is.

A századok folyamán csak a nevek, helyek és évszámok változtak, de nem az események lényege. Krisztus üldözőit Heródesnek hívták és Júdásnak, Kaifásnak és Pilátusnak, zsidó farizeusoknak és írástudóknak, az Egyház üldözőit római császároknak, bizánci despotáknak, kis- és nagyfejedelemségeknek, szabadkőműveseknek és bolsevikiknek — de az üldözés lényege ugyanaz volt, ugyanaz a kiáltás: «Nem akarjuk, hogy ez rajtunk uralkodjék» (Luk. 19, 14.). «feszítsd meg őt!» (Márk 15, 13.)

Az üldözött Krisztusnak méltó jegyese valóban csak az üldözött Egyház lehetett.

Az üldözött Egyház! Mennyi fájdalmas emlék, de egyben mennyi vigasztaló gondolat is ébred bennünk, mikor csak kimondjuk is ezt a pár szót: *Az üldözött Egyház!* Alig távozott el Krisztus Urunk a földről, már kitört Jeruzsálemben a legelső keresztényüldözés, hogy aztán pusztító lángja többé ki ne aludjék, hanem a földkerekségnek hol egyik, hol másik pontján folyton lobogjon, amíg csak katolikus Egyház lesz a földön, amíg csak ember lesz a földön.

Részben ugyan fájdalmas, de másrészt meg tanulságos, biztató és hitünket megerősítő elmélkedés lesz mindnyájunk számára, ha a mai beszéd első felében I. rövid történeti visszapillantást vetünk azokra a véres üldözésekre, amiket az Egyháznak 1900 év alatt ki kellett állnia; de aztán

II. igyekszünk majd meglátni azt a célt is, amelyet az isteni Gondviselés a megpróbáltatások által elérni akart. Ma «az üldözött Egyházról» fogok szólani, a jövő beszédben pedig a «győzhetetlen Egyházról», azaz ott majd levonjuk a nagy tanuságot is, amelyet az Egyház elpusztíthatatlan ereje felénk kiált.

I. Az Egyház üldözése.

A) **Krisztus Egyházának legelső üldözői a zsidók voltak.**

Az apostolok azt hirdették, hogy Krisztus az óhajtott Messiás; de nem politikai szabadító, mint a zsidók várták, hanem a lelkek megmentője. Ez azonban nem tetszett a zsidóknak és ezért az apostolokat a főtanács elé idézték, hogy őket is elhallgattassák, mint ezt Krisztussal tették. Itt mondta aztán Gamaliel törvénytudó a tanács tagjaihoz az emlékezetes szavakat: «Hagyjátok magukra ezeket az embereket és engedjétek el őket: mert ha ez a terv vagy mű emberektől vagyon, felbomlik; ha azonban az Istentől van, nem ronthatjátok le». (Ap. Csel. 5, 38., 39.)

Nagyszerű szavak; de a zsidók nem fogadták meg, és kitört az első kereszténytildözés. Szent István diákonus az első áldozat, majd Szent Pétert is börtönbe vetik. Justinus szerint a zsidóknak megbízott kiküldöttjeik voltak, akik az postolok nyomában jártak s beszédük hatását azzal akarták gyöngíteni, hogy hihetetlenséget, istentelenséget fogtak rájuk. De mindez nem tudott ártani az Egyháznak: a Krisztus által elvetett mag szemmel láthatólag nőtt és erősbödött napról-napra.

B) A zsidók üldözését nyomban követte egy sokkal veszedelmesebb üldözés: **a római hatalom fellépése a kereszténység ellen.**

a) *A rómaiak kereszténytildözése páratlanul kegyetlen és véres volt.* A világtörténelemnek emberileg megmagyarázhatatlan rejtélye, hogy a kereszténység dacolni tudott a római világhatalomnak ilyen terrorjával, egy óriási pogány kultúra elkeseredett védekezésével, rágalommal, gyalázással, gúnnyal és nyilt erőszakkal.

Milyen hallatlan rágalmakat fogtak rá a keresztényekre! Egy szellemi Istennek lélekben tisztelését ateizmusnak kiáltották ki; Krisztus szent testének élvezését thyestesi lakomának; a keresztények katakombai összejöveteleit ösz-

szeesküvésnek; a felebaráti szeretetet fajtalanságnak ... és mindez nem birta megsemmisíteni a kereszténységet. Százezrek adták életüket keresztény hitükért.

És milyen hallatlan eszközöket vettek alkalmazásba velük szemben! Hadrianus császár a Kálváriára Venus szobrát állíttatja, a Megváltó sírjára Jupiterét, — hiába! Severus megtiltotta, hogy keresztények legyenek («iudaeos fieri vetuit, idem etiam de christianis sanxit»), — hiába! Diocletianus a rettenetes keresztényüldözés után emlékkövet véset, ezzel a büszke felirattal: «Nomine christianorum deleto», «a keresztény név eltörlésének emlékére», — hiába!

b) Hiába volt a legvéresebb üldözés is: Krisztus fiatal jegyese, az Egyház, megtörölte vértől csapzott arcát és utána erősebb fejlődésnek indult, mint az üldözések előtt. Ugyan gondolta volna-e Maximianus, hogy azon a helyen, ahol palotája állott s ahol a legvéresebb üldözést készítették el, hogy ott valaha a lateráni bazilika fog állani ezzel a felírással: «Minden egyház feje és anyja», és hogy azon a helyen, ahol trónja állott, egy soha ki nem haló uralkodó-család trónja fog emelkedni: a pápai trón!

Ugyan gondolta volna-e Ágnes, az a 14 éves vértanu leányka, mikor erőszakkal a bűntanyára hurcolták, gondolta volna-e, hogy még ez is átváltozik az ő szent tekintetétől! Mert most valóban ott áll Szent Ágnes temploma, a római templomok egyik legszebbike a Piazza Navona-n, ahol azelőtt a gyalázat barlangja volt.

A római üldözők a keresztényeket kényszermunkára fogták és véres verítékezés közt építtették velük a római fürdőket. De ugyan gondolhatták-e ezek a rabszolgasorsra ítélt keresztények, akik most itt dolgoztak Cyriacussal együtt, gondolhatták-e, hogy ennek az építménynek egy része valaha az igaz Isten tiszteletét fogja hirdetni és a Szent Cyriacusról nevezett templom lesz belőle! Ó, ha tudták volna, mint fog ez a kis oratórium beolvadni egy gyönyörű templomba, a Santa Maria degli Angeli-be, amely magában foglalja azt a csarnokot és vesztibült, amit a világ egyik legnagyobb építő géniusza, Michelangelo, teremtett!

És beszéljek-e a fiatal gyermeknek, Pongrácnak vértanuságáról? Anyja, Lucina, aggódva imádkozik érte: lesz-e fiából is olyan bátor hitvalló, mint a férje volt, aki életét adta Krisztusért. A fiú — lelkében lobogó lángokkal — ott ül az anyja térdén. Vajjon miről gondolkozik? Nincs előtte az a fényes bazilika, amelyet 1600 évvel később majd a zarándo-

kok tömege fog felkeresni Róma mellett s amely az ő nevét fogja viselni. Nem látja azt a drága ezüst ereklyetartót, amelybe I. Honorius pápa majd elhelyezi az ő hamvait. Nem az jár eszében, hogy majd nevét naponként ezernyi martyrologiumból fogják olvasni s dicsfénnyel övezett alakja annyi oltár felett fog ragyogni, mint az őskeresztény gyermek-vértanujáé. Minderre nem gondol ez a fiatal fiú! Csak Krisztus áll előtte, az ő jóságos Megváltója, aki életét adta érte s akiért ő is adni fogja fiatal életét!

c) *Ezzel a szellemmel nem birkózhatott meg még a római világbirodalom ereje sem!* Mikor Diocletiánt letették a bíboros trónról s mint morózus öreg halt meg; és mikor Galeriust férgekették meg elevenen sebeiben és ő nyilvános ediktumban ismerte be üldözésének jogtalanságát; s mikor Maximián Herculeus önmagát fojtotta meg; Maxentius a Tiberisbe pusztult; Maximinus oly borzalmas kínok közt mult ki, mint aminőket ő készített a kereszténveknek; Licinus elesett Konstantin fegyvere alatt — Krisztus jegyese továbbra is ott állott: vérrel borítva, de fiatal erőben és meg nem tört harci készséggel.

A 300 éves üldözés végén a fiatal Egyház megtörülte vértől csapzott arcát, és szebben és fiatalabban indult további munkájára: a pokol kapui küzdöttek ellene és a pokol kapui nem tudtak erőt venni rajta.

C) De a római nyers üldözések után még veszedelmesebb ellenfél támad az Egyházra: **jönnek a szellemi támadások.** Lucifer módszert változtat. Nem nyiltan támad, hanem úgy tesz, mint a gyönge ellenség: megmérgezi az ellenfél kútjait.

a) *Jönnek a hitszakadások az Egyházon belül és a népvándorlás veszedelmei az Egyházon kívül.* A tévtanok minden században más és más oldalról kezdték ki az Egyházat. Néha csak kis gally tört le egy-egy szakadárral, máskor hatalmas ágak is az eretnekséggel, sőt volt olyan idő is, amikor szinte «az egész világ» az eretnekekkel tartott. És mégis: az Egyház megsiratta ugyan elszakadt fiait, az Egyház fájáról lehullott ugyan a férgese, de aztán új erővel és szebben folytatta útját a történelem mezején.

Jön a népvándorlás. Nyers, barbár erők özönlik el Európát. S a nagy mozgás közepén áll a szikla, amelyen a pokol kapui nem vesznek erőt! Lássuk, mi lesz most vele! Mi lesz? Az Egyház nem vette föl ezt a vad szellemet; de ezek a vad népek fölvették a szelíd Jézus igáját.

b) Újabb oldalról kél fel a támadás: *jön a pogány világ eszményeinek újraébredése, a renesszánsz, majd a «felvilágosodás»*. A reneszánsz a keresztény életet és erkölcsöket megfertőzi egész a vezetőkig, a legmagasabb helyekig. Magába az egyházi életbe is sok romlás férkőzött ezekben az időkben. Valóban, most kellett volna elpusztulnia, ha emberi mű lett volna.

És mi lett az eredmény? Az Egyház életereje kidobta magából a fertőzést és legyőzte a pogány világ eszméinek elkeseredett támadását.

Jöttek a «felvilágosodás» hirdetői s jött a francia forradalom. «Már únom folyton azt hallani — mondotta *Voltaire* —, hogy 12 ember elég volt a kereszténység megalapításához. Kedvem van bebizonyítani, hogy egy is elég lesz annak szétrombolásához.» És ki is kiáltotta a jelszót: «Écrasez l'infame», «tapossátok össze a gyalázatos Egyházat». De az Egyház továbbra is áll!

c) *És mindezek után jöttek a mai vallásüldözők*. Jött az orosz Szovjet nyilt istentagadása, mely terrorral, vérrel, tűzzel, vassal, gúnnyal, dinamittal, száműzetéssel akarja kitépni az emberek lelkéből az Istenbe vetett hitet. De jött egy nem kevésbbé veszélyes másik támadás is, mely nem nyiltan harcol Isten ellen, mint a Szovjet, hanem őspogány vallások fantasztikus legendáiból akar egy új vallást teremteni és ezzel természetesen megint a teljes vallástalanságba akarja az embert kényszeríteni.

Ezek a harcok még tartanak, az ütközet még nem dőlt el, de hogy ki lesz a győztes: Isten-e vagy az istentelenség. Jézus Krisztus-e vagy Wotan, az — a történelem eddigi tanusága szerint — egy pillanatra sem lehet kétséges.

Hiszen nincs az emberi kultúrának területe, amelyről már eddig is nem hoztak volna érveket az Egyház ellen, — és nem használt semmit! Egyszer a csillagászat tételeivel jöttek, máskor a biológiával. Egyszer a geológiával hadakoztak ellene, máskor a filozófiával. Egyszer az őskori feliratos emlékekkel, máskor primitív népek szokásaival . . . És a vége minden erőfeszítésnek az maradt, hogy nincs ma egyetlen olyan bebizonyított tudományos igazság, amely ellentétben állana bármelyik hittételünkkel, és a szakadatlan üldözések után is soha a katolikus Egyháznak ennyi híve még nem volt, mint ma, soha ennyi temploma, mint ma. Ha az egyik országban üldözni kezdik, a világ másik felén annál erősebben indul virágzásnak és mintegy kézzelfoghatóan, szemmelláthatóan

mennek rajta teljesedésbe a szavak, amiket az Úr Péterhez intézet, mikor Egyházát megalapította: «A pokol kapui nem vesznek erőt rajta».

II. Az isteni Gondviselés célja az üldözésekkel.

Azonban — Kedves Testvéreim — a tények puszta megállapításával ne érjük be. Mi hisszük, hogy egyetlen hajszálunk sem esik le mennyei Atyánk tudta nélkül. Tehát bizonyára nagy céljai voltak Istennek azzal, hogy Egyházának üldözését megengedte és folyton megengedi.

Akkor, amikor a szenvedések tüze égette Krisztus híveit, bizonyára nem tudták, mit akar velük a Gondviselés. Akik benne éltek az üldözések viharjában, nem láthatták Isten tervét. Ma azonban mindent más világításban látunk. Mindennel terve van Istennek, akármi történik velem, vagy a nemzettel, vagy saját Egyházával.

Ma már világosan látjuk, hogy az állandó üldözések kettős célt szolgáltak a Gondviselés kezében.

A) **Az üldözések elősegítik az Egyház erősödését és terjedését.** Mint mikor heves szél rázza-cibálja a fák ágait és letépve róluk a magot és gyümölcsöt, hosszú távolságba veti el az új fák magvait, épúgy terjesztették az üldözések is Krisztus Egyházát.

Alig távozott el az Úr a földről, Jeruzsálemben kitört az első keresztényüldözés, és az apostoloknak el kellett hagyniok a zsidó fővárost. Hogy ez fájt nekik és szenvedtek alatta, az biztos. De most már látjuk, mennyire az isteni Gondviselés tervét szolgálta ez is. Hiszen ez az üldözés az isteni parancsnak teljesítését segítette elő: «Tanuim lesztek ... a föld határáig». (Ap. Csel. 1, 8.)

A kereszténység megveti lábát Rómában. Itt fellángol a Néró-üldözés, és utána háromszáz éven át tartanak a legvéresebb üldözések, de — minél több keresztény vér folyt, annál győztesebben emelkedett Krisztus keresztje. «Sanguis martyrum semen christianorum», a vértanuk véréből úgy duzzadt az új keresztény élet, mint májusi hulló eső után zsendül az új vetés, és mint a kagyló kínzó homokszeméből fakad az igazgyöngy.

Krisztus Egyházának útja a történelemben szakadatlan keresztút volt. De érdekes: történetének legfényesebb lapjai

nem azokban az időkben íródtak, amikor az emberiség hódolva hajolt meg az Egyház nagysága előtt, hanem amikor az Egyház a legtöbbet szenvedett, — hiszen az Egyház legkedvesebb jele: a kereszt! Senki oly mélyen föl nem fogja a szenvedés értelmét és hasznát, mint Krisztus Egyháza, amely tudja, hogy a szenvedés pörölycsapásai alatt soha nem sejtett mélységek nyílnak meg az emberi lélekben és megélesedik szemünk a dolgok igazi jelentősége iránt. Az Egyház legdicsőbb korszaka mindig az üldözések korszaka volt, mert aki a keresztúton halad, okvetlenül találkoznia kell a keresztjét hordó Krisztussal.

«Vedd el az üldözéseket és eltűnnek az Egyház gyöngyei» — mondja *Szent Ambrus*, értve a gyöngyökön a vértanukat. «Ha nem lettek volna eretnekek, mondja *Szent Tamás*, nem virágzott volna a szentek tudománya». Így válik eretnekség és üldözés, külső erőszak és szellemi ellenhatás az Egyház győzelmének elősegítőjévé. És így válik valóra *Szent Hilárius* szava: «Az Egyház virágzik, mikor üldözik; győz, mikor elnyomják; fejlődik, mikor megvetik; áll, mikor úgy látszik, hogy legyőzték». «Ecclesia, dum persecutionem patitur, floret; dum opprimitur, vincit; dum contemnitur, proficit; stat, cum superari videtur».

B) De az isteni Gondviselés előtt még egy másik cél is lebeg, mikor Egyháza üldözését megengedi. Nem csak erősíteni akarja azt az üldözések viharai közt, hanem vigasztalni és bátorítani is. Az a tény, hogy a szakadatlanul harcban álló Egyház mégis mindig győzött, **nagy vigasztalás és bátorítás számunkra**, és nagy bizonyságtétel a krisztusi ígéret valósága mellett, mely szerint Krisztus Egyházán «a pokol kapui sem vesznek erőt».

a) Szent Máté evangéliumának 24. fejezete tanuságos sorokban írja le, *mint járt egy ízben az Úr kora hajnalon a háborgó tenger tükrén*. Hajnali 3 óra volt. Az apostolok csónakját ide-oda dobálják a habok . . . egyszerre csak megjelenik Krisztus a víz színén járva és hívja magához Pétert. Amint tüzes lelke meghallja, hogy hívja az Úr, egy percig sem tétovázik: rálép a víz tükrére és megindul az Úr felé.

A víz azonban nyugtalan volt. A hullámok fel-feltornyosultak és Péter hirtelen megremegett. És amily mértékben gyengült hite s bizalma, úgy kezdett süllyedni is a habok közt. «Uram! ments meg engem», kiáltotta kétségbeesve. «És Jézus azonnal kinyujtván kezét, megfogá őt, és mondá

neki: Kicsinyhitű! miért kételkedtél? És midőn beszálltak a hajócskába, elálla a szél». (Máté 14, 31.—32.)

Találó képe Krisztus Egyházának! Az Úr nem kímélte meg a multban s nem fogja kímélni a jövőben sem a tajtékzó haboktól, azonban kicsinyhitűleg kételkednünk sohasem szabad, mert az Úr elmerülni nem engedi Péter hajóját.

b) Hányszor tombolt kivédhetetlennek látszó vihar az Egyház hajója körül azokban a belső harcokban, amelyeket a burjánzó tévtanokkal kellett az Egyháznak kiállania: ariánusok, nestoriánusok, monophysiták, pelagiánusok . . . Mily veszedelmet jelentett az Egyházat szolgasorba láncoló keleti bizantinizmus, majd a keleti Egyház elszakadása. Újabb pusztító rém gyanánt a mohamedánizmus söpör végig Európán. Majd jött a fájdalmas nyugati egyházszakadás . . . Ma pedig? Minden eddigi tévedésnél, eretnekségnél és szakadásnál szörnyűbb veszedelem: a szervezett, tudatos, hatalmi eszközökkel terjesztett istentagadás . . . És ennyi véres üldözés ellenére is, *mint valami örökös csodajel, meg nem gyengült erőben áll az 1900 éves katolikus Egyház!* «A pokol kapui sem vesznek erőt rajta».

Minden összeműködött már ellene, egyének, intézmények, uralkodók, koráramlatok, tudomány, bölcselet, hatalom, erőszak . . . Demagógiának s forradalmároknak évszázadok óta kedvenc falatjuk: nekimenni az Egyháznak. És nem értek el semmit. Vajjon árt-e az évszázados dómnak, ha a rakoncátlan utcagyerekek bicskával összekarcolják falait? És árt-e a tizenkilenc évszázados katolikus Egyháznak, ha lázadó emberek dühösen verik fejüket az Egyház sziklájához?

Minden félszázadban feltűnt itt vagy ott a földön egy fölkapott nagyság, aki elmondotta a temetési beszédet az Egyház fölött, — és mégis az Egyház temette el azt, aki őt oly fölényesen elparentálta.

Mennyi vádat emeltek már ellene a modern bölcselet és tudomány megállapításai nevében, amelyeket állítólag nem lehet összeegyeztetni az Egyház tételeivel! És az Egyház mégsem rettent meg a gúnyolódásoktól, nem vont vissza tanításából semmit, mert volt ideje kivárni, hogy a felületes emberek hitetlen vádjait komoly kutatók megbízható eredményei cáfolják meg.

Áll az Egyház! Mellőle óriási világbirodalmak dőltek ki, amelyeknek minden hatalmi eszköz védelmükre állott. És az Egyház áll ágyú nélkül, szuronyok nélkül, várak, repülőgépek, tankok nélkül, pusztán két mondatra támaszkodva,

két rövidke mondatra, amelyek azonban erősebbek minden hadseregnél, szabadkőművességnél és «istentelenek szövetségénél», erősebbek, mert az Istenfia mondta azokat. Az egyik: «A pokol kapui nem vesznek erőt rajta». (Máté 16, 18) A másik: «Ime én veletek vagyok a világ végezetéig». (Máté 28, 20).

*

Kedves Testvéreim! Az Egyház a köztünk tovább élő Krisztus; történetében tehát megismétlődik Krisztus Urunk földi története: szenvedése is, — de diadala is!

Mióta megvan Krisztus Egyháza, szakadatlan harcban áll, de 1900 év tanusága harsogja felénk: Amint Krisztust csak látszólag győzték le ellenségei, de húsvét hajnalán Krisztus sebhelyei diadalfényben ragyogtak fel, épúgy az Egyház sebei is, melyeket ellenségeitől kapott, diadalmi jelekké változtak át. Minden veszteség, melyet szenvedett, újabb fejlődésének vált forrásává, és győzelmi zászlaján folyton ott ragyogott a krisztusi ígéret teljesülése: «Én élek és ti is élni fogtok» (Ján. 14, 19). Ez az egyetlen hajó, melyről joggal elmondhatjuk: «Fluctuat, nec mergitur», «hányódik, de el nem merül»; szikla, melyen porrá zúzódik a támadó hullám, de maga a szikla meg nem inog.

És én hiszek ebben a katolikus Egyházban! Ez volt hite az őskeresztényeknek 1900 évvel ezelőtt s ez lesz hite a megváltottaknak, amíg az utolsó ember él, amikor Krisztus ismét eljön majd ítélni eleveneket és holtakat.

Én kitartok, minden szeretetemmel végső leheletemig kitartok emellett az üldözött keresztény Egyház mellett! És ha nálunk is fellépnek már megkótyagosodott emberek, akik fejüktetején tótágast álló okoskodással valami régi, ősturáni pogány vallásnak akarnak propagandát csinálni közöttünk, mintha semmi más baja nem volna ennek a megtépett magyar népnek, csak éppen az, hogy nem áldoznak pogány táltosok fehér lovakat a források szélén, — mikor ilyen eszeveszett új támadások érik Krisztus régi hitét, hát én akkor is, sőt akkor még nekikeseredettebb szeretettel állok ki szent katolikus vallásom mellé!

Ó igen, bennem is ég a hazaszeretet lángja, — csak tudom, hogy ez nem pótolhatja az oltár szent tüzét!

Ó, igen, magyar vagyok én is, — csak nem akarok jobb magyar lenni, mint Szent István volt, aki jól tudta, miért emelte fel Krisztus keresztjét a turáni pogány fejek fölé.

Magyar vagyok én is, — csak nem akarok jobb magyar lenni, mint Szent László volt, aki harcai előtt és győzelmei után nem fehérló-áldozatot mutatott be, hanem Krisztus szentmiseáldozatán vett részt.

Magyar vagyok én is, — csak nem akarok jobb magyar lenni, mint Könyves Kálmán, Nagy Lajos, Zrínyi Miklós Hunyadi János, Rákóczi Ferenc, Eszterházy nádor, Pázmány Péter, Széchenyi István, Apponyi Albert és annyian ezrek és milliók voltak, akik mind Krisztus Egyházából nyerték az erőt, hogy megtegyék nemzetükért azt, amit érte tettek. Sok hatalmas nép élt már előttünk ezen a földön, és a történelem sírja elnyelte mindegyiket. Itt éltek a húnok, és a turáni vallás meg nem mentette őket. Éltek az avarok, szkiták, besenyők, nem tudom kik . . . és turáni vallásuk meg nem mentette őket. És ide jöttek a magyarok: a turáni vallásról Krisztus vallására tértek, — és Krisztus vallása már ezer éve élteti őket!

Tudom tehát, hogy nemcsak lelkem üdvét gondozom, hanem magyar hazám új ezredévét is legjobban szolgálom akkor, ha igyekszem engedelmes, áldozatos, hűséges, kitartó fia lenni az én folyton üldözött, de folyton győzedelmes szent katolikus Egyházamnak! Amen.

XXII.

A győzhetetlen Egyház.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Mikor a mult században Németországban a Bismarck-féle katolikus egyházüldözés, az úgynevezett «Kulturkampf» dühöngött, egyik-másik bolt kirakatában érdekes plakát jelent meg a katolikusok vigasztalására.

A plakát egy hatalmas sziklát ábrázolt a tengerparton, amint dühös hullámok csapkodják és tajtékozzák körül, egy csomó ember meg felgyűrt ingujjban minden erejével rángatja a sziklát, hogy a hullámokba döntse, . . . a háttérben pedig az ördög látható, amint vigyorgó arccal így szól: «Én a pokol minden hatalmával már majdnem 2000 éve hiába dolgozom azon, hogy ledöntsem ezt a sziklát. Azért kell nevetnem a ti munkátokon».

Valóban, Testvérek, aki ismeri azokat az üldözéseket, amiket Krisztus Egyházának 1900 év óta ki kellett állnia s amikről mult vasárnapi beszédemben emlékeztem meg, az igazat fog adni ennek a különös képnek.

Hányszor kiáltották már ellenségei, hogy holnap vége az Egyháznak, és ime, nem lett vége!

Holnap vége az Egyháznak, — mondotta Diokletianus, aki patakokban ontotta a keresztény vért. És Diokletianus bíborától és koronájától megfosztva meghalt; az Egyház pedig Nagy Konstantinnal diadalmasan hágott a császárok trónusára: nem halt meg!

Holnap vége az Egyháznak, — mondotta a hitehagyott Juliánus. És Juliánus egy utolsó káromlással az ajkán meghalt és utána még hány, de hány ilyen elbizakodott, káromkodó hitehagyott: az Egyház pedig nem halt meg!

Holnap vége az Egyháznak — mondották Robespierre és Marat, a francia forradalom vezető alakjai, akik százával küldték az Egyház szolgáit a guillotine alá; és nemsokára őnekik is a guillotine alá kellett lépniök és fejük véresen hullott a fűrészporos kosárba: az Egyház pedig nem halt meg!

Holnap vége az Egyháznak, — mondotta Garibaldi, Róma elfoglalója; és az Egyháznak nem lett vége: él és virágzik!

Holnap vége az Egyháznak, — kiáltják most is a bolsevisták, szocialisták és szabadkőművesek. És az Egyház, mint eddig, most sem fog elpusztulni, hanem új hódításokat tesz és világot átfogó terebélyes fája egyre növekedik.

Mindez történeti tény, minderről szó volt a multkori beszédemben, — ma ennek a sajátságos rejtélynek megfejtésével és a belőle folyó következmények levonásával szeretnék megpróbálkozni. **I. Mi az oka az Egyház győzhetetlenségének, és II. mi következik ebből a győzhetetlenségből** — érdemes lesz ennek a két kérdésnek megfejtésére szentelni a mai szentbeszédet.

I. Mi az oka az Egyház győzhetetlenségének?

Az csak egész természetes dolog, hogy az Egyháznak minden üldözésen diadalmaskodó csodálatos életereje valamiféle magyarázatot kíván.

A) Mindjárt elöljáróban meg kell azonban jegyeznem, hogy nagyon **felületes magyarázat lenne, ha külső tényezőkkel, vagyonnal, vagy elvi kérdésekben mutatott engedékenységgel igyekeznék valaki a titkot megfejteni.**

Voltak, akik ezen az úton keresték a magyarázatot, de ezen meg nem találhatják soha.

a) Földi alakulat persze nem ér célt földi eszközök nélkül; tehát *a vagyont, mint földi eszközt, az Egyháznak is használnia kellett.*

A földi kincs azonban nemcsak céljainkat elősegítő eszközt jelent, hanem veszedelmet is. Egyesekre is, de az Egyházra is. Az, hogy az Egyház nagy birtokok fölött rendelkezett a multban, nemcsak céljaink elősegítője volt, hanem talán a legnagyobb veszedelem is, mellyel meg kellett küzdenie. A földi vagyon nagyon alkalmas talaj a földies gondolkozás kifejlesztésére, és az egyháztörténelem ismerője bizony fájó szívvel látja azokat a sebeket, melyeket az Egyház sokszor éppen földi vagyona következtében kapott.

Azt kell tehát mondanunk, hogy az Egyház fennmaradt nem a vagyona miatt, hanem — annak ellenére!

b) Hát akkor valami másban kell keresnünk az Egyház

erejét. Talán abban, hogy *hízeleg az ember romlott természetének, hogy elnéző, engedékeny vele szemben?*

Nos, ezt már nem tudom, ki merné állítani! Ki nem ismerné azt a szigorú önfegyelmezést, megalkuvást nem tűrő erkölcsi komolyságot, azt a sok áldozatot, azt a lelkiismeretességet, amelyet a katolikus vallás mindig megkövetelt és ma is megkövetel tagjaitól s amely miatt jogosan terjedt el az a felfogás, hogy a katolikus vallás «a legszigorúbb vallás», «a legnehezebb vallás». Aminthogy így is van. Nincs vallás, amelyik merne annyira beleszólni az emberek legbensőbb magán ügyeibe, tervébe, üzletkötésébe, családi életébe, gondolataiba, étkezésébe, szórakozásába . . . Ha tehát a katolikus vallás győztesen állja 1900 évnek harcát, azt igazán nem megalkuvó természetének köszönheti. Ismét csak azt kell mindanunk, hogy az Egyház fönnmaradt nem megalkuvó engedékenysége miatt, hanem — annak ellenére is, hogy semmiben meg nem alkudott.

B) Hát akkor mégis hol az a forrás, amelyből az Egyház ere'e táplálkozik? Külső okokban hiába keressük a magyarázatot, marad a belső: **az Egyház Krisztus titokzatos teste, Krisztus pedig többé meg nem halhat.**

a) *Az Egyház győzhetetlensége ebből a benső lényegéből következik.* Abból, hogy az Egyház maga a köztünk tovább élő Krisztus, már pedig «tudjuk, hogy Krisztus, miután feltámadott halottaiból, már nem hal meg, s a halál többé nem uralkodik rajta». (Róm. 6, 9.)

Az Egyház győzhetetlensége következik abból, hogy az Egyház őrzi a megváltás kincseit és közvetíti az emberiség új meg új nemzedékeinek, tehát addig kell fennmaradnia, amíg ember él a földön.

És következik abból is, hogy Krisztus Urunk e szavakat írta alapkövére: «A pokol kapui nem vesznek erőt rajta» (Máté 16, 18.), már pedig Krisztus szavainak teljesedniök kell, mert maga mondta: «Ég és föld elmúlnak, de az én igéim el nem múlnak». (Máté 24, 35.)

b) Ezek után azonban nem csodálkozhatunk azon az érdekes dolgon, amit a történelem tanít: Krisztus és Egyháza együtt szenvednek ugyan, de *az Egyház üldözői is úgy járnak, mint jártak Krisztus ellenségei.* Amint Júdás vége a kötél lett, a gyermekgyilkos Heródesé az élverothadás, Pilátusé a számüzetés, Jeruzsálemé a pusztulás, épúgy, aki Krisztus Egyházába harapott, vagy annak fejébe, maga ment tönkre s nem az Egyház.

Ez az Egyház győzhetetlenségének valódi titka! Ez az Egyház rendíthetetlen erejének alapja! De ez egyúttal azoknak a tanuságoknak és következményeknek is forrása, amiket az Egyház győzhetetlenségéből mindnyájunknak le kell vonnunk.

II. Mik a tanuságok az Egyház győzhetetlenségéből?

Az Egyház győzhetetlensége **számunkra nagy bizonyságtétel, amelyből fakad a katolikus öntudat rendíthetetlen nyugalma.**

A) Az Egyház győzhetetlensége, mellyel az örökös üldözéseket kiállja, mindenekelőtt is **nagy bizonyságtétel számunkra.**

a) *Bizonysága annak, hogy valóban a katolikus Egyház Krisztus igaz Egyháza.*

Egy protestáns férfiú kérte egyszer fölvételét a katolikus Egyházba. A plébános megkérdezte, mi hozza őt hozzánk. A férfi ezt felelte: Évek óta szorgalmasan olvasom a bibliát és föltűnt nekem, hogy Krisztus mennyi szenvedést és üldöztetést helyezett kilátásba az ő követőinek. De ha szétnézek a világon, sehol sem látom, hogy más vallást üldöznek, csak a katolikust. Ha az ujságok valami rágalmazó hírt közölnek papokról s apácákról, abban mindig katolikus pap és apáca szerepel. Hol a pápát támadják, hol a püspököket. Hol a katolikus szertartásokat gúnyolják ki, hol kiűzik az országból a szerzetesrendeket. Mikor ezt nyugodtan végiggondoltam, arra kellett jutnom, hogy Krisztus igaz vallása a katolikus Egyházban van, mert ez szenvedi azt az üldözést, melyet Krisztus követőinek megjövendölt . . .

Milyen érdekes okoskodás! Dehát nem így van-e valóban? Nem úgy van-e, hogy a darazsak is a mézre járnak? Nem teljesednek-e Egyházunkon azok a szavak, amiket az Úr Krisztus oly világosan megmondott: «Ha a világ gyűlöl benneteket, tudjátok meg, hogy engem előbb gyűlölt nálatok. Ha a világból valók volnátok, a világ szeretné azt, ami övé; de mivelhogy nem vagytok a világból valók, hanem én választottalak ki titeket a világból, azért gyűlöl benneteket a világ». (Ján. 15, 18.—19.)

b) Igy aztán már meg tudok felelni **arra a kérdésre is,** ami bizonyára fölmerült már egyik-másik keresztény hívő

gondolatában: «Ha valóban a katolikus Egyház Krisztus igaz Egyháza, *miért tűri el Isten, miért engedi meg annak szakadatlan üldözését?* Nem tudná-e ezt megakadályozni?»

Dehogy nem! Csak nem akarja!

Mikor Szent Péter levágta az egyik katona fülét az Olajfák kertjében, Krisztus így szólt: «Azt hiszed, hogy nem kérhetem Atyámat és rögtön adna nekem többet tizenkét ezred angyalnál? De akkor hogyan teljesednének be az Írások, hogy így kell történnie?» (Máté 26, 53.—54.) Ugyanígy rendelkezik Egyházáról is: nem veszi el tőle a megpróbáltatásokat, hogy annak isteni alapítása annál világosabban álljon előttünk, mikor századokról századokra tapasztaljuk, hogy valóban úgy kell történnie, ahogyan azt Krisztus Urunk megmondotta, hogy t. i. a pokol kapui sem tudnak rajta erőt venni.

Azt mondják, vannak gyöngyök, amiket időről-időre a tenger mélyébe kell meríteni, hogy régi ragyogásukat visszakapják. Így kell az Egyháznak is időről-időre a szenvedések tengerében megmosakodnia, hogy utána annál tisztább fényben ragyogjon fel arcán isteni szépsége.

B) De Egyházunk győzhetetlenségéből fakad **az igazi katolikus öntudat is.**

a) *Miért tanítjuk hazánk történetét az iskolákban?* Úgy-e azért, hogy nehéz küzdelmeiből, hősi harcaiból, véres áldozataiból tanuljuk meg áldozatos büszkeséggel szeretni a drága magyar Hazát.

De ugyanez áll a mi szent Egyházunkra is. Magyar Hazánk ezeréves, katolikus Egyházunk közel kétezeréves. Szeretem ezeréves magyar Hazámat, áldozatot hozok érte és büszkén vallom, hogy magyar vagyok. De szeretem kétezeréves katolikus Egyházamat is és büszkén vallom, hogy katolikus vagyok! Vallom *Szent Ágostonnal:* «Amennyire szereted az Egyházat, annyira él benned a Szentlélek». «Quantum quisque amat ecclesiam Dei, tantum habet Spiritum Sanctum». (In. Jo. 32, 8.) Vallom *Szent Cypriánnal:* «Nem lehet annak atyja az Isten, akinek nem anyja az Egyház». (De unit. Eccl. 6. fej.)

b) *Vajjon él-e bennünk ez a bátor, hitvalló katolikus öntudat?*

Érdekes dolgot jegyez föl a történelem Rostopschin, orosz hercegnéről, aki gör. kel. vallásban született, mikor azonban a katolikus igazságot megismerte, katolikussá lett és hitét bátran gyakorolta. Vasárnaponként Moszkvában a

Szent Ferenc-templom előtt állt meg kocsija és mindenki tudta, hogy a hercegné most misén van. Az orthodox hatóságok azonban ezt nem nézték jó szemmel és a kormányzó tudtára adta, hogy a dolgot kénytelen a cárnak jelenteni. A cárhoz a levelet azonban előbb megírta a hercegné, mint a kormányzó. Abban így szólt a cárhoz: «Felség! Moszkva kormányzója azzal fenyeget engemet, hogy a legmagasabb helyen jelenti katolikus voltomat és azt, hogy vallásomat gyakorolom. Én amit eddig tettem, tovább is folytatom. Felséged, ha akar, elfogathat engem, mint bűnöst, elkobozhatja minden vagyonomat. Szibériába száműzhet. Egyet nem tehet meg: hogy lelkiismeretemet megkösse és engem az Isten szolgálatában megakadályozzon».

Nem érzitek-e, Testvéreim, hogy ebből a levélből mint éltető fuvalom csapja meg lelkünket az őskeresztények kiáradó hitvalló öntudata és meg nem ingó nyugalma?

C) **Ez a meg nem ingó szent nyugalom** az Egyház győzhetetlenségének újabb eredménye. Az a remény, amely meg nem ijed és kétségbe nem esik az Egyház sorsán, bármily megpróbáltatásokat és üldözéseket tartogatna is számára a jövő. Bármilyen üldözés érné is Egyházunkat, nyugodtan mondhatjuk el: «Alios iam vidi ventos», «láttam én már sokkal nagyobb veszedelmeket is!»

a) Az Isten ellenségei napjainkban sem alszanak, és ha azok gonosz erőfeszítéseire meg az Egyház jövőjére gondolunk, némelyikünknek lelkében talán fölvetődik az aggódó kérdés: *Van-e még hivatása az Egyháznak? Nem kell-e félnünk, hogy elpusztul?* Érvényesek-e a jövőjére is Krisztus szavai: «Ne félj, te kisded nyáj! mert tetszett a ti Atyátoknak, hogy nektek adja az országot». (Luk. 12, 32.)

És a feleletet, a megnyugtató, biztató választ megadja rá az állandóan üldözött Egyház győzhetetlen volta.

Rómában közvetlenül egymás mellett két hatalmas emlékmű áll: A Colosseum és Nagy Konstantin diadalíve. A Colosseum, a cézárok szédületes hatalmának mintegy sírköve, romokban hever, Konstantin diadalíve, a szabadságát elnyert kereszténység jelképe, ma is ép.

Pedig mi volt valaha ez a gigászi méretű Colosseum! Mily harsogó megtestesítője a római világhatalom arányainak és szellemének! 87.000 ember ült a nézőtéren, a császártól le a rabszolgákig, mikor a halálraítélt keresztények — férfiak, nők, gyermekek — himnuszt énekelve megjelentek a porondon, hogy kiéheztetett fenevadak csattogó fogától szétmar-

cangolva tegyenek bizonyságot Krisztusról, a megfeszített Istenfiáról!

De háromszáz évi véres üldözés után a Colosseum mellé a szenátus és a nép Konstantin diadalívét építette és az Egyház szabadságának ez az emléke áll ma is, tizenhat évszázad multán, a Colosseum pedig rombadőlt.

«Én már régen felhagytam azzal — mondja Heine —, hogy a katolikus Egyház ellen harcoljak. Sokkal jobban ismerem szellemi erőim mértékét, hogy ne tudnám, hogy soha még legdühösebb támadásommal sem tudnék rést ütni azon a hatalmas kolosszuson, ami Szent Péter Egyháza. Ezt a bástyát bevenni nem könnyű dolog. *Sziklaalapján nem egy könnyelmű koponya fog még összetörni.*»

Ebből a győzhetetlen erőből fakad a mi bizakodó nyugalmunk! Mert ha az Egyház útja állandóan a Golgotán vinne is tovább, mindig lesznek papjai, akik Szent Pállal elmondják: «A Szentlélek minden városban értésemre adja, hogy bilincsek és szorongatások várnak rám Jeruzsálemben. De mindettől nem félek s életemet sem tartom értékesebbnek, mint magamat, csak elvégezhessem pályafutásomat, az igének szolgálatát, melyet vettem az Úr Jézustól». (Ap. Csel. 20, 23., 24.). És mindig lesznek hívei, akik hűséggel és kitartással, ha kell vérhullatással mondják el ugyancsak Szent Pál szavait: «Ki szakít el minket Krisztus szeretetétől? . . . Sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmak, sem jelenvalók, sem jövendők, sem erők, sem magasság, sem mélység, sem egyéb teremtmény el nem szakíthat minket az Istennek szeretetétől, mely Jézus Krisztusban, a mi Urunkban vagyon». (Róm. 8, 35.—39.)

b) Akik voltak már Rómában pápai kihallgatáson, csodálkozva tapasztalják, *milyen szelíd derű és nyugalom árad ki a pápa arcáról.* Nézzük meg akármelyik pápa arcképét is: ugyanaz a nyugodtság ömlik el rajtuk!

De ne ezen csodálkozzunk, hanem Krisztus nyugodt arcán: mert a pápák derűs arca tulajdonkép Krisztus derűjének visszasugárzása. Tulajdonkép Krisztus arcának nyugodt derűjén kell csodálkoznunk, mikor ott áll mennybemenetele napján a hegyen tanítványai, a kezdődő Egyház kicsiny körében, és mindentlátó isteni szeme előtt felvillámlanak a történelem évezredeinek zúgó viharjai, — *ezen* a nyugodtságon csodálkozzunk! Amint végignéz az ezredek viharjain és aztán isteni nyugalommal adja ki végső parancsát: «Elmenvén tanítsatok minden népet». (Máté 28, 19.)

Menjetek! — hangzik az Úr szava.

Uram, hová menjünk?

Mindenhová! Városról-városra, országról-országra, világrészből világrészbe, évezredről-évezredre. Nincs halál, nincs vég, nincs megállás, nincs akadály. Menjetek! A római császárok véres üldözése nem lehet akadálytok. A népvándorlás elsöprő özönvize nem lehet akadálytok. Én veletek vagyok! A félhold hatalma fölött, gyűlölködő egyházszakadások fölött, nyilt erőszakoskodások, szabadkőműves aknamunka fölött, az istentelenek szörnyűségei között *Én* veletek vagyok! Menjetek, kereszteljetek, gyóntassatok, szentmisét mutassatok be, prédikáljatok, vigasztaljatok, fáradt fejeket ég felé emeljetek . . . és bármi érjen titeket, meg ne ijedjetek, mert «ég és föld elmúlnak, de az én igéim el nem múlnak». (Máté 24, 35.)

És ennek a szent nyugalomnak biztos tudata az Egyház győzhetetlenségének legszebb eredménye!

*

Kedves Testvéreim! A Vatikánnak abban a termében, amelyben a pápák az emberiség sorsára kiható nagyfontosságú okmányokat írták alá — a «Stanza della Segnatura»-ban — Gyula pápa Raffael mesteri kezével négy világhírű freskót készíttetett. A négy hatalmas alkotás a teológiát, filozófiát, költészetet és jogot mutatja, azaz az igazságot mint kinyilatkoztatást, mint az ész munkáját, mint szépséget és mint a keresztény rendet. A négy festmény nagyszerű jelkép: csak akkor fakad boldogság, megelégedettség, rend és kultúra az emberiség számára, ha az egyetlen Igazság különféle megnyilatkozási formái harmóniában, egymást támogatva dolgoznak.

Ezen munkálkodik és így dolgozik Krisztus Egyháza immár 1900 év óta!

És ezért vagyok büszke erre az Egyházra!

De mit érne csak büszkének lenni rá, ha nem igyekezném napról-napra jobb fiának is lenni!

Mi kell ahhoz, hogy az Egyház jó fia legyek? Négy dolog: hit — hűség — fegyelem — kegyelem!

Hit! Az Egyháznak kötelességévé tette Krisztus, hogy tanítson minden nemzeteket; de akkor nekem meg azt tette kötelességemmé, hogy hallgassak az Egyházra: elfogadom tehát és készséggel elhiszem, amit tanít.

Hűség! Gyermeki szeretettel állok mellette: aki őt bántja, engem bánt!

Fegyelem! Bármit kér, bármit ír elő, nem kritizálom, nem kicsinylem le, tudom, javamat akarja: megteszem!

Ámde hogy meglegyen bennem a hit, hűség és fegyelem, kell hozzá kegyelem is, hát bőven élek azokkal a kegyelmi eszközökkel, melyeket Egyházam tárt karokkal nyujt felém.

Ilyen odaadó szeretettel nézek Egyházunkra, mert győzhetetlensége tanít arra, hogy rendületlenül higyjek jövőjében.

Hiszem, hogy az a szikla, melyen épült, össze nem omlik!

Hiszem, hogy a hajócska, melyen evez, el nem merül!

Hiszem, hogy a fehér reverendás halász, aki a kormánynál ül, el nem tévedhet!

Hiszem, hogy bár ezentúl sem enged egy jottányit sem Krisztus hittanából, egy lépést sem Krisztus erkölcstanából, mégis dicsőségesen győzni fog, fennmaradni fog, és az embereket kormányozni fogja egész az utolsó napig, amikor aztán megszűnik . . ., mert megszűnt a földön az élet . . . *és mindazok, akik teljesen rábízták magukat Krisztus földi Egyházára akkor majd győztesen beérkeznek Isten örök Egyházába.* Ámen

XXIII.

Katolikus vagyok!

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Élt a mult század második felében egy igen művelt angol ember, Marquis van Ripon, aki az angol szabadkőműves páholyok nagymestere volt és a katolikus Egyháznak dühös gyűlölője. Akkoriban már eleven erővel lüktetett az a konverziós mozgalom, amely azóta is napjainkig él, és most is tömérdek anglikán embert hoz vissza évről-évre a katolikus Egyház kebelébe. A szabadkőművesek, hogy ezt a konverziós mozgalmat ellensúlyozzák, döntő jelentőségű könyvet akartak iratni a katolicizmus ellen.

A könyv megírását a nagymesterre bízták, aki szívesen is vállalta a feladatot.

«Ha azonban a katolicizmus ellen kell írnom, akkor mindenekelőtt meg kell azt ismernem» — gondolta magában, és elkezdte olvasni a katolikus hitrendszerről szóló könyveket

Tíz hónapig olvasta.

Tíz hónap után pedig jelentkezett a londoni oratoriánus szerzeteseknél, és felvételét kérte a katolikus Egyházba.

Óriási meglepetés!

— Hogyan? — kérdezték tőle. Ön, az anglikán főnemes, szabadkőműves nagymester, katolikussá akar lenni? Mi történt önnel?

A márki így felelt: «A katolikus Egyházban három olyan dologra akadtam, amelyből minden elfogulatlan embernek fel kell ismernie, hogy ez az Egyház — és egyedül csak ez — Jézus Krisztus Egyháza. A katolikus Egyházban van a szikla, a gyóntatószék és tabernákulum».

És a márki valóban katolikussá lett és mint Egyházunk buzgó tagja élte le további életét . . .

Mikor az ember lépten-nyomon olvas hasonló eseteket és mikor látja, hogy komoly, mély lelkű emberek, akik nem születtek katolikusoknak, hosszú keresés és lelki nyugtalanság után mily diadalmas örömmel érkeznek be végre a kato-

likus anyaszentegyház kikötőjébe, ilyenkor fölvetődik bennünk a kérdés: Vajjon bennünket, akik az Isten különös jóvoltából már benne születtünk az igaz vallásban, eltölt-e az a büszke öröm, az a jogos öntudat, hogy mi is tagjai lehetünk ennek az Egyháznak? Vajjon érezzük-e a megtiszteltetést, de egyben a felelősséget is, mikor kimondjuk a szavakat: «Én is katolikus vagyok!»

Amikor az idei tanév elején Krisztus Egyházáról kezdtem beszélni, már jeleztem, hogy húsz prédikációt fogok arról tartani. A mai a huszadik beszéd. Ma tehát befejezem azt a sorozatot, amelyet a «Hiszekegy» magyarázata folyamán «Krisztus Egyházáról» tartottam. És lehetne-e hasznosabban befejezni, lehetne-e az elmondott anyagot értékesebben összefoglalni, mint hogy rámutatok arra a hármas gondolatra, amelyet magában foglal ez a büszke és hálatelt mondat: «Köszönöm Neked, Uram, hogy én is katolikus vagyok!»

Mi ez a hármas gondolat? I. Katolikus vagyok, tehát **van katolikus öntudatom!** II. Katolikus vagyok, tehát **követem Egyházamat!** III. Katolikus vagyok, tehát **szeretem Egyházamat!**

I. Van katolikus öntudatom!

Katolikus vagyok, tehát éljen bennem a katolikus öntudat! Mit jelent ez? Milyen alkotórészekből tevődik össze a helyes katolikus öntudat?

A) Az első eleme mindenekelőtt is **az alázatos, de egyben öntudatos szent büszkeség.**

a) Alázatos büszkeség, mert ez nem az egyénnek büszkesége. Mint egyénnek, bizony be kell ismernünk, hogy fönséges eszményeket lobogtat ugyan előttünk a szent katolicizmus, de mi ezektől — sajnos — messze vagyunk. Küzdünk értük, igyekszünk feléjük, ki közelebb jut hozzájuk, ki távolabb marad, — és ez ébreszti fel bennünk az alázatosságot.

b) De minden alázatosságunk mellett is *él bennünk az öntudatos szent büszkeség is* a fölött, hogy 1900 éves hagyományok szent talaján állunk, abban gyökérzünk. Hol van a világon 1900 éves nemesi családfa? A mi katolikus családfánk pedig már ennyi idős! Így már megértjük a gondolatot amelyet egykor *Montalembert* kiáltott a francia katolikusok felé: «Testvérek, ti nem vagytok eléggé büszkék, nem szeretitek eléggé katolikus nemzetségtek ősrégi nemességét».

B) A katolikus öntudat másik ismertetőjele a feszülő öröm, mely szinte alig bír magával, és igyekszik megmutatni az egész világnak is, mily öröm katolikusnak lenni!

a) *Ó, ha mindnyájan tudnók, mit tesz katolikusnak lenni,* mint dobogna szívünk, mint fénylene szemünk az örömtől! Mily fölemelt fővel járnánk a támadások közt, mily szilárd bizakodással állnánk a viharban!

Valahányszor elimádkozzuk a Hiszekegyben: «Hiszem a katolikus keresztény anyaszentegyházat», elektromos áram szaladjon végig idegzetünkön, hogy büszkén vethessük föl fejünket: «Köszönöm, Uram, hogy katolikus vagyok!»

Tudjátok, kinek van ma az ünnepe? Veronai Szent Péternek (április 29.). Kis iskolás korában megkérdezte a nagybácsija, mit tanult az iskolában. «Az apostoli hitvallást tanultam, a Credót» — felelte büszkén a gyermek. A gyermekből férfi lett és pap, és mikor hite miatt tördöfésekkel összeszurkálták, akkor is azt kiáltotta: «Credo!», «Hiszek!» És mikor már utolsó perceit élte s beszélni nem volt ereje, ujját kifolyó vérébe mártva, ezt az egy szót írta a földre: «Credo!», «Hiszek!» Ez a veronai Szent Péter védőszentje a Credo-egyesületeknek és halhatatlan példaképe mindnyájunknak, mint kell hitünket szeretnünk, és öntudatos büszkeséggel, örömmel megvallanunk.

b) *Dehát miért örüljek és miért legyek boldog?*

Örüljek és boldog legyek, mert gazdag az anyám, szép az anyám, szeretetreméltó az anyám: az én Anyaszentegyházam.

Gazdag az én Egyházam, az én anyám! Mennyi kincse van! Aranya, gyémántja? Ah, dehogy! Hanem Krisztus kiöntött vére a szentmisében! Krisztus teste a hófehér ostyában! Krisztus minden szava a hitében! Krisztus minden kegyelme a szentségekben!

Newmann bíboros az anglikán egyház magasrangú lelkésze volt megtérése előtt. Évi jövedelme elérte a 100.000 frankot. Sokáig tanulmányozta a katolikus vallást. Végül már nem tudott ellenállni az Oltáriszentség vonzásának.

Néhány nappal megtérése előtt egy barátja le akarta beszélni lépéséről:

— Gondold meg, mit teszel! Ha katolikus leszel, elveszted évi százezer frankos jövedelmedet.

Newmann így válaszolt:

— És mi az a százezer frank egy szentáldozáshoz képest! Ó, hát ilyen gazdag az én Egyházam!

És milyen szép az én Egyházam, az én anyám! Mily lelkendezve írja Szent Pál: «Krisztus szerette az egyházat, és önmagát adta érette a végett, hogy megszentelje és megtisztítsa a víz fürdőjében az élet igéjével, s dicsővé tegye magának az egyházat, hogy sem folt, sem ránc, sem más eféle ne legyen rajta, hanem legyen szent és szeplőtelen». (Ef. 5, 25.—27.) Hogyis ne lenne szép az az Egyház, amely Krisztus titokzatos teste! Hogyis ne lenne szép az az Egyház, amely a Szentlélek temploma, «az élő Isten egyháza, az igazság oszlopa s szilárd alapja». (Tim. I. 3, 15.) Gyermekei is mind ilyen szépek, mind hiba nélkül valók? Ah, nem! Sajnos, ők hibázhatnak, — de nem hibázhat az Anyjuk.

És milyen szeretetreméltó az én Egyházam, az én anyám! Szeretetreméltó, mert Egyházam maga a szeretet. Isten szeretete sugárzik szakadatlanul belőle. Ezzel az áldozatos szeretettel hódította meg a népeket Krisztus szelíd igájának, ezzel az aggódó szeretettel vigyáz minden lépésükre. Van-e édesanya, kit jobban szomorítana gyermekének félrelépése, mint ahogy az Egyház siratja azokat, akiket elszakít tőle az erkölcsi, vagy hitbeli tévelygés?

Mikor pedig mindezt végigelmélkedem, lehetetlen, hogy meg ne erősödjék katolikus öntudatom, és föl nem törjön lelkem mélyéről az örvendetes kiáltás: «Köszönöm Neked, Uram, hogy én is katolikus vagyok!»

II. Követem Egyházamat.

Azonban, mint említettem, katolikus voltom nemcsak jogos örömnek és öntudatnak forrása, hanem szent kötelességnek is. Ha katolikus vagyok, akkor követem is Egyházamat. Követem úgy, hogy *A)* **vallom világnézetét** és *B)* **szót fogadok parancsainak:**

A) **Katolikus vagyok, tehát életemet a katolikus világnézetre alapozom.**

a) *Katolikus vagyok, tehát hiszek a természetfölötti világ értékében!* Sőt egyenesen azt vallom, hogy ezt a földi, emberi életet is csak a természetfölötti világ szemmértékével és annak eszközeivel, imáival és szentségekkel lehet boldogságra kormányozni.

Modern ember vagyok, tehát értékelem az emberi géniuszt, energiát és munkát is. Modern ember vagyok, tehát becsülöm a gépet, a technikát, az ipart és kereskedelmet is.

Modern ember vagyok, tehát tisztelettel adózom a tudománynak, művészetnek, szociális tevékenységnek is. De annyira elvakult mégsem vagyok, hogy mindezeket magukban elegendőknek tartsam, hogy mindezeken túl, ezek fölött ne tiszteljem, kövessem, imádjam Azt, aki elmondotta magáról: «Nálam nélkül semmitsem tehettek» (Ján. 15, 5.), és akinek szavai teljes igazságában technikai vívmányokban dúskálódó, de lelkileg megroppant korunk tesz szomorú tanuságot.

b) *Katolikus vagyok! Tehát nem vagyok ember?* Dehogy nem! Ember vagyok én is, testből és lélekből álló lény, *de ennél még több is!*

Csak ember voltam születésemkor: természetes ember. Születésem után azonban másodszor is születtem, mint Krisztus parancsolta, újjászülettem «vízből és Szentlélekből» (Ján. 3, 5.), és azóta *katolikus* ember vagyok.

És ez több, mint a természetes ember? Annyival több, hogy egy napon a kettőt említeni sem lehet. Természetes ember az, akinek testében lélek lakik, katolikus ember az, akinek lelkében Isten lakik. Ha testemet elhagyja a lélek, nem vagyok többé ember, hanem porladó holttest, épígy, ha lelkemet elhagyja az Isten, nem él többé az a lélek.

Tehát: «Katolikus vagyok», annyit jelent, hogy «adakozó, jó ember» vagyok? Sokkal többet!

«Katolikus vagyok» annyit jelent, hogy «misére járok, böjtölök és imádkozom?» Sokkal többet!

Hát mit jelent?

Jelenti, hogy a természetfölötti, az isteni élet szikrája villant fel bennem. «Mindazoknak, kik befogadták, hatalmat ada, hogy Isten gyermekeivé legyenek, azoknak, kik hisznek az ő nevében». (Ján. 1, 12.)

Ez az emberbe beoltott új isteni élet, ez a «részesévé válás az isteni természetnek» (Pét. II. 1, 4.), amelyről Szent Péter beszél: ez a kereszténység lényege. Hogy a kereszténység mit adott a tudománynak, a nemzetgazdaságnak, művészetnek, a népek civilizációjának, mindez másodrendű érdeme amellett, hogy Istent adja a léleknek!

c) *Tehát ki az igazi katolikus?* Az az ember, akire érvényes az aacheni St. Jakobskirche portáléjának mély értelmű felirata: «A Deo — per Deum — ad Deum», az Istentől jövők s az ő segítségével feléje tartok.

Ki az igazi katolikus? Egy ember, akiben él az Isten. Egy ember, aki Istenből él, és Istenért él. Egy ember, akinek

egész lelkét annak minden zegét-zugát átitatják a természetfölötti élet hullámai.

Fájdalommal mondod talán: «Nos, igen, ezek a szentek!»

Én pedig felelem: Úgy van, ezek a szentek. És minden igazi katolikus egyúttal szent is. Amint a Szentírás is az őskereszténységben a híveket egyszerűen «szenteknek» nevezi.

«Ah, hol vagyok én ettől?» — riadsz föl erre. Pedig nem szabad megijedned! Ha messze vagy is az eszménytől, de a legjobb iskolában vagy. Mi a katolikus Egyház? Az életszentség iskolája. Ebben az iskolában minden, de minden csak azt szolgálja, hogy az iskola növendékei szentekké válianak.

B) És hogyan fogunk mi is azokká válni? — kérditek talán. Úgy, ha követjük az Egyházat, és nem sántikálunk ide-oda, hanem **szót fogadunk Egyházunk parancsainak.**

a) «*Nem sántikálni!*» — tudjátok-e, hogy ez szentírási kifejezés?

A Királyok III. könyvének 18. fejezetében szomorú dolgokat olvasunk az akkori zsidó nép vallási és erkölcsi romlottságáról. A királyi ház vezetett a romlásban. A pogány bálványozást udvari vallássá emelték, álpróféták hízelgő csapata élvezte a király asztalát, mialatt az igaz Isten tisztelete egyre jobban háttérbe szorult. Voltak ugyan még jók is, még hűségesek is, de félve, bátortalanul meghúzódva.

És ebbe az elpuhult, bátortalan világba, ebbe a jellemtelen és erkölcstelen közéletbe, ebbe a hízelgő és saját érdekeit hajszoló embernyüzsgésbe egyszerre csak belekiált egy dörgő férfihang, Illés próféta harsogó szava: «Meddig sántikáltok kétfelé? Ha az Úr az Isten, kövessétek őt». (Kir. III. 18, 21.)

Nos, az Egyház minden erkölcsi parancsa és előírása azt akarja, hogy ne sántikáljunk.

Az igazi katolikus nem sántít!

Csodálatos dolog, hogy míg a testileg sántítókat olyan könnyen kigúnyolják az emberek, a lelki sántkálást már nem veszik zokon, sőt előnynek tartják. Aki lelkileg nem sántít, aki elveihez hű és következetes, aki nem kétkulacsos, aki nem fordul szélkakas módjára a szél irányába, aki büszkén vallja hitét és alkudozás nélkül éli, szóval aki igaz katolikus, azt ma az emberek könnyen türelmetlennek, különcnek, fejesnek, bigottnak, legjobb esetben egyoldalúnak, maradinak nevezik.

Ha valaki gyorsan akar haladni az úton, bizony, nem

szabad sántítania. De ha az érvényesülés útján akar gyorsan haladni, a sántikálással, az ide-oda hajlongással többre viszi, mint az egyenes járással.

Annyira köztudatba ment ennek a szellemi sántításnak haszna, hogy már oly véleményt is hallunk, mely szerint elvi kompromisszumok nélkül, szemrebbenés nélkül, valóban komoly katolikus erkölcsi alapon állva ma már nem lehet a társadalmat berendezni, nem lehet kereskedelmet és ipart folytatni, nem lehet politikát és irodalmat csinálni . . .

Nem látjuk-e, mily égető szükség van komoly, egyenesen járó katolikus emberekre, mikor lassanként már mindenki sántít és az kezd csodaszámba menni, aki egyenesen jár!

b) Ma divatos jelszóvá lett a fajok tisztaságát követelni: «Ne keverjünk idegen vért a fajokba!» Ám jó! De ugyanezt a tilalmi táblát sokkal jogosabban állíthatjuk fel vallási felfogásunk és erkölcsi életünk határaira: *Maradj tisztán katolikus és ne engedd következetes katolikus felfogásodat divatos jelszavakkal felhígítani és megfertőzni!* Ne légy fél-katolikus, mint Géza vezér volt, aki külsőleg meghódolt ugyan Krisztus előtt, de épúgy áldozott pogány isteneknek is. Ó, hány katolikusnak nevezett ember áldoz ma is léha életével a pogány bálványoknak!

c) Archimedes így szólt: Adjatok egy szilárd pontot és én kivetem a világot sarkaiból. Nos, ilyen, a világot sarkaiból kiforgató tétel ez: *Krisztus Isten volt!* Mert ha ezt elfogadom, abban a pillanatban már le is kötöttem magam mindahhoz, amit Ő tanít, vagy előír.

Katolikus vagyok, tehát nem válogatok hitemben s annak erkölcsi parancsaiban, mert nem is válogathatok! Ha öntudatos katolikus vagyok, akkor büszke vagyok Egyházam minden megnyilatkozására. Büszke vagyok hittételeire és vallom azokat. Büszke vagyok szertartásaira s résztveszek azokban. Büszke vagyok hierarchiájára és tisztelem azt.

Az én Egyházam vagy csalatkozhatatlan, vagy nem ér semmit! De ha csalatkozhatatlan, akkor bízom benne. És minden szavát követem, s nem kritizál m. «Katolikus vagyok!», annyit jelent, mint van katolikus öntudatom és követem Egyházamat.

III. Szeretem Egyházamat!

De jelent még újabb dolgot is. Nemcsak követem Egyházamat, hanem szeretem is.

Hogyan szeretem? Úgy, hogy *A)* **apostolkodom érte** és *B)* **ha kell védelmére is kelek.**

A) Ha katolikus vagyok és szeretem Egyházamat, örömöm, hogy apostolkodhatom érte, hogy él bennem az **apostolkodás szelleme!**

a) Akiben lángol az öröm, hogy Krisztus igaz Egyházának tagja lehet, az nem éri be azzal, hogy maga részese ennek az igazságnak, *hanem másokat is igyekszik annak boldogító birtokába juttatni.* Aki fényes, igyekszik másokat is megvilágítani, aki meleg, másokat is melegíteni.

Krisztus igazságának terjesztéséhez ma már nem elég a papság munkája! Oly bonyolult a mai élet, hogy a pap szava igen sok helyre nem jut el többé. Mily nagyszerű alkalmak nyílnak itt a világiak apostolkodására!

b) Persze ne felejtsük el, hogy a legjobb apostolkodás *a saját életünkkel adott példa!* Noblesse oblige! Egy kis diákot megkérdeztek: «Mi az édesapád?» «Asztalos, de nem folytatja» — volt a válasz. Ez mégcsak hagyján! De mikor azt kérdik valakitől, hogy milyen vallású, mily fájdalmas, ha ezt a választ halljuk: «Katolikus, de nem folytatja» . . . Ha katolikus vagyok, akkor éreznem kell *azt a felelősséget is,* amely együtt jár e névvel!

Legyünk azzal tisztában, hogy bár a katolicizmusnak napnál világosabban is igaza van, és hogy ha érveink, melyekkel krisztusi eredetünket igazoljuk, még a maiaknál is hatásosabbak lennének, még akkor sem fejtheti ki a katolicizmus toborzó erejét, hacsak bizonyító elméleti érvei mellett nem áll hatásos érv gyanánt *híveinek kifogástalan, tiszteletreméltó, csodálatot érdemlő élete is.*

Sokan nem is sejtik, hogy a kívülállókra, a nem-katolikusokra mily meggyőző erő van abban, ha a mieink között lépten-nyomon tapasztalják: ennek meghalt a férje, és mégis mily lelki erővel viseli a csapást, mikor fölkel imájából a Fájdalmas Szűzanya képe alól; ez milyen életrevaló a társaságban, de a szentmise alatt úgy elmélyed belső összeszedettségben, mintha elfelejtené az egész világot; amaz maga is elég szűkös viszonyok közt él, és mégis mennyi jót tud tenni; emennek hogy sugárzik a szeme, mikor föláll a gyóntatószékből és egy megtisztult lélek lendületével kezd új életet . . .

O, igen Testvércim, ez a katolikus felelősségérzet nagyszerű toborzó megnyilvánulása; és szentül hiszem, hogy mindjárt közelebb állana a világ megtérése, ha minden katolikusnak élete ajánlólevél lenne a krisztusi tanok igazsága mellett.

B) De ha katolikus vagyok és ha szeretem Egyházamat, akkor **védelmezem is Egyházamat** és nem hallgatom gyáván, szó nélkül, ha támadják és bántják. Van olyan ember, aki szó nélkül hallgatja, ha szidják az anyját? És olyan mégis van, aki eltűri Anyaszentegyházának bántalmazását!

Mennyi támadás naponként! Ujságokban, gyűléseken, uzsonnákon, társaságokban! Egyes emberek kifogyhatatlanok Krisztus Egyházának kritizálásában. De vajjon megvan-e bennünk is a bátorság Egyházunk védelmezésére? Eszünkbe jut-e ilyen helyzetekben Krisztus szava: «Aki szégyenel engemet és az én igéimet ebben a parázna, elfajult és bűnös nemzedékben, az Emberfia is majd szégyelni fogja azt, mikor eljön Atyjának dicsőségében». (Márk 8, 38.) Tudunk-e ilyenkor bátran felkiáltani Szent Pállal: «Nem szégyenlem az evangéliumot, mert az Istennek ereje az mindenkinek az üdvösségére, aki hisz». (Räm. 1, 16)

Én pedig hiszek! «Credo in unam, sanctam, catholicam, et apostolicam Ecclesiam!» *Hiszek az egy, szent, katolikus apostoli Anyaszentegyházban!*

És most búcsúzunk ettől a hittételünktől, amelyről húsz beszéden át elmélkedtünk, de nem búcsúzunk el Egyházunktól, melyet a beszédek alatt egyre jobban megszerettünk. Hiszen most tudom csak teljes öntudattal megköszönni Istennek azt a kegyelmet, hogy én is katolikus lehetek.

Katolikus vagyok, tehát tagja annak az Egyháznak, amelyre Krisztus az ő tanának hirdetését bízta.

Katolikus vagyok, tehát tagja annak az Egyháznak, amely a keresztény hitet a világon elterjesztette.

Katolikus vagyok, tehát tagja annak az Egyháznak, amely sértetlenül őrzi Krisztus teljes hagyatékát és ma is meg nem tört lelkesedéssel küldi misszionáriusait a legtávolabbi népekhez csak úgy, mint a technikai kultúra zakatoló lármája közt is, a mai világváros kellős közepén is nem lankadó szeretettel hirdeti Krisztust.

Büszke vagyok reád, édesanyám, te szent, katolikus Egyház! Rólad mondom el a zsoltáros szavát: «Ha megfeledkezem rólad, Jeruzsálem, menjen feledésbe jobb kezem! Ra-

gadjon a torkomhoz a nyelvem, ha rólad meg nem emlékezem». (Zsolt. 136, 5. 6)

Tudom, hogy senkit a bűnös világ jobban nem gyűlöl, mint Téged! *De tudja meg ez a világ is, hogy minél jobban gyűlöl, annál jobban szeretlek én Téged és annál diadalmasabban harsan föl ajkamról a büszke hitvallás:* **Katolikus vagyok! Köszönöm, Uram, Neked, hogy katolikus vagyok!**

Hallják meg hívők és hitetlenek,
Élet-halálra szóló eskümet:
A szív bősége zúg fel ajkamon,
Az kényszerít a Krisztust vallanom.
Hallják meg rokkant, vén aposztaták
S a vétekben vajudó új világ,
A forradalom, a vak Leviatán,
És hallja meg a settenkedő Sátán,
Isten nevében vallomást teszek:
Hiszek.

Hiszek, és hitem súlyos és kemény.
Nem tünde tan, nem pille vélemény,
Nincs benne így-úgy, bárcsak és talán.
Igen és nem, kereken, magyarán,
Semmi csűrés és semmi csavarás,
Ingerkedés és köntörfalazás:
Hiszem és vallom, szeretem és élem,
Amit az Egyház hinni ad elébem,
Ebben a hitben élek és halok:
Katolikus vagyok.

Hiszek egy Istent, ki három személy,
Az élő Istent, aki bennem él,
S akiben élek, mozgok és vagyok,
Kinek tenyerén megsimulhatok.
Akinek rám is éber gondja van,
És cselekszik bennem és általam,
Aki mozdítja minden mozdulásom,
És én jóban-rosszban boldogan imádom
Intéző, édes, mély akaratát.
Hiszek Istenben, hiszem az Atyát.

Égnek és földnek testté vált frigyét:
Hiszem a Krisztust, hiszem az Igét,
Akit az Atya örök-óta szül,
És akiben szépséggé lesz a zűr,
Kinek emberré tetszett válnia,
Hogy Istenné legyen az ember fia.
Ki, hogy mindennap eljöhessen hozzánk,
Étkünkül adta a rejtelmes ostyát.
Benne az élet és benne az út.
Hiszek Istenben hiszem a Fiút.

Hiszem a krisztusgyujtotta tüzet,
A Szellemet, aki a Szeretet,
Aki szent Péter ajkán rival,
Hegyeket bont, szíveket áthidal
És hét csatornán csorgatja beléd
Az élesztő kegyelem kútfejét.
Ki tüzet gyujt az embergondolatnak,
Kiből fölébe nőhetsz tenmagadnak
És mosolyoghatsz, alkothatsz, ölelhetsz.
Hiszek Istenben, hiszem a Szentlelket.

Hiszek és tudom, honnan a hitem:
Házamat én kőszírtre építem.
Négy Élőlény az erős alapok:
Ember, oroszlán és sas és tulok.[1]
Hallottam a piacon szólni Pált,
Hallottam Ágostont és Ottokárt.
Látom a Szirten Péter kulcsait,
S bennem, a mélyben, hallom döbbenettel
Kimondhatatlan gerjedezésekkel
A Szentlélek sóhajtozik,
Ó, tudom, kinek, ó tudom, kinek:
Én az eleven Istennek hiszek.

Élő hitemmel vagyok én szabad.
Mankó helyett kötöttem szárnyakat.
Ami akad a földön emberi,
Gazdag szívem Testvérnek ismeri.
És ami túl az emberkörökön,
A végtelenség: igért örököm.
És mikor üt a boldogságos óra,
Hogy befogadjon koporsóm gubója,
Hitem gyertyalángja utolsót remeg,
És Istennek ajánlom lelkemet.

(Sik Sándor.)

[1] A négy evangélistát jelképezik.

„HISZEM A SZENTEK EGYESSÉGÉT...“

XXIV.

Az Isten hármas Egyháza.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Sok ember nem tud mit kezdeni azzal a hittételünkkel, amelynek magyarázatához a «Hiszekegy» ismertetése folyamán ma jutottunk el. Naponként imádkozzuk ugyan, hogy «hiszem a szenteknek egyességét», de hogy mit akar jelenteni ez a dogma, hogy mily szédületes mélységek és fölemelő magasságok rejtőznek e szavak mögött erről — sajnos — soknak nincs tudomása.

Pedig milyen kár, hogy a szentek egyességének tana, mint valami ismeretlen gyémánt van elrejtve sok mai ember előtt, az előtt az ember előtt, akinél jobban még soha senki sem tudta értékelni a szociális erényeket, a közösség erejét. A szentek egyességéről szóló tan a legszociálisabb tana a keresztény hitnek: a keresztény szolidaritás tana. Azt hirdeti, hogy nem állunk egyedül, nem vagyunk magunkra hagyatva, hanem minden pillanatban millió meg millió imádkozó kéz fon át minket és beleágyaz a segítő szeretet és aggódó gondoskodás összetartó és erősítő keretébe.

Van egy apának három fia. Az egyik már kitűnő állásban van, elérte célját, beérkezett; a másiknak is megvan már a diplomája, túl van minden vizsgán, de még nincs meg az állása; a harmadik pedig még iskolába jár, még sok munka és küzdelem áll előtte, még nem tudni, mi lesz belőle: de mind a három testvér szereti egymást segíti egymást és bátorítja. Íme, a szentek egyességének tétele aprópénzre váltva!

«Szenteken» értjük itt nemcsak a kanonizált szenteket, hanem az Egyház valamennyi tagját. Azok, akik már elérték céljukat, alkotják a győzedelmes Egyházat; akik már túl vannak a vizsgán, a halálon, de még nincsenek állásban, mert előbb a tisztítóhelyen meg kell tisztulniok a földi bűnök salakjától, a szenvedő Egyházhoz tartoznak; s végül mi, akik előtt még a földi munka és küzdelem áll, mi vagyunk

a küzdő egyház tagjai. És azt jelenti a szentek egyességének tana, hogy ennek a hármas Egyháznak tagjait valami emberfölötti, földi határokat legyőző *szeretet köti össze egymással és tartja állandó, kölcsönös érintkezésben.*

Ah! Ez már más! Nem is hinné az ember, mennyi fölemelő s bátorító gondolat támad lelkünkben, ha a szentek egyességének tanát a hármas Egyház szempontjából kissé közelebbről szemügyre vesszük.

I. A küzdő Egyház.

A «még iskolába járó gyermekek» vagyunk mi, a földön élő keresztények, akiket a küzdő Egyház tagjainak neveznek. Küzdő Egyház, mert szakadatlanul küzdenie kell, hogy hivatását az emberek közt teljesíthesse.

A) **A küzdő Egyház tagjai mi vagyunk,** akiknek küzdenünk kell az Isten országáért, akik előtt fényben sugárzik a Krisztus által fölemelt erkölcsi ideál, amely ideál felé megyünk, kapaszkodunk, el-elbukunk, meg újra talpra állunk.

a) Szent Pál így ír az efezusi hívekhez: «Most már nem vagytok idegenek, hanem a szentek polgártársai és az Isten házanépe, az apostolok és próféták alapján rakott épület, melynek szegletköve maga Krisztus Jézus. Benne az egész egybeszerkesztett építmény az Úr szent templomává növekszik. Ti is egybeépültök benne az Istennek lakóhelyévé a Lélelkben». (Ef. 2, 19—22.) *Tehát Krisztus az alapkő, a hívek az épület téglái.* Az épületben egyik tégla a másikat erősíti s egyiknek hibája gyöngíti a másikat is.

b) A korinthusiakhoz írt levelében egy másik hasonlatot használ: *a test és a tagok közti viszonyt.* «Amint a test egy, bár sok tagja van, a testnek pedig minden tagja bár sok, mégis egy test, úgy van Krisztus is. Ugyanis mi mindnyájan egy Lélekkel egy testté kereszteltettünk». (Kor. I. 12, 12. 13.) Ebből megint az következik, hogy ami jót vagy rosszat az egyik tag tesz, az az egésznek javára vagy kárára válik. Mint ugyancsak Szent Pál mondja: «A tagok egymásért kölcsönösen szorgoskodjanak. Ha tehát az egyik tag szenved valamit, együtt szenved vele valamennyi; vagy ha az egyik tag megdicsőül, együtt örvendez vele valamennyi tag». (Kor. I. 12, 25. 26.)

B) Már most milyen fölemelő tudat a számunkra, hogy

a «szentek egyességéről» szóló hittételünk szerint ebben a küzdelmünkben nem vagyunk magunkra hagyatva, hanem segítenek nekünk és mi is segíthetünk másokon.

a) *Kik segítenek nekünk?* Mindenekelőtt is *segít az Egyházunk.* A kegyelmi források, a szentségek, az Egyház minden szertartása, dogmája, ünnepe, temploma, könyörgése . . . mind érettem is van! Apácák alázatos imája, a vértanuk érdemei, szentek erényei, mind az én javamra is szolgálnak! Minden pap mindennapi szentmiséjében imádkozik mindnyájunkért. Figyeljétek csak meg a szentmise és a szertartások imáit: valamennyi többesszámban beszél, mert az Egyház minél többször imáiba akarja foglalni az ő küzdő gyermekeit.

De segítenek rajtunk keresztény testvéreink is. Egymásért imádkozunk, egymásért jócselekedetet ajánlunk föl. Gyermek imádkozhatik, böjtölhet, szentáldozáshoz járulhat, önmegtagadást végezhet szüleiért, szülő a gyermekéért, hitves a hitestársáért, barát a barátjáért.

b) Ebből pedig következik a segítő szeretet kötelessége: *mi is segítsünk másokon!*

A szentek egyességéből következik az ima és segítő szeretet szolidaritásának kötelessége. Az egész világ katolikusai egy testet alkotnak s bárhol áll be zavar ebben a misztikus testben, meg kell ezt éreznie mindenütt, minden tagnak. Ha Spanyolországban ma üldözik a katolikus Egyházat, ha Oroszországban halomra gyilkolják a krisztushívőket, amellett nem mehetek el nyugodt egykedvűséggel. És ha mást nem is tehetnék a szenvedő testvérekért, legalább imádkozhatom értük, hogy ma is valóra váljanak Szent Pál föntemlített szavai: «A tagok egymásért kölcsönösen szorgoskodjanak. Ha tehát az egyik tag szenved valamit, együtt szenved vele valamennyi tag». (Kor. I. 12, 25. 26.)

C) De a szentek egyességének tana egyben nagy figyelmeztetés is, melyet soha felednünk nem volna szabad: **legnagyobb erőnk ez a «közösségünk az Istenben»!**

Mily ritka ma az emberek között a megértés, a testvériség, a teljes lelki közösség! Nincs meg a nemzetben, nincs a társadalomban, nincs meg sokszor már a családban sem. És íme, megvan a «szentek egyességében!» Hát amikor nem tud minket az ideális megértés közösségbe kapcsolni sem a közös név, sem a közös faj, sem a közös eredet, sem a közös egymásrautaltság érzete, semmi . . . mégis, mi marad számunkra egyetlen összefogó kapocs gyanánt? Közösségünk

az Istenben! Azok az emberek, akik Istennel élnek, azok jók, nemesek, fegyelmezettek, egymást elviselők, elnézők, — tehát *egyességben* élnek. Mily figyelmeztetés ez a házastársaknak, hogy nem lesz köztük egyesség, ha csak nem lesznek egyek Isten szolgálatában! Mily figyelmeztetés a szülőknek, a gyermekeknek, a társadalomnak, a népnek, hogy addig nem lesznek egymáshoz elnézőek, megbocsátóak, türelmesek, megértőek, jóakaratúak, amíg mind nem lesznek egyek az Istenben.

Ime, mily tanuságos gondolatokat meríthetünk már a küzdő Egyház eszméjéből is!

II. A szenvedő Egyház.

Egyszer aztán megszűnik a földi küzdelem ... Az élet vége a halál, a halál után pedig jön az ítélet. Akiknek lelkén a halál pillanatában nem volt halálos bűn, de volt bocsánatos bűn és volt még le nem vezekelt büntetés régi bűneikért, azok tartoznak a szenvedő Egyházhoz: ezek a tisztítóhelyen vezekelnek, míg méltóknak találtatnak Isten látására. De gondoljuk csak végig, mily fönséges tanítása, mily figyelmeztetése, de egyben vigasztalása is a mi szent hitünknek az, hogy a halál nem szakítja el köztünk a szeretet szálait, hogy mi eltávozott halottainkon segíthetünk és velük továbbra is érintkezésben maradhatunk!

Das Band, das uns verbindet,
Löst weder Zeit, noch Ort;
Was in dem Herrn sich findet,
Das währt in Ihm auch fort. *(Spitta.)*

A szenvedő Egyház hitéből nagy figyelmeztetést és nagy vigasztalást kell levonnunk.

A) A figyelmeztetés abban áll, hogy **segítsünk imáinkkal és szentmise-bemutatásainkkal a tisztítóhelyen szenvedő testvéreinken.**

a) Hiszem a szentek egyességét, vagyis vallom, hogy az Egyháznak még e földön élő tagjai és már megdicsőült, mennybe jutott tagjai közt, továbbá a tisztítóhelyen vezeklő tagjai közt *titokzatos hatás, kölcsönös segítő érintkezés folyhatik.* Ez a hittételünk mint valami óriás gyűrű, mint páratlan elektromos vezeték fonja egybe a küzdő, szenvedő és győzedelmes Egyházat és a vezetékben a legnagyobb erő

kering: a szeretet ereje, az egymásért imádkozó, egymást segítő szeretet ereje.

Az Isten országának három tartománya van: egy a mennyben, egy a tisztítóhelyen és egy a földön. A három ország azonban nincs egymástól elszigetelve. Lakosai között állandó, szakadatlan rádiózás folyik az örökkévalóság hullámhosszán. Mik ezek a hullámok? A szentmise, az ima, az engesztelés, az alamizsna, az önfegyelmezés és minden jó cselekedet.

b) Nálunk, ha meghal valaki, az ismerősök részvétük jeléül koszorúkat küldenek. Néha 40—50 koszorú érkezik egy temetésre: egész virágerdő. Hát hiszen kedves figyelmesség ez is . . . szép kifejezése a részvétnek . . . de legyünk vele tisztában, hogy a halottnak mindez nem használ semmit. Mennyivel kereszténybb egyes külföldi országok — pl. Svájc — szokása, ahol a résztvevők kis kartonlapot, gyászkeretes szentképet küldenek részvétük jeléül és azon rá van írva, hogy *hány szentmisét mondattak, vagy milyen jótékonyságot gyakoroltak a halottnak lelkéért!* Igen, ezekben elevenebben él a hit, ezek jobban tudják, mi a szentek egyessége!

Egy kis leánynak meghalt a nővére. Mikor keserves sírások között kereste a halott Mariskát, szülei vigasztalólag a kék égre mutattak: «Elment az égbe». Egyszer azután mennek az utcán, ahol színes léggömböket árult egy ember. A kis leány rimánkodva kéri az anyját, vegyen neki is egyet. Az anya megteszi. De amint a leányka kezébe adja a gömböt, az rögtön elereszti s áhítatosan néz utána fel a magasba.

«De hogy lehetsz ilyen ügyetlen! — szólt rá a mamája. — Most aztán oda a szép gömb!»

«Dehogy! — feleli a kis leány. — Mariskának küldtem az égbe! . . .»

Ó, igen, Testvéreim, érdemes nekünk ezen elgondolkozni az eltávozott lelkek valóban élnek és mi küldhetünk utánuk — no, nem színes léggömböket, nem virágokat, nem márvány síroszlopokat, ezeknek ők már nem örülnek, — hanem *küldhetünk utánuk imát, szentmisét, áldozást, önfegyelmezést, jócselekedeteket.* Ezek egész biztosan eljutnak hozzájuk és ezeknek egész biztosan használ veszik.

Segítsünk rajtuk, hogy igaza legyen a sírfeliratnak:

Was wir bergen in den Särgen,
Ist nur Erdenkleid,
Was wir lieben — ist geblieben,
Bleibt in Ewigkeit.

Ez a nagy figyelmeztetése a szentek egyességéről szóló hittételünknek.

B) De ez a tan egyben nagyszerű vigasztalásunk is a gyász pillanatában: *eltávozott halottainkkal mi továbbra is összeköttetésben maradunk.*

a) Rámutassak-e arra, hogy a szentek egyességének hite mellett *elveszíti fullánkját életünk legfájdalmasabb pillanata, a gyász pillanata is!* Mily megrázó a halál pillanata! Mikor meghal a jó édesanya, a szerető apa, a drága gyermek! De most jön a mi hitünk szent vigasztalása: «Meghalt», ez csak azt jelenti, hogy a lélekről lehullott az anyag s a lélek új világba került. Mint egyszerű, részekből nem álló, tehát részekre nem osztható lény lépett be abba az új világba, ahol nincs idő, nincs tér, nincs test, nincs anyag. De hitünk kezeskedik amellett, hogy halottaink tovább élnek Istenben.

«Halottaink az Istenben élnek». Tudjátok, mi következik ebből? Az, hogy közelebb vannak hozzánk, mint életükben voltak. Hogyan? Úgy, hogy Isten közelebb van hozzánk mint bármi más, mint akár a ruhánk, akár a testünk, akár a saját lelkünk is; szeretteink tehát haláluk után közelebb jutnak hozzánk, mint életükben voltak. Ah, mily fölemelő vigasztalás ez!

Pedig még tovább is van! . . . Mikor a saját halálunk órája üt és távoznunk kell szeretteink köréből, még ha neveletlen árvákat és gyönge asszonyt kellene is a földön hagynunk mennyire megerősít az a tudat, hogy nem szakad meg köztünk a kötelék, sőt a túlvilágról — még a tisztítóhelyről is — hathatósabban tudom nekik Isten segítségét kikönyörögni mint földi életem alatt tudtam.

b) *Hát mondjátok, Testvéreim, kell nekünk spiritizmus?* Kell asztaltáncoltatás? Kell titokzatos félhomályban a lelkek előrángatása? Kell ez annak, aki *egészen* katolikus? Aki tudja, mit hirdet neki a szentek egyességének tana! Azt, hogy a halottakat mi nem veszítjük el, hanem hűségben és szeretetben és áldozatos rájuk-emlékezésben mindig együtt maradunk velük. Ők csak a földi gondolkodás, a földi akarás és földi érzelem szféráiból távoztak, de ha levetették is magukról az anyag terhét, továbbra is összeköthet minket az Isten; az az Isten, akihez ők már eljutottak, vagy akihez el fognak jutni tisztulásuk után s akihez egykor eljutni mi, élők is, törekszünk.

Ime, milyen fölemelő gondolatok fakadnak a szenvedő Egyház eszméjéből!

III. A győzedelmes Egyház.

Minden küzdelemnek és minden tisztító szenvedésnek vége aztán a győzelem. Akik győztesen eljutottak az Isten országába, azok alkotják a győzedelmes Egyházat.

A) **Mily csodálatos is ezeknek a győzőknek sorsa!**

a) Meghaltak ők is, mint más emberek. Átmentek ők is a sötét kapun, mely egy egészen más világba, egy tér és idő nélküli világba visz, — és csodálatos: *mégsem szakadtak el tőlünk*, sőt közelebb érezzük magunkat hozzájuk, mint az élőket, elbeszélgetünk velük, meghitt bizakodással fordulunk hozzájuk.

Meghalt Nagy Sándor, meghalt Cézár, meghalt Napoleon, meghaltak a világ nagyjai, és aranybetűs, márványtáblás sírjuk előtt hamar tovamegy a mai ember és nincs hozzájuk szava. De a szentekhez századokkal haláluk után is bizalommal fordulunk, és rájuk bízunk oly titkokat, amiket senkinek a földön el nem mondanánk.

b) A világ nagyjait hódolat övezi, míg élnek s haláluk után egy-kettőre elfelejtjük őket. *A szenteket életükben sokszor senki sem emlegeti, de haláluk után milliók veszik ajkukra nevüket.* Ki ismerte Lisieuxi Kis Terézt életében és ki nem ismeri most, halála után? Ki emlegeti ma még Nagy Károly, Pipin, Alarich, Dzsingiszkán, Hannibál és más ezernyi világnagyságnak neveit? És ugyanakkor egy 700 évvel ezelőtt meghalt egyszerű franciskánus barát nevét naponként százezrek mondják ki: «Páduai Szent Antal, könyörögj érettünk!» Ki remél ma még segítséget a Gracchusok anyjától, vagy Cleopatrától, vagy Pompadour asszonytól és a világtörténelem egyéb híres, vagy hirhedt nőszereplőitől? Ki köszönti őket? Ki üdvözli őket? Senki! De naponként milliók meg milliók üdvözölnek a meleg szeretet köszöntésével egy 1900 évvel ezelőtt élt názáreti leánykát: «Üdvözlégy, Mária!»

B) **Nem jogosan vagyunk-e hát büszkék a mi győzedelmes hittestvéreinkre?**

a) Büszke a gyermek tudós apjára, — és ezt senki sem veszi tőle zokon. Büszkék az unokák vitéz őseikre, — és ezt senki sem veszi tőlünk zokon. Büszke egy nemzet nagy férfiaira, — és ezt senki sem veszi zokon. Hát akkor miért ütköznek meg egyesek és miért veszik zokon tőlünk, katolikusoktól, *ha mi is büszkék vagyunk a hitben győztes és erkölcsi életben hős katolikus testvéreinkre!* Mert hiszen ez

az alapja a szentek tiszteletének, amely nálunk oly gyönyörű virágba fakadt, de amit nem akarnak egyesek megérteni.

b) Régi családokban az ősök képei s tőlük maradt emlékek függenek a falakon, — és senki nem ütközik meg ezen. *De akkor mi jogon ütköznek meg egyesek a Mária-szobrokon és a szentképeken,* melyekkel a mi katolikus családjaink díszítik szobáikat! Hiszen csak emberi szempontból véve is: van-e kedvesebb poézis, igazibb költészet, fölemelőbb lelki élmény, mint ami erdei és útszélen álló Mária-képeinkből, az esti Úrangyalára hívó harang szavából, a kis Jézust tartó Páduai Szent Antal szobrából, a rózsaesőt hullató Lisieuxi Kis Teréz arcáról stb. felénk árad!

C) «Hát jó, jó — felelik erre egyesek, — nem bánnók mi azt, ha vallásotok hőseit tisztelitek. De ti nemcsak tisztelitek, **hanem segítségüket is kéritek.** Ti imádkoztok is hozzájuk, Isten helyébe állítjátok őket. Mire való a szentek közbenjárását kérni? Miért nem fordultok egyenesen a mindenható Istenhez?»

Egyszerre két kifogást is hallunk ebben az ellenvetésben: az egyik nem úgy van, amint mondják, tehát nem is kell ellene védekeznünk; a másik meg úgy van, amint mondják, de viszont úgy helyes és úgy jogos is az.

a) Mi nem úgy van, amint mondják? Hát az, hogy «*mi a szenteket Isten helyébe tesszük, hogy mi őket Isten gyanánt imádjuk és miattuk elfeledjük magát az Istent*».

Ki nem tudná közülünk, mily alaptalan, mily rosszhiszemű ez az állítás! Ki nem tudná, hogy a szenteket csak tiszteljük, és nem imádjuk, és hogy ők nem akadályoznak az Isten felé vivő utunkon, hanem ellenkezőleg, Istenhez emelnek minket. Sajnos, vannak a szentek tiszteletének is kinövései és elferdülései, aminthogy a világon minden eltorzulhat, mihelyt emberi kezekbe kerül. De ahol egyesek vallási tudatlansága folytán kinövések, túlzások mutatkoznak, ott maga az Egyház lép közbe. Viszont az is igaz, hogy az emberek nem könnyen tudják magukat beleélni embertársaik lelki állapotába és igen könnyen ítélkeznek fölöttük és botránkoznak ott is, ahol inkább igyekezniök kellene megérteni felebarátjukat.

Jön pl. egy földműves családapa és így szól a papjához: «Plébános úr, kérem, beteg a tehenem. Tessék Páduai Szent Antal tiszteletére egy misét mondani, hogy meggyógyuljon a Riska».

A nagyvárosi ember erre összecsapja a kezét: «Ez már

mégiscsak babonás kinövése a szentek tiszteletének!» Pedig, aki tudja, mit jelent egy tehén a sokgyermekes családnak, az igazán nem ütközhetik meg. «Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma . . .» az Úr tanította, hogy ezért is szabad imádkoznunk. Meg azért is, hogy «szabadíts meg a gonosztól», — hát nem elég gonosz dolog erre a szegény családra a Riska baja?!

b) Tehát akkor mégis csak igaz az ellenvetésnek második része, hogy *mi a szenteket Isten előtt közbenjárásra kérjük?* Igen, ez igaz! De viszont ebben meg oly finom lélektani igazság rejlik, hogy csak örülnünk kell, hogy így van a dolog.

Minél inkább érzi az ember a tátongó ürt Isten végtelen szentsége meg a saját bűnös élete között, annál inkább fordul olyanokhoz, akik az Istenhez közelebb álltak, Isten szentségét jobban megközelítették, az «Isten barátaihoz», a szentekhez. Őket Isten szívesebben meghallgatja, mert hiszen inkább megérdemlik, mint mi, és mert sokkal jobban tudnak imádkozni, mint mi.

És mi nem úgy képzeljük el, hogy az a szent most nagy védőbeszédbe kezd mellettünk Isten előtt, — ez túlzottan emberies elképzelés volna. Elég, ha Istenre emeli tekintetét és ez a néma tekintet mondja: «Uram, én, a te üdvözült, boldog gyermeked, már itt vagyok. De segítsd ezt meg azt az embertestvéremet, aki még a siralom völgyében küzködik, hogy ő is idejusson».

Hogy pedig a szentekhez intézett kéréseink közt soha meg ne feledkezzünk arról, hogy minden kérés teljesítője Isten és egyedül az Isten, arról is gondoskodik Egyházunk. Olvassátok csak el valamennyi imáját; bármelyik szentről lenne is abban szó, a befejezése mindnek így hangzik: «A mi Urunk Jézus Krisztus által».

És azt sem szűnünk meg hangoztatni, hogy a szentek tiszteletének legfontosabb része mégis csak az ő követésük. Csodáljuk is a szenteket, — és jól tesszük; közbenjárásukat is kérjük, — ezt is jól tesszük; *de követjük és utánozzuk is a szentek életét, erényeit, hősiességét, — és ezt tesszük a legjobban, ez a legjobb «szentek tisztelete!»*

*

Ime, Kedves Testvéreim, mennyi fölemelő és biztató, mennyi figyelmeztető és erősítő gondolat fakad a szentek egyességéről szóló hittételből! Valóban ez a legszociálisabb

dogmánk, mely az Isten országának hármas birodalmát a kölcsönös segítés szeretetszálaival fűzi össze. Mi, akik még a földi életben küzködünk, mi vagyunk a mennyei Atyának iskolás gyermekei: még sokat kell küzdenünk, míg megkapjuk diplománkat, mely a mennyországra jogosít. Aztán ott vannak a tisztítóhelyen szenvedő testvéreink; a diploma már a kezükben, de még várakozási állományban vannak; ők a mi «állásnélküli diplomásaink». És végül ott vannak a mennyben, akik már megkapták az örök életre szóló kinevezést: a mi győzedelmes testvéreink.

És én igazán nem tudom belátni, mi kivetni való volna abban, ha mi, a küzdő Egyház gyermekei, gyarló imáinkat letesszük győztes testvéreinknek, a szenteknek kezébe: «Kedves Kis Teréz, Szent Imre, Boldog Margit, Boldogságos Szűz Anyánk, íme rád bízom imám továbbítását. Amit helytelenül kértem benne, vedd el belőle; amit hasznosabbnak látsz számomra onnan, az örök boldogság magaslatából, tedd hozzá, és így továbbítsd Isten elébe. Így imádkozzál érettünk Istennek Szent Anyja, hogy méltók lehessünk a Krisztus ígéreteire».

Ma, amikor az önzetlen szeretet, felebaráti segítés, jóakarat és megbízható barátság egyre ritkábbá válnak, mily fölemelő tudat, hogy a katolikus ember nincs magára hagyva, hanem a legjobb és legnemesebb lelkek milliói emelik föl érte imára kulcsolt kezüket a Mindenható előtt.

Hát én akarok lenni szótfogadó fia és harcos tagja az én küzdő Egyházamnak, hogy minél rövidebb ideig legyek majd tagja a szenvedő Egyháznak, hanem onnan minél hamarább léphessek át a győzedelmes Egyházba: **az én mennyei Atyám örök országába!** Amen.

„HISZEM A BŰNÖK BOCSÁNATÁT“

XXV.

Van bűnbocsánat!

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Alig van tétele a keresztény hitnek, amely annyira megvigasztaló, annyira fölemelő, annyira bátorító volna, mint az, amelynek tárgyalásához a «Credo» magyarázata folyamán a mai napon elérkeztünk: «Hiszem a bűnök bocsánatát». Hiszem, hogy a mi szent vallásunkban beteljesült a bűntudat alatt nyögő ember örök vágya: a szabadulás a bűntől!

Bármilyen mélyre zuhant is az Isten parancsai ellen lázadó ember, olyan mélyre nem zuhanhatott, hogy egészen elveszítse erkölcsi érzékét, hogy csendesebb, tisztább perceiben föl ne sírjon benne a bűntől szabadulás emésztő vágya. Régi pogány vallások legmegrázóbb szertartásaiból éppen ez a fájó felkiáltás harsog ki legerősebben: megkérlelni az istenséget, akit az ember megbántott a bűnnel.

De bármily epedő vággyal kereste is az emberi lélek a bűnbocsánatot, a kinyilatkoztatott valláson kívül nem volt semmi kezessége, hogy valóban meg is találja azt. Hiába minden a mi részünkről, hiába az engesztelő áldozat égnek emelkedő füstje, hiába a megtört emberi lélek bánkódása, amíg a másik fél részéről is nem érkezik válasz: elfogadom az elégtételt és megbocsátok!

Véges emberi elégtétel sohasem lehetett volna eltörlője a végtelen Istennel szemben elkövetett gonoszságoknak. Ezért kellett várnunk az elégtételt elvégző Istenemberre, az Úr Krisztusra, akinek engesztelő halála óta azután valóban elmondhatjuk, teljes biztonsággal vallhatjuk: «Hiszem a bűnök bocsánatát. Most már hiszem, hogy az Isten valóban megbocsát nekünk».

Mily fölemelő, mily vigasztaló tanítás! Aki csak egyszer is átelmélkedte, hogy I. **valóban van bün** és aztán most meghallja, hogy II. **van bünbocsánat is**, annak nem kell majd sokat bizonyítgatnom, hogy ez a hittételünk valóban egyike a mi legfölemelőbb, legvigasztalóbb dogmáinknak.

I. Van bűn!

Mi is hát a bűn? — vetem fel a kérdést a mai beszédem első felében.

A) Mindenekelőtt is azoknak a válaszára kell megfelelnem, akik a bűnt **egyszerűen letagadják, kidisputálják a világból.**

a) Hihetetlen! Hát lennének még ilyen emberek is? Sajnos, vannak. Élnek körülöttünk önámító álfilozófusok, akik maguk nyakig merültek a bűnbe, úgy isszák azt, mint a vizet, amellett azonban fölényesen így okoskodnak: A bűn olyan szó, amit ma már törülni kellene a szótárakból. *Bűn tulajdonképen nincs is!* Legfeljebb azt mondhatnók, hogy az ember gyönge, megtántorodik, a szenvedélyek ide-oda-dobálják, tehát van gyöngeség, gyarlóság, szenvedély, hiba, tökéletlenség, — de nincs bűn!!

Mily megrázóan tragikus vonás sok ember lelkén: nyakig él a bűnben és tagadja, hogy bűn van a világon!

Mily rémes önámítás: a bűn itt hömpölyög körülöttünk, mint emésztő tűzözön, és vannak, akik egyszerűen letagadják!

Betegek, őrültek, gonosztevők, degeneráltak, gyilkosok milliói tanuskodnak napról-napra a Szentírás szavainak igaza mellett: «A bűn szegényekké teszi a népeket» (Péld. 14, 34.) — és akkor vannak, akik mindezt ki akarják a világból filozofálni!

Mennyi könny, mennyi vér, mennyi sírás, mennyi átok jár a bűn nyomán, — és vannak, akik minderről nem akarnak tudomást venni!

Ma már egész divattá lett minden bűnt kibeszélni és kimenteni és másra kenni! A régiek még a csillagokra fogták rá, hogy «rossz csillagzat alatt születtek». A mai ember ráfogja a «komplexeire», az «átöröklésre», az «őseire», a «milieu»-re. «Hát már ilyen a természetem!», «ilyen hajlamokat örököltem», «a környezet és az életkörülményeim vittek ide» — halljuk a mentegetőzéseket.

b) Testvéreim! Mi is ismerjük az átöröklés súlyos törvényeit, — *de minden gonoszságot azokra fogni mégsem engedünk.* A kereszténység is tudja, hogy a helytelen vagy elhanyagolt nevelés és a káros környezet mennyire csökkentheti akaratunk szabadságát tehát felelősségünket is — de azt már mégsem fogadhatjuk el, hogy tetteinkért, legalább kisebb-nagyobb fokban, mi is ne volnánk felelősek.

Minden átöröklés és terhelt hajlam ellenére is, a káros környezet és elhanyagolt nevelés ellenére is, mindenkép igaza marad Szent Jánosnak: «Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűnünk, mi magunk csaljuk meg magunkat és nincsen bennünk igazság». (Ján. I. 1, 8.)

És igaza marad annak az írónak, aki így okoskodott: Figyeljétek csak meg, ha a felnőtt egy gyermek szemébe néz, vidám lesz az arca, de ha gyermek néz a felnőtt szemébe, elkomolyodik. Vajjon mi ennek az oka? Az, hogy a felnőtt a paradicsomba néz ilyenkor vissza, amelyet elveszített, a kis gyermek ellenben belenéz a szomorú, bűnös világba, amely elébe mered. (Rosegger.)

A bűn tehát valóság; sajnos, letagadhatatlan, szomorú valóság!

B) De nem is lehet ez másképp annak a szemében, akinek van vallása, aki hisz az Istenben. Az nem tagadhatja a bűnt, az tudja, hogy **a bűn rettenetes valóság, szörnyű tragikum.**

a) Mikor az emberi akarat tudatosan szembehelyezkedik az Isten akaratával, *ez nagyobb csapás, mint bármi más, ami a földön érheti az embert.* Ha eltörik a lábam, nagy fájdalom; ha elvész vagyonom, nagy megpróbáltatás; ha meghal legkedvesebb hozzátartozóm, nagy csapás, — de mindez nem érinti lelkem viszonyát Istenhez. Ha azonban jön a bűn, tönkretesz mindent, elpusztít mindent!

Akarat áll akarattal szemben: a kis, nyomorék emberi akarat a végtelen fönségű Istenével szemben. Lélek áll lélekkel szemben: a teremtett emberi lélek a végtelen fönségű Teremtőjével szemben. Ország áll országgal szemben: a lázadó ember az élő Istenre emeli kezét!

b) *Akarod tudni, mi az a bűn? Csak gondold el, ki az Isten?* Isten a lélek éltető Napja, — s a bűn az a felhő, mely a Napot eltakarja a lélek elől.

Isten a lélek vonzó központja, — a bűn az a súly, mely lefelé húz, messze el az éltető központtól.

Isten a forrása minden örömnek — «Magadnak teremtettél, Uram, minket, és nyugtalan a mi szívünk, míg Benned meg nem nyugszik» (Szent Ágoston) —, s a bűn az, ami nem enged az Úrban megnyugodni minket.

Mint valami szörnyű ólomsúly nehezedik lelkünkre a bűn, és húz, húz lefelé, a mélységekbe. Ki nem érezte még ezt? Ki nem érezte még, hogy embernek lenni annyi, mint gyöngének lenni! Mint tavaszi olvadáskor a hegytetőn egy

hólabda megindul lefelé és nő-nő, gördül, rohan, míg végre mint mennydörgő robajjal száguldó lavina söpör el mindent — így indult el az ember útján is a teremtés tavaszán az első bűn s azóta mint pusztító lavina rombolt szerte a világon, milliókat rántva magával a lelki pusztulásba . . . míg egyszercsak . . . egyszercsak a bűnnek mindent elsöprő lavinája megtorpant, két keresztberakott gerenda állta útját 1900 évvel ezelőtt: Krisztusnak magasra emelt véres keresztje!

És azóta megtört a bűnnek zsarnoki hatalma afölött, aki szabadulni akar tőle. Azóta nem lesz többé a bűn rabszolgájává, aki azzá lenni nem akar. Azóta imádkozhatjuk vigasztaló hittel: «Van bűnbocsánat! Hiszem a bűnök bocsánatát».

Valóság-e ez vagy álom? Igazán így van-e vagy csak délibábos képzelődés játszik velünk? Hát csakugyan igaz lenne: van bűnbocsánat? Embernek lenni annyi, mint elesni. De nem kell elesve maradnunk? Talpra állhatunk? Megtisztulhatunk? Van bűnbocsánat?

II. Van bűnbocsánat!

Van bocsánat! Krisztus Urunk szenvedése hozta a bűnbocsátást. Az a vérpatak, mely megnyílt szívéből fakadt a keresztfán, azóta végigömlik a világon, és mos, éget, tisztít: azóta van bűnbocsánat!

A) **Mikor Krisztus Urunk a bűnbocsánatról beszél,** mily gazdag a képekben, mily találékony a hasonlatokban, mily kifogyhatatlan a jelzőkben! Érthető! Hiszen ezért jött a földre, ez volt célja egész földi életének!

Egyszer a jó Pásztorhoz hasonlítja magát, akinek elveszett egy báránykája, és Ő elhagyja érte a többi kilencvenkilencet és elmegy keresni az elveszettet. És mikor megtalálja, fölkiált: «Örvendjetek velem, mert megtaláltam az én juhomat, mely elveszett vala. Mondom nektek, hogy oly nagy öröm lészen mennyben egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, kiknek nincs szükségük bűnbánatra». (Luk. 15, 6. 7.)

Tehát az Isten nemcsak nem haragszik az eltévedt, de megtalált juhára, hanem örömmel viszi haza a nyájhoz. Nemcsak szemet húny a bűnös bűnei fölött, nemcsak befödi azokat, hanem el is törli. Úgy, hogy a megtért bűnös Isten előtt époly igazzá válik, mint az ártatlan ember.

A következő mondatban leírja az Úr a háziasszony gondosságát, amint aggodalommal keresi a szobában elgurult pénzét és mint örül, mikor megtalálja! (Luk. 15, 8. s köv.)

Egyszer orvosnak mondja magát Krisztus: «Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek; mert nem jöttem az igazakat hívni, hanem a bűnösöket». (Márk 2, 17.)

Máskor az inaszakadthoz, a nyilvános bűnös Magdolnához, a házasságtörésen rajtakapott asszonyhoz intéz bocsánatot adó felmentést. Elmondja megrendítő és egyben fölemelő példabeszédét a tékozló fiú visszafogadásáról. Sőt haldoklásában is egyik legutolsó szava bűnbocsánat volt: «Bizony mondom neked, ma velem leszesz a paradicsomban». (Luk. 23, 43.)

Ezekután valóban örömmel imádkozhatjuk: Hiszem a bűnök bocsánatát! Hiszem, hogy nem kell örökre cipelnem magammal a bűnök szörnyű terhét!

B) Mikor aztán mindezt végigelmélkedtem, akkor egyszeriben megértem már, **mi a bűnbocsánat szentsége.**

a) Mi az a szentgyónás? *Nagytakarítás.* Ajtót-ablakot kinyitunk, minden poros sarkot fölforgatunk, minden sárdarabot és szemetet kidobunk, minden bútort helyreigazítunk s aztán nagyot lélekzünk a beáradó friss, napsugaras levegőből. «A bűnbánat könnye olyan némileg, mint a keresztség; és mert a keresztség szentségét nem lehet megismételni, a bűnbánat könnyeivel kell magunkat szinte újólag megkeresztelni» (Szent Bernát).

Van a mi nagy Pázmányunknak egy igen érdekes — kissé talán túlerős — hasonlata, mellyel a lelkiismeret szava elől menekülő embert a vénasszonyhoz hasonlítja. Azelőtt szerette a tükröt, — mondja Pázmány — de mióta csunya ráncokat mutat neki az arcán, összetörte és a világból is kiüldözne minden tükröt. A bűnös ember is azért nem szeret belenézni a lelke mélyébe, mert a maga bűneinek a rútságát látná meg benne. Nagy bűnösök nem szeretnek gyónni, amint csunya emberek nem szeretnek a tükörbe nézni — így mondja Pázmány. De fordítva is igaza van: aki sokszor és örömmel gyónik, az meg rút és rendezetlen ember nem lehet, mert a gyónás nagytakarítás!

b) De ennél még több is: *felébredés a lidércnyomásos álomból* (ami azonban nem volt álom, hanem fájdalmas valóság), *szabadulás a lavina alól.*

Az élet hegyéről folyton gördülnek le a pusztító lavinák

szikladarabok, kőgörgetegek és fullasztó súllyal nyomaszkodnak a lélekre. Ó, mily áldás, hogy kibujhatunk alóluk, hogy a mázsás köveket ledobhatjuk, hogy nem kell egy életen át magunkkal cipelni, ami ránk gördült!

Megrázó escteket hall az ember, hogy a lélek vágya mily elemi erővel zúg fel az elvesztett Isten után! Hallottam egy emberről, aki a bűne alól nem kapott föloldozást.

Rettenetes még csak kimondani is: nem kapott feloldozást! Hát miféle bűn lehet az, amire nincs föloldozás? A meg nem bánt bűn. Az elhagyni nem akart bűn. Ha valaki olyan viszonyban él, ami bűnös, nem Isten törvényei szerint köttetett és azt elhagyni nem akarja. Az ilyennek persze nincs gyónás, nincs feloldozás. És tudjátok, mit tett ez a szerencsétlen, mikor már nem bírta tovább a lelkiismerete mardosását? Valahol szerb területen nyaralt és elment az idegen, szerb vallású templomba áldozni — csakhogy valamikép megnyugtassa nyugtalankodó lelkét. Persze, ez csak áltatás, csak porhintés, csak önámítás; de nem kiáltó jele-e annak, mennyire vágyik lelkünk az Isten bocsánata után!

Mily öröm, mily ébredés, mily szabadulás tehát, mikor elmondhatjuk a gyónásban: Igaz, Uram, hogy nagy az én vétkem, de nem volt-e nagy Dávid királyé is és könnyeire mégis megindultál! Nem volt-e nagy Magdolnáé is, és amikor lábadhoz borult, bánatára mégis megbocsátottál! Nem volt-e nagy Péteré is, és sírására mégis megbocsátottál! Ma is igaz, amit Rólad mondott a bűnbánó Dávid király: «A töredelmes és alázatos szívet, Isten, nem veted meg!» (Zsolt. 50, 19.)

A gyónás valóban nagy szabadulás!

c) De még ennél is több: *biztosító szelep, életvédelmi iroda, acélos, nyugtató lelki fürdő.* Keserű fájdalmak, csalódások, emberi bukások, félreértések, lelki küzdelmek zűrzavaros gőze gomolyog bennünk, és földhöz akar vágni, robbanni akar, levertté tesz, — de a gyónás levezeti ezt a lelki feszültséget.

Ki ne érezte volna már, hogy egy jó szentgyónás után mennyivel vidámabbá, erősebbé, harcrakészebbé vált a lelke! Hányszor történik meg velünk is hasonló valami, mint ami megtörtént a legnagyobb magyarral, *Széchenyi István* gróffal. 1819-ben, 28 éves korában Olaszországban járt Széchenyi. Catániában elvégezte a húsvéti szentgyónást, utána fürödni ment a tengerbe, s kishíja, hogy bele nem fúlt. «A víz erősen hullámzott — írja naplójában. Egy

nagy hullám úgy a sziklához csapott, hogy szinte belekábultam ... Semmi segítség a közelben. Igyekeztem a móló közelébe vergődni, de az ár úgy odaszorított a sziklához, hogy biztos betöröm a fejemet, ha mindkét kezemet előre nem nyujtom. Körmöm mind kitöredezett s visszasodródtam a mély vízbe. Tisztán láttam a vízbefúlás veszélyét, de az a gondolat, hogy egy félóra előtt egész odaadással Istennek felajánlottam magamat, édes megnyugvást öntött belém. Tehát itt elvégeztem, gondolám magamban, s úgy éreztem, hogy gyávaság volna oly könnyen megadni magam. Lélekjelenlétemet egészen visszanyerve, a lehető legnagyobb erőfeszítéssel eltávolítám magam a veszélyes sziklaparttól s kiúsztam a sík tengerre, hol veszélyen túl valék s bevárhattam a kis mentőcsónakot ... Sokszor forogtam már ugyan életveszélyben, de olyan elégedetten és boldogan sohasem mentem volna át a másvilágra.»

Ilyen megvilágításban egyszerre érdekes új fény esik a Szent rás egy közismert megállapítására is: «Amint a bűn egy ember által jött be e világba, és a bűn által a halál s így a halál átment minden emberre, mert mindenki vétkezett». (Róm. 5, 12.) A Szentírás szerint tehát a halálnak oka, minden szenvedésnek, bajnak és betegségnek oka: a bűn. Ha azonban igaz, hogy a bűnből fakad a betegség, akkor annak is igaznak kell lennie, hogy *a bűnbocsánatból meg egészség fakad!* A bűnből emésztő lelki nyugtalanság származik, a bűnbocsánatból pedig megnyugtató lelki elpihenés. Ha a bűn az a féreg, mely a lélek fáját őrli, akkor a bűnbocsánat az a harmat, mely a lélek fáját virágba borítja. Ha a bűn pszichopatikussá tesz és neurózist okoz, akkor a gyóntatószék meg elsőrendű pszichoterápiai rendelőszoba. Ha igaz az, hogy a neurózis lényegében nem más, mint az ember teljességében, az «egész»-ben beállott zavar, akkor mindjárt megértjük, hogy a bűnös ember miért esik könnyen ebbe a betegségi zavarba, hiszen már a Prédikátor Könyve megmondja: «Féld az Istent és tartsd meg parancsait, mert ez az egész ember». (Préd. 12. 13.) Aki tehát Isten parancsait nem tartja meg, az nem «egész» ember, tehát nem «egészséges» ember; viszont, aki sokszor és örömmel gyónik, annak lelke el nem savanyodhatik, az pesszimista és életúnt nem lehet! Ime, a gyónás és az egészség közti tagadhatatlan viszony!

C) Aki pedig mindezt végiggondolja, annak nem kell többé megparancsolni, hogy menjen gyónni, azt nem kell

többé arra biztatni, hogy gyakran menjen gyónni, mert hiszen örömmel fogja keresni az alkalmat a minél gyakoribb lelki tisztuláshoz.

a) Az Egyház, mint minimumot, azt írja elő, hogy hívei *évenkint legalább egyszer* járuljanak a bűnbánat szentségéhez.

Mily fájdalmas látni, hogy vannak emberek, akiknek még ez is sok, még ezt sem tartják meg!

— Kérlek, elvégezted már az idén a húsvéti szentgyónásodat?

— Bizony, nem végeztem. Tudod, kérlek, engem mindig nagyon felizgat a gyónás . . .

— Felizgat? És ha télen erősen megfázol, mit csinálsz?

— No, ez furcsa kérdés! Hogy jutott ez most az eszedbe? Hogy mit csinálok? Megiszom egy csésze forró teát és beveszek egy aszpirint.

— És mondd, az nem izgat fel?

— De még mennyire!

— Nos, látod! Hogy a náthától megszabadulj, azért hajlandó vagy fölizgatni magadat; de hogy a bűneidtől megszabadulj, azért már nem . . . Különben van egy biztos szerem az ellen, hogy a gyónás föl ne izgasson: ne egyszer menj egy évben gyónni, hanem többször. Minél többször mégy, annál kevésbbé izgulsz fel.

b) Valóban: aki csak valamirevaló keresztény életet is akar élni, az *gyakran gyónik és az évi egyszeri szentgyónással nem éri be*. Csak örömmel állapíthatjuk meg, mily sokan vannak ilyenek a keresztény hívek közt és mennyire növekszik folyton azoknak száma, akik évenként többször, sőt havonként végzik el szentgyónásaikat, mert tudják, hogy a gyakori gyónás üdévé, széppé teszi a lelket és valami egészen csodálatos, hamvas szépséget varázsol rá.

Ma már — hála Istennek — túl vagyunk azon a koron, amikor még feltűnő volt a gyakori gyónás, vagy talán meg is ütköztek rajta.

«Nézdd, de sok bűne lehet ennek, hogy olyan sokszor megy gyónni! Én csak egyszer megyek egy évben!» — mondották a könnyelműen ítélkezők. Pedig csak azt kellett volna meggondolniok, hogy vajjon ki a maszatosabb, az-e, aki mindennap mosakszik, vagy az-e, aki egy évben csak egyszer mosakszik? Utóvégre van olyan háziasszony is, aki csak

[1] *Friedrich:* Széchenyi István élete. I. k. 71. l.

akkor seper, ha már nagy sárdarabok éktelenkednek a szobában; a másik ellenben a zongoráról a finom port is letörli háromszor is napjában és még mindig talál tisztogatni valót. Aki gyakran gyónik, az ilyen érzékeny szemű és finom lelkű háziasszony, akinek nemes gondolkodása nemcsak a sárdaraboktól irtózik, hanem még a portól is mentes szeretne lenni és ezért gyakran gyónik: *de nem azért, mert sok a bűne, hanem azért, hogy ne legyen sok bűne!*

*

Kedves Testvéreim! Fájdalmas dologról szólt a mai prédikáció, az ember nagy tragédiájáról: a bűnről. De nemcsak erről, hanem az Isten nagy irgalmáról is: a bűnbocsánatról.

Elesni — emberi dolog; fölkelni — az Isten irgalma. Eleshetünk mindnyájan — ez a mi emberi tragikumunk; de föl is kelhetünk mindnyájan — ez a mi keresztény vigasztalásunk. Ha bánatunk van, ne féljünk: Krisztus vére mindennél erősebb! «Ha megvalljuk bűneinket: ő hű és igazságos, hogy megbocsássa bűneinket és megtisztítson minket minden gonoszságtól.» (Ján. I. 1, 9.)

Persze, ne feledjük, hogy minden bűnbocsánatnak első föltétele: megjavítani magunkat, megváltoztatni életünket!

Térdeljünk tehát örömmel a bűnbánat szentségéhez, keljünk fel onnan megkönnyebbült lélekkel, de aztán — becsüljük meg újra tisztává lett lelkünket!

A lelked tükör, melyben az Isten képe ragyog — ne homályosítsd el azt!

A lelked drága edény kezedben — el ne törd azt!

A lelked hangolt húr, melyből Isten újja csal ki csodás melódiákat — le ne hangold azt!

A lelked remegő madárka — össze ne taposd azt!

A lelked kristálycseppes forrás — meg ne mérgezd azt!

A lelked hófehér, üde virág — sárba ne taposd azt!

A lelked lobogó láng — ki ne oltsd azt!

A lelked sóhajt az Isten után — el ne fojtsd azt!

A lelked . . . a lelked Isten vándorló gyermeke, eltévedt mennyországi angyal — *úgy élj, Testvérem, hogy egykor Isten országába vezethesd vissza azt!* Amen.

XXVI.

A bűnbánat szentségének krisztusi eredete.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Mióta az első emberpár bűnbe esett, azóta az emberiség történetén mint forró epekedés húzódott végig a vágy a bűntől való szabadulás, a tisztulás után. Nézzünk vissza régmult évezredek történetébe és elfogódik a lelkünk, amikor látjuk, mint kereste a pogány ember is, a Krisztus előtti ember is a szabadulást a bűntől. Mint mosakodtak az utcákon, mint ölték le legszebb állataikat, mint égették meg saját gyermekeiket is, csakhogy megengesztelhessék a megbántott istenséget!

És amit az ember mindig keresett, de megtalálni nem tudott, az áldott valósággá vált a szent kereszténységben. A bűn, az Isten megbántása oly szörnyű lázadás, hogy azt a magára hagyatott ember saját erejével jóvá nem tehette volna soha; de eljött közénk az Isten Fia, halálával legyőzte a bűnt, s aki részesévé válik Krisztus érdemeinek, az szintén legyőzi a bűnt, megtisztul a bűntől: annak Isten megbocsátja a bűnét.

Oly elviselhetetlen nyomorúság a bűn, oly kínzó gyötrelem, oly nyugtalanító átok, hogy az ember önkéntelenül is fellélekzik, mikor a keresztény bűnbocsátásról hall, és szívesen ismétli el hitünknek tételét: «Hiszem a bűnök bocsánatát».

Azonban a bűnbocsánat elnyerése bizonyos feltételekhez a bűnbocsánat szentségének felvételéhez van kötve, — és ez az a pont, ahol egyesek már értetlenül kritizálni kezdenek. Bűnbocsánatot hogyne szeretnének! De csak úgy négyszemközt elintézni az Istennel, nem pedig gyónni! Nem, nem: csak azt nem: gyónni! Az kényelmetlen feladat! Fölösleges külsőség! Annak szükségességét már nem látják be!

Igyekezzünk tehát a mai beszédben utána járni a kérdésnek: Vajjon ahhoz, hogy bűnbocsánatot nyerjünk, valóban szükség van-e gyónásra is? Vajjon valóban Krisztus Urunk rendelte-e a gyónást? És látni fogjuk, hogy I. **a gyónást valóban Krisztus Urunk rendelte,** de ezenkívül II. **az emberi természetnek is kitűnően megfelel** és hogy a gyónás III. **valóságos áldás az emberiségre.**

I. A gyónást Krisztus rendelte.

A bűnbánat elnyerése a gyónáshoz van kötve, mert így akarta azt a bűnbocsánat szerzője, az Úr Jézus.

A) Az Úr Jézus 1900 évvel ezelőtt meghalt érettünk s halálával megváltott minket a bűntől. De elénkbe mered a kérdés: Hogyan leszek én most, **hogyan lesz az egyes ember egyénileg is részesévé és birtokosává annak a megváltói kincsnek,** melyet Krisztus szenvedése szerzett a világnak? Melyek azok az eszközök, amelyek eljuttatják lelkemhez a Megváltónak bűnt eltörlő érdemeit?

a) *Mindenekelőtt is ilyen eszköz a keresztség.* Mikor megkeresztelkedünk, Krisztus testének misztikus módon tagjává válunk s az ő érdemeire való tekintettel Isten megbocsátja minden addigi bűnünket.

De az Úr jól tudta, mily esendő az ember. Tudta, hogy a keresztség után is szükségünk lesz újabb bűneltörlő eszközre s azért adott újabb hatalmat apostolainak: *a bűnbánat szentségét,* amikor is a gyóntató atya közvetítésével elnyerjük bűneink bocsánatát.

b) «De minek ehhez közvetítő? — mondhatná valaki. Nem bocsáthatná-e meg Isten úgy is a bűnt, hogy magamban, csendben megbánom azt? Vagy összejövünk közösen a templomban, s ott elmondjuk a bánat szavait? Minek ide a pap közvetítése? Minek ehhez a papnál végzett gyónás?»...

Hát ezt kérdezd meg az Úrtól! Ő rendelte így. Tőle kérdezd, miért rendelte. Nem egész természetes-e, hogy a sértett féltől függ, hogy az elégtétel módját megválassza?

— Én bizony nem gyónok a papnak! — mondotta egy férj a feleségének, mikor az a gyónásra akarta rábírni a férjét.

— Én sem — felelte rá szerényen az asszony.

— Te sem? Hiszen minden hónapban elmégy a paphoz gyónni.

— És te talán nem mégy mindennap a telefonkagylóhoz?

De vajjon a telefonkagylónak mondod-e el akkor az ügyeidet, vagy azoknak, akiket fölhívsz? Így megyek én is a paphoz gyónni: ő csak helyettes, képviselő, eszköz. És Istennek jogában áll az eszközt meghatározni. Ha nem veszed igénybe az eszközt, épúgy csak magadnak ártasz, mintha a telefont nem akarnád használni.

Igaz, Krisztus Urunk közvetlenül is részesíthetne a megváltás érdemében. Dehát nem így akarta! Sem a bűnbocsánatnál, de sem máshol! És nem különös eljárás-e, mikor egyesek nem gyónnak, hanem elintézik az ügyet «négyszemközt az Istennel»; dehát akkor a keresztséget is miért nem intézik el maguk? Miért kell oda lelkész? És a konfirmációhoz is kell? De a bűnbocsánathoz nem kell?

B) Aki ismeri az evangéliumot, az előtt pillanatra sem lehet kétséges, hogy **Krisztus Urunk valóban a bűnbánat szentségéhez kötötte a bűnbocsánatot.**

a) Megható az a pillanat, *amikor Krisztus Urunk föltámadása napján, húsvét estéjén először jelent meg apostolainak.* Vajjon mi lesz első szava hozzájuk? Vajjon mit tart legfontosabb üzenetnek, amit föltámadása után legelsőnek akar közölni az emberiséggel?

Az evangéliumok részletesen írják le ezt a jelenetet, a bűnbocsátó hatalom átadását.

«Békesség nektek» — köszönti az Úr az apostolokat. «Békesség nektek!» Azt a békét, melyet én akarok adni a lélekeknek, adjátok meg nekik a bűn megbocsátása által. És itt megmutatja nekik sebeit; ezáltal mintegy arra akarja őket figyelmeztetni, hogy ugyanolyan szeretettel emeljék majd fel a bűnösöket, amilyen szeretet Krisztust a halálba vitte.

Ezután így szólott hozzájuk: «Amint engem küldött az Atya, én is úgy küldelek titeket». (Ján. 20, 21.)

Halljátok, Testvéreim? Amint az Atya küldötte Krisztust, Ő is úgy küldi most apostolait. Már pedig tudjuk, hogyan és mire küldte Őt az Atya. Hiszen maga Krisztus Urunk magyarázta önmagára Izaiás alábbi szavait: «Az Úr Lelke énrajtam, azért kent föl engem; elküldött engem örömhírt vinni a szegényeknek, meggyógyítani a töredelmes szívűeket». (Luk. 4, 18.) És erre küldi most Ő az apostolokat!

«Ezeket mondván, rájuk lehelt és mondá nekik: Vegyétek a Szentlelket. Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik; és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva». (Ján. 20, 22. 23.)

Lehetett volna-e ennél világosabban beszélni? A Szent-

írásban vannak mondatok, amelyeket nehéz megérteni, amelyeket magyarázni kell, — de ennél világosabb hely talán egy sincs.

Oly ismerős, oly sokszor hallott szavak ezek előttünk, — pedig mennyit lehetne rajtuk elmélkedni! Elmélkedni és — csodálkozni! Igen, csodálkozni! Mert a föltámadt Krisztustól — pusztán emberileg szólva — ezeket igazán nem várhattuk.

Vajjon mit vártunk volna emberileg attól a Krisztustól, aki legyőzve ellenségeit és a halált, diadalmi fényben először jelenik meg most a félénk és összetört lelkű apostolok között? Mit vártunk volna? Hát azt, hogy győzelmi lelkesedéssel beszéljen, mert újra él, mert nem győzött rajta a gonoszság! Azt vártuk volna, hogy nyissa föl ajkát a büntetésre és boszszúra: Most aztán reszkessetek Pilátus, Heródes, Kaifás, gonosz nép, bűnösök!...

Igen, — mi így gondoltuk volna. És a győztes Krisztus valóban megnyitja ajkát és elhangzik róla «az ő bosszúja»: «Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik». Ez volt a győzedelmes Krisztus fönséges «bosszúja». És azóta ahányszor egy fölszentelt pap e földön fölemeli kezét és keresztet vetve reánk, elmondja fölöttünk: «Ego te absolvo a peccatis tuis», «én téged feloldozlak bűneidtől», mindannyiszor visszhang szól rá az égben: «Meg vannak bocsátva a te bűneid»...

b) Dehát — mondhatná valaki — *itt nincs szó bűnbevallásról, csak megbocsátásról! Hol van itt elrendelve, hogy gyónnunk is?*

Pedig Krisztus szavaiban valóban benne van a gyónás is! «Akiknek megbocsátjátok...», «akiknek megtartjátok...» Azaz esetről-esetre vizsgáljátok meg a bűnöst. Ne vaktában adjátok a feloldozást, hanem az illetőnek lelki állapota szerint. Rendkívüli alkalmakkor az uralkodók amnesztiát hirdetnek; de ebben sem részesül vaktában mindenki, hanem alaposan végigvizsgálják a bűnösnek régi aktáit, meg mostani lelkiállapotát, a börtönben tanusított tisztességes viselkedését, bánatát, javulási szándékát... Krisztus Urunk állandóan hirdet amnesztiát, de papjaira bízta, hogy ők vizsgálják meg és döntsék el, ki méltó rá.

És az semmiképen sem volna elég, ha közösen, nyilvánosan elmondanók a bűnbeismerés imáját: «Elismerjük, hogy bűnösök vagyunk; Uram, bocsáss meg!» Ez az ítélethozatalhoz valóban nem elégséges! Az apostoloknak ítéletet kell

mondaniok: vagy megbocsátjátok a bűnöket, vagy nem. Ezt azonban csak akkor tehetik lelkiismerettel, ha bepillantást nyertek abba a lélekbe. Ha Krisztus csak arra adott volna hatalmat apostolainak, hogy a bűnöket megbocsássák, akkor elég volna a közös bűnbeismerés. Azonban azt is mondotta, hogy egyeseknek meg tartsák meg. Ezért követel az Egyház mindenkitől külön, részleges bűnbeismerést, amit gyónásnak nevezünk.

II. A gyónás megfelel az emberi természetnek is.

Mikor pedig így világossá vált előttünk, hogy a gyónás valóban Krisztus Urunk akarata, nem szabad megfeledkeznünk egy másik körülményről sem. Arról nevezetesen, hogy amikor a gyónást az Úr Jézus számunkra kötelezőleg előírta, **tulajdonképen az emberi lélek mélyén élő természetes vágynak is tett eleget.** A gyónást megköveteli és lehetőségét keresi az emberi természet is.

A) Ha Krisztus nem parancsolta volna a gyónást, **az emberi szívnek egy mély, szent vágya maradt volna kielégítetlen.**

Igen: mert az emberi szív vágyik a közlés és kibeszélés által elért megkönnyebbülés után. Mily rémes egy nagy terhet titokban cipelni magunkkal! Ebbe bele lehet őrülni!

Nem hallottatok még eseteket, mikor a gyilkos hosszú évek multán önként jelentkezett a rendőrségen: «Én vagyok, én öltem! Nem bírom tovább! Tegyenek velem, amit akarnak!»

Egy beteglátogatás alkalmával *Goethe* így szólott: «Valaha (vagyis: a katolikus időkben) a lelkiismeret terhét mások (vagyis: papok) vették le a lelkiismeretről. Most azonban a megterhelt lelkiismeretnek magának kell azt hordoznia és abban veszti el erejét, hogy harmóniába jöjjön önmagával. A fülgyónást az emberektől sohasem lett volna szabad elvenni». («Die Ohrenbeichte hätte dem Menschen nie sollen genommen werden.»)

B) Valóban, a gyónás oly páratlan eszköze a komoly vallásos életnek és lelki nevelésnek, hogy **ma már óhajtoznak utána azok a tőlünk elszakadt felekezetek is, amelyek ezt eltörölték.**

Valahányszor emberekkel találkozom, akik vergődnek az

élet nehéz problémái alatt, de gyónni nem szoktak, eszembe jut *Brentano Kelemen*, a neves német költő, aki lelki kétségektől gyötörve kereste a megnyugvást, de nem találta. Egyik ismerőse, egy protestáns pap leánya, Hensel Lujza — aki később szintén katolikussá lett —, ezt mondja a kétségbeesett embernek: «Dehát Ön katolikus! Ön boldog ember! Önöknek gyónásuk van!» És Brentano később restelkedve írja: «A protestáns lelkész leányának kellett nekem tanácsolnia, hogy gyónni menjek». Erre 1817 február 17-én egész életét átfogó gyónást végzett a berlini Szent Hedvig-templom prépostjánál. A gyónás után a pap átkarolta könnyező gyónóját, akiből ez a szentgyónás egész új embert alakított: a kétségbeesve vergődőből Krisztus szenvedésének lelkes dalnokát.

Valaha azzal támadtak minket, hogy a gyónás «kínzópad», «vallató kínkamra», «lelki mészárszék» stb. Ma azonban a legmodernebb lélektani megállapítások sietnek a gyónás intézményének védelmére és válnak dicsőítőivé a katolikus Egyház isteni pedagógiájának.

Mert nem dicsősége-e a katolikus vallásnak, hogy a lelkünket nyomó nagy súlynak, a bűnnek őszinte bevallását, a gyóntató előtti kibeszélését kötelezővé tette már századokkal azelőtt, mielőtt a modern pszichológia tétele ismeretes lett volna!

Melyik tétele?

Hát az, hogy a magunkba fojtott nagy élmények és titkok, mint pincébe zárt fenevadak, dörömbölnek lelkünk mélyén, rágnak, emésztenek s teljes idegzeti összeroppanáshoz vezethetnek, s nincs nyugtunk, míg mással nem közölhetjük azokat.

III. A gyónás nagy áldás az emberiségre.

Ha azonban ez így van, akkor a legmodernebb pszichológia megállapítása alapján jogosan állíthatjuk, hogy a gyónás nagy áldás az emberiségre. *A)* **Áldás az egyénre, s** *B)* **áldás a társadalomra.**

A) **Annyi lelki haszonnal jár a gyónás az egyénre,** hogy csak hálásaknak kell lennünk érte szent vallásunknak.

a) Igaz: bűneink nyilt beismerése mindig kényes és nehéz feladat, *de ne feledjük el azt a sok hasznot sem, ami belőle fakad.* Így pl. az, hogy a kötelező bűnbevallás egyben

visszatartó erő is a bűntől. Sok kísértésben erőt ad a gondolat: Nem követem el, mert nehéz lesz meggyónni!

Azután meg az ember mindig elfogult saját magával szemben. Mily áldás tehát, hogy valakinek — egy lelki ügyekben tapasztalt és síri titoktartásra kötelezett lelkiatyának — feltárhatom lelki sebeimet, aki tud elfogulatlanul ítélni s rámutatni apró, csak most keletkező hibáknak későbbi veszedelmes jellegére, vagy komolyan figyelmeztetni olyan szokások káros voltára, amiket az önszeretet kegyes ítélete ártatlanoknak mutat előttünk.

Azt se feledjük, hogy a bűnbevallással járó megszégyenülés már maga is egy része a vezeklésnek és jóvátételnek.

«Abba a kínzó padba, amit gyóntatószéknek hívnak, biz' én be nem megyek!» — mondják a fölületes emberek. De nem különös-e, hogy éppen azok beszélnek így, akik nem járnak gyónni! Pedig ezek csak nem lehetnek illetékesek olyasmiről ítélkezni, amit nem is ismernek! Mondanák ezt azok, akik sokszor gyónnak, még elhihetném nekik. De ezek éppen máskép ítélnek. Ezeknek a gyónás nem kínpad, hanem a legszentebb, legmélyebb, legáldottabb lelki élmény. Valósággal mindennapi megújulása a würzburgi feszület legendájának.

b) Különös feszület függ Würzburg egyik templomában. A keresztrefeszített Üdvözítő karjai nincsenek kiterjesztve a keresztre, hanem előrenyujtva, össze vannak kulcsolva. A legenda a következőket beszéli erről a képről. Amint a svédek Würzburgot elfoglalták és fosztogatni kezdték, az egyik katona éjjel a templomba hatolt és a keresztrefeszített Üdvözítő fejéről az aranykoronát le akarta venni. De mi történt? A keresztrefeszített karjai leváltak a keresztről, átfogták a gonosztevőt és erősen tartották. Másnap reggel ott találták a szerencsétlent az Úrnak karjai között, könnyel áztatott arccal, bűnbánó szívvel. Magába tért, bűneit megbánta és katolikussá lett.

De ami itt csak legenda, azt napról-napra megvalósítja a gyónásban az isteni irgalom: *karjaiba fogja a bűnöst és nem engedi el addig, míg meg nem tért, míg bűneit könnyeivel le nem mosta.*

Nincs gyóntató pap, aki már meg nem érte volna életében azt a nagyszerű pillanatot, hogy régen, évek, évtizedek óta nem gyónó ember egy szenvedés, haláleset, misszió hatása alatt végre rászánja magát a gyónásra, heves szívdobogás közt, ezer aggodalommal telve térdel le a gyóntató-

székbe, . . . de amint aztán megnyílik rég lezárt ajka a bűnvallomásra, megerednek könnyei is a bűnbánatra és mikor gyónás végén fölemelkedik, azt kell hinnie, hogy szíve megpattan az örömtől: Hála az Istennek, hogy ezt is megérhettem!

B) De a gyónás áldás nemcsak az egyénre, hanem az egész társadalomra is.

a) A mai emberen épp az a legaggasztóbb tünet, hogy *elhomályosult benne a bűntudat* és meggyöngült benne a tisztulás utáni sóvárgás. Amióta az első emberpár bűne megtörtént, azóta — Szűz Máriát kivéve — minden embernek volt és van bűne. Senki közülünk el nem mondhatja: Egészen tiszta vagyok a bűntől. A döntő kérdés azonban az, hogy ki mennyire érzi ezt a bűnös voltát, mennyire van annak tudatában, mennyire bántja és égeti az, s mennyire szeretne szabadulni tőle!

És ha a világ ma még tudja, mi a bűn, mi a magábaszállás, mi a megbánás, mi a jóvátétel, azt csak a mi bűnbánati gyakorlatunk révén tudja. A gyóntatószék maholnap az egyetlen mentsvára a komoly, keresztény erkölcsnek, védője a házasság felbonthatatlanságának, a gyermek jogának az élethez, az erkölcsi tisztaságnak, az ifjúi ártatlanságnak. Valóban nem túlzás azt állítani, hogy az állam, a köz, a társadalom, az emberi élet legértékesebb erkölcsi tartalmát a gyóntatószékek lélekújító, erkölcstermelő erejéből veszi.

b) *Ó, ha gyónni menne minden ember, vajjon fenyegetné-e társadalmunkat az a lelki zilálság s elnyomorodás, amelyben ma tengődik?* Az emberi léleknek rémes mélységei és szakadékai vannak, amelyek mélyére be nem világít más és az ott hemzsegő százlábúakat el nem pusztítja más, mint a bűnbánat szentségének kegyelme.

Nézd azt a kis gyermeket, aki gyónik: mily megnyugvás a szülőknek, hogy a világ legelső nevelőeszköze dolgozik a lelkén!

Nézd azt a serdülő ifjút, aki gyónik: mily győzelmi erőt nyer a fiatal évek kavargó, rendezetlen ösztöneinek tragikus követelőzése ellen!

Nézd a feleségedet, mikor gyónik: nem lesz-e otthon kedvesebb, figyelmesebb, pontosabb!

Nézd férjedet, mikor gyónik: nem erősíti-e meg ez a tudat bizalmadat, szeretetedet iránta!

Nézd a szegényt, mikor gyónik: mily ellenálló erőt kap a nélkülözés és kísértés nehéz óráira!

Nézd a gazdagot, mikor gyónik és le kell térdelnie neki, aki senki előtt még a fejét sem szokta meghajtani!

Nézd a beteget, mikor gyónik és készíti lelkét a közeledő örök számadásra!

Nézd az egészségest, mikor gyónik és figyelmeztetést kap, hogy a feszülő életenergiák könnyelmű utakra ne vigyék!

Nézd az öngyilkosjelöltet, mikor gyónik — ó, igen, ilyenek is sokszor térdelnek le a gyóntatószékbe, lelkükben a legsötétebb kétségbeesés terhével, de fölkelnek megerősödve és indulnak az élet új harcára. Statisztika bizonyítja, hogy ahol gyónnak, ott kevesebb az öngyilkosok száma. De ha a statisztika nem is képes kimutatni, egész jogosan hozzátehetjük: ahol gyónnak, kevesebb a gonosztettek száma; ahol gyónnak, kevesebb a feldúlt családok száma; ahol gyónnak, kevesebb a kórházak, fogházak és őrültek házának száma, mert ma is szóról-szóra érvényes a Szentírás szava: «Boldogok, akik megmossák ruhájukat a Bárány vérében». (Jel. 22, 14.)

*

Kedves Testvéreim! A toledói Szent János templomban sok lánc függ felakasztva; azoknak a régi keresztény rabszolgáknak láncai, akiket a szaracénok kínos fogságából szabadítottak ki. Ha a mi gyóntatószékeink fölé föl lehetne akasztani az ördögi rabszolgaságnak azt a tömérdek láncát, amit ott már levettek az emberi lelkekről, a gyóntatószék ki nem látszanék az óriási lánctömegből.

Most feleljetek hát, Testvéreim, az utolsó kérdésemre:

Van-e még valaki, aki félne a gyónástól?

Van-e még valaki, aki nem köszönné meg térdenállva az Úrnak ezt az ő fönséges húsvéti ajándékát?

Van-e még valaki, aki meg nem fogadná Szent Pál szavait: «Járuljunk azért bizalommal a kegyelem trónja elé, hogy irgalmasságot nyerjünk». (Zsid. 4, 16.) És aki meg nem fogadná Szent János szavait: «Ha megvalljuk bűneinket: ő hű és igazságos, hogy megbocsássa bűneinket és megtisztítson minket minden gonoszságtól». (Ján. I. 1, 9.) Amen.

XXVII.

A bűnbánat szentségének kellékei.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A nagy cambrai-i érsekhez, Fénelonhoz, a francia-holland háború idején beállított egy francia tiszt.

— Néhány nap mulva a frontra kell mennem. Érzem, hogy jó volna előbb rendbehozni a lelkemet, gyónnom kellene. De előbb lenne szíves meggyőzni arról, hogy valóban Isten rendelte-e a gyónást.

— Uram, felelte az érsek, készséggel teszem meg ezt is. De válasszuk a rövidebb utat: előbb gyónjék meg s aztán majd elmondom az érveket.

A tiszt szabadkozni kezdett:

— Dehát ez fordított dolog lenne!

— Mindegy, kérem. Higyjen az én hajlott koromnak és tapasztalatomnak. Gyónjék előbb meg.

A katona letérdelt s elkezdte a gyónást. És amint egyre mélyebben tárta föl lelkét és az érsek meg a gyónó közt egyre melegebb lelki beszélgetés fejlődött ki, egyszer csak könnyekben tört ki a gyónó lelki megrendülése és csodás megkönnyebbülése.

A feloldozás után aztán kérdi az érsek:

— Elmondjam-e még az érveket a gyónás mellett?

— Köszönöm, — mondta a tiszt hálás szívvel, — most már magamon érzem annak a hasznát.

Valóban így van, Testvéreim! Talán soha jobban nem érezzük Krisztus szavainak melegségét, mint egy jó gyónás után: «Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én fölüdítlek titeket». (Máté 11, 28.)

Persze ennek az éltető kibékülésnek megvannak a maga lelki föltételei is; a bűnbánat szentségének kellékei is vannak. Négy kelléke is, de egyik sem olyan nehéz, mint azt messziről gondolnók. Melyik ez a négy kellék? **Gyónjál I. hittel, II. bánattal, III. őszinteséggel, IV. vezeklő lélekkel.**

I. Gyónjál hittel.

A) Az első kellék tehát, hogy **nagy hittel térdeljünk a gyóntatószékbe.** Hittel a bűneink megváltásáért meghalt Krisztus iránt.

— Tehát az idén sem mégy gyónni? — kérdezem valakitől, akiről tudom, hogy már régen nem gyónt.

— Nem; mert sokkal becsületesebb vagyok, semhogy el mernék menni.

— Ezt azonban nem értem. Templomba jársz; imádkozol; a családodban régi hagyomány a vallás megbecsülése; előkelő szerepet viszel a katolikus mozgalmakban — de gyónni nem mégy? Hát nem vagy te katolikus?

— Vagyok is meg nem is. Szeretnék én egészen az lenni, mindenben az lenni, de kérlek, a hitem . . . Ha úgy egészen biztos lehetnék a hitemben . . .

— Egészen biztos? Mennyire biztos?

— Hát annyira, mint $2 \times 2 = 4$.

— Ah! Ez a te alapvető tévedésed! Matematikai biztosság a matematika területére való; más területnek meg más biztossága van! A hit biztossága az erkölcsi és logikai bizonyosság. Te csak a matematikát akarod elismerni? Dehát bizonyítsd be azzal, hogy Raffael «Madonna della Sedia»-ja szép. És bizonyítsd be matematekivál, hogy ez a kép szebb, mint Murillo «Assumpta»-ja.

— Igen, ebben igazad van, — feleli az én emberem, — de csak legalább annyira volnék, hogy semmi kétely, semmi talány, semmi megoldatlan misztérium ne maradna a hitemben.

— Olyasmit kívánsz, ami lehetetlenség. Az egész világ körülöttünk titokzatos misztérium, jól értsd meg: a minket övező látható, anyagi világ! És akkor te most azt akarod, hogy semmi homály ne maradjon az anyagfölötti, szellemi világról vallott hitedben?

— Dehát mégis mennyit kell hinnem, hogy nyugodtan, becsülettel mehessek gyónni?

— Hiszel Jézus Krisztusban, az Isten Fiában?

— Ó, hogyne! Nélküle sötétben tapogatna az emberiség.

— Hiszel mindenben, amit Krisztus tanított?

— Ó, igen. Legalább is akarok hinni. De néha ingadozom.

— Ilyenkor imádkozd el a Credo-t. És mondd el Krisztusnak, amit először a beteg gyermek apja könnyeket hullatva mondott: «Hiszek, Uram! segítsd az én hitetlenségemben.»

met». (Márk 9, 23.) Mondd ezt el, — és akkor térdelj le hittel a gyóntatószékbe.

B) Dehát mégis csak sok ma, 1934-ben azt követelni, hogy egyik ember térdeljen le egy másik ember előtt, ott, abban a kényelmetlenül szűk gyóntatószékben, és valljon: valljon őszintén, mindent! Ilyet követelni a repülőgép korszakában . . . a rádió korszakában . . ., az orosz-szovjet korszakában!

— Nos, látod, éppen ez az érthetetlen, ez a különös a dologban: hogy ez a nagy megalázkodást követelő intézmény a gyónás, még el nem sorvadt, feledésbe nem ment, sőt jobban virul ma, mint bármikor az Egyház 1900 éves története alatt; ez előttem éppen **elvitathatatlan jele isteni eredetének!** Olyan csodás, olyan hihetetlen, olyan vakmerő ez a gondolat, hogy ember erre rá nem jöhetett!

A gyónás vakmerő vállalkozás volt, hiszen találni kellett hozzá *megfelelő gyónót és megfelelő gyóntatót.*

a) *Gyónót kellett találni,* őszintét és alázatos lelkűt. A gőgös fennhéjázó, fagyos embernek le kell térdelnie egy másik ember előtt, a Krisztust helyettesítő gyóntató előtt. És gyónnia kell. Őszintén. Mindent. A szörnyű nagy bűnöket is. Meg a megalázó, apró, titkos hibákat is. És ez alól föl nem ment semmi: ha király vagy, tudós vagy, gazdag vagy, kitüntetett vagy, pap vagy, pápa vagy, öreg vagy, ifjú vagy — mindegy: mindenkinek gyónnia kell!

b) De még ez sem elég: *találni megfelelő gyóntatót is!* Embert, aki ki nem fárad, Szívet, amelyik részvéttel dobog, és meleg is legyen, mint a tűz, hideg is, mint a jég: meleg a bűnösök iránt, hideg a bűnök iránt. Ajkat, mely beszél is, de néma is: beszél, mikor a gyóntatószékben ül, és némává lesz, mint a sír, mihelyt kilép onnan. Lelket, amelyik mély, mint a tengerszem a hegytetőn: dobj bele bármit, hangtalanul tűnik el parttalan mélyében . . .

Ó, Uram, hát nem ismered az embert, hogy ilyesmire vállalkoztál? Mikor megalapítottad ezt a szentséget, nem féltél, hogy egy teremtett lélek nem sok, de annyi sem fogja azt igénybe venni! Így ijedezik a kicsinyke ember. De rácáfol az Úr, rácáfol a történelem, rácáfol a mult, rácáfol a jelen, rácáfolnak az alázatos szívvel térdelő gyónók milliói!

— Hát mondd, most sem tudnál még hittel letérdelni a bűnbocsátó Krisztus szerető irgalmába vetett hittel?

— De igen, így már megpróbálom.

II. Gyónjál bánattal.

Hanem akkor térdelj le a gyóntatószékbe **töredelmes bánattal is!** Igen: térdelve gyónunk és nem állva, mert csak a térdeplő helyzet a bocsánatkérésnek és bánatnak méltó gesztusa. Csak ne félj attól, hogy *A)* nehéz a bánatos gyónás, vagy, hogy *B)* megalázó lenne!

A) Amikor gyónni mégy, jusson eszedbe **Krisztus szeretete és szenvedése,** mely nekünk a megváltást szerezte és ez szítsa fel benned a bánat tisztítótüzét.

Amikor gyónni mégy, gondolj erre a szenvedésre, erre a vérre; a vérre, amelyet az Olajfák hegyén a halálgyötrelem sajtolt ki az Úr arcából; a vérre, mely homlokából a tövis-korona alatt fakadt; a vérre, melyet vállaiból az ólmos kor-bácsok serkentettek; a vérre, mely kezéből-lábából ömlött a szegek alól; a vérre, mely mint sodró hegyi patak, lükte-tett ki megnyitott szívéből. Gondolj erre a vértől borított Üdvözítőre és Őneki mondd el a gyóntatószékben: Atyám, ilyen voltam eddig: gyenge, esendő, kiállhatatlan, rút, bűnös, — de most emelj magadhoz, hogy lehessek ezután erős, állhatatos, kitartó, szent: lehessek a te tisztalelkű, bol-dog gyermeked!

Aki így tud gyónni, annak biztos, hogy megvan a hite, megvan az alázata és megvan a bűnbánata: *már pedig bánat nélkül nincs bocsánat!*

B **És csak ne féltsd ettől az alázatos, töredelmes viselkedéstől a te tekintélyedet, rangodat, méltóságodat!**

Pár hónappal ezelőtt, 1934 február 7-én, negyvenhat évi bírói szolgálat után nyugalomba vonult itt, Pesten, egy kúriai tanácselnök (dr. Westermayer Viktor). Azt a búcsúbeszédet, amellyel elköszönt bírótársaitól, az egész országban példa gyanánt kellene kiplakátolni. Engedjétek meg, hogy néhány mondatot felolvassak belőle.

«A mai nappal a főméltóságú kúrián eddig viselt tiszte-mtől fölmentettem s így ezen a napon utoljára elnököltem a tanácsban . . . A harmadik tanácsnak az ítélkezése az alatt a nyolc esztendő alatt, amíg veletek együtt dolgoztam, a házasság intézményét csaknem a szentség erejéig védelmezte, de azért ott, ahol szükség volt reá, kérlelhetetlenül lesujtott az erkölcstelenségre, — a tisztességes nő méltóságát az őt megillető magas piedesztálra emelte, a szülői és gyermeki szeretet örökérvényű isteni és emberi törvényeit erősítette, a könnyelmű és ledér felfogásnak hadat üzenve, a tisztes-

séges nőnek a csábítás ellen hatásos védelmet nyujtott. Hálával vagyok a Mindenhatónak, hogy ez a jogfejlődés az én tanácselnökségem idejére esett és mintegy az én nevemhez fűződik.

Mint vallásos ember, a mai nap reggelén meggyóntam, áldoztam és kértem a jó Istent, hogy bocsássa meg azokat a tévedéseimet, amelyekbe 46 évet meghaladó ítélkezéseimben a legjobb szándék mellett is beléeshettem. Igy tisztán állva előttetek, kérem a mindenható Isten áldását a királyi kúriára, az országbírák sorából messze kimagasló, szeretett, drága elnökünkre, a kúriának minden egyes tagjára! . . .»

Igy búcsúzott az agg bíró: szentgyónással, áldozással s alázatos imádsággal. Mondjátok: ejtett-e csorbát tekintélyén az ő vallásos megalázkodása? Vagy nem inkább épp akkor nőtt-e előttünk óriásit, mikor alázatos tudott lenni Isten előtt?

III. Gyónjál őszintén.

A) Az ilyen lélek aztán úgyis megtartja a gyónás harmadik föltételét: **Mindent el kell mondanod őszintén!**

a) Vigyázz, Testvérem, *nehogy te is úgy próbálkozzál gyónni, mint az a két beteglábú katona,* aki egyszer elment az orvoshoz kezelésre! Mind a kettőnek köszvényes volt a lába és a kezelés természetesen nem ment fájdalom nélkül. Az egyik kegyetlenül jajgatott is, mikor a lábát masszírozták, és annál jobban csodálkozott, mikor a társa a legnagyobb nyugalommal ült ott, fel sem szisszent, amikor dörzsölték.

— Hát, pajtás, hogy lehetséges ez? — kérdezte tőle a kezelés után.

— Hja, nekem volt eszem, — felelte a másik, — nem a beteg lábamat tartottam oda, hanem az egészségeset . . .

Nem így tesz-e az is, aki elmegy gyónni és a bűnét, a betegségét nem tárja fel őszintén? A bevallás már fél gyógyulás, míg viszont az elhallgatott bűn tovább is rágódik lelkünkön, kínoz és nyugtalanít, mint a sebben lappangó szálka.

Ne legyünk oktalanul szégyenlősek! Igen: szégyeneljük elkövetni a bűnt; de ha oly szerencsétlenek voltunk, hogy elestünk, legalább ne szégyeljük őszintén meggyónni azt!

b) Volt a régieknek *egy mélyértelmű legendája az ördögről meg a gyóntatószékről:* ma is sokat tanulhatunk belőle.

Az egyik gyóntató atya, a legenda szerint, nagy meg-

lepetéssel veszi észre, hogy a gyóntatószék körül az ördög sürög-forog.

— Mit keresel itt? — kérdi tőle a gyóntató.

— Visszaadom az embereknek, amit elloptam tőlük, — feleli az ördög.

— Elloptál? Mit loptál el?

— A szégyenérzetüket. Mikor a bűnt el akarták követni, elvettem, hogy ne szégyeljék megtenni; most aztán visszaadom nekik, hogy szégyeljék meggyónni!...

Testvérek, vigyázzatok: sajnos, nemcsak legenda ez, hanem könnyen megtörténő valóság is!

Igaz: a bűnbevallás valóban az alázatosság gyakorlása és kényelmetlen feladat, de ezt jól tudja a gyóntató pap is és megértő szeretet fakad szívében, mikor a gyónónak félelmét és szorongását látja. Hiszen, minél nagyobb a bűnös félelme, annál nagyobbnak kell lennie a gyóntató szeretetének! És még ennek a szorongó érzésnek is értéke van: jele bánatunknak, annak, hogy most végre világosan tudatára ébredtünk bűneink gonoszságának.

B) Hogy pedig az a teljes őszinteség, amit a gyónás megkövetel, túlságosan nehéz ne legyen számunkra, arról is nagyszerű tapintattal gondoskodott Egyházunk, amikor **előírta a gyóntató számára a gyónási titok pecsétjét,** egy olyan tökéletes, síri némaságot, amihez hasonló titoktartást nem ismer még egyet a világ.

a) Hiszen, ha azt rendelte volna az Úr, hogy bűneinktől megszabadulhatunk ugyan, de csak úgy, ha azokat itt a templom közepén *a hívek nyilvánossága előtt hangosan bevalljuk,* — hát keserves, nehéz föltétel lett volna, de mégis megérné: hiszen megszabadulok bűneimtől!

De az Úr Jézus finom tapintattal nem akart ilyen súlyos próbára tenni minket. Csak azt kívánja, hogy egyetlenegy embernek mondjunk el mindent őszintén, azt is halkan, suttogva, hogy senki más meg ne hallja, de aztán még ezt a gyóntató papot is a legszigorúbb titoktartásra kötelezte, hogy soha senkinek egy árva betűt el ne mondhasson azokból a bűnökből, amiket neki gyóntak.

b) *És az Úr valami különös gonddal őrködik a gyónási titok sértetlensége fölött.* Mert csak így érthető meg, hogy ennek megsértéséről soha nem hallunk.

A papok is emberek és ők sem maradnak mentek az emberi természet gyöngéitől. Mikor az ember megöregszik, könnyen csacsogóvá, fecsegő gyermekké válik, — de nem tud mutatni

senki megöregedett papot, aki akár öregkorában is a gyónási titkot elfecsegte volna.

A papot is utólérheti a fájdalmas csapás és elméje elborulhat s őrültek házába kerülhet, — de itt sem akadtak egyre sem, aki akár őrült állapotában is megsértette volna a gyónási titkot.

És utólérhet egy papot a legmegrendítőbb tragédia: elveszítheti hitét, erkölcsét, Krisztusát, és az áruló Júdás módjára aposztatává válhatik: de még ekkor sem tudunk egyről sem, aki annyira süllyedt volna, hogy az egykor rábízott gyónási titokkal visszaélt volna.

A hívek gyónáson kívül is jönnek ügyes-bajos dolgaikkal a lelki atyához és megesik ilyenkor, hogy ők maguk hivatkoznak arra, hogy «azt meg azt meggyóntam» és nagyon csodálkoznak, hogy a gyóntató meg semmire sem tud visszaemlékezni.

Valami egészen sajátos dolog, hogy a pap, még ha akarna, sem tudna visszaemlékezni a gyónás anyagára. Mint valami mély tengerbe, úgy merülnek el lelkében a hallott bűnök a bűnbevallás pillanatában.

Valóban: az Úr Jézus oltalma valami különös figyelemmel őrködik a gyónás pecsétjén, hogy mindnyájan őszintén merjünk ott beszélni.

IV. Gyónjál vezeklő lélekkel!

Végül utolsó föltétele a jó gyónásnak: **gyónjál vezeklő lélekkel!**

A) Ennek egyik jele az, hogy gyónás után **valamiféle elégtételt adunk a megbántott Istennek.**

Istennek elégtételt adjak? Hát nem Krisztus tett eleget vétkeinkért? — kérdi valaki. De igen, Krisztus! Egyetlen csepp vére elég lett volna az egész világ bűneiért. De mégis úgy illik, hogy mi is adjunk értük valamit. Ezért pontosan elvégezzük a gyónásban fölkapott imákat, vagy egyéb jócselekedeteket.

De főkép fogadjuk el penitenciául az élet nehézségeit és igyekezzünk a bajból is hasznot húzni és minden szenvedésből tőkét kovácsolni régi bűneink letörlesztésére. Nehéz a megélhetésed ..., férjed meghal ..., gyermekeid szomorítanak ..., szerencsétlen a házasságod ..., rosszul bánnak veled ..., semmi terved nem sikerül ..., irígy ellenségek rágal-

maznak..., hosszú betegség ágyhoz köt — mindezzel lehet vezekelni, lehet velük régi bűneink büntetését törleszteni. Mily nagyszerű vezeklő lelkület az, mely el tudja mondani *Szent Ágostonnal*; «Uram, itt égess, itt vágj, itt sujts, csak az örökkévalóságban légy irgalmas!»

B) De van még egy értékes elégtétel is: **a megjavulás!** Javulj meg s maradj álhatatos. Ne legyen az életed örökös bukdácsolás! Halljad csak, amint Krisztus mindig ezt mondja: «Menj s többé ne vétkezzél!» Az inaszakadtat meggyógyítja, de utána ezt mondja neki: «Ime egészséges lettél, többé már ne vétkezzél. (Ján. 5, 14). A házasságtörő asszonynak megbocsát, de ezt mondja: «Menj el és többé ne vétkezzél». (Ján. 8, 11.) Említettem, mennyire fontos a bánat. Bánat nélkül nincs bocsánat! Hogy pedig volt-e jó bánatunk, ennek biztos jele az, hogy javultunk-e a gyónás után. Aki küzdelem nélkül visszaesik régi bűnébe, annak nem is volt igazi bánata. Ne ijedjetek meg! Azt mondtam: «Küzdelem nélkül!» Mert aki küzd a hibái ellen, annak volt bánata. Akik komolyan akarnak javulni, azoknak nincs félnivalójuk: azoknak, akik hittel, bánattal, őszinteséggel és vezeklő lélekkel mosták meg lelküket a bűnbánat szentségében.

Kedves Testvéreim! Szent Máté evangélista evangéliumának 8. fejezetében érdekes módon írja le, mint gyógyított meg az Úr egy bélpoklos beteget szörnyű betegségéből.

«Uram! ha akarod, megtisztíthatsz engem» — hangzott a beteg esengő imája Krisztus Urunk felé. «Kinyujtván kezét Jézus, illeté őt, szólván: Akarom, tisztulj meg.» És a beteg abban a pillanatban meggyógyult. De az Úr még hozzátette a parancsot: «Eredj, mutasd meg magadat a papnak». A mózesi törvény szerint ugyanis a lepra-gyanús beteget a papokhoz vitték, akik ha őt csakugyan bélpoklosnak találták, elkülönítették az egészségesektől; viszont ha egy ilyen beteg meggyógyult, szintén a pap állapította meg, hogy szabad-e őt már visszaengedni az emberek közé, és bizonyos szertartások elvégzése után fogadta őt vissza az egészségesek társaságába.

«Eredj, mutasd meg magadat a papnak», — bizonyos magasabb, nemesebb, lelki értelemben az Újszövetségbe is átvette ezt a törvényt az Úr, amikor a bűnbánat szentségét rendelte. «Uram, ha akarod, megtisztíthatsz», — ezzel a hívő és alázatos lelkülettel térdelünk mi is a gyónásban Krisztus

helyettese elé. És az Úr úgy akarja, hogy őszinte bűnvallomásban mutassuk meg beteg lelkünket a papnak. Az pedig kinyujtja fölöttünk kezét, mint Krisztus is tette a beteg fölött, de már nem azt mondja, amit Ő mondott: «Akarom, tisztulj meg», hanem így szól a bűnbevallás után: «Oldozzon föl téged a mi Urunk Jézus Krisztus, és én az ő megbízásából feloldozlak téged bűneidtől az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében».

Ezért amikor én gyónok, elmerül körülöttem az egész világ, nem látom a templomot, nem a gyóntatószéket, nem a bennülő papot — csakis Krisztussal állok szemben: neki súgom bűneimet, az ő szavát hallom, kitárom lelkemet, s hull rá a vére, és mossa, égeti, tisztítja, erősíti, szépíti az én küzködő, sápadt, megtépett lelkemet.

Aztán felállok és valami végtelen örömet, megkönnyebbülést, vidámságot érzek. Mintha mázsás szikla szakadt volna le rólam.

Lehet, hogy kint zimankós, hideg tél van, — de a lelkemben májusi napsugár süt.

Lehet, hogy kint sötét este van, — de a lelkemben új élet madárdalos hajnala pirkad.

Letérdelek a templom padjában, kezembe hajtom homlokomat és boldogságtól hullámzó lelkem csak ezt a megrendült pár szót tudja rebegni: «*Köszönöm, Uram, hogy tisztára mostál engem! Köszönöm, Uram, hogy a szentgyónást adtad nekünk!*» Ámen.

XXVIII.

«És te miért nem gyónsz?»

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Él valahol egy előkelő állású úr, négy kedves gyermek apja, kitűnő munkaerő, szép családi élete van, mindenki tiszteli, úgy is mint becsületes vezető hivatalnokot, úgy is mint lelkes hazafit, úgy is mint áldozatkész családapát.

Az egész család katolikus, a gyermekek különösképen buzgók. Az apa sokat ad a kifogástalan nevelésre. Pénteken nem kerül hús az asztalra, vasárnap eljárnak a szentmisére, ebéd előtt keresztet vetnek . . ., de van egy rejtély, amit meg nem fejt senki: az apa nem volt gyónni 23 év óta, az esküvője óta. Kedves férj, áldozatkész édesapa, nagyszerű hivatalnok, kifogástalan úriember, katolikusnak nevezi magát, — de gyónni nem ment már 23 éve és nem is szándékozik. A gyermekei minden hónapban gyónnak, — örül neki. A felesége minden hó első péntekjén áldozik, — nem bánja. Ő azonban nem akar gyónni.

Vagyis hát nem is egész pontos kifejezés az, hogy «nem akar». Ennyire nincs, hogy nem «akarna». Csak nem gyónik. Miért nem gyónik? Mert már tavaly sem gyónt. És miért nem gyónt tavaly? Mert már harmadéve sem gyónt. És nem gyónt már 23 éve. Először csak kényelemből, lustaságból, könnyelműségből maradt el a húsvéti gyónásával, de aztán megszokta ezt az állapotot, a tehetetlenség ereje egyre mélyebben nyomta bele ebbe a gödörbe . . . ma már talán érvei is vannak amellett, hogy miért nem megy gyónni.

Milyen érvei?

Éppen ezekről fogok most beszélni. Mert — fájdalom — nem egy ilyen megfagyott lelkű testvérünk él körülöttünk. Emberek, akik katolikus hitüket a világért meg nem tagadnák, — de következetesen nem is tartják. Emberek, akik templomba is mennek, imádkoznak is, talán súlyos bűneik nincsenek is, — de mégsem gyónnak, mert még mindig

rájuk nyomaszkodik a pár évtized előtti vallást lemosolygó világ jégsarki levegője.

Az előző három prédikációmban szintén a gyónásról volt szó, de azoknak beszéltem, akik gyónni szoktak. A mai beszédet azoknak szánom, akik nem szoktak gyónni.

Nagy szeretettel kérlek titeket, testvéreim, akikhez eljut szavam a rádió révén és akik már régen nem gyóntatok, gondoljátok végig velem nyugodtan, mily alaptalan minden ellenvetéstek, mennyire helyt nem álló valamennyi kifogástok, mily erőtlen minden mentegetődzéstek! Gondoljátok velem végig mindezt, — és aztán végre menjetek el ti is újra gyónni!

I. «Nincs semmi bűnöm!»

Mindjárt elöljáróban azokról az emberekről kell megemlékeznem, akik azt hirdetik magukról, hogy — ők nem is emberek. Mert körülbelül ezt jelenti az, amit mondanak: «Én bizony nem megyek gyónni, mert **minek gyónnék, mikor semmi bűnöm sincs?** Sem nem öltem, sem nem raboltam!» . . .

A) Testvér! «Nincs bűnöd?» **Szóval: te nem vagy ember?** Mert ember ezt — Szűz Márián kívül — magáról még el nem mondhatta!

«Nincs bűnöd!» Szóval: nem vagy ember? Mert ha ember vagy, rólad is érvényes Szent János megállapítása: «Ha azt mondjuk, hogy nincs semmi bűnünk, mi magunk csaljuk meg magunkat és nincsen bennünk igazság». (Ján. 1. 1, 8.)

«Nincs bűnöd!» Persze, ha valaki évekig nem gyónt, az könnyen elhiszi, hogy nincs bűne. Aki évek óta rongyos ruhában és sáros csizmában jár, az sem érzi már a szükségét annak, hogy talán kefélkezni is jó volna.

«Minek mennék gyónni, mikor nem öltem, nem raboltam!» Dehát olvasd csak el, mi van írva az evangéliumi dúsgazdagról! Evett, ivott, kevély és könyörtelen volt, — más nem. Nem ölt, nem rabolt; ma ezt mondanók: becsületes gentleman volt. S a vége? «Meghala a gazdag és eltemettétek a pokolban». (Luk. 16, 22.) Pedig nem ölt és nem rabolt! És a tékozló fiú az Úr másik példabeszédében talán ölt, vagy rabolt? (Luk. 15, 11.—32.) Nem! És nem öltek azok sem, akik nem adtak enni-inni Jézus szegényeinek, és az ítéletkor mégis ezt hallják: «Távozzatok tőlem, átkozottak». (Máté 25, 41.)

B) **Az emberi szív mily könnyen megcsalja magát!** Hízeleg, ábrándozik, hogy milyen jó is vagyok! De ha őszintén vizsgáljuk magunkat, itt is, ott is mennyi folt, hiba, tökéletlenség, bűn! Mennyi kevélység és hiúság, mennyi sértés és szívtelenség, mennyi szeszélyesség, dac és kiállhatatlanság, mennyi durvaság és önzés! Talán rosszakaratból nem teszünk bűnt (hál' Istennek), de gyarlóságból mennyit! Mennyi kifakadás, rossz kedv, gyanakvás, könnyelmű ítélkezés, apró tűszúrás — vagyis nyelvszúrás!

«A gonosztevő szívét nem ismerem, csak a becsületes emberét, de az rettenetes», — mondotta valaki, és mennyire igaza volt! Ó, ha őszinték akarunk lenni, mindnyájunknak minden nap el kell mondanunk: Mea culpa, mea culpa. Igen, beismerem, én vétkem, én igen nagy vétkem!

Romlott levegőben élünk, szivacs a szívünk, iszapos a vérünk, sáros a gondolatunk, emésztő tűz lángja lobog ereinkben, — és te azt mondod, hogy nincs bűnöd?

II. «A gyónás emberi találmány!»

— Nos, ezt valóban nem mondom! Sőt nagyon is érzem Isten előtt, hogy bűnös vagyok. Gyónni azonban nem megyek

— De hiszen te azt hirdeted, hogy vallásos vagy!

— Az is vagyok! Csak — tudod, kérlek — nem formák szerint. Én nem a külső formákat tartom. A lényeg a fő, nem a külső forma.

— Ebben valóban igazad van: a lényeg a fő és nem a külső forma. De ha te pusztán külső formának tartod azt, amit Krisztus rendelt és ha azt gondolod, hogy ezek nélkül is lehet üdvözülni, akkor egyáltalán miért jött Krisztus közénk? Már pedig Ő rendelte a szentségeket, Ő a gyónást is!

— Nem! A gyónást nem Ő rendelte! **Azt a papok találták ki!**

— Ah, vagy hát úgy? Felelj meg akkor erre a két kérdésre: A) *ki találta ki* és B) *miért találta ki?*

A) **Ki találta ki a gyónást, melyik ember?** Nem látod, hogyha a gyónás emberi találmány volna, már régen meg kellett volna semmisülnie! Hiszen oly nehéz, oly kényelmetlen, oly annyira ellenkezik az emberi hajlamokkal! És mit látunk? Megvan tizenkilenc század óta a gőgös emberi szenvedélyek ellenére is! Ez a tény felfoghatatlan, hihetetlen, — mit mondjak? — emberileg szólva lehetetlen. És mégis így van!

«Ember találta ki a gyónást?» Kérlek, mondd meg a nevét! Embernek juthatna-e egyáltalán eszébe ilyesmit követelni? Csak el kell képzelni, mi lenne, ha én most először hirdetném ki, hogy gyónni kell. Nos, gondolom, mi volna rá a válasz! «Kemény beszéd ez, ki hallgatja?» És mégis megvan a gyónás és ma is gyakorolják. «Gyakorolják?» — nem is jó szó! Szeretik! Annyian gyónnak ma, mint még soha az Egyház 1900 éves élete alatt.

Magyarázd meg ezt a tényt, ha tudod. Ha pedig nem tudod, akkor ismerd el, hogy már a gyónás puszta létezése is bizonyíték amellett, hogy Krisztustól eredt.

«A papok találták ki a gyónást». Dehát akkor ők legalább nem gyónnak, úgy-e? Mert már csak egészen különös dolog volna, hogy — ha tőlük függene — ilyen nehéz parancsot saját magukra is alkalmaznának! Pedig hát a papok is gyónnak! És a szerzetesek is! És a püspökök is, és a bíborosok is! És a pápa is épúgy gyónik, mint akármelyik más híve az Egyháznak!

B) Pedig itt van a még fogasabb kérdés: Ha a gyónást a papok találták ki, **vajjon miért találták ki?**

Csak olyasmit szokott az ember kitalálni, amiből haszna van, — ez már világos! Dehát miért találták ki a gyónást? Mi hasznuk van belőle?

Először is, hogy anyagi hasznuk nincs, arról — ugyebár — nem is kell beszélnem. A gyónásért valóban soha senki nem fizet egy fillért sem.

Ha tehát nem anyagi haszon miatt találták ki a gyónást, bizonyára a miatt «a szórakozás miatt», a miatt «az élvezet miatt», amit a gyóntatás jelent?

Ne vegyétek zokon, Testvéreim, ha itt talán túlságosan emberiesen fogok beszélni; de csak így lehet világossá tenni annak az állításnak képtelenségét, hogy a gyónást a papok találták ki.

Nézzetek csak be egy gyóntatószékbe, vajjon csakugyan olyan nagy élvezet lehet-e órák hosszat ülni abban a szűk, kemény fakalickában és órák hosszat megfeszített figyelemmel kísérni a tömérdek gyónó halk, néha alig érthető, gyakran idegen nyelvű suttogását? Itt a világvárosban hol magyarul, hol németül, hol franciául gyónnak és minden egyes elsuttogott bűnre azonnal kialakítani magunkban a felelősségteljes ítéletet, hogy ez súlyos volt-e, vagy nem, és órákon át odatartani azt a papi lelket a legsötétebb bűnök zuhogó áradatának, amint hull rá a sok szomorú, borzasztó bukások

bevallása, és mindenkihez szeretettel szólni, és a kétségbeesőt fölemelni, és az elbizakodottat figyelmeztetni, és a megfagyottat bánatra bírni, és a végeszakadatlan panaszokat türelmes, megértő szívvel végighallgatni ... már csak engedjetek meg, Testvéreim, ha a papoktól függött volna, ezt már igazán nem találták volna ki.

Újra kérlek, ne ütközzetek meg, amit mondok: ha a papoknak kellett volna kitalálni, még ma sem volna gyónás! Igen: ők megteszik örömmel, időt és egészséget áldozva végzik a gyóntatást, mert tudják, hogy nincs áldottabb papi munka, mint amit Krisztus a gyóntatással bízott rájuk. De bizony nincs fárasztóbb sem! És bizony mondhatom, mikor pár órai gyóntatás után kavargó fejjel fölkel a pap a gyóntatószékből, nincs kevésbbé kifáradva, mint a favágó, aki egy öl fát felaprított.

Pedig még nem beszéltem a betegek gyóntatásáról! Hány éjszaka költik fel a katolikus papot, hogy menjen beteget gyóntatni! Hány kap megfázást és krónikus betegséget, míg órákig ül a szekéren, hogy egy távoli tanya betegjéhez jusson! Hány kap ragályos betegséget és hány adja életét hivatása közben!

«A papok találták ki a gyónást?» Igy nem igaz! A papok nem találták ki! De ha valaki azt mondaná: «A gyónást egy Pap találta ki», ez már szent valóság lenne: egy Pap, az egyetlen örök Főpap, ami bűnben vergődő lelkünket megszánó Jézus Krisztus!

III. «Embernek nem gyónok!»

Mikor aztán valaki kezdi belátni, hogy ez az érve sem tartható, gyorsan előveszi az újabb fegyvert: «Azért nem megyek gyónni, mert a pap is csak ember, **én pedig embernek nem gyónok!** Bűnöket csak Isten bocsáthat meg, én tehát csak Istennek gyónok és nem a papnak, akinek talán több bűne van, mint nekem!» ...

A) Annak, aki «embernek nem akar gyónni», **az első választ a Szentírás adja meg.** Hallgassátok csak!

Évezredekkel ezelőtt élt Szíriában egy csatákban győztes, vitéz generális, aki gazdag volt és tekintélyes, és akit győzelmei miatt az egész nép tisztelt, — de egyszercsak rettenetes betegség érte utól: bélpoklosságot, leprát kapott. Hiába volt a gazdagság, hiába az orvosok minden tudománya: nem segített semmi.

Egyszer aztán új cseléd került a házához, egy portyázásnál foglyul ejtett kis zsidó leány. Mikor az új cselédleány látta urának betegségét, elmondotta, hogy van az ő országukban egy Elizeus nevő csodatevő próféta, az biztosan meg tudná gyógyítani beteg urát.

Több sem kellett a szegény betegnek! Tömérdek ajándékkal, nagy kísérettel, lovakkal, szekerekkel útrakelt a csodás prófétához. De gondolhatjuk kiábrándulását és méltatlankodását, mikor a próféta őt, a hatalmas urat, aki előtt odahaza mindenki hajlongott, még csak szobájába sem engedte, hanem ennyit üzent neki: «Menj s fürödjél meg hétszer a Jordánban s akkor tested visszanyeri egészségét s megtisztulsz». (Kir. IV. 5, 10.)

Igen mérges lett erre Naaman, — így hívták a katonát. — Ezért ugyan kár volt idejönni! Hogy ennyire megalázzon! Még csak ki sem jön hozzám! És hogy fürödjem meg a Jordánban! Mintha bizony odahaza nem volnának sokkal értékesebb folyóvizek! Induljunk haza!...

Még szerencse, hogy a szolgái higgadtabbak voltak és kérlelni kezdték: Úgy-e, uram, ha a próféta valami nehéz dolgot írt volna elő, megtetted volna, csakhogy megint tiszta lehess. Hát hogy most ezt a semmiséget követeli, tedd meg: fürödjél meg a Jordánban.

A generális erre megszelídült. Az elébb még gúnyolódott a próféta által ajánlott orvosság felett; még fájt gőgjének, hogy meg kellene magát aláznia; de végre is megtette, megfürdött a Jordánban és — íme — teljesen meggyógyulva jött ki a vízből...

Testvéreim! Csak a személyek változnak, csak a nevek, — de a történelem ugyanaz marad. A generális helyén vagyunk mi, emberek, Illés próféta helyén a gyóntató pap, a Jordán vizét pedig gyóntatószéknek hívjuk.

Menjetek, fürdessétek meg lelketeket a gyóntatószék kegyelmi áradatában és megtisztultok — szól ma is az Egyház hozzánk.

«Gyónni menjünk? Akkor fogunk megtisztulni? Hát ezek a gyóntatópapok is nem époly emberek-e, mint mi magunk? Nem épúgy bűnösök-e? Vagy talán még nagyobb bűnösök, mint mi!»

És mégis azt kérdem attól, aki így méltatlankodik: Ugyan, mondd, az Isten irgalma rendelhetett volna-e még ennél is könnyebb, ennél is egyszerűbb módot a bűnbocsánatra, mint ezt? Hogy el kell mondanod bánatos lélekkel bűneidet Isten

egy fölszentelt szolgájának, aki azonban erről úgy fog hallgatni, mint a sír, aki a meggyónt bűnökből egy árva betűt soha senkinek el nem mondhat s aki mikor föloldó imáját elmondja fölötted, egész biztos lehetsz, hogy az Isten is megbocsátott neked! «Menj, és fürödjél meg a gyóntatószék kegyelmében s lelked visszanyeri egészségét és megtisztulsz.»

B) «Én csak az Istennek gyónok! — mondod talán még erre is. Minek oda emberi közvetítő? Elmondom Istennek a bűneimet: **Ő ítéljen fölöttem.**»

Tetszetősnek látszó okoskodás, pedig nem kevésbbé téves, mint az előbbi. Egész olyan, mintha egy gonosztevő így tiltakoznék ügyének törvényszéki tárgyalása ellen: Én fölöttem csak a király ítélkezzék! Minek ide emberi közvetítő, a bíró! Ítéljen fölöttem a király . . .

Mi azonban tudjuk, hogy a világi ítélkezésben a király átadta ítélkező jogát a bíráknak, akik így is hirdetik ki ítéletüket: «Őfelsége, a király nevében». De ugyanígy van a gyónásnál is, a lelki ítélőszékben, amelynek hatalmát az Istenfia átadta az ő lelki bíráinak, papjainak. Ezek pedig így hirdetik ki az ítéletet: «Oldozzon fel téged a mi Urunk Jézus Krisztus, és én az ő megbízásából feloldozlak bűneidtől».

Utóvégre nem a sértő fél állapítja meg az elégtétel formáját, hanem a sértett. És ha az Isten így akarta megállapítani a bűnbocsánat módját, akkor hiába ellene az emberi okoskodás.

C) **«Az a pap is csak ember, embernek pedig én nem gyónok!»** — mondják egyesek, rendszerint azok akik pedig a gyóntatószéken kívül — sajnos — igen gyakran egész hangosan is szoktak gyónni. Gyóntatószékbe menni restellenek, de viszont vasúton, vendéglőben, társaságban oly kihívó arcátlansággal dicsekednek fennhangon botrányos tetteikkel és bűnös kalandjaikkal, hogy józan embernek a gyomra kavarog utána . . . De ők azért «embernek nem gyónnak!»

«A pap is csak ember!» Örülj neki, hogy ember és nem angyal! Örülj, hogy ember, akinek magának is végig kell harcolnia a lelki élet küzdelmeit, aki tehát résztvevő szívvel fog megérteni.

«Az a pap is csak ember, neki is van bűne, talán még több is, mint nekem!» Igaz ez? Sajnos, lehet, hogy igaz! Az a pap is ember, azon is erőt vehet az emberi gyöngeség, mint erőt vett Júdáson, ő is felelni fog a saját életéért. — de mi köze mindennek a gyónáshoz? Az a gyóntató pap nem azért tud

feloldozni a bűnöktől, mert ő nagyon szent, hanem mert fölszenteltetése által az isteni kegyelemnek közvetítő csatornájává változott. Hogy ez a csatorna fából van-e, vagy aranyból, rézből-e, vagy ezüstből, nem számít; hanem az számít, hogy mi folyik át rajta. És Krisztus kegyelmét, megbocsátó irgalmát elnyerem minden jól végzett gyónásban egészen függetlenül attól, hogy milyen magának a gyóntatónak lelkiállapota.

IV. A gyónás áldásai.

De ha alázatos szívvel el is fogadjuk, hogy az Isten így akarta a bocsánatot megadni, azért szabad elgondolkozni is afölött, hogy **vajjon miért így akarta, miért kötötte azt a bevalláshoz.**

És nagyszerű értékekre jövünk rá, nevelő és fölemelő értékekre, amelyek éppen a kötelező bűnbevallásból erednek.

A) *Először is a bűnbevallás* **kezdete a javulásnak.** Be kell ismernünk hibánkat! «Vétkesnek érzi magát?» — ez a földi bírónak is első kérdése a vádlotthoz. Amíg tagad, addig nem lehet vele semmire sem menni.

Nos, itt nem tagadunk! Itt fejünket meghajtva, megrendülten ismerjük el, hogy rossz perceinkben megejthetett ugyan minket a gyönge emberi természet, vagy az álfilozófia, de most látjuk, hogy van fölöttünk egy objektív erkölcsi világrend. Ennek botor fővel neki lehet ugyan menni, de józan fővel engesztelést kell nyujtani.

Ezért a gyónás kitűnő elrettentő eszköz is. A keresztény tudja, hogy minden súlyos bűnét meg kell majd vallania. És akárhányszor erőt ad a kísértésben ez a tudat: Nem követem el, mert nehéz lesz majd megvallanom!

B) A gyónás **a legértékesebb nevelő eszköz is.** «Ismerd meg magadat» — írta elő már a delphii jósda is. Valóban nagy érték az önismeret! Lehet valaki beteg és nem tudja: ez a veszélyes! Mert aki ismeri a betegségét, már törődik vele, már keresi a gyógyulás útját. Lehet valaki nyakig a bűnben és nem tudja: ez a veszte! Mert aki ismeri lelke betegségét hibáit, bűneit, legalább is nem fog nyugodtan bennük élni; aki pedig beismeri azokat, már rá is lépett a javulás útjára.

Ezért tehát a gyónás az önismeretre nevelésnek elsőrendű eszköze. Az ember önmagával szemben igen kegyes és elnéző; saját hibáinkat könnyen kimentjük önmagunk előtt.

De a gyónásban mindent őszintén el kell mondanunk a gyóntatónak és az ő tapasztalt és elfogulatlan ítélete majd kiábrándít az önámításból. Hol volna a világon még egy olyan intézmény, amely ily eredménnyel nevel a jóra, a becsületre a kötelességteljesítésre!

C) De azt is elmondhatjuk, hogy a gyónás **a legrégibb és leghasznosabb pszichoanalízis is.** A mai orvosi tudomány az idegbetegségek gyógyítására a lélekelemzést is felhasználja. Ennek lényege abban áll, hogy a tudat alatt élő elnyomott képzetek, mint pincébe zárt vadállatok, rombolnak a lélekben és hogy elveszítsék ártó erejüket, a tudatba kell hozni ezeket. Sok visszaélés is történik ezzel a gondolattal; de ami értékes benne, azt a katolikus vallás már közel 2000 éve gyakorolja a bűnbánat szentségében. Itt valóban mélyen le kell szállni a lélek legmélyére, itt valóban ki kell öntenünk minden titkunkat, hogy aztán élvezhessük a nagy lélekkönnyebbülés örömeit!

A gyónás valóban nagy lélekmegkönnyebbülés! És pedig nemcsak az által, hogy a bűnt veszi le rólunk, hanem azza is, hogy leveszi az életnek tömérdek terhét és keserűségét is.

Mennyi ma a csalódás, a fájdalom és a keserűség! De mily részvétlenek az emberek! Elég mindenkinek a maga baja, mit törődik ő a másikéval! Ki nem tudná, milyen világban élünk! Ki nem látná, mennyi itt köztünk az összetört élet! És ki támasztja fel ezeket új küzdelemre? Mennyi itt köztünk a vérző szív! És ki csillapítja le annak fájdalmát? Mennyi itt köztünk a háborgó lélek! És ki csitítja el vészes hullámait? Ime, itt van egy intézmény, amely a legfőlemelőbb vigasztalások forrása. Itt van egy hely, ahol a keseredett emberi lelkek kiönthetik panaszaikat. De itt van a magyarázat arra a tagadhatatlan tényre is, hogy a katolikusok közt a legkevesebb az öngyilkosok száma. *Valóban, ha félre nem értenének, nyugodtan nevezhetnők a gyónást a legeredményesebb életvédelmi intézménynek is.*

*

És most köszönöm, Testvérem, hogy ki nem kapcsoltad a rádiódat és végig meghallgattál engem. De búcsúzásul még egyszer megkérdem tőled: Mondd, Testvér, hát mégsem mégy el gyónni?

Nem akarod elhinni, amit egy férfiről hallottam?

Hosszú évek óta ő sem volt gyónni. Egyszer aztán nagy huzavona után végre mégis csak rászánta magát és meg-

rendült szívvel elvégezte gyónását. Mikor aztán az áldozás után boldog lélekkel, mosolygós arccal hazament, olyan hihetetlenül megkönnyebbültnek érezte magát, hogy odaállt a tükör elé és így szólt: «Most egész másképen kell kinéznem, mert gyóntam!»

Testvérem! Aki hallottad a mai beszédemet, de már régen nem voltál gyónni, ezt az örömöt kívánja számodra az én imádságos lelkem. Hogy mondhassad el te is minél hamarább: *Gyóntam!*

Gyóntam! És most már tudom, mi az az öröm, amit Krisztus készít azoknak, akik Őt szeretik.

Gyóntam! És most már tudom, miért konganak oly ünnepélyesen és megnyugtatóan a húsvéti harangok.

Gyóntam! És most már elömlött az én lelkemen is az Isten Fiának áldott vére, mely a bűnök bocsánatára hullott a keresztfáról.

Gyóntam és ezentúl rendszeresen gyónni is fogok, hogy én is belekapcsolódjam abba a titokzatos isteni vérkeringésbe, amely Jézus Szívéből lüktet végig az Egyházban, s amelynek erejével egyszer eljutok majd oda, ahol már

nincs gyónás, csak áldozás,
nincs bűn, csak erény,
nincs bűnbánat, csak öröm,
nincs penitencia, csak jutalom,
nincs kárhozat, csak boldogság.
nincs hit, csak látás,
nincs más, *csak Isten és a lelkem: Isten boldogító látásában végtelenül boldog lelkem!*

Mondd, Testvérem: El akarsz-e ide jutni?

El?

Akkor kelj föl... gyónjál meg... és maradj ezentúl hűséges gyermeke a mi áldott mennyei Atyánknak! Amen.

TARTALOMJEGYZÉK.

«HISZEK A SZENTLÉLEKBEN»...

I.

Ki a Szentlélek? 3

I. *A Szentlélek valóban Isten. A)* Ezt tanította az Úr Jézus, és *B)* mindig vallotta a kereszténység. II. *A Szentlélek jelzői: A)* «Teremtő Lélek»; *a)* Isten szeretete teremtette a világot, *b)* és rendezte, *c)* a Szentlélek erejével történt Krisztus megtestesülése, és *d)* a Szentlélek teremti a krisztusi lelkeket. *B)* «Az öröm és vigasztalás lelke.» *C)* «Az istenfiúság Lelke.» *D)* «A mi Nevelőnk.»

II.

A Szentlélek jelképei 12

I. *A zúgó szél. A)* Amerre a szél jár, összedől, ami korhadt és elpusztul, ami szemét és polyva. *B)* Amerre a szél jár, nyomában megtisztul a levegő és felfrissül az élet. *C)* «Ne bántsátok meg az Isten Szentlelkét» és «a Lelket ki ne oltsátok.» II. *A nyelvek. A)* Ezek az apostolokra váró feladatokat hirdetik. *B)* és az Egyházban dolgozó Szentlelket. III. *Tüzes nyelvek* kiváltképen jelképezik a Szentlélek munkáját, mert *A)* a tűz melegít és *B)* erősít.

III.

Mit ad nekünk a Szentlélek? 21

I. *A hit a Szentlélek ajándéka. A)* Ő adja az embernek a metafizikai indítást. *B)* az igazi értékek felismerésére tanít, *C)* és újjászületésünket eszközli. II. *Az erkölcsi élet a Szentlélek ajándéka. A)* Erőt ad ahhoz, hogy hitünk szerint tudjunk élni, vagy ha letértünk az útról, *B)* visszavezet a helyes útra. III. *A Szentlélek nélkül tehát nem megy semmire* sem a társadalmi, sem az egyéni erkölcsi élet.

«HISZEK A KATOLIKUS EGYHÁZBAN»...

IV.

Mi az Egyház? 35

I. *Az Egyház a köztünk tovább élő Krisztus. A)* Krisztus hívta életbe, még pedig úgy, hogy *B)* az Egyház az ő titokzatos továbbtartózkodásává legyen köztünk. Az Egyház tehát a köztünk élő Krisztus. II. *Az Egyház Krisztus jegyese. A)* Miért nevezzük Anyaszentegyháznak? *B)* Mária, Krisztus Anyja s az Egyház, a mi Anyánk. III. *Az Egyház Krisztus misztikus teste. A)* «Sokan vagyunk egy test Krisztusban. *B)* Tagjai vagyunk Krisztus testének. *C)* Nem ítélek felületesen az Egyházról!

V.

Krisztus Egyháza egy 43

I. *Krisztus Egyházának ismertető jegyei. A)* Alkossunk tanításáról egységes, átfogó képet; *B)* kérdezzük, hol él ma Krisztus teljes egészében. *C)* Abban a vallásban, amelyik egy, szent, katolikus és apostoli. II. *A mi Egyházunk egy A) mind hitében, B) mind erkölcsi ideáljában. C)* És bár egységes a hit- és erkölcstanunk, mégis mentve maradunk a sablón és uniformizálás merevségétől.

VI.

Krisztus Egyháza szent 52

I. *Szent az erkölcsi ideálja. A)* Amit tanít, a legideálisabb életszentség. *B)* Vágya: megszentelni, szentté tenni az emberiséget. *C)* Az értéktelenek elhagyják, az értékes lelkek sóvárogva keresik Egyházunkat. II. *Szentek az Egyház eszközei. A)* Az isteni jutalom és büntetés gondolata. *B)* A szentségek. III. *Szentek tagjai. A)* A szentek az erkölcsi hősiesség kimagasló csúcsai, *B)* a nem kanonizáltak is. Dolgozom lelkemen, hogy ezáltal is szentebbé váljék Egyházam!

VII.

Krisztus Egyháza katolikus 62

I. *Krisztus Egyházának világegyháznak kell lennie. A)* Így jövendölték meg a próféták, *B)* így tanította maga Krisztus. II. *Mit jelent az Egyház «katolikus» volta? A)* Azt, hogy minden ember számára való. *B)* Ennek jele a mi Egyházunk missziós energiája. *C)* Segítsük a missziós munkát is, meg dolgozzunk saját lelki érésünkön is! III. *Mit nem jelent az Egyház «katolikus» volta? A)* Nem jelent «nemzetköziséget», hanem «nemzetek-fölöttiséget», *B)* sem a nemzeti sajátságok megszüntetését. *C)* Katolicizmus és magyarság.

VIII.

Krisztus Egyháza apostoli 72

I. *Mit értünk az Egyház «apostoli» voltán? A)* Akik ma püspökeink s papjaink, azok az apostolok utódai. *B)* Amit a mai Egyház tanít, ugyanazt tanította az apostoli Egyház is. *C)* Amely szentségeket ma használunk, ugyanazokat használta az apostoli Egyház is. II. *Nehézségek az Egyház «apostoli» volta miatt. A)* Az Egyház nem kiöregedett, bár öreg is, de fiatal is. *B)* Az Egyház lényegében nem változott, bár nagy benne a természetes fejlődés.

IX.

«Te Péter vagy ...» 82

I. *A pápaságot Krisztus alapította. A)* Erre utalt már a genezáréthi halászáskor, *B)* ezt igérte meg Péternek a cezareai vallomáskor és *C)* ezt adta meg neki a föltámadása után lefolyt beszélgetéskor. *D)* Szent Péter valóban gyakorolta is elsőségi jogait. II. *Mi célból alapította Krisztus a pápaságot?* Hogy az

legyen az Egyházban a legfőbb *A)* tanítói, *B)* kormányzói és *C)* papi hatalom. III. *Így érthető tiszteletünk a pápa iránt. A)* A katolikus hívek mély tisztelettel viseltetnek a pápa iránt, *B)* de ez nem áll útjában Krisztus tiszteletének, sőt abból ered és ahhoz vezet.

X.

A csalatkozhatatlan pápa 92

I. *A pápai csalatkozhatatlanság Krisztus adománya.* Bizonyítják az Úr szavai: *A)* «Te Kéfásnak fogsz neveztetni». *B)* «És erre a kősziklára fogom építeni egyházamat». *C)* «Legeltesd az én bárányaimat», *D)* «Könyörögtem érted». II. *A pápa csalatkozhatatlanságát megköveteli A)* a hit tisztasága és *B)* a hit egysége is. III. *A pápai csalatkozhatatlanság nem jelenti, A)* hogy a pápa mindenben tévedhetetlen, sem *B)* hogy a pápa nem vétkezhetik.

XI.

A pápa töviskoronája 102

A hármas tiara hármas töviskorona. I. Első töviskorona «*az összes egyházak gondja*» (Kor. II. 11, 28.), azaz *A)* a pápa kötelességei és emberfeletti gondjai, melyek *B)* egyre szaporodnak. II. A második töviskorona: «*Ki szenved, hogy én ne szenvednék?*» (Kor. II. 12, 29.). *A)* Mit érezhet a pápa? *B)* Egyhítsük gondjait! III. A harmadik röviskorona *a pápák szakadatlan üldöztetése és gyűlölete. A)* «Más övez fel» (Ján. 21, 18.). *B)* «A sátán kikért titeket, hogy megrostáljon» (Luk. 22, 31.), de *C)* «a pokol kapui nem vesznek erőt rajta» (Máté 16, 18.).

XII.

A pápaság a történelem mérlegén 111

I. *A pápák és a kereszténység. A)* A pápák egyedül azért vannak, hogy Krisztust adják az emberiségnek. *B)* Mindig teljesítették is a parancsot: «Legeltesd az én bárányaimat, legeltesd az én juhaimat». *C)* Nem kellene tehát félniök, ha Krisztus ma megjelennék a Vatikánban. II. *A pápák és a kultúra.* Halhatatlan érdemeket szereztek *A)* a kultúra, *B)* az igazság és *C)* a jog terjesztése és védelme által.

XIII.

Üdvözlégy szent Róma 120

I. *Szeretjük Rómát, mert ott dobog az Egyház szíve. A)* Amint ez a város volt színtere a kereszténység dicsőséges multjának, *B)* épúgy az lüktető életforrása jelen virulásának is II. *Szeretjük Rómát, mert ott él az Egyház feje. A)* Aki tudja, mi nekünk a pápa, *B)* megérti, miért nevezzük őt «Szentséges Atyának».

XIV.

Az Egyház földi arca 120

I. *Az Egyháznak kettős arca van,* nemcsak isteni, hanem emberi is. *A)* Ennek a kettős elemnek feszültségéből előny is

származik az Egyházra, *B)* de hátrány is; *C)* és ebből értjük meg az Egyház életében előforduló gyarlóságokat. II. *Az egyháztörténelem szomorú lapjai* innen érthetők. *A)* Volt néhány «rossz pápa» is, *B)* de ezek ellenére is tagadhatatlanul az isteni Gondviselés vezeti az Egyházat.

XV.

A «türelmetlen» Egyház 138

I. *Egyházunkat türelmetlenséggel vádolják a más vallásúakkal szemben,* mert azt tanítja, hogy rajta kívül nincs üdvösség. *A)* Azt valóban nem taníthatja, hogy «minden vallás egyformán jó!» *B)* De ha helyesen értjük, hogy mit jelent «az Egyházon kívül nincs üdvösség», *C)* akkor nem vádolhatjuk türelmetlenséggel. II. *Egyházunkat türelmetlenséggel vádolják saját híveivel szemben is,* mert *A)* megalkuvást nem tűrő engedelmességet követel, és *B)* parancsában merevnek látszik. Pedig mindezt csak nagy felelősségérzetből teszi.

XVI.

Az «elvilágiasodott» Egyház 148

I. *A pápaság külső fénye és az Egyház földi vagyona nem «elvilágiasodás.»* *A)* Az egész világra kiterjedő egyházkormányzat hatalmas szervezetet igényel. A külsőségekben az Egyház népekhez és korokhoz alkalmazkodik. *B)* Anyagi eszközökre is rászorul az Egyház, mely ugyan «nem e világból való», de e világon dolgozik, és a világegyház igazgatása sok pénzbe is kerül. II. *Nem «elvilágiasodás» szertartásaink pompája sem.* *A)* Mai liturgiánk keresztény őseinktől ránkmaradt kegyeletes örökség: multunkat becsüljük benne. *B)* Legdrágább értékeinket áldozzuk: Istent tiszteljük vele.

XVII.

Az Egyház érdemei (I.) 158

I. *Az Egyház őrzi Krisztus tanítását.* *A)* Sértetlenül megóvta Krisztus örökségét. *B)* Ez legfőbb érdeme: az emberek megszentelése. II. *Másik érdeme az erkölcsi világrend védelmezése.* *A)* Az Egyház sziklája meg nem inog. *B)* Értsük meg az Egyház meg nem alkuvó erkölcsi szigorát! III. *Érdemei a társadalmi élet terén: A)* a tekintély védelme, *B)* az egyén jogainak védelme és *C)* a nagy ember-testvériség hirdetése.

XVIII.

Az Egyház érdemei (II.) 168

Egyházunk első és legfőbb feladata a lelkek gondozása. De emellett óriási kulturális érdemei is vannak. I. *Az Egyház a civilizációt terjesztette* a felebaráti szeretet, a nő és a gyermek megbecsülése, a rabszolgaság eltörlése és a népek megtérítése által. II. *Az Egyház a tudományt terjesztette* iskolák és egyetemek alapítása és fejlesztése által. III. *Az Egyház a művészetet terjesztette* az építészet, festészet és zene pártolása által. Mi a magyarázata az Egyház kulturális hatásának?

XIX.

Az Egyház papja (I.) 179

I. *A papság tisztelete* megvolt *A)* már a görög és római világban, de *B)* különösen megerősödött a keresztény világnézet keretei között. II. *A keresztény papságot Krisztus alapította. A)* Hogy ez így van, bizonyítják az evangéliumok. *B)* Pedig mily vakmerőnek látszó vállalkozás volt ez Krisztus részéről! III. *Miért alapította Krisztus a papságot? A)* Közvetítőkre van szükségünk, mert az ember nem pusztán szellem, hanem anyag is; és *B)* mert Isten megváltásunkat az Úr Jézus személyhez kötötte és a papok ténykedése által válunk az ő misztikus testének tagjaivá.

XX.

Az Egyház papja (II.) 188

A papi lélek ismertető vonásai: I. *Szeretet a lelkekkel szemben. A)* Szent Péter a szeretet háromszoros megvallása után nyerte hatalmát. *B)* Mily csodálatos lény is a katolikus pap! *C)* Minden papnak az isteni szeretet örök kisugárzásának kell lennie. II. *Felelősség a lelkek legfőbb Pásztorával szemben. A)* Minden embernek kell éreznie felelősségét, de senkinek sem erősebben, mint a papnak. *B)* Minden embernek kell lelkiismeretvizsgálatot tartania, de senkinek sem szigorúbban, mint a papnak.

XXI.

Az üldözött Egyház 197

I. *Krisztus Egyházát szakadatlanul üldözték: A)* a zsidók, *B)* a rómaiak véres üldözései, *C)* majd a tévtanítók szellemi támadásai. II. *Mi volt a célja az üldözéssel az isteni Gondviselésnek? A)* Elősegíteni az Egyház terjedését. *B)* De az üldözésekből nagy vigasztalást is meríthetünk, mert általuk bebizonyul az Úr igéretének igazsága: «A pokol kapui nem vesznek erőt rajta».

XXII.

A győzhetetlen Egyház 207

I. *Mi az oka az Egyház győzhetetlenségének? A)* Felületes magyarázat lenne, ha külső tényezővel, vagyonnal, vagy elvi kérdésekben mutatott engedékenységgel igyekeznék valaki ezt a titkot megfejteni. *B)* Egyetlen kielégítő magyarázat: az Egyház Krisztus titokzatos teste, Krisztus pedig többé meg nem halhat. II. *Mik a tanuságok az Egyház győzhetetlenségéből? A)* Nagy bizonyságtétel ez az Egyház igazsága mellett, *B)* forrása a katolikus öntudatnak, *C)* és a jövőbe tekintő nyugalmunknak.

XXIII.

Katolikus vagyok! 210

I. *Katolikus vagyok, tehát van katolikus öntudatom! A)* Ennek első alkotóeleme az alázatos, de egyben öntudatos szent büszkeség, *B)* másik pedig a feszülő öröm a birtokolt igazság

fölött. II. *Katolikus vagyok, tehát követem Egyházamat!* *A)* Életemet a katolikus világnézetre alapozom és *B)* szót fogadok parancsainak. III. *Katolikus vagyok, tehát szeretem Egyházamat!* Örömöm, ha *A)* dolgozhatom érte és *B)* ha támadásokkal szemben védelmezem.

«HISZEM A SZENTEK EGYESSÉGÉT»...

XXIV.

Az Isten hármas Egyháza 229

I. *A földön élő keresztények a küzdő Egyház tagjai.* *A)* Küzdenünk kell, *B)* de küzdelmünkben nem vagyunk magunkra hagyatva. *C)* Legnagyobb erőnk «közösségünk az Istenben.» II. *A tisztító helyen szenvedő lelkek a szenvedő Egyház tagjai.* *A)* Ez nagy figyelmeztetés is, hogy segítsünk rajtuk, de *B)* vigasztalás is, hogy halottainkkal továbbra is összekötetésben maradunk. III. *Akik eljutottak az Isten országába, azok alkotják a győzedelmes Egyházat.* *A)* Mily csodálatos ezeknek a győzőknek sorsa! *B)* Büszkék vagyunk rájuk és *C)* jogosan kérjük segítségüket.

«HISZEM A BŰNÖK BOCSÁNATÁT.»

XXV.

Van bűnbocsánat 241

I. *Van bűn!* *A)* Vannak, akik letagadják a bűnt, *B)* pedig a bűn rettenetes valóság, szörnyű tragikum. II. *De van bűnbocsánat is!* *A)* Mikor Krisztus Urunk a bűnbocsánatról beszél, kifogyhatatlan a képekben, hasonlatokban. *B)* Mi tehát a bűnbocsánat szentsége? Nagytakarítás, szabadulás a lavina alól, megnyugtató lelki fürdő. *C)* Aki ezt tudja, örömmel fogja keresni az alkalmat a minél gyakoribb lelki tisztuláshoz.

XXVI.

A bűnbánat szentségének krisztusi eredete 248

I. *A gyónást Krisztus rendelte.* *A)* A mai ember hogyan válik részesévé a megváltás érdemeinek? *B)* Krisztus akarata szerint: a bűnbocsánat szentsége által. II. *De a gyónás megfelel az emberi természetnek is.* *A)* A kibeszélést kereső ember szív mély vágyát elégíti ki. *B)* Ezért ma már olyan vallások is óhajtoznak utána, amelyek eltörölték. III. *A gyónás nagy áldás az emberiségre,* *A)* egyénre és *B)* társadalomra egyaránt.

XXVII.

A bűnbánat szentségének kellékei 259

I. *Gyónjál hitted!* *A)* A gyónáshoz hittel kell letérdelni: hitte a bűneink megváltásáért meghalt Krisztus iránt. *B)* Hogy ezt az emberek alázatosan megteszik, ez is jele a gyónás isteni

eredetének. II. *Gyónjál bánattal! A)* Jusson eszedbe Krisztus szeretete és szenvedése; *B)* ez a bánat nem megaláz, hanem fölemel. III. *Gyónjál őszintén! A)* Igaz, hogy mindent el kell mondanod őszintén, *B)* de megkönnyíti ezt a gyónási titok pecsétje. IV. *Gyónjál vezeklő lélekkel! A)* Adj elégtételt a megbántott Istennek és *B)* javulj meg.

XXVIII.

«És te miért nem gyónsz?» ..... [268

I. «*Nincs semmi bűnöm!*» *A)* Szóval: te nem vagy ember? *B)* Igaz: «nem öltél, nem raboltál», de minden emberben mennyi a kisebb-nagyobb hiba és bűn! II. «*A gyónás emberi találmány.*» *A)* Ki találta ki, és *B)* miért? III. «*Embernek nem gyónok!*» *A)* A Szentírás válasza. *B)* «Isten ítéljen fölöttem.» *C)* «A pap is csak ember.» IV. *A gyónás áldásai. A)* Kezdete a javulásnak. *B)* értékes nevelő eszköz, *C)* a legrégibb pszichoanalízis.

SZENT ISTVÁN
PÁZMÁNY

SZENT ISTVÁN
PÁZMÁNY